

# **Årsrapport 2011**

**Fylkesmannen i Sør-Trøndelag**

## Innhold

<b>Kapittel 1 - Om embetet</b>	Side 4
<b>Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer</b>	Side 14
<b>Kapittel 3 - Resultatområder</b>	Side 30
Kongehuset	Side 30
Miljøverndepartementet	Side 30
Landbruks- og matdepartementet	Side 48
Kunnskapsdepartementet	Side 60
Statens Helsetilsyn	Side 71
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 76
Justis- og politidepartementet	Side 80
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 83
Arbeidsdepartementet	Side 88
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 92
Samferdselsdepartementet	Side 109
Utenriksdepartementet	Side 110
Kulturdepartementet	Side 110
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 110
Andre	Side 124
Endringer i årsrapporten	Side 126

Embete:

I denne årsrapporten beskrives virksomheten ved Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i 2011. Etter fylkesmannens vurdering har vi i all hovedsak fått løst de oppgaver vi er blitt pålagt eller er blitt enige med våre oppdragsgivere om, innenfor de ressurser som har blitt stilt til rådighet.

For å fylle de roller Fylkesmannen har, er de viktigste ressursene først og fremst den kompetanse, erfaring og utviklingsevne de ansatte har – men også den evne og vilje vi har til å ha dialog med politisk og administrativ ledelse i kommunene, offentlige og private institusjoner, øvrige statlige etater og innbyggerne i Sør-Trøndelag.

Dialogen med kommunene er spesielt viktig for embetet. Over mange år har vi arbeidet målbevisst for å forbedre vårt arbeid som dialogpartner og støttespiller for lokalsamfunn og det lokale selvstyret. For fylkesmannen er det avgjørende at vi lykkes i denne oppgaven. Gjennom god dialog og samhandling er mulighetene størst til å få forståelse for betydningen av nasjonal politikk i møte med lokalsamfunnenes behov, utfordringer og muligheter.

Det er av og til en utfordring å skulle følge opp nasjonal politikk. Dette ser vi blant annet innenfor jordvern, strandsone, motorferdsel i utmark og rovviltforvaltning, der nasjonal politikk ofte støter mot lokale meninger, det lokale selvstyret og innbyggernes oppfatning av hvor langt staten kan overprøve det lokale skjønn. Kommunale planprosesser er en arena hvor slike motsetninger gjerne blir synlige. Det er spesielt på disse områdene som utfordrer oss som forvaltningsmyndighet at dialogen må forsterkes for å bidra til at viktige statlige mål og interesser skal bli forstått og ivaretatt.

Rettsikkerhetshensynene må til enhver tid være en sentral og gjennomgående del av vår virksomhet og kommunikasjon med omverden.

For Fylkesmannen er det avgjørende viktig å ha tett og god kunnskap og kjennskap til situasjonen i fylket, for kommunene, annen regional stat, innbyggere og næringsliv. Skal vi kunne være med i utviklingsprosesser, trenger vi å forstå status ut fra materielle og økonomiske hensyn, interessene til ulike aktører, relasjoner mellom dem, den sosiale kapitalen i fylket og evnen til mobilisering som ulike aktører har.

Sammen med KS har fylkesmannen også i 2011 hatt et spesielt fokus på interkommunalt samarbeid og interkommunale løsninger for tjenesteproduksjon. Videre har vi også sammen med KS, Sør-Trøndelag fylkeskommune og St. Olavs Hospital HF videreført et samarbeid mot kommunene i realiseringen av samhandlingsreformen. Inntrykket er at fylket er godt rustet til å møte innføringen av reformen. I 2011 har det vært lagt særlig vekt på å bidra til gode prosesser om utforming av avtaler mellom kommunene og helseforetakene.

Det har også vært satt et særlig fokus på barn og unges oppvekstkår, så vel gjennom dialogen med kommunene som i bruken av embetets virkemidler og i samarbeidet med øvrige regionale statsetater.

# Kapittel 1 - Om embetet

## 1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

### Embetet

I 2011 har Sør-Trøndelag fylkesmannsembete vært preget av flere utskiftninger på ledersiden. Såvel fylkesmannen selv som assisterende fylkesmann og utdanningsdirektøren har sluttet, assisterende fylkesmann for å gå over i annen stilling og de to andre med alderspensjon. I tillegg har embetet vært i en prosess med organisasjonsgjennomgang og lokalisering i nye kontorlokaler. Til sammen har dette gjort 2011 til et uvanlig år med fokus på organisering, ledelse og strategiutvikling. Det er igangsatt en rekke prosesser som vil bli fortsatt i 2012, noen tiltak er også i ferd med å bli gjennomført.

Det har vært lagt vekt på å forankre de ulike prosessene bredt i organisasjonen, ikke minst gjennom partssammensatte grupper. Bedriftsdemokratiet synes å fungere godt, og endringer er gjennomført med positiv medvirkning og i en god tone. Fokuset på strategisk tenkning og interne systemer ser også ut til å føre til økt bevissthet om roller og oppdrag.

Medarbeiderne i embetet er opptatt av å utføre oppdragene på en god måte, og arbeider ofte svært mye. Sterk økning i saksmengden på enkelte fagfelt gjør det imidlertid vanskelig å nå alle resultatmål og samtidig sikre at ansatte ikke har en arbeidsbelastning som gjør det umulig å ta ut lovfestet fritid. Signalene i tildelingsbrevet for 2012 om muligheten for å prioritere innenfor oppdragsområdet vil derfor bli viktige for styringen av embetet framover.

### Fylket generelt

Sør-Trøndelag er sammensatt:

1. Trondheimsregionen har sterk befolkningsøkning og sterk næringutvikling. Veksten i og rundt Trondheim gir mange muligheter og samtidig utfordringer knyttet til areal for bolig og næringsutvikling. Veksten utfordrer også samferdselsutbygging, kollektivutbygging, miljø, landbruk og markautvikling mv.
2. Mange av kystkommunene har nedgang i folketallet, med unntak for kommuner med en sterk oppdrettsnæring. Dette er typiske hjørnesteinsbedrifter og endrede konjunkturer/rammevilkår vil være krevende ikke bare for næringen, men for hele kommunesamfunn. I tillegg er strandsonen en viktig ressurs i disse kommunene, både til næringsformål inklusive reiseliv, og til fritidsformål. Et moment av betydning for hele regionen er naturligvis spørsmålet om hvorvidt kampflybasen vil bli lokalisert til Ørland.
3. Mange av innlandskommunene viser nedgang i folketallet. Her er utfordringene med hensyn til jobbmuligheter, tilgang på ønsket kompetanse, utdanningstilbud og kulturtilbud annerledes. Disse områdene er i stor grad basert på landbruksnæring og reiseliv. Basis for reislivsnæringen er for de fleste kommunene privat hyttebygging.

Oppsummert kan følgende beskrivelse gis av fylket sett under ett:

#### a) Vekst i befolkning

- Men store variasjoner mellom kommuner og regioner
- Storbyen og randkommunene vokser mest

#### b) Næringsliv

- Vekst i arbeidsplasser og større "attraktivitet" (bosted, næring)
- Trondheim et kraftsentrum, ellers variasjon mellom regionene

#### c) Kommunene

- Jevnt over gode tjenester til innbyggerne
- God på standardisert drift, svakere på utvikling
- Noen steder små og sårbare fagmiljøer, gjelder også mellomstore kommuner

d) Utfordringer som kommunene og offentlige aktører må jobbe med

- Trondheimsområdet vs periferien
- Rekruttering, arbeidskraft
- Økonomi
- Behov for fortsatt økt samarbeid

Nedenfor utdypes noen områder som vi nå har nevnt, der Fylkesmannen mener at det er særskilte utfordringer som embetet må ha oppmerksomhet på og som påvirker vår oppgaveløsning.

### **Demografi**

Selv om de fleste kommunene i fylket har mellom 3 000 og 7 000 innbyggere er det et stort sprang fra Tydal med knapt 900 innbyggere og 0,3% av fylkets befolkning til Trondheim med ca 175 000 innbyggere og 59% av fylkets befolkning. Det er også stor variasjon i befolkningssammensetningen i kommunene i fylket, hvor kommunene rundt Trondheim har en høy andel yngre og kommunene i distriktet har en høy andel eldre.

Siden 1990 har folketallet i fylket økt med 18,8% og folketallet i Trondheim økt med hele 28,1%. Til sammenlikning har folketallet i landet som helhet økt med 17,5% i samme tidsrom. Fram til og med 3. kvartal i 2011 økte folketallet i fylket med 1,12%, hvorav Trondheim økte med hele 1,45%. Dette er vesentlig over veksten i landet som helhet, som var på 0,41%. Med noen unntak (Hitra og Selbu) er det klart størst vekst i Trondheimsregionen og størst nedgang i de mindre kommunene i fylket (Rennebu, Holtålen, Snillfjord og Agdenes).

Fylket samlet sett har et høyere fødselsoverskudd enn landet som helhet, men dette skyldes i hovedsak at fødselsoverskuddet i Trondheimsregionen er betydelig høyere enn landsgjennomsnittet. Nesten uten unntak er det fødselsunderskudd i distriktskommunene i fylket.

Flere av kommunene med negativt fødselsoverskudd har likevel, som følge av høy netto innvandring fra utlandet, en økning i folketallet. Dette gjelder særlig kommunene Hitra, Frøya og Midtre Gauldal, som alle har større netto innvandring fra utlandet enn Trondheim. Den høye innvandringen i disse kommunene er hovedsakelig knyttet til stort behov for arbeidskraft i havbruksnæringen og lokal industri.

### **Den økonomisk situasjonen for kommunene i Sør-Trøndelag**

Ved årsskiftet 2010-2011 var det ikke registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK, og det ble heller ikke meldt inn nye kommuner i løpet av året. Selv om kommunene i fylket hadde et netto driftsresultat på hele 4,5 % for 2010 (gjennomsnittet for landet var på 2,6 %), bekymrer den høye lånegjelden. Det er lagt opp til betydelige investeringer innen skole-, omsorgs- og kulturområdet i gjeldene økonomiplanperiode, selv om noen har justert sine investeringsplaner. Riktignok har flere av kommunene betydelige midler i kapitalfond. Endringer i demografi sammen med økte pensjonskostnader og en eventuell renteøkning er forhold som særlig vil påvirke kommunenes økonomi i årene som kommer. Kommunene i fylket har i ulik grad benyttet seg av inntekspotensialet som ligger i å innføre eiendomsskatt. Av fylkets 25 kommuner har 6 innført eiendomsskatt i hele kommunen og 5 valgt å ikke innføre skatt på eiendom.

Av mer spesielle forhold vil vi nevne følgende:

- Det er en sterk økning i utgifter til ressurskrevende tjenestemottakere. Nettoutgiftene til kommunene har økt fra 481 mill kr (301 personer) i 2009, til 593 mill kr (311 personer) i 2011. Det bør etter vår vurdering ses nærmere på denne utviklingen nasjonalt.
- Det er et stort press på barnehagesektoren, der det kreves store investeringer for å imøtekomme etterspørsel etter plasser. Dette må følges med utviklingen av driftsutgifter, investeringskostnader og finansieringsmodellene for private og offentlige barnehager.
- Endringen i kompensasjonsordningen for merverdiavgift innebærer at momskompensasjonen ikke lenger kan disponeres til løpende drift. Endringen innføres gradvis fra 2010, og fra og med 2014 må all momsrefusjon fra investeringer føres i investeringsregnskapet. Det er mange kommuner som har benyttet denne ordningen, og det må følges med hvilke virkninger utfasing av modellen vil ha.

### **Helse og velferd**

Samhandlingsreformen har naturlig nok vært det dominerende temaet på helseområdet i 2011. Kommunene i fylket har innsett betydningen av interkommunalt samarbeid for å møte framtidens helseutfordringer og ikke minst for å kunne være reelle forhandlingspartnere for helseforetaket ved inngåelse av samarbeidsavtaler. I

utgangspunktet var alle kommunene knyttet til en av fem grupper. Den største av disse i antall kommuner var Orkdalsregionen med 13 samarbeidende kommuner hvorav tre tilhørende Møre og Romsdal. I 2. halvår trakk Oppdal kommune seg ut av samarbeidet og står for tiden alene.

Fylkesmannen har støttet opp om arbeidet med skjønnsmidler og følger også opp et forum av prosjektledere fra de 5 kommunegruppene i samarbeid med KS. Et annet viktig grep i samhandlingsreformarbeidet har vært fylkesgruppa som også ble omtalt i fjorårets rapport. Her møtes KS med kommunerepresentanter, St. Olavs Hospital HF, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen. Målet er gjensidig informasjonsutveksling og samordning av tiltak og initiativ.

Inntrykket er at fylket har vært godt rustet til å møte innføring av Samhandlingsreformen. Det har vært et godt klima for forhandlinger tuftet på et allerede eksisterende mangeårig samarbeid mellom kommuner og helseforetak. Kommunegruppene har også vært aktive og satt i gang prosjekter som skal hjelpe dem til å møte framtidens utfordringer. Fosenkommunene er godt i gang med helsesamarbeid, kommunene i Værnesregionen har planlagt felles forvaltningskontor og i Orkdalsregionen er en rekke prosjekter i gang.

St. Olavs hospital har vært gjennom flere år med krevende økonomiske omstillinger parallelt med innflytting i nytt sykehus. Helsetilsynet i Sør-Trøndelag har fulgt opp foretaket på bakgrunn av avvik funnet ved tilsyn med akuttmottaket så langt tilbake som i 2007. Problemer knyttet til overbelegg har vært sentrale i dette, noe som igjen henger sammen med at Trondheim kommune har hatt vansker med å ta i mot utskrivingsklare pasienter. I løpet av 2011 ble det tatt en rekke grep for å sikre forsvarlig drift av akuttmottaket.

En betydelig utfordring for Fylkesmannen har vært økningen i førerkortsaker. Saksmengden har økt med 60% fra 2010 til 2011. Det har vært vanskelig å holde seg innenfor 6 ukers behandlingstid på sakene selv om Fylkesmannen brukte ekstra midler til å leie inn saksbehandlere store deler av året.

Nav-reformen begynner å sette seg, men det er fortsatt utfordringer på sosialområdet. Fylkesmannen mottar færre klager enn før, men har opphevet et større antall saker enn tidligere på grunn av mangelfull utredning. Vi sitter med et inntrykk av at det i for liten grad gjøres individuelle vurderinger og at saksbehandlingen fremstår som standardisert.

## **Samarbeid mellom kommunene**

Alle kommunene i Sør-Trøndelag står overfor store utfordringer og store muligheter i møte med tunge samfunnstrender de kommende årene. Eldrebølgen vil kreve en kraftig ekspansjon i det kommunale tjenestetilbudet. Samhandlingsreformen tilsier desentralisering av flere og tyngre oppgaver til kommunene. Arbeidskraftutfordringen, kompetanseutfordringen og økonomiutfordringen gjør at det vil stilles store krav til omstilling og samarbeid mellom dagens kommuner. Kommunene møter også store utfordringer som utviklingsorganer, der rollen som samfunnsutvikler vil stille krav til kompetanse og en samordnet utviklingsinnsats.

Det samlede utfordringsbildet i Sør-Trøndelag peker i retning av at det vil bli behov for andre og sterkere strukturer for oppgaveløsning i kommunesektoren. De siste årene har det pågått mange om omfattende prosesser i kommunene som har resultert i at samarbeid etableres på nye områder. Med samarbeid om barnevern og samhandlingsreformen ser vi at omfanget av samhandling om lovpålagte velferdsoppgaver vokser.

- Arbeidet koordineres av fylkesgruppa for helsereformen og kommunesamarbeid, der KS, Fylkesmannen, Fylkeskommunen og St Olavs hospital deltar.
- Fylkesmannen understøtter arbeidet i kommunene med skjønnsmidler, bistand til prosessene og råd og veiledning på det faglige innholdet i samarbeidet.
- Erfaringen med samarbeid viser at faglig innhold og kvalitet øker, og det blir mindre sårbarhet i gjennomføringen av tjenester.
- Det er krevende prosesser å utvikle interkommunalt samarbeid.
- Det er stor variasjon i hvor mye kommunene samarbeider og hva de samarbeider om.
- Samarbeid på veldig mange enkeltområder kan svekke mulighetene for politisk styring og samordning av den samlede kommunale oppgaveløsningen.

## **Barn og unge**

Fylkesmannen tok i 2011 initiativ til et verdidokument om regional stats ansvar for barn og unges oppvekstkår. 23 regionale statsetater har sluttet seg til dokumentet og arbeider videre med å identifisere oppfølgingspunkter i egen organisasjon. Fylkesmannen deltok videre i en åpen samtale med Nidaros biskop og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag om barn og unge under Olavsfestdagene 2011. Som en oppfølging av denne samtalen ble det sendt et

brev til Forbruker-, administrasjons- og kirkedepartementet med anmodning om at forslag om nye tiltak fra Regjeringens side burde følges av en redegjørelse for tiltakets konsekvenser for barn og unge, på samme måte som det normalt skal redegjøres for økonomiske og administrative konsekvenser. Brevet og departementets svar på det følges nå opp gjennom kontakter mot Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

#### OBS NEDENSTÅENDE IKKE OPPDATERT - TATT FRA 2010 RAPPORT:

Barns hverdag er gjenstand for økende oppmerksomhet. Da er det viktig at vi klarer å se de ulike arenaene barn opptrer på i en sammenheng. Fylkesmannen representerer i seg selv en samordning av statens oppgaver rettet mot barn og unge, der bla. fagområdene barnehage, barnevern, skole, folkehelsearbeid, helse, barn og unges interesser i plansaker er representert. Fylkesmannen har de siste 6 årene invitert til flerfaglige konferanser der ulike tema knyttet opp mot samordnet innsats for barn, unge og deres familier har vært tatt opp.

I 2010 hadde konferansen tittelen "Sammen for barna" og samlet 260 personer fra kommunene. Fylkesmannens hovedoppgave på utdanningsområdet er tilsyn. I 2010 har spesielt det nasjonale tilsynet rettet mot barns rett til et psykososialt godt skolemiljø, hatt fokus. Tilsynet ble gjennomført i fire kommuner og ved åtte skoler. Det er behandlet 170 klagesaker, og klager på skolemiljøet er økende. Fylkesmannen prioriterer å gi informasjon og veiledning til skoleeiere og skoleledere gjennom kurs, regionale møter og samtaler. På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har det vært iverksatt en del tiltak for å bedre lærerkompetansen og få til bedre læring og trivsel i skolen. På disse områdene er Fylkesmannen et bindeledd mellom kommunene/fylkeskommunen og departement/direktorat.

I 2010 er det full behovsdekning i barnehagene, og alle kommunene i fylket innfrir retten til plass. Det vil i en tid fremover fortsatt være utfordringer for kommunene i dimensjoneringa av barnehagetilbudet, bl.a. i form av mange midlertidige lokaler, tilflytting og økt barnehagedeltakelse. Overgang fra øremerka tilskudd til rammetilskudd kan bli en utfordring for de kommunene som opplever omfordelingsvirkningene sterkest. Nå når plass til alle er oppnådd er det viktig å ha blikk på det kvalitative innholdet i barnehagene. I Sør-Trøndelag har vi ennå god førskolelærerdekning. Antall meldinger til barnevernet fortsetter å øke. Rapportering fra kommunene til Fylkesmannen fører vanligvis til samtaler og møter, både med enkeltkommuner, grupper av kommuner, og fylkesvise samlinger. I dialog med kommunene har fokus vært overholdelse av frister, henlagte saker og oppfølging av fosterhjem. Overfor de små og mellomstore kommunene har det vært sterkt fokus på å sikre en robust og faglig sterk tjeneste. Fylkesmannen har i samarbeid med KS stått i spissen for et prosjekt der målet har vært å få etablert interkommunale tjenester på barnevernsområdet. 21 av fylkets 25 kommuner har etablert eller er i gang med å etablere et samarbeid om barneverntjenestene.

#### Utviklingen av det sørtrønderske landbruket

Landbruket i Sør-Trøndelag er preget av et stort mangfold av driftsformer, variert bruksstruktur og god arealutnyttelse. Fylket strekker seg fra kyst til fjell, med aktivt landbruk i alle kommuner. Fylket har store kornområder, husdyrbruk, skogsdrift og et aktivt fjellandbruk. Landbruket utgjør en bærebjelke i mange lokalsamfunn, både direkte som ressurs for sysselsetning og bosetting, og ikke minst gjennom produksjon av fellesgoder knyttet til kulturlandskap, miljø og levende bygder.

Skogbruket i fylket er viktig både for verdiskaping og som en del av løsningen i forhold til klimautfordringen. Tilgangen på veilednings- og pådrivingsressurser i kommunene der aktiviteten skapes er helt avgjørende for å løse ut det potensial skogbruket representerer. Kapasitet i forhold til slike ressurser bygges ned både i kommunene og i skogeierorganisasjonen. Fylkesmannen søker å motvirke de negative effektene av dette gjennom å strukturere samarbeidet mellom aktørene innenfor skogbruket lokalt.

Antallet jordbruksforetak har gått jevnt nedover de seinere år. Nedgangen har ligget på 2- 3 % årlig de siste årene. På tross av denne nedgangen er jordbruksarealet fortsatt ganske stabilt. Sør-Trøndelag har omtrent 10 % av alle landets melkekyr og melkeprodusenter, og 9 % av grovfôrarealet.

Melkeproduksjonen er den helt avgjørende jordbrukproduksjonen i Sør-Trøndelag med 71 % av samla verdiskaping i jordbruket. Fylkesmannen er svært opptatt av utviklingen i produksjonsfordeling og struktur i melkeproduksjonen. Betydelig reduksjon i antallet produsenter over tid, forvitring av produksjonsmiljø og bosetting i tradisjonelle produksjonsområder og betydelige rekrutteringsutfordringer i jordbruket generelt og i den viktige melkeproduksjonen spesielt, synes å understreke viktigheten av å styrke økonomien i melkeproduksjonen. Tiltak som forbedrer både likviditet og soliditet, lønnsomhet og kapitaltilgang, samt kostnadsreducerende tiltak, er aktuelle både på kort og noe lenger sikt. Investeringene i melkeproduksjonen har i lang tid ligget godt under nivået som må til for å dekke opp for løpende kapitalslit og etterslepet er betydelig. Inkludert grovforbasert kjøttproduksjon, utgjør den samla verdiskapinga i grovfôrbaserte produksjoner om lag 86

% av samla verdiskaping i jordbruket i fylket. Nylig framlagte Driftsgranskinger for 2010, viser at det var en sterk nedgang i nettoinvesteringene i melkeproduksjonen, en samtidig betydelig gjeldsøkning og en mer negativ utvikling for de største bruka både når det gjelder lønnsomhet og soliditet. Landbruket i Sør-Trøndelag, medregnet ringvirkningene, er beregnet til å gi 12 300 sysselsatte i fylket. 4300 av disse er direkte sysselsatt i primærjordbruket.

Kombinasjon av til dels svak lønnsomhet, stor kapitalbinding og behov for langsiktige investeringer, gjør situasjonen utfordrende for mange gårdbrukere. Tiltakspakken fra regjeringen våren 2009 gav økte rammer til investeringer i landbruket, men etterslepet er fortsatt betydelig. Fylkesmannen har gjennom drift, kommunekontakt, virkemiddelforvaltning og prosjektretta aktiviteter rettet tiltak inn mot melkeproduksjonsmiljøene, samt miljøene innefor de andre jordbruksproduksjonene (korn, sau, hagebruk, potet, gris med mer), for å bidra til styrking av brukerkompetanse og produksjonsmiljø.

Tall fra TINE effektivitetskontrollen, undersøkelser fra NILF, og analyser gjennomført av TFoU viser også at det er store variasjoner i økonomisk resultat på sammenlignbare bruk. Fylkesmannen ser at kunnskap, kompetanse og dyktighet er avgjørende for et godt økonomisk resultat, uansett type produksjon. Et godt utbygd kompetansemiljø med god samhandling mellom virkemiddelapparat, rådgivning, utdanning, forskning og forvaltning tror vi vil bidra positivt til ei framtidretta utvikling i landbruksnæringa. Kompetanseutvikling er derfor trukket fram som en helt vesentlig oppgave for landbruket i hele regionen.

I følge undersøkelser gjennomført av NILF og Trøndelag forskning og utvikling, er verdiskapingen i tilleggsnæringer tilknyttet jord- og skogbruk i Trøndelag beregnet til kr 347 mill. i 2007. Det har vært en betydelig økning siden 2004 hvor den samlede verdiskapingen i tilleggsnæringer var på 254 mill. kroner for Trøndelag. Beregningene viser en sysselsettingsøkning fra 418 årsverk i 2004 til 474 årsverk i 2007 for begge fylkene samlet sett. Omsetningsveksten har vært enda større fra 317 mill. kroner i 2004 til 626 mill. kroner i 2007 (NILF 2009). Når det gjelder bygdenæringer kan vi vise til gode utviklingstrekk på Inn på tunet, lokal mat og landbruks og utmarksbasert reiseliv. Vi kan nevne enkelttiltak som Bondens marked og Trøndersk matfestival, som begge har betydelig omsetningsøkning. Fylkesmannen har bidratt som tilrettelegger og pådriver i flere prosesser og prosjekter knyttet til dette. I 2011 startet vi også opp prosjektet "Økt verdiskaping i bygdeservice i Sør-Trøndelag". Bygdenæringer er et viktig bidrag for å opprettholde bosetting og arbeidsplasser på bygdene.

Økologisk landbruk er fortsatt et satsingsområde i norsk landbruk der målet om 15 % økologisk areal innen 2020 står fast. Økologisk landbruk skal være en spydspiss og inspirasjon til et mer bærekraftig og miljøvennlig landbruk. Etableringen av foregangsfylker, der Nord- og Sør-Trøndelag utgjør en foregangsregion for økologisk melkeproduksjon, har nå avsluttet det andre av tre driftsår. Prosjektet øker kunnskapen og profesjonaliteten i produsentleddet samtidig som det er lagt gradvis mer vekt på markedsretta tiltak, spesielt mot storhusholdninger. I Trøndelag er ca 9,3 % (inkludert karensareal) av arealet lagt om til økologisk drift. Etterspørselsutviklingen for økologiske produkter vil være avgjørende for videre utvikling.

Det konstateres et alvorlig etterslep i vedlikeholdet av hydrotekniske anlegg i landbruket, i sær på anlegg for avløp av overflatevann. Prognoser på klimaendringer med økte nedbørmengder i regionen fryktes derfor å forårsake store skader på grunn av stor avrenning, erosjon og ras. Også mangel på grøfting av jordbruksarealer er tydelig, noe som fører til økt overflateavrenning. Dette har også stor betydning for avlingsmengden og fryktes å føre til at stadig mer areal drives svært ekstensivt. Fylkesmannen ser et klart behov for ordninger som bidrar til å forebygge denne utviklingen og dermed opprettholde produktiviteten på det dyrka arealet.

### **Fylkesmannens lederkontrakt - spesielle oppfølgingspunkter**

Fylkesmann Kåre Gjønnes hadde sin avslutningsamtale med departementet i 2011. Det ble i denne samtalen ikke fastsatt nye oppfølgingspunkter. Vi rapporterer her like vel på de sist oppsatte oppfølgingspunktene, dvs. fra revisjonen av lederkontrakten i 2010.

### **Tverrfaglig oppfølging av utsatte barn og unge**

Se avsnittet "Barn og unge" ovenfor.

### **Omsorgsplan 2015**

En hovedoppgave innen Omsorgsplan 2015 i 2011 har vært samarbeid med KS og prosjektkommuner i forbindelse med å få på plass et Midtnorsk prosjekt i velferdsteknologi. En hovedmotivasjon har vært en forståelse av at innovasjon er nødvendig for å få bærekraftige pleie- og omsorgstjenester i kommunene. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har fra høsten 2011 hatt et samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag for å få i gang et prosjekt for å bedre planarbeidet knyttet til kommunale pleie- og omsorgstjenester. KS og



Fylkesmannen samarbeider fortsatt om å drifte et nettverk av ledere i helse- og omsorgstjenestene i kommunene på rådmannsnivå. Dette nettverket er Fylkesmannens viktigste forum i arbeidet med å sette framtidens omsorgsutfordringer på dagsorden.

Mye av arbeidet med Omsorgsplan 2015 har ellers vært bakt inn i arbeidet med forberedelsene til Samhandlingsreformen. Se også resultatområde 86.1.

Intern samordning av Fylkesmannens oppgaver i forhold til Omsorgsplan 2015 skjer som før gjennom ledermøtene og planleggingsmøter på tvers av avdelingene. Arbeidet med Omsorgsplan er høyt prioritert, og flere avdelinger på embetet har ansvar og oppgaver knyttet til området. Sosial- og helseavdelingen har koordineringsansvaret og koordinatør rapporterer direkte til ledelsen via sekretariatet. Embetsledelsen er styringsgruppe for arbeidet.

Inn på tunet er et viktig område i Omsorgsplan-sammenhengen. Vi har i Sør-Trøndelag et godt tverrfaglig samarbeid i embetet og med det regionale partnerskap omkring utvikling av Inn på tunet. Når det gjelder det regionale partnerskapet kan vi spesielt nevne samarbeidet med Skjetlein videregående skole og Skjetlein Grønt Kompetansesenter som har inn på tunet som et av sine satsingsområder. Det har også vært et tett samarbeid mellom Fylkesmannen og organisasjonen Livsglede for eldre om utvikling av gården som arena. I forbindelse med omsorgsplan 2015 er det også viktig å nevne skogen i et folkehelseperspektiv. Fylkesmannen har gjennom partnerskap med bl.a skogselskapet bidratt til å synliggjøre dette

### **Rovviltforvaltning – dialog og bedret dokumentasjon**

Dialog med beitebrukere og andre med interesser for rovvilt: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har vært mer aktiv i dialogen og kontakten med beitenæringene i 2011. Vi har etter utspillet fra Mattilsynet med informasjonsbrev om mulige beiterestriksjoner, invitert til møter, først et sentralt møte for hele fylket. Og videre seks lokale møter der beitebrukere med særlig store tap, kommunen, representanter fra distriktskontorene til Mattilsynet og representanter for faglagene har deltatt. Både Fylkesmannen og Mattilsynet har forsøkt å stimulere beitebrukerne til å være løsningsorientert. Tiltak mot rovviltskade har i noen grad blitt satt inn i 2011 og vil bli videreført i 2012.

Vi har også hatt to møter i "samarbeidsforum for rovviltforvaltningen". Dette er en arena for konstruktivt samarbeid og dialog, som skal bidra til økt forståelse, respekt og tillit mellom beiteinteressene, miljø- og friluftsansjoner og forvaltningen i fylket. Samarbeidsforum består av forvaltning, næringsorganisasjoner og miljøorganisasjoner i Sør-Trøndelag. Tema på møtet i mars 2011 var; Oppfølging av Soria Moria II v/DN, Revisjon av forvaltningsplan i region 6, v/FMST, Rovdata - med bestandsoversikt for rovvilt i region og fylke v/Rovdata, Radiobjelleprosjekt, FKT, Erstatninger og Informasjonsbrev fra Mattilsynet v/FMST. Tema på møtet i oktober 2011 var; Forskning på tamrein og rovdyr i Midt-Norge v/NINA, Kongeørn og Havørn v/NOF, Oppfølging av rovviltforliket v/DN, Oppfølging av beitebrukere med stor tap på utmarksbeite v/Mattilsynet og Beitesesongen 2011 v/FMST.

"Radiobjelleprosjektet" har gjennomført sin andre sesong. Det er flere beitelag som har fått skjønnsmidler til å prøve radiobjellene i 2011. Resultatene viser de samme gode resultatene som i fjor både mht dyrevelferd, effektiv beitebruk, planlegging og gjennomføring av tilsyn, samt redusert konfliktnivå. Siden tettheten av radiobjeller er relativt liten i hvert beitelag, samt at det er mest lam som dør på beite, er det foreløpig ikke så enkelt å øke dokumentasjonsgraden med radiobjellene. Lammenoder er for øvrig utprøvd i to beitelag, men det er vanskelig å få nodene til å fungere godt sammen med moras radiobjelle.

### **Forpliktende interkommunalt samarbeid med utgangspunkt i Samhandlingsreformen**

Se kap 1.1 Helse og velferd og kap 2.2 Velferd, helse, personlig tjenesteyting og likestilling.

### **Organisasjonsgjennomgang**

Embetet har i 2011 gjennomført organisasjonsgjennomgangen som ble startet i 2010. Formålet var å legge til rette for overføring av oppgaver, bl.a. tilknyttet ny vergemålslov, i tillegg en generell optimalisering av oppgaveløsningen i embetet. Gjennomgangen har ført til en omlokalisering av noen avdelinger samt leie av tilleggslokaler i Statens Hus. Organisasjonsmessig er det opprettet et forsøk med en ny Enhet for kommunerettet samordning, som består av medarbeidere med oppgaver innen kommuneøkonomi, kommunesamarbeid og samordning av kommunale planer. Forsøket fortsetter ut 2012. Vergemålsoppgavene er besluttet lagt til Kommunal- og beredskapsavdelingen, i tilknytning til avdelingens bevillingsenhet.

## 1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 9 271 836,23	kr 3 657 614,95
Landbruks- og matdepartementet	kr 10 928 755,68	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 4 978 376,34	kr 11 468 462,04
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 3 097 783,22	kr 219 730,29
Justis- og politidepartementet	kr 2 990 992,00	kr 267 564,28
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 729 396,40	kr -39 279,43
Arbeidsdepartementet	kr 746 255,35	kr 1 014 484,05
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 11 952 552,91	kr 5 462 039,56
Andre	kr 29 316 325,73	kr 0,00
<b>Sum:</b>	<b>kr 78 012 273,86</b>	<b>kr 22 050 615,74</b>

## 1.3 Risikostyring

### Generelt

Risikovurderinger for virksomhetskritiske faktorer oppdateres jevnlig av Administrasjonsstaben. Et system for totaloversikt over styringsdokumenter og kvalitetssikring av interne rutiner er etablert, men på noen områder i behov av oppdatering. Embetet har startet en generell gjennomgang av dette systemet samt en risiko- og sårbarhetsvurdering av virksomhetens mulighet for å nå sine mål og utføre sine oppdrag.

### Administrasjonsstaben

Enhetene Servicetorg, Ekspedisjon, IKT, Arkiv, Økonomi og personal i Administrasjonsstaben oppdaterer årlig sine risikovurderinger. Vi har bygd opp dokumentasjonen etter DFØ sin veileder i forhold til sannsynligheten for at uønskede hendelser inntreffer, den forventede konsekvensen de vil medføre dersom de inntreffer, og hva vi kan gjøre for å redusere konsekvensene dersom det skjer.

### Avdeling for landbruk og bygdeutvikling

Planer og tiltak som bidrar til å redusere sårbarhet og risiko for avdelingens oppgavegjennomføring er strategisk plan for avdelingens virksomhet, samt årlig utarbeidelse av kompetanse- og virksomhetsplan. Vi foretar dessuten løpende analyser og tilpasninger i forhold til sykefravær og turnover. Avdelingens kommunikasjonsstrategi bidrar også i positiv retning.

### Miljøvernavdelingen

Avdelingen utarbeider virksomhetsplan med prioriteringer ut fra de politiske føringene som ligger i embetsoppdraget, samt ut fra at de som henvender seg til embetet med søknader om rovvilterstatning, tillatelser og tilskott prioriteres fremfor de mer utredende delene av embetsoppdraget. For å gjennomføre en god rovviltforvaltning med lavest mulig konfliktnivå og god responstid har vi etablert vaktordninger med beredskapstelefon knyttet til lisens- og kvotejaktregimene, samt for beredskap i beitesesongen for sau knytta til rovviltskader og mulig skadefellings tillatelser. Vi er også knyttet til beredskapen for akutt forurensning med navngitte miljørådgivere. Vi har en løpende dialog med direktoratene dersom bemannings situasjonen gjør at vi ikke kan gjennomføre det oppdraget vi har blitt enige om gjennom styringsdialogen.

### Kommunal- og beredskapsavdelingen

Avdelingen har utarbeidet en oversikt (skal tas inn i VP for 2012) over kritiske saksområder (hendelser) og etablert en bemanningsplan i forhold til å kunne håndtere disse sakene ved stort fravær. Saksområdene er knyttet til vedtak om utbetaling av penger, vedtak i forhold til avvikling av saker som står for domstolen, vedtak av betydning for mennesker som kan ha rett på ytelser fra NAV samt innsynssaker etter offentlighetsloven. I tillegg i forhold til oppgaver i henhold til beredskapsinstruksen og retningslinjer for samordningsansvar (drift av krisestab).

### Sosial og helseavdelingen

Avdelingen utarbeider årlige virksomhetsplaner med utgangspunkt i kartlegging av embetsoppdrag og felles satsingsområder ved embetet med påfølgende prioritering av må-oppgaver. Dette sammenstilles med avdeliengens tidsressursbudsjett som utarbeides for den enkelte tilsatte. Ved uforutsette endringer i oppdrag eller gjennomføring av oppgaver i løpet av året foretats omprioritering for å ivareta de mest sentrale oppgaver innenfor den ressursrammen som er til rådighet.

#### Oppvekst- og utdanningsavdelingen

Avdelingen utarbeider en årlig virksomhetsplan med utgangspunkt i oppdragsbrev og tilgjengelige ressurser. Som en del av virksomhetsplanleggingen blir det foretatt en gjennomgang av bemanningssituasjonen med hensyn til blant annet turnover, sykefravær og andre kjente forhold. For å redusere sårbarheten knyttet til det enkelte arbeidsfelt, forsøker avdelingen å ha minimum to medarbeidere knyttet til hver oppgave. Avdelingen utarbeider en egen oversikt som viser den enkelte medarbeiders tidsbruk på de ulike resultatområdene. Denne oversikten fungerer som et godt styringsverktøy for avdelingen.

## 1.4 Helhetlig og strategisk ledelse

Helhetlig styring av embetet ivaretas gjennom organisasjonsmodellen, delegasjonsreglementet samt øvrige interne styringsdokumenter. Det er utviklet et helhetlig digitalt system for kvalitetssikring av oppgaveløsning og interne rutiner. En fireårig strategisk plan rulleres hvert år, med bakgrunn i embetets visjon, virksomhetsidé og verdier. Visjonen er "Vår kompetanse – din trygghet"; virksomhetsidéen er "Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ønsker gjennom kompetanse i egen organisasjon å bidra til bærekraftig utvikling, kvalitet og rettssikkerhet i samfunnet"; og embetets verdier er "Kvalitet – Ansvarlighet – Nærhet". Hovedmålet for planperioden 2010 – 2012 er utformet slik: "Fylkesmannen i Sør-Trøndelag skal være en tydelig aktør for formidling av nasjonal politikk, rettssikkerhet, samordning og fornying." Med utgangspunkt i dette samt embetets oppdrag og utfordringer peker strategiplanen på fire satsingsområder: samordning og samhandling, kompetanseutvikling og kvalitet, kommunikasjon samt medbestemmelse og medvirkning. Planen beskriver embetets forvaltningspraksis, oppgaveløsning og helhetssyn på roller, og lister opp konkrete tiltak innenfor de nevnte satsingsområdene. Strategisk plan utarbeides og rulleres i tett samarbeid mellom embetsledelsen og fagavdelingene.

For risikostyring vises det til kap 1.3 ovenfor.

Fylkesmannen legger stor vekt på helhet og samordning i kommunedialogen. Dette gjelder bl.a. samordning av tilsyn, fordeling av skjønnsmidler samt behandling av kommunale plansaker. Innsigelsesretten er ikke delegert til fagavdelingene; behandlingen av plansaker samordnes i Kommunal- og beredskapsavdelingen (i 2011 i en forsøksvis etablert enhet kalt "Enhet for kommunerettet samordning") og drøftes i internt og eksternt planforum samt i embetets ledermøte. Embetsledelsen skriver selv under brev der det fremmes innsigelse.

Det vises ellers til nærmere omtaler i kap 2 nedenfor.

## 1.5 Andre forhold

### IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet

Vi har ikke utviklet egne programmer eller satt i gang egne elektroniske tjenester i 2011. IKT-strategien for Fylkesmannsembetene som kom på slutten av året, legger vi til grunn for våre prioriteringer og satsinger på IKT-sida framover.

### Innkjøp

Vi inngikk i 2009 et samarbeid om innkjøp med Fylkeskommunen i Sør-Trøndelag og 20 av kommunene i fylket. Dette samarbeidet har vi videreført i 2011.

### *Knutepunktets måloppnåelse ved prosjektslutt*

Knutepunkt Sør-Trøndelag (KPST) ble etablert sommeren 2009, som et ledd i oppfølgingen av regjeringens handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. I Sør-Trøndelag har knutepunktet vært lokalisert til Jus- og innkjøpstjenesten (JUIN) i Sør-Trøndelagfylkeskommune (STFK). Hensikten med

plasseringen har vært å trekke vekslere på kompetansen i et større innkjøpsmiljø. Dialogen med ledere og innkjøpere har vært god. Alle virksomheter er ikke nådd, men det var heller ikke forventet. Etter vår vurdering har deltakelsen i arrangementene vært tilfredsstillende, og vi har inntrykk av at deltakerne har vært interessert i å ta verktøyene for samfunnsansvar i bruk. Hvorvidt verktøyene faktisk blir brukt ligger utenfor knutepunktets kontroll.

Det har vært vanskelig å komme i dialog med næringsforeningene, uten at vi med sikkerhet kan si hvorfor – kanskje er det temaet som er for generelt, kanskje vurderes det som uaktuelt eller for lite matnyttig?

Resultatene av arbeidet innad i STFK har vært vellykket i Jus- og innkjøpstjenesten (JUN), mens på byggsiden har man så langt ikke lyktes i å etablere et samarbeid.

Informasjonsarbeidet har hovedsaklig vært rettet mot større aktører.

På denne bakgrunnen mener vi det er grunn til å konkludere med at prosjektet et stykke på vei har nådd den ene delen av målsetningen: Gjennom kurs og seminarer har vi gjort innkjøperne kjent med verktøy for samfunnsansvar. Dermed har vi lagt til rette for en styrket etterspørsel av grønne varer og tjenester. Knutepunktets innsats overfor leverandørene har ikke bidratt til økt produksjon eller leveranse av grønne varer og tjenester. Det er rimelig å anta at det er innkjøpernes krav som er den viktigste pådriveren her.

*Knutepunktets effekt i et kost/nytte-perspektiv hele prosjektperioden sett under ett*

Når kostnadene skal vurderes mot nytten er det vesentlig å ta i betraktning at knutepunktprosjektet på mange måter er et utviklingsprosjekt: Mange innkjøpere skal ta hensyn til en ny og kompliserende faktor i innkjøpsprosessen. Det krever prioritering og i mange tilfeller kompetanseheving. Derfor ligger det i sakens natur at effektene av knutepunktets aktiviteter ikke nødvendigvis vises umiddelbart, ei heller i løpet av prosjektperioden. Videre kan det være vanskelig å isolere effekter av KPSTs arbeid fra andre effekter.

Vi har konkludert med at arbeidet til Knutepunkt Sør-Trøndelag har vært relativt vellykket hva angår å få offentlige virksomheter til og anlegge et strategisk fokus på innkjøpene. Det er ganske sikkert at KPST er den direkte årsaken til at 2 kommuner og 3 statlige virksomheter har påbegynt arbeidet med å etablere en innkjøpsstrategi. Likeså at den eksplisitt omhandler miljø- og samfunnsansvar. I tillegg har mellom 5 og 10 kommuner mer eller mindre faste planer om det samme. Det er lite trolig at andre aktører enn KPST ville initiert og drevet strategiarbeidet.

Knutepunktets aktiviteter har trolig ført til en økt bevissthet om samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Mange innkjøpere er nå kjent med verktøy for samfunnsansvar, hvilke verktøy som finnes og hvor de finnes. Vi kan ikke dokumentere noen effekter utover de ovenfor nevnte. Vi må likevel regne med at det er mange som nå er kjent med begrepet samfunnsansvar og at dette har en plass i offentlige anskaffelser.

Spørsmålet om prosjektet har vært verd investeringen er et spørsmål om hvor stor verdi innkjøpsstrategiene har, og hvor stor verdi det har å skape oppmerksomhet om samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Dette er i stor grad et politisk spørsmål. Vi nøyer oss med å påpeke at jobben ikke ville blitt gjort uten knutepunktsatsingen.

*Hvordan arbeidet med miljøbevisste offentlige anskaffelser kan videreføres i regionen*

Styringsgruppa konkluderer med at det ikke er aktuelt å videreføre prosjektet, verken som prosjekt eller i fastere former. Styringsgruppa har skissert flere mulige tiltak for at samfunnsansvar fortsatt skal være et tema i offentlige anskaffelser i fylket, uten at man har falt ned på én anbefalt løsning. Summen av tiltakene utgjør veien videre for miljøbevisste anskaffelser i fylket.

Styringsgruppa mener at erfaringene fra prosjektet vil komme til nytte i de ulike innkjøpsmiljøene i fylket. Hvilken satsing den enkelte virksomhet eventuelt legger opp til, har vi rimeligvis ikke oversikt over. I JUN vil man videreføre prosjektet gjennom en ordning med intern kompetanseheving på området.

Et generelt trekk i dag er at de større innkjøpsmiljøene har kommet langt når det gjelder å stille miljøkrav, mens innkjøp som foretas utenom disse miljøene generelt er mindre miljøvennlige. En mulighet til å øke omfanget av miljøvennlige innkjøp er derfor å jobbe målrettet for å rekruttere flere av kommunene og andre offentlige virksomheter i fylket til å delta i Sør-Trøndelags fylkeskommunes innkjøpsavtaler.

NHO vurderer å etablere et lokalt leverandørutviklingsprosjekt. Et slikt prosjekt vil kunne bidra både til innovasjon og til mer miljøvennlige anskaffelser.

Ett av STFKs arbeidsområder er regional utvikling, herunder næringsetablering. JUIIN ønsker å komme på banen i dette arbeidet, blant annet for å bidra til et tydeligere fokus på miljø.

### **Tilgjengeliggjøring av offentlige data**

Vi har ikke etablert publikumstjenester i 2011 og har heller ikke tilgjengeliggjort rådata som har samfunnsmessig verdi.

### **Universell utforming**

Vi inngikk i november 2011 leiekontrakt på et areal i Statens hus. Utleier er Entra, og krav her til universell utforming er så langt som mulig fulgt.

### **Miljøtiltak**

Det ble i 2011 startet en prosess med sikte på å sertifisere Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som Miljøfyrtårn.

### **Brukerundersøkelser**

Det er i 2011 ikke gjennomført brukerundersøkelser.

### **Lærlinger**

Embetet har pr. dato ingen lærlinger.

### **Inkluderende arbeidsliv**

Det vises til beskrivelsene under resultatmåtene 98.1 – 98.4.

## Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

### 2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

#### 2.1.1 Samordning og veiledning

Internt hos Fylkesmannen har alle fagavdelinger et ansvar for å identifisere samordningsbehov og iverksette nødvendige tiltak for å ivareta behovene. Fylkesmannen selv og hans ledergruppe er tett involvert i samordningsarbeidet. Dette gir samordningen legitimitet i forhold til regionale statsetater, kommunene, fylkeskommunen og i forhold til sentrale myndigheter.

Hos Fylkesmannen er det særlige samordningsansvaret fra juni 2011 overført fra Fylkesmannens sekretariat og Kommunal og beredskapsavdelingen til egen Enhet for kommunerettet samordning som en prøveordning ut 2012. Her samles kompetanse på kommuneøkonomi, plan, kommunesamarbeid og kommunedialog. Intensjonen er å få til en enda sterkere bevissthet og bedre samhandling på området.

Enhet for kommunerettet samordning har et prosessansvar mht. helhetlig kommunedialog og faglig og kommuneretta samordning i forhold til kommunale planprosesser så vel i embetet som på regionalt nivå og i samarbeid med kommunene. Arbeidet utføres bl.a. ved hjelp av en rekke fora og møteplasser, bl.a. avholdes det ukentlige planforum der kommunale plansaker drøftes mellom planmedarbeidere fra alle embetets avdelinger samt fylkeskommunen og Statens Kartverk. NVE og Statens vegvesen deltar i disse møtene når det arbeides med kommuneplanuttalelser. Det er også utarbeidet retningslinjer og rutinebeskrivelser for det faglige samordningsarbeidet.

Enhet for kommunerettet samordning samordner også embetets uttalelser til kommunale planer. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke delegert innsigelsesretten til fagavdelingene. Avdelingenes faglige innspill samles i et felles brev fra embetet. Se redegjørelse under resultatområde 06.3. Den daglige samordningen av tilsyn er også lagt til enheten. Enheten ivaretar for øvrig også samordningen av møter og konferanser med kommunene der avdelingene i embetet opptrer samlet.

Fylkesmannen er opptatt av at dialogen mellom regional stat og kommunene skal fremstå som sammenhengende og helhetlig. Vi arbeider løpende med å utvikle alle ledd i dialogen i henhold til dette: formidling av statlige mål og føringer gjennom fylkesmannens kommunebilde, kommunebesøk, dialogkonferanser, tilsyn og faglige møter samt deltakelse i planprosesser/uttalelser i plansaker, meklinger og enkeltsaker.

Også i 2011 har det vært et felles satsingsområde hos Fylkesmannen å samle kunnskapen fra eget veilednings- og tilsynsarbeid, og se sammenhenger mellom dette og vår generelle samordningsfunksjon og arbeid med plan og kommuneøkonomi. Dette er et løpende forbedringsarbeid. På denne måten kan vi klare å bistå kommunene med å identifisere utfordringer de står overfor, og finne forbedringsområder i tjenesteproduksjon eller på utviklingssiden som vi kan påpeke i en direkte dialog med kommunen. Konkret skjer dette i kommunebesøk der embetet stiller opp samlet eller i sektorenes dialog med kommunene. Lykkes vi i dette arbeidet, blir vi en troverdig dialogpartner med kommunene om fornyings- og omstillingsarbeid.

Med bakgrunn i innspill fra kommunene og fagavdelingene i embetet konsulteres kommunene om opplegget og føringene for fordeling av skjønnsmidlene. Dette gjøres under Fylkesmannens dialogkonferanse i august/september året før tildelingsåret. Deler av midlene fordeles med bakgrunn i konkrete føringer fra KRD, mens hoveddelen fordeles med bakgrunn i KRD sine retningslinjer og konklusjonene etter konsultasjonen med kommunene. Embetet har gjennom flere år fordelt midlene etter en tredelt modell. Modellen består av grunnskjønn, søknadsskjønn og kriseskjønn. Grunnskjønnet skal ivareta konkrete føringer fra KRD, lokale forhold og ulikheter i kommunene i fylket av mer permanent karakter samt forhold/utfordringer som er tidsaktuelle og gjennomgående for flere av kommunene i fylket. Søknadsskjønnet skal ivareta lokale utfordringer samt omstillings- og utviklingsprosjekter, mens kriseskjønnet skal ivareta uforutsette hendelser i kommunene. Kommunene må ved ferdigstillelse av prosjekter som har fått tildelt midler, sende en enkel erfaringsrapport til Fylkesmannen. Det er Enhet for kommunerettet samordning som tilrettelegger og koordinerer arbeidet med fordeling av skjønnsmidlene, mens embetets fagavdelinger bistår i de faglige vurderingene. Fagavdelingene har dessuten ansvar for å følge opp "sine" prosjekter med tanke på lærings- og erfaringsoverføring. Gjennom den interne prosessen søker embetet å utnytte erfaring/kunnskap fra ulike roller som Fylkesmannen har, for å kunne se hva som er lokalt utfordringsbilde og velge ut gode omstillingsprosjekter i tråd med dette.

Fylkesmannen har i 2011 bidratt til erfaringsutveksling og læring innad i og mellom kommuner på grunnlag av

utviklings- og omstillingsprosjektene som støttes gjennom skjønnsmidlene. Dette gjøres ved at vi, i forståelse med kommunene, bruker en erfaringsportal der vi legger inn rapporter fra avsluttede prosjekter. Vi ber også kommunene om å ta kontakt med andre prosjekter der dette er naturlig.

I 2011 drives det i forbindelse med ny plandel i plan og bygningsloven fortsatt utstrakt veiledning og opplæring og erfaringsutveksling. Fylkesmannen har tatt initiativ til etablering av netteværk for kommunale planleggere i fylket. Nettverket har hatt to samlinger i 2011. Ordningen kalt "planhjelperen" fungerer fortsatt som et samarbeid mellom Statens Kartværk, fylkeskommunen og Fylkesmannen. Planhjelperen driver oppsøkende virksomhet og bistår etter anmodning fra kommunen. Opplæringen rettes både mot fagpersoner og politikere, avhengig av behov.

### **2.1.2 Kommunestatistikken 2011**

Kommunestatistikken er et hefte publisert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som har til hensikt å visualisere utvalgte demografiske data og en overordnet status av forvaltningen og tjenesteproduksjonen i kommunene i Sør-Trøndelag. Heftet er i hovedsak basert på data fra KOSTRA, men det er også hentet data fra annen offentlig statistikk. Kommunestatistikken ble utgitt én gang i 2011. *Kommunestatistikken 2011* finnes på vår hjemmeside under adressen: <http://www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4153&amid=1271881>

Tall og statistikk gir et faktagrunnlag som viser likheter og variasjoner i dekningsgrad, produktivitet og effektivitet mellom kommunene. Kommunene får dermed et redskap til å vurdere kvalitet i egne tjenester og å finne egne forbedringsmuligheter. Fylkesmannen ser at stadig flere kommuner aktivt tar i bruk faktamateriale til å finne forbedringsmuligheter. Videre ser vi en positiv utvikling der kommunene, politisk og administrativt, legger til rette for å bruke ulike arbeidformer/drøftingsmåter for å kunne sammenlikne seg selv og med andre kommuner over tid på jakt etter "god praksis" og læring.

Fylkesmannen har innledet et samarbeid med Fylkeskommunen for å se på muligheten av å samle statistikk og analyse av samfunnsforhold som er av betydning for utviklingen av det sør-trønderske samfunnet. Dette er et arbeid som ble påbegynt i 2011 og som skal slutføres i 2012.

### **2.1.3 Fylkesmannens kommunebilde**

De kommunespesifikke kommunebildene (erstattet i 2006 de kommunespesifikke forventningsbrevene) er dokumenter som på et overordnet nivå gjengir Fylkesmannens inntrykk (bilde) av kommunene i fylket. De utformes i forbindelse med Fylkesmannens samordnet kommunebesøk i den aktuelle kommunen, det vil si én gang i løpet av valgperioden, og sendes kommunen for "nivellering" i forkant av dette besøket. Fylkesmannens kommunebilde utgjør sammen med Kommunestatistikken og kommunens planverk tyngden i dialoggrunnlaget i dette besøket. Innhold og form på kommunebildet blir løpende evaluert og endret, med bakgrunn i egne erfaringer og tilbakemeldinger vi får fra kommunene.

Strukturen i dokumentet, som er tilnærmet lik strukturen i Kommunestatistikken og programmet for de samordnede kommunebesøkene, ser slik ut:

1. Innledning

#### **2. Planlegging og styring**

2.1 Politiske og administrative styringsverktøy

2.2 Økonomi og økonomistyring

2.3 Samfunnsikkerhet og beredskap

2.4 Interkommunalt samarbeid

#### **3. Ressurs og utviklingsgrunnlag**

3.1 Forvaltning av arealressursene gjennom kommuneplanens arealdel

3.2 Miljøvern

3.3 Landbruk og bygdeutvikling

#### **4. Tjenesteyting og velferdsproduksjon**

#### 4.1 Barnehage

#### 4.2 Grunnskole

#### 4.3 Barnevern

#### 4.4 Kommnehelse

#### 4.5 Pleie og omsorg

#### 4.6 Sosialtjenesten

Hvert underpunkt i denne strukturen har følgende oppbygning:

- Fylkesmannens fokusområder konkret for gjeldende kommune og med utgangspunkt i statlige forventninger og politikk, samt Fylkesmannens kjennskap til kommunen.
- Fylkesmannens bilde av kommunen kort oppsummert kommunens status i forhold til Fylkesmannens fokusområder og eventuelle andre relevante forhold.
- Dialogpunkter forhold hvor Fylkesmannen ønsker en dialog med kommunen.

Det er viktig å understreke at Fylkesmannens kommunebilde ikke uttømmende gjengir Fylkesmannens bilde av kommunen, men at dokumentet har fokus på forhold hvor kommunen har et handlingsrom eller utviklingspotensial som det er viktig å ha dialog om. Kommunebildene er dermed ikke en ”fasit”, men må brukes som grunnlag for en dialog mellom den enkelte kommune og regional stat. I denne sammenhengen er det også viktig å bringe inn de verktøy og prosesser kommunene selv utvikler og bruker for å vurdere kvaliteten i sin tjenesteproduksjon, og de styringssystemer de har/utviklinger for å oppnå en bedre sammenheng mellom mål og resultat. Oversikt over nye og endrede statlige styringssignaler rettet mot kommunene finnes på vår hjemmeside under adressen: <http://www.fylkesmannen.no/enkel.aspx?m=27236&amid=1141427>.

### 2.1.4 Kommunebesøk

Fylkesmannen gjennomførte samordnet kommunebesøk, som er en arena hvor de besøkte kommunene kan møte Fylkesmannens ledergruppe og sentrale fagpersoner i en uformell dialog, i 8 av fylkets kommuner i løpet av 2011. Fylkesmannen har fast dialogmøte med Trondheim kommune hvert år. Fra kommunene stiller både politisk og administrativt nivå som deltakere.

Kommunebesøkene har også vært en viktig arena i arbeidet med å påse at summen av statlige pålegg og styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser. I tillegg til dette gjennomfører alle fagavdelingene egne og mer fagspesifikke kommunebesøk der det er naturlig. Fylkesmannen har dessuten deltatt i kommunemøter både i oppstartfasen og underveis i kommuneplanprosessen, sammen med andre regionale og statlige myndigheter.

### 2.1.5 Dialogkonferansene

Som ledd i utviklingen av dialogen mellom regional stat og kommunene avholdes årlig to dialog- og konsultasjonskonferanser med ordførere og rådmenn i kommunene i fylket, fylkeskommunen og KS. Hensikten er å skape en arena der kommunene kan ha reell innflytelse på samarbeidet med regional stat og på egne rammebetingelser. Deltakelsen fra politisk og administrativ side i kommunen er svært god på disse møtene.

*Fylkesmannens OR-samling* (ordfører- og rådmannssamling), den ene av disse to konferansene, er en dagsamling som gjennomføres like etter fremleggelsen av regjeringens kommuneproposisjon. Formålet er en gjennomgang av viktige trekk i proposisjonen samt andre aktuelle tema i styringsdialogen mellom sentral/regional stat og kommunene. Det er et mål å trekke inn representanter fra regjeringen eller departementene i OR-samlingen, for å formidle kontakt og stimulere til dialog mellom kommunene og sentrale myndigheter. Fylkesmannens OR-samling ble i 2011 arrangert sammen med KS sin vårkonferanse.

På tidlig høsten gjennomføres *Fylkesmannens dialogkonferanse*, en todagers samling hvor bl.a. konsultasjoner omkring prinsipper for fordeling av skjønnsmidlene er et sentralt tema. Fylkesmannen legger kommunenes råd inn i sitt arbeid med fordelingen. Det har vært stor interesse og positive tilbakemeldinger på dette grepet fra alle involverte parter.

Dialogkonferansen brukes ellers til felles kunnskapsoppbygging om sentrale samfunnsmessige tema av betydning for utvikling av kommunesektoren, informasjonsutveksling og knytting av kontakter/nettverk.



## 2.1.6 Samarbeide med KS

Fylkesmannen har over år hatt et tett og godt samarbeid med KS rundt prosjekter og aktiviteter rettet mot å understøtte og samordne det gode omstillings og utviklingsarbeidet som foregår i kommunene i fylket. I 2011 har samhandlingen også vært omfattende. Ikke minst på bakgrunn av kommunene har lagt til rette for oppstart av samhandlingsreformen. Videre har KS og Fylkesmann samarbeid tett rundt NAV-reformen, barneverntjenestene og økt interkommunalt samarbeid. Se også beskrivelser i kap 1 om dette.

Samarbeidet mellom KS og Fylkesmannen lokalt er nedfelt i en samarbeidsavtale. I medhold av den møtes som minimum Fylkesmannen og KS fylkesstyre en gang i året, mens Fylkesmannen og arbeidsutvalget for KS fylkesstyre møtes to ganger i året eller etter behov. I praksis blir det oftere møter enn dette. På administrativt plan er det løpende og tett dialog med sikte på å se helhetlig på omstillingsarbeid i kommunal sektor, planlegging av møtearenaer og mer allment sikre best mulig forutsetninger for at kommunalt omstillingsarbeid skal lykkes.

## 2.1.7 Samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune

Fylkesmannen og Sør-Trøndelag fylkeskommune har hatt en samarbeidsavtale siden 2004. Denne har vært videreført år for år. Avtalen ble revidert og oppdatert i 2011. Samarbeidet på de områdene som pekes ut i avtalen, fungerer godt og er til gjensidig nytte. Ledelsen i de to virksomhetene møtes med jevne mellomrom for å sjekke status for samarbeidsområdene og drøfte saker/problemstillinger av felles interesse.

## 2.1.8 Samarbeid med regionale statsetater

Fylkesmannen har et utstrakt samarbeid med mange av de regionale statsetatene på saks og prosjektnivå. I medhold av fylkesmannens instruks, har fylkesmannen møter med statsetatene samlet 3-4 ganger i året. Hensikten med disse møtene er å ta opp problemstillinger av betydning for statsetatene samlet, gjensidig informasjonsutveksling og nettverksbygging. Trenden fra de siste årene, med stor deltakelse og godt engasjementet på møtene, ble videreført i 2011. Gjennom en prosess som pågikk hele året, ble det i oktober laget en felles erklæring om barn og unges oppvekstvilkår som 23 statlig etater skrev under på. Oppfølgingen av denne skjer i 2012. Det ble også laget felles innspill fra statsetatene til regional planstrategi.

## 2.1.9 Tilsynssamordning

Fylkesmennene har siden 2007 hatt et ansvar i medhold av kommuneloven for å samordne statlig tilsyn med kommunene.

Fylkesmannen har i 2011 ikke mottatt varslinger fra verken regionale statlige tilsynsetater eller kommuner om bruk av pålegg eller andre sanksjoner med vesentlig virkning for kommunen. Det har derfor ikke vært behov for å gjennomføre dialogmøter med bakgrunn i kommunelovens § 60e.

Fylkesmannen tok initiativ til og gjennomførte tidlig på året et koordineringsmøte for regionale statlige tilsynsetater og sekretariatene for kontrollutvalgene med den hensikt å samordne planlagte aktiviteter for 2011. Tilsvarende møte vil også bli gjennomført i 2012.

I 2011 har det vært arbeidet videre med oppfølgingen av tilsynsutviklingsprosjektet som ble kjørt i 2008, der Fylkesmennene i de tre midtnorske fylkene, Mattilsynet, Arbeidstilsynet og KS jobbet for å styrke grunnlag for et samordnet og helhetlig tilsyn. Dette prosjektet konkluderte med at samordningen må styrkes gjennom arbeid i flere retninger. Bl.a. må arenaer for dialog om samordning av tilsyn utvikles videre, vi må få på plass verktøy for praktisk koordinering av tilsynsvirksomhet (kalender), og det må jobbes med felles kompetansebygging på tvers av statlige tilsyn. Statlige tilsynsetater må dermed på sin side jobbe for å bli mer effektiv og opptre mer enhetlig/være gjenkjennbare, men samtidig er det nødvendig at kommunene jobber for å utvikle bruken av tilsyn som verktøy i eget forbedringsarbeid.

Med grunnlag i dette utviklingsarbeidet gjennomførte vi en nasjonal tilsynskonferanse i 2010. Fylkesmennene i Midt-Norge har med utgangspunkt i konklusjonene fra denne konferansen, fortsatt utviklingsarbeidet rundt tilsyn i 2011. En midt-norsk konferanse som samlet statlige tilsyn, kontrollutvalg og revisjonsmiljøer, ble gjennomført i januar 2011

Vi anser at det viktigste utviklingsområdet framover vil være dialog med den kommunale egenkontrollen, jf. anbefalingene i rapporten til KRD med 85 tiltak for en forbedret egenkontroll i kommunene. Kommuneloven legger stor vekt på egenkontroll i kommunene, men det har tradisjonelt vært lite dialog mellom tilsynene og den kommunale egenkontrollen.

Internt har Fylkesmannsembetet en egen arbeidsgruppe med deltakere fra alle avdelinger som arbeider med

samordning av tilsyn innad i embetet/mellom avdelinger og etter behov med andre aktører (f.eks. Arbeidstilsynet). Gruppen har bl.a. ansvar for felles planlegging av tilsyn, tilsynskalender og drøfting av faglige tilsynsspørsmål. I 2011 har gruppen blant annet arbeidet med utviklingen av et felles og enkelt ROS-verktøy, som kan hjelpe avdelingene i planleggingen av sin tilsynsaktivitet, siden denne i stadig større grad skal være ROS-basert.

### **2.1.10 Risikobasert kontrollplan på landbruksområdet**

Fylkesmannen har også i 2010 gjennomført risikobasert kontroll av kommunene og av foretak etter retningslinjer utarbeidet av SLF. Dette inkluderer også skogfond og NMSK. I forhold til kommunene kontrolleres bl.a. deres kontrollinnsats m.h.t. resultatkontrollene og tilskuddsutbetalinger (10% av sakene). Det registreres avvik i de fleste kommuner. Fylkesmannen krever avviket lukket innen nærmere angitt tidsfrist og følger opp avvikene ved blant annet neste forvaltningskontroll.

Kontrollplan for 2010 ble utarbeidet i et internt kontrollteam på avdelingen og deretter sendt SLF innen fristen. I tillegg til vår kunnskap om kommunene ble det som grunnlag for utarbeidelse av planen gjennomført en ROS-analyse av kommunene i fylket. Det er gjennomført 11 forvaltningskontroller og 18 foretakskontroller i 2010.

## **2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting**

### **Helse og velferd**

Samhandlingsreformen har naturlig nok vært det dominerende temaet på helseområdet i 2011. Kommunene i fylket har innsett betydningen av interkommunalt samarbeid for å møte framtidens helseutfordringer og ikke minst for å kunne være reelle forhandlingspartnere for helseforetaket ved inngåelse av samarbeidsavtaler. I utgangspunktet var alle kommunene knyttet til en av fem grupper. Den største av disse i antall kommuner var Orkdalsregionen med 13 samarbeidende kommuner hvorav tre tilhørende Møre og Romsdal. I 2. halvår trakk Oppdal kommune seg ut av samarbeidet og står for tiden alene.

Fylkesmannen har støttet opp om arbeidet med skjønnsmidler og følger også opp et forum av prosjektledere fra de 5 kommunegruppene i samarbeid med KS. Et annet viktig grep i samhandlingsreformarbeidet har vært fylkesgruppa som også ble omtalt i fjorårets rapport. Her møtes KS med kommunerepresentanter, St. Olavs Hospital HF, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen. Målet er gjensidig informasjonsutveksling og samordning av tiltak og initiativ.

Inntrykket er at fylket har vært godt rustet til å møte innføring av Samhandlingsreformen. Det har vært et godt klima for forhandlinger tuftet på et allerede eksisterende mangeårig samarbeid mellom kommuner og helseforetak. Kommunegruppene har også vært aktive og satt i gang prosjekter som skal hjelpe dem til å møte framtidens utfordringer. Fosenkommunene er godt i gang med helsesamarbeid, kommunene i Værnesregionen har planlagt felles forvaltningskontor og i Orkdalsregionen er en rekke prosjekter i gang.

St. Olavs hospital har vært gjennom flere år med krevende økonomiske omstillinger parallelt med innflytting i nytt sykehus. Helsetilsynet i Sør-Trøndelag har fulgt opp foretaket på bakgrunn av avvik funnet ved tilsyn med akuttmottaket så langt tilbake som i 2007. Problemer knyttet til overbelegg har vært sentrale i dette, noe som igjen henger sammen med at Trondheim kommune har hatt vansker med å ta i mot utskrivingsklare pasienter. I løpet av 2011 ble det tatt en rekke grep for å sikre forsvarlig drift av akuttmottaket.

En betydelig utfordring for Fylkesmannen har vært økningen i førerkortsaker. Saksmengden har økt med 60% fra 2010 til 2011. Det har vært vanskelig å holde seg innenfor 6 ukers behandlingstid på sakene selv om Fylkesmannen brukte ekstra midler til å leie inn saksbehandlere store deler av året.

Nav-reformen begynner å sette seg, men det er fortsatt utfordringer på sosialområdet. Fylkesmannen mottar færre klager enn før, men har opphevet et større antall saker enn tidligere på grunn av mangelfull utredning. Vi sitter med et inntrykk av at det i for liten grad gjøres individuelle vurderinger og at saksbehandlingen fremstår som standardisert. Fylkesmannen har hatt et godt samarbeid med Nav Sør-Trøndelag i forbindelse med kompetanseutvikling i Nav-kontorene. Som tidligere år har vi hatt et korps med kompetanseveiledere som har bistått i opplæringen.

Det vises ellers til rapporteringen i kapittel 3.

## 2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

### Samordningsoppgaver

Fylkesmannen gjennomfører dialogmøter med alle kommuner i fylket i løpet av en 4-årsperiode. I disse dialogmøtene blir kommunenes flerfaglige og tverrfaglige samarbeid om barn og unge etterspurt. Fylkesmannen har de siste 7 årene invitert til en flerfaglig konferanse der ulike tema knyttet opp mot samordnet innsats for barn, unge og deres familier har vært tema. I 2011 hadde konferansen tittelen "Til barns beste - å rustes for å mestre livet" og samlet 260 personer fra kommunene. I denne konferansen ble det bl.a. presentert et verdidokument om regional stats ansvar for barn og unges oppvekstkår. 23 regionale statsetater har sluttet seg til dokumentet og arbeider videre med å identifisere oppfølgingspunkter i egen organisasjon. Fylkesmannen har initiert arbeidet med verdidokumentet gjennom sine møter med ledere i regional stat i fylket.

### Faglig oppfyllelse av styringssignal

#### Barnehageområdet

Fylkesmannen har i tråd med embetsoppdraget fra KD gjennomført fem tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet, bl.a. om retten til barnehageplass. Det er avdekket avvik ved mange av tilsynene når det gjelder temaene godkjenning og kommunenes tilsyn med egne barnehager. Andre erfaringer fra tilsynsaktiviteten er at den oppleves som relevant og viktig for både kommunene og Fylkesmannen. Det er ikke kommet klager ihht barnehageloven med forskrifter, men Fylkesmannen registrerer en økning i antall beklagelser fra foreldre. Fylkesmannen har i tråd med hovedprioriteringene i 2011 arbeidet aktivt med informasjon og veiledning av kommunene og private barnehageeiere i forhold til overgangen til rammefinansiering og ny forskrift om økonomisk likeverdig behandling. Det avholdes jevnlig møter med kommunene vedrørende rollen som barnehagemyndighet. Det har i samarbeid med andre aktører også vært igangsatt ulike tiltak knyttet til ny formålsparagraf og kompetansestrategi for barnehageansatte.

#### Barnevernområdet

Rapportering fra kommunene til Fylkesmannen fører vanligvis til samtaler og møter, både med enkeltkommuner, grupper av kommuner og fylkesvise samlinger. I dialog med kommunene har fokus vært overholdelse av frister, henlagte saker og oppfølging av fosterhjem. Overfor de små og mellomstore kommunene har det vært sterkt fokus på å sikre en robust og faglig sterk tjeneste. Fylkesmannen har i samarbeid med KS stått i spissen for et prosjekt der målet har vært å få til interkommunale tjenester på barnevernområdet. Ved utgangen av 2011 er det 21 av 25 kommuner i fylket som har etablert eller er i gang med å etablere interkommunale barneverntjenester.

Det er gjennomført 3 tilsyn med den kommunale barneverntjenesten som en del av det landsomfattende tilsynet. Tilsynstemaet har vært kommunens praksis med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak for hjemmeboende barn.

Fylkesmannen har i tillegg hatt en spesiell oppfølging av 3 kommuner grunnet omfattende fristbrudd i barnevernsaker.

Fylkesmannen har behandlet 49 tilsynssaker i 2011. I tillegg har Fylkesmannen mottatt 16 andre skriftlige henvendelser der det er gitt råd og veiledning.

Det er gjennomført tilsyn med fylkets 15 barneverninstitusjoner. Dette betyr 15 systemrevisjoner og 66 individrettede tilsynsbesøk. Det er gjennomført 128 samtaler med barn i institusjonene. Tilsynene har vært utført på ettermiddag/kveld for å sikre at barn og unge er til stede. Samtale om deres skolegang har vært et viktig tema, og vi har vært spesielt oppmerksomme på forholdet mellom institusjon, Bufetat, Fylkeskommune og kommuner i den videre bearbeiding av opplysninger vi får gjennom tilsynene.

Kommunene som plasserer barn i fosterhjem skal følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet. Til sammen 167 av fosterbarna i fylket fikk ikke besøk av omsorgskommunen i henhold til lovens krav om antall besøk.

Det vises forøvrig til egen årsrapport til Helsetilsynet om barneverntjenesten.

#### Utdanningsområdet

Fylkesmannens hovedoppgave på utdanningsområdet er tilsyn. I 2011 har OUA sitt tilsynsarbeid vært preget av den felles nasjonale satsingen med fokus på elevenes psykososiale skolemiljø. Det nasjonale tilsynet ble gjennomført i 15 grunnskoler i 6 kommuner, i tillegg til fire videregående skoler.

Avdelingen har ellers hatt tilsyn med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering i tillegg til egeninitierte tilsyn på området tidlig innsats og tilsyn på spesialundervisningsområdet. Det siste i samarbeid med Fylkesmannen i Hordaland og Fylkesmannen i Hedmark. Fylkesmannen vurderer embetsoppdragets krav til tilsyn, som oppfylt.

Det er behandlet 133 klagesaker etter opplæringsloven med forskrifter. Dette er en nedgang sammenlignet med 2010, da antallet var 170. Av de 133 klagesakene var 79 relatert til standpunkt karakterer. Av klagen er det 31 prosent som har fått medhold. Fylkesmannen registrerer at antall klager på enkeltvedtak om spesialundervisning over tid har gått ned. Det er ellers en klar tendens til at klagesakene er blitt mer komplekse og arbeidskrevende.

Fylkesmannen har ellers, på oppdrag fra Utdanningdirektoratet, arbeidet med forskjellige prosjekter, f.eks kompetanseutvikling, flere søkere til læreryrket, arbeid for bedre vurderingspraksis og læreplanarbeid. På disse områdene er Fylkesmannen et bindeledd mellom kommunene/fylkeskommunen og departement/direktorat.

### **Krisesenter**

Fylkesmannen har gjennomført ett tilsyn med én kommune når det gjelder kravet om at kommunene skal ha et godt og helhetlig krisesentertilbud. Det er ikke iverksatt spesifikke råd- og veiledningstiltak ovenfor kommunene på krisesenterfeltet.

### **Utfordringer for kommuner/fylkeskommune**

På oppvekst- og utdanningsområdet ser Fylkesmannen følgende utfordringer for kommunene/fylkeskommunen i tiden som kommer:

- Få til robuste barneverntjenester
- Sikre at barn i fosterhjem følges opp gjennom tilsynsførerordningen
- Ressurser og kompetanse innenfor økonomi i barnehagesektoren
- Kommunenes prosesser knyttet til strukturendringer i oppvekstsektoren
- Regelverkskompetanse blant ansatte både innenfor barnehage- og skoleområdet
- Å redusere frafall i videregående opplæring

### **Utfordringer for Fylkesmannen**

Fylkesmannen ser følgende utfordringer i tiden som kommer:

- Omfangsrike krav om tilsyn på mange områder fra departement/direktorat fører til stor belastning på kommunene og reduserer Fylkesmannens mulighet til å gjennomføre egeninitierte tilsyn
- Fylkesmannen bruker stadig mer ressurser på å følge opp barneverntjenestene i de minste kommunene
- Stadig flere klagesaker er egentlig beklagelser som gjelder klager på personer som arbeider i det kommunale systemet
- Klagesakene blir stadig mer komplekse, noe som gjør klagebehandlingen mer ressurskrevende
- Stadig mer krevende å tilfredsstille kravene om tilsyn med barneverninstitusjonene. Fylkesmannen mener individtilsynene bør prioriteres framfor systemtilsynene når ressursituasjonen krever at det prioriteres mellom disse

## **LIKESTILLING**

Vi viser også til redegjørelser under resultatområder 48 samt 98.4 i kap. 3.

Fylkesmannen hadde i 2011 en god del spørsmål fra kommunene i tilknytning til kommunelovens bestemmelser om kjønnsmessig balanse i komiteer, utvalg og råd (konstitueringer etter kommune- og fylkestingsvalget). Gjennom disse bestemmelsene i kommuneloven har fylkesmannen i løpet av 2011 hatt myndighet til å kontrollere at kommunene har overholdt disse kravene.

### *Likestilling - oppvekst og utdanning*

Fylkesmannen har i 2011 videreført rekrutteringsteamet i samarbeid med Dronning Maud Minne Høgskolen (DMMH), Trondheim, Melhus og Klæbu kommuner. Det har blant annet vært arbeidet med en regional handlingsplan for likestilling, basert på Likestilling 2014. Det er gitt støtte til Menn-i-barnehagenettverk i Melhus og Klæbu, prosjekt Likestilling og likeverd i Trondheim kommune, og til konferanse ved DMMH om menn i barnehagen.

Ved tilsetninger i avdelingen er det lagt vekt på å oppnå lik fordeling mellom kjønnene. Kjønnfordelingen i avdelingen er i dag omlag 50/50.

### *Likestilling - miljøvern*

I Skarvan og Roltdalen nasjonalpark har kommunene, grunneiere og bruksberettigete oppnevnt representanter, og her er 1 av de 12 oppnevnte kvinner. Rådgivende utvalg for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde består av 10 medlemmer hvor 2 er kvinner. Vi forventer at det blir etablert nasjonalparkstyret for disse 2 områdene i løpet av 2012.

Nye representanter til Tilsynsnemnda for Austråttlunden LVO er under oppnevning. Det rådgivende utvalget for Froan har fem faste medlemmer, to kvinner og tre menn.

### *Likestilling - landbruk*

Kvinnens muligheter for arbeid er en av de mest sentrale utfordringene i forhold til framtidig bosetning og utvikling av bygda. Det er derfor bred enighet innen landbrukssektoren i Sør-Trøndelag om at det skal legges til rette for at ungdom og kvinner i ulike livsfaser skal gis gode muligheter for å delta i og utvikle lønnsom næring og finne det attraktivt å bo på bygda. Det er videre et mål å øke eierandelen til kvinner i landbruket og å øke kvinneandelen i styret og råd. Muligheter for avløsning, ferie og fritid og mer regulert arbeidstid i landbruket er også momenter som har stor betydning i forhold til rekruttering til landbruket.

I Regional strategi for landbruksbasert næringsutvikling (RNS) er likestilling og rekruttering gjennomgående prioriteringer for vurdering av alle tiltak og virkemidler uavhengig av satsingsområde. I felles Landbruksmelding for Trøndelag, som ble vedtatt i Fylkestinget i mars 2010, er det tydelig understreket at kvinner representerer en viktig ressurs på bygda gjennom ulik erfaringsbakgrunn, kompetanse og utdanning og med dette bidrar til et større mangfold, bredere perspektiv og framvekst av nye næringstiltak i bygda. Som en oppfølging av landbruksmeldinga for Trøndelag satses det på prosjektet "kompetanseløft trøndersk landbruk". Kvinner og ungdom er viktige målgrupper også her.

I de mest vanlige bygdenæringene som småskala mat, Inn på tunet og reiseliv står kvinner bak de fleste etableringene. Vi har i 2011 startet opp et eget prosjekt på Bygdeservice, her er ungdom og kvinner viktige målgrupper. Vi kan gjennom bygdeservice og andre bygdenæringer etablere nye arbeidsplasser i distriktene og skape levende lokalsamfunn. Retningslinjer for forvaltning av bygdeutviklingsmidlene peker på ungdom og kvinner som viktige målgrupper.

I avdelinga er likestillingsperspektivet innarbeidet i en rekke handlingsplaner og strategier. Det tilstrebes at arbeidsoppgavene blir fordelt slik at kvinner og menn får like muligheter for utvikling og mestring. Videre skal lønnspolitikken bidra til at det ikke skapes kjønnsbetingete lønnsforskjeller. Andel kvinnelige og mannlige ansatte er forholdsvis jevnt fordelt i avdelinga.

## **2.4 Arealdisponering og byggesaker**

### **Nasjonal politikk i kommunale planer**

Nasjonal politikk formidles jevnlig gjennom veiledning, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser, om nødvendig med innsigelser. Alle avdelinger i embetet deltar aktivt i planprosessene. Vi viser til nærmere beskrivelse under resultatområde 06.1. Det arrangeres årlig flere konferanser med sikte på å heve kompetansen i kommunene, jfr omtale under 2.1.

I tillegg til det generelle forventningsbrevet som samordnes av KRD, samler Fylkesmannen spesifikke statlige forventninger i et "Kommunebilde" som utformes for hver kommune. Dette erstatter det tidligere kommunespesifikke forventningsbrevet og har vist seg å være et meget godt arbeidsredskap for såvel kommunene som for embetet. I forhold til kommunale planer samordnes innspillene fra embetets fagavdelinger i en helhetlig uttalelse, som nevnt under kap. 2.1 ovenfor og under resultatområde 06.3.

Med bakgrunn i tildelingsbrevet for 2011 har Fylkesmannen ansvar for å legge til rette for verdiskaping, næringsutvikling, gode boliger og bomiljø samt gode oppvekst og levekår. Det kan være en utfordring å få frem denne helhetlige tenkningen samtidig som embetet har en klar oppgave i å formidle nasjonal sektorpolitikk på en rekke områder. Vi er opptatt av å ha en løpende dialog internt og med kommunene på dette feltet. Fylkesmannen arrangerer ukentlig felles planforum, der fylkeskommunen og aktuelle regionale statsetater deltar annenhver uke. Eksempler på slike dilemmaer finner vi blant annet der distriktskommunenes behov for å legge til rette for bosetting og næringsetablering møter nasjonale mål om jordvern, strandsonevern og samordnet areal- og transportplanlegging, samt utstrakte utredningskrav. Fylkesmannen mener at mye kan bøtes på ved konstruktiv

veiledning og at kommunene får tilstrekkelig kompetanse på plan- og utredningsområdet. Dette kan imidlertid være en stor utfordring for distriktskommunene, og Fylkesmannen ser med forventning fram mot Miljøverndepartementets initiativ for å styrke den lokale miljø- og plankompetansen.

Gjennom embetets samarbeidsavtale med Sør-Trøndelag fylkeskommune er det etablert rutiner og arenaer for samhandling på en rekke områder. I denne sammenheng kan nevnes plansaker og dispensasjonssaker etter plan og bygningsloven, universell utforming og klimaarbeid. Hver for seg har Fylkesmannen og fylkeskommunen etablert interne samhandlingsgrupper for å kunne se de ulike sidene ved klimaarbeidet i sammenheng (forebygging, tilpasning og krisehåndtering).

Sammen har vi også i 2011 gjennomført en felles "klimaskole" for egne ansatte og fylkeskommunens politikere, der sentrale spørsmål og begreper tas opp. I tillegg er det etablert et bredt samarbeid om prosjektet "Klimaråd underveis" (en videreføring av klimabussprosjektet), som har vært rettet mot kommunene og nå har en prosjektperiode ut 2012. Vi viser til nærmere omtale av dette prosjektet under resultatområde 04.

Fylkesmannen arrangerer regionalt planforum hver 14.dag der fylkeskommune og andre regionale statsetater er invitert. Kommuner med større planoppgaver inviteres slik at fylkeskommune og regional stat får et bedre grunnlag for å se helheten i plansituasjonen. Dette skjer før planen legges ut på høring, eller i høringsperioden. Vi har jevnlig interne diskusjoner om forholdet mellom sektor og helhet og mener at vi internt utfordrer hverandre positivt i denne diskusjonen. Vi har også lagt vekt på juridisk veiledning både på fylkesnivå og overfor kommunene. Juridisk gjennomgang gjøres dessuten fortløpende når kommunale planer kommer inn til høring. Av ressursmessig hensyn prioriteres imidlertid her kommuneplanens arealdel. Se for øvrig redegjørelse under resultatområde 06.3.

I forhold til innbyggerne og næringslivet er Fylkesmannen som klageinstans opptatt av å sikre at kommunale planvedtak prosessuelt og innholdsmessig er i samsvar med plan- og bygningslovgivningen og nasjonale interesser.

### **Samfunnssikkerhet og beredskap**

Fylkesmannen ivaretar rollen som pådriver for å ivareta sikkerhet og beredskap på lokalt nivå på en rekke arenaer. Samfunnssikkerhet og beredskap er tema på konferanser, dialogmøter, opplærings tiltak, øvelser og tilsyn i kommunene. Alle planer som blir behandlet av fylkesmannen blir sjekket opp mot avdekket risiko og sårbarhet på en god måte og er samordnet med andre fagområder hos fylkesmannen. Det er også etablert god dialog med NVE om risikospørsmål innenfor deres ansvarsområder.

### **Regionale og kommunale planstrategier – regionale prosesser**

Det har vært arbeidet med å etablere parallelle prosesser på regional planstrategi og kommunale planstrategier. Fylkesmannen har hatt en aktiv rolle sammen med fylkeskommunen i dette arbeidet. Av andre betydningsfulle regionale prosesser nevnes arbeid med KVVU logistikk-knutepunkt for Midt-Norge, KVVU for transportløsninger Trondheim- Steinkjer og regional transport plan for Midt-Norge.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har hatt regional planstrategi på høring i 2011. Fylkesmannen har spilt inn flere planbehov her, bl.a. oppfølging av dialogprosjektet "Felles politikk for fjellområdene" med regional plan for fjellområdene i Rørosområdet der reindrift blir viet særskilt oppmerksomhet. Et annet oppfølgingspunkt er en interkommunal for fjellområdene rundt Trollheimen, også dette med vekt på forholdet mellom reindriftnæringen og andre interesser. Videre har Fylkesmannen spilt inn behov for rullering av fylkesdelplan "Ny giv – areal og transport i Trondheimsregionen" og plan for klima og energi. Innspill til regional planstrategi er dessuten drøftet med øvrig regional stat i fylkesmannens kvartalsvise møter med etatsjefene, og det er sendt felles innspill til planstrategien fra regionale statsetater. Dette kommer i tillegg til innspillene de enkelte etatene måtte sende separat.

Gjennom embetets samarbeidsavtale med Sør-Trøndelag fylkeskommune er det etablert rutiner og arenaer for samhandling på en rekke områder. I denne sammenheng kan nevnes plansaker og dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven.

Fylkesmannen er opptatt av å ta vare på det som er oppnådd i prosjektet "Felles politikk for fjellområdene" (avsluttet 2009) og arbeider med å sikre dialogen med reindriftsforvaltningen og reindriftnæringa. Den årlige dialogkonferansen ble avholdt i mars 2011. Se for øvrig under resultatområde 06.1 om formidlingen av reindriftenes interesser i plansammenheng.

For øvrig har felles fylkesplan for trøndelagsfylkene, vedtatt i 2008, vært under gjennomføring også i 2011.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i utarbeidingen av denne planen, både på egen vegne og som representant for øvrige regionale statsetater, og legger vekt på en bred tilnærming av de samme aktørene også i oppfølgingen. Fylkesmannens kompetanse bl.a. på arealforvaltning, bioenergi og klimagassutslipp benyttes i arbeidet. Oppfølging av fylkesplanen har også stått på dagsorden i embetets kvartalsvise etatsjefsmøter.

## Når det gjelder miljøområdet vises til kap 06.01

### Forurensning – bruk av plan- og bygningslova i stedet for behandling etter sektorlov

Fylkesmannen har gitt prioritet til arbeidet med å bedre lokalmiljøforhold bl.a. ved å være tydelige i forhold til temaet ”støy”. Spesielt i Trondheimsregionen er dette fokusert. Også for temaene ”forurenset grunn” og ”mudring og dumping” bruker vi mulighetene pbl gir til å sikre en forsvarlig planlegging mht disse forholdene. Fylkesmannens miljøvernnavdeling har utarbeidet et kommunalt kurstilbud som bl.a inneholder veiledning om hvordan kommuner og planlegger kan benytte ny plan- og bygningslov i forhold til en forsvarlig håndtering av ovennevnte tema.

### Plansaker i strandsoner, i fjellområder og i vassdragsnaturen

Fylkesmannen har hatt stor oppmerksomhet rettet mot planer som berører strandsoner, fjellområder og vassdragsnaturen. Naturmangfoldsloven setter også nye krav til kommunene i bl.a. slike områder.

Vi opplever fortsatt høy aktivitet i strandsonen, og etterspørselen for utbyggingsarealer i disse områdene er stor. Arealpresset i strandsonen krever mye ressurser både til planbehandling og til oppfølging gjennom veiledning og dialog. Vi har i flere år søkt å jobbe strategisk og proaktivt i forhold til å demme opp for utbyggingspresset i strandsonen. Et vellykket strategiske grep viser seg nå i form av regionale planer for større naust og småbåtanlegg. I disse planene ligger også en helhetlig tenkning rundt lokalisering av nye anlegg for sjøtilknyttet reiseliv. Vi jobber også, med god økonomisk støtte fra DN, med å utarbeide et GIS-verktøy for å kartlegge arealstatus i strandsonen.

Vi har søkt å stimulere våre kystkommuner til en satsning knyttet til ulovlige inngrep i strandsonen tilsvarende det arbeidet som utføres i Hordaland, men med lite hell. Dette tiltross for at vi har informert våre kystkommuner om ordningen med ”fri advokat hjelp”. Vi har også søkt å stimulere til oppfølging av dette punktet gjennom tildeling av skjønnsmidler til utvalgte kommuner. Det har imidlertid vist seg vanskelig å få på plass en helhjertet satsning på ulovlighetsoppfølging i strandsonen.

Det er et vedvarende trykk i forhold til etterspørsel etter nye hytteområder i fjellet. Her har vi spesielle utfordringer mht å ivareta leveområder for villrein. Najonale målsettinger om å ivareta INON-areal blir også utfordret i fjellområdene, da det er her vi har de siste og største områdene med såkalt inngrepsfri natur. Vi har i løpet av 2010 mottatt de første planene for utbygging av vindkraft i fjellområdene i innlandet.

Fylkesmannen har fokusert på vann og vassdrag i plansaker ved at vi anbefaler eller setter vilkår om byggegrense langs vassdrag i arealplansammenheng. Fokuset på vassdrag har nok likevel kommet noe i skyggen av behovet for å håndtere utbyggingspresset i strandsonen ved sjøen, men vi har i det siste jobbet mer aktivt i forhold til vannforskriften, og har tatt inn bestemmelser fra vannforskriften og vannressursloven i planbehandlingen.

Se forøvrig ytterligere informasjon om ovennevnte tema under årsrapportens kapittel 3. resultatområde 6.1.

### Jordvern – landbrukets særlover

Nasjonal jordvernpolitikk utfordres i stor grad i Sør-Trøndelag. KOSTRA-tallene for 2010 viser at Sør-Trøndelag igjen har store utfordringer med å få ned omdisponeringen av verdifull dyrka mark på et akseptabelt nivå. Presset er størst i Trondheimsregionen som opplever stor vekst.

Presset merkes godt gjennom den generelle utbyggingen av bolig- og næringsarealer i kommunene, men kanskje spesielt gjennom store samferdselsprosjekter. Det gjelder E6 Håggåtunnelen-Skjerdingstad i Melhus kommune, etablering av nytt logistikknutepunkt i Trondheimsregionen og mulig etablering av ny kampflybase på Ørland.

I sum kan disse prosjektene føre til omdisponering av flere tusen dekar verdifull dyrka mark. Når det gjelder E6 Håggåtunnelen-Skjerdingstad, som alene kan føre til omdisponering av 1.000 dekar dyrka mark av matkornkvalitet, viser vi til fylkesmannens brev av 20.12.2011 til berørte departementer. Her tar vi opp metodiske utfordringer i Statens vegvesens konsekvensutredning. Det går spesielt på manglende verdsetting av den matproduksjonen som skjer i de berørte jordbruksområdene. Fylkesmannen mener at den positive samfunnsnyttens av matproduksjonen bør vurderes tatt med som en prissatt konsekvens og dermed påvirke

beregningene av netto nytte. Denne utfordringen gjelder generelt for alle store samferdselsprosjekter. For disse prosjektene etterspør vi i større grad en synliggjøring av den samfunnsøkonomiske kostnaden ved å bygge ned dyrka mark. Det er vanskelig å få gode utredninger på dette temaet, så Fylkesmannen har lansert det som et forskningsprosjekt/idé overfor NILF og andre aktuelle aktører.

En del av omdisponeringa skyldes statens egne tiltak (veibygging m.m). Vi støtter derfor SLFs forslag om å se på muligheten for å utvikle rapporteringen slik at man kan skille mellom omdisponeringen av arealer som skyldes statlige infrastrukturtiltak og kommunal/lokal virksomhet og utvikling.

IKAP (Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen) er et sentralt arbeid når det gjelder de store arealgrepene for de 10 kommunene i Trondheimsregionen. Her ble regionen blant annet enig om hvor de store næringsarealene i regionen skal lokaliseres. Det er også en viktig plan for å ivareta jordvernet i regionen. Gjennom planer og vedtak i enkelte av kommunene i regionen, ser vi at enigheten nå utfordres.

Jordvern er sentralt i fylkesmannens dialog med kommunene. Aktiv deltakelse i planprosesser etter Plan- og bygningsloven er viktig. Innsigelsesinstituttet er benyttet ved flere anledninger og saker er tatt til mekling. I tillegg til arbeidet med å redusere årlig omdisponering av dyrka mark, har Fylkesmannen fått et større fokus på viktigheten av å følge opp kommunenes arbeid med utnyttelsesgrad, boligtetthet og parkeringsnormer. Dette gjelder på kommuneplannivå, men ikke minst ved å sikre at de overordnede føringene blir fulgt opp på reguleringsnivå. Landbruks- og miljøvernavdelinga har her hatt flere felles innsigelser. Det er i den forbindelse viktig med god dialog med kommunene, og prøve og være i forkant av konfliktene. Det er også ønskelig med mer styringssignal eller veiledning på dette feltet.

## Utvalgte kulturlandskap

Sør-Trøndelag er så heldig å ha to utvalgte kulturlandskap. Et i seterdalene i Budal og et på Tarva. Dialogen med grunneierne og de aktuelle kommunene er god. Aktiviteten er stor på begge steder. Budal har ferdig forvaltningsplan og aktivitetene følges opp som planlagt. I Seterdalene i Budalen ble det i 2009 inngått avtaler for 10 år om setring og beiting. I tillegg har det også i 2011 vært stor interesse for å gjennomføre enkelttiltak som bidrar positivt til ivaretagelse av de verdiene som gjør at området er utvalgt. Siden det er ca. 140 rettighetshavere i området blir det stort sett til at vi forholder oss til representanter for disse, og ikke den enkelte rettighetshaver, men vi har et forum som fungerer bra i så måte. For Tarva er det i 2011 laget tre forskningsrapporter som gir et godt grunnlag for utarbeidelse av en forvaltningsplan med skjøtselsplaner for vegetasjonen og kulturminnene på øygruppa. Det er også innvilget midler til konkrete tiltak som gjerdning av beiteområder og fjerning av sitkagrana som nå sprer seg til kystlyngheia.

Arbeidet med utvalgte kulturlandskap er for Sør-Trøndelag sin del samtidig et arbeid for å ta vare på seterkulturen. I tillegg har vi i regionalt miljøprogram to ordninger som går direkte på å fremme setring og seterlandskapet i fylket: tilskudd til seterdrift og tilskudd til skjøtsel av setervoller. Kommunene bruker dessuten hvert år en del SMIL-midler i seterområdene. Det er dermed en god kobling mellom SMIL og RMP også på dette området.

## Økt verdiskaping og styrking av lokalsamfunn

Regjeringa har som mål at hele landet skal tas i bruk for å øke verdiskapingen og styrke lokalsamfunnene. Dette slås fast gjennom den nye landbruksmeldinga "Velkommen til bords" som kom høsten 2011. Landbruket utgjør en bærebjelke i mange lokalsamfunn, både direkte som ressurs for sysselsetning og bosetting, og ikke minst gjennom produksjon av fellesgoder knyttet til kulturlandskap, miljø og levende bygder. Den regionale landbruksmeldinga for Trøndelagsfylkene, som ble utarbeidet i 2010, er også et godt grunnlag for verdiskaping og bærekraftig utvikling. Det er et bredt regionalt partnerskap på tvers av fylkesgrensene som står bak utviklinga og arbeidet med meldinga. Landbruksmeldinga er godt forankret i overordnede planer, blant annet i felles fylkesplan under hovedmål 5: *Bruk av ressurser i et bærekraftig perspektiv*. Det er utpekt 5 felles satsingsområder og meldinga følges nå opp med fylkesspesifikke handlingsplaner. I tillegg er **"Kompetanseløftet"** et felles satsingsområde for begge fylkene. Her skal man se på hvordan en kan jobbe for å øke kompetansen i landbruksnæringen i et bredt perspektiv. **Tenkeløft Trøndersk landbruk** er fortsatt et viktig forum i denne sammenhengen og bidrar til forankring og kompetanse for videre utvikling av landbruket og prosesser knyttet til dette.

Ulike andre tiltak for å bidra til måloppnåelse på området er også gjennomført i løpet av året. *Framtidsverksted* er arrangert i en rekke bygdesamfunn i Sør-Trøndelag i regi av aktuelle kommuner og fylkesmannens avd for landbruk og bygdeutvikling. Her er hovedformålet å se på muligheter, nyskaping, optimisme og tiltakslyst i bygda. *Optimistbygdeprosjektet* var i 2011 inne i sin avslutningsfase og sluttrapport ble utarbeidet denne våren. Bygdeutviklingsmidlene benyttes målrettet og i samråd med landbruksnæringa og et bredt regionalt



partnerskap på områder og tiltak som er prioritert i overordnet planverk som fylkesplan, Regionale strategier for Landbruksbasert næringsutvikling i Sør-Trøndelag og andre strategidokument for satsinger innen lokale utvikling, på matområdet og innen reiseliv i tillegg til tiltak innen tradisjonelt landbruk.

Fylkesmannen er aktiv i dialogen med kommunene når det gjelder tilpasning i forhold til klimautfordringen. Ved ulike anledninger for møte med kommunene, blant annet i sammenheng med oppstart av kommuneplanens arealdel, påpeker vi de utfordringene det ligger i å oppføre hus som er solide med hensyn på et fuktigere klima. I alle arealplansaker vi har til uttalelse påpeker vi at hensynet til universell utforming der det ikke er tilstrekkelig ivare tatt, man bruker også innsigelsesinstituttet der det er nødvendig, men relativt sett er det heldigvis få slike saker. Fylkesmannen har for øvrig avholdt kurs om innholdet i de nye bestemmelser i plan- og bygningsloven som skal ivareta kravene om universell utforming.

### **Behandlede saker etter plan- og bygningsloven**

Fylkesmannen behandlet totalt 302 klagesaker etter plan- og bygningsloven i løpet 2011. Saksmengden er derved omtrent den samme som i 2010. I 2009 behandlet vi 377 saker.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter pbl er godt under tre måneder i gjennomsnitt. For første tertial 59 d, andre tertial 84 dager og tredje tertial 76 dager.

Saker om utsatt iverksetting er behandlet innen lovbestemt frist på 6 uker.

Fylkesmannen har hatt noe opplæringsvirksomhet ovenfor kommunene i forhold til den nye plan- og bygningsloven. Vi ønsker å tilby mer opplæring i løpet av 2012.

Embetet hadde 3 klagesaksvedtak etter pbl til prøving ved domstolene i 2011. To saken ble behandlet i tingretten med godt resultat. En av disse er anket. I en tredje sak ble anke begjæring avvist i HR etter at staten fikk medhold i Lagmannsretten. I tillegg har Fylkesmannen bistått politiet i en straffesak vedrørende ulovlig veibygging. Fylkesmannen har tidligere fattet forvaltningsvedtak i denne saken. Lagmannsrettens frifinnelse (styrende mindretall) ble nylig opphevet av Høyesterett og saken antas å komme opp i LR på nytt i 2012. Staten er forøvrig stevnet i to andre plan- og bygningslovssaker som blir behandlet i løpet av 2012.

Fylkesmannen har hatt en økning i antall saker vedrørende dekning av saksomkostninger i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Bare innen dette fagområdet ca 10 saker. Området er krevende forvaltningsmessig og det er fortsatt ønskelig med en sentral avklaring fra Justisdepartementet i forhold til når dekning skal skje. En tenker da særlig på typetilfellene - midlertidig endring til gunst hvor JD ved lovavdelingen og Sivilombudsmannen har ulik oppfatning i forhold til når krav skal dekkes. Mange av kravene er omfattende i størrelse.

## **2.5 Landbruksforvaltning, næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern**

### **Landbruksforvaltning og landbruksrelatert næringsutvikling**

*Styrke næringsutviklingen:* Fylkesmannen har og har hatt fokus på sammenhengen mellom kulturlandskap og opplevelser, bl.a. gjennom ulike prosjekter, som *Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag* og *Veisyn*, og i utformingen av tilskuddsordninger som regionale miljøtilskudd og utvalgte kulturlandskap. Avdelingen har dessuten en egen dedikert, kompetent ressurs på utmarksbasert næringsutvikling og næringsutvikling i og i tilknytning til verneområdene. Koblingen mellom foredling av lokale/økologisk råvarer og satsinga på reiseliv gjennom satsinga "Mat og opplevelse" er også viktig i denne sammenheng. Det kan også nevnes at Fylkesmannen jobber med ny bruk og videreføring av eksisterende bruk av ledige landbruksbygninger. Spesielt i bynære strøk kan slike bygninger være en ressurs og bidra til å sikre det økonomiske grunnlaget på gårdsbruk. Tall fra SSB viser at ca. 70 % av de bebygde landbrukseiendommene i vårt fylke ikke er i aktiv drift, dvs. de søker ikke om produksjonstilskudd. For kulturlandskapet vil det ha stor betydning hva som skjer med bygningene på disse ca. 7 500 landbrukseiendommene framover.

*Tilskuddsordninger - kontrollsystem:* Risikobasert kontrollplan for 2011 ble sendt inn til Statens landbruksforvaltning i mars 2011. En utfyllende rapport på kontrollarbeidet for 2011 er sendt til LMD i forbindelse med årsrapporteringa på embetsoppdraget. Vi bruker mye ressurser på kontrollarbeidet og har et velfungerende system.

*Regionalt miljøprogram (RMP):* Fylkesmannen har i 2011, som tidligere år, bedt kommunene vurdere

sammenhengen mellom bruken av SMIL - midler og tilskudd innen regionalt miljøprogram i sin prioritering av søknader. Vi synes generelt i fylket det er en bra sammenheng mellom disse tilskuddsordningene.

*Økologisk landbruk:* Arbeidet med tiltak knyttet til økologisk handlingsplan går som planlagt. Økologiske foregangsfylker har avsluttet sitt andre driftsår. Prosjektet er i all hovedsak produsentrettet, men er i tråd med nasjonale målsettinger om økologisk landbruk og forbruk er prosjektet endret noe i retning av større fokus på markedsretta tiltak. Aktiviteter er derfor tillagt en større grad av formidling av resultater og fakta med et mål om å bedre holdningene til økologisk landbruk. Stikkord her er: matglede, helse, miljø og klima. Produsentretta aktiviteter er i hovedsak individuell og gruppevis rådgivning, men i tillegg er etablert i alt 8 eksempelbruk som brukes i rådgivning, opplæring og til visning. Programmet med foregangsfylkene synliggjør økologisk produksjon og økologiske matvarer på en god måte. Dersom de nasjonale mål skal nås innen 2020 bør imidlertid det offentlige gå foran og følge opp vedtak med å forbedre adgangen for økologiske matvarer ved alle offentlige innkjøp. I tillegg bør offentlige etater kjøpe inn økologisk melk og andre matvarer til alle egne kantiner. Dette ville forbedre tilgjengeligheten og gi et økt salgsvolum som reduserer salgs- og logistikk-kostnadene vesentlig.

*Vannforskriften:* FMLA-ST bidrar i arbeidet med å følge opp vannforskriften.

*Skogbruk:* Vi bidrar til aktiv bruk av skogressursene gjennom tilrettelegging for økt utbygging av skogsvegnettet. Sentralt her er god planlegging for gode helhetsløsninger. Vi legger grunnlaget for aktiv bruk av skogressursene på lang sikt gjennom god skogpleie. Vi legger også til rette for samarbeid og kompetanseutvikling i skogbruket. Foryngelsesplikten er innskjerpet gjennom eget kontrollopplegg etter bærekraftforskriften. Dette resulterer i økt interesse for skogplanting. Avdelingen deltar i prosjektet TREbyenTrondheim.. Arbeidsgrupper er etablert innenfor områdene forbildeprosjekter, rådgiverteam, kommunikasjon og informasjon. Samarbeid om verdiskaping i trebransjen mellom Nord- og Sør-Trøndelag videreføres gjennom Midt Norsk Skog- og tresenter. Prosjekt BioKom ble avslutta 1. halvår og resultat oppnåelsen betegnes som god i prosjektet. Det er lagt vekt på formidling av resultat, og råd til kommunene om hva som bør vektlegges i det videre arbeid med å utvikle bioenergiforsyninga i Sør-Trøndelag. Prosjekt Biogass Midt – Norge ble avslutta 1. halvår. Prosjektet har utvikla en GIS - metode som vil lette saksbehandling og beslutninger hos Fylkesmannen og i kommunene. Resultatene viser at GIS - metoden egner seg til å definere potensielle områder for etablering av biogassanlegg. Metoden tar dessuten hensyn til beskyttelse av utsatte områder og negative miljømessige og sosiale konsekvenser. I tillegg kan metodens forutsetninger tilpasses lokale forhold og er dermed anvendbar for de fleste kommuner. Videre oppfølging av prosjektene kanaliseres nå gjennom samarbeidet med Sør-Trøndelag Fylkeskommune om Skjetlein Grønt kompetansesenter, hvor fornybar energi er ett av satsingsområdene. Avdeling for landbruk og bygdeutvikling samarbeider med miljøvernavdelingen om innspill til utarbeida energi- og klimaplaner i kommunene. Vi har en aktiv oppfølging av kommunene i forhold til de skogpolitiske virkemidlene. Sentralt i oppfølgingen er årlige samlinger for skogansvarlige i kommunene, dialogmøter med kommunene og prosesser relatert til fordeling av økonomiske virkemidler m.v.

## Verneplanarbeidet

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har slutført nasjonalparkplanen. Med bakgrunn i et initiativ fra kommunene på Fosen har Miljøverndepartementet/direktoratet for naturforvaltning gitt oss i oppdrag å arbeide frem et forlag for vern av Dåpma. Høgfjellssletta mellom kommunene Åfjord, Osen, Roan, Namdalseid og Verran. I arbeidet prioriterer vi å holde en fremdrift og organisering som sikrer at det lokalpolitiske initiativet opprettholdes. I løpet av 2011 har Verran og Roan trukket seg fra dette arbeidet. Det resterende området inneholder likevel verdier som tilfredstiller kriteriene for en nasjonalpark. Arbeidet med marin verneplan videreføres.

Arbeidet med utvidet skogvern, særlig knyttet til naturtypen "bekkekløfter" går noe seint grunnet kapasitetsproblemer hos Allskog som skal arbeide frem tilbud om frivillig vern i forhold til grunneierne. Forøvrig har fylkesmannen stor fokus på arbeidet med forvaltningsplaner bla for å få et godt grunnlag for lokalmiljøene til å arbeide med naturbasert næringsutvikling i tilknytning til de store verneområdene våre. En plan ble slutført i 2011.

I arbeidet med verneplaner er det et godt samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen i embetet.

Det er etablert nye forvaltningsstyrene for Dovre og Sunndalsfjella nasjonalpark, Trollheimen LVO og Forollhogna NP/LVO, og fylkesmannen har bidratt i opplæringen av de nye styrene før høstens valg. Stor utskifting i styrene gjør at det må gjennomføres ny opplæring i 2012 i samarbeid med tilsatte forvaltere og DN. Forvalter for Forollhogna er tilsatt med kontorsted Røros.

## Naturmangfoldloven

Fylkesmannen har sammen med Direktoratet for naturforvaltning gjennomført opplæring av kommuner og

regionale etater i naturmangfoldloven fase II. I underkant av 200 deltok på samlingen vi hadde høsten 2011. Kursene ble gjennomført i et intent samarbeid mellom jurister fra KOBA, medarbeidere innen skog- og jord fra landbruksavdelingen og medarbeidere i miljøvern avdelingen, samt med representanter fra DN.

Arbeidet i det etablerte Nettverk for naturmangfold som en del av prosjektet Naturmangfold i praksis er videreført, og har fått finansiering fra MD for å kunne videreføres i 2012-2013 i samarbeid med KS. Nettverk for naturmangfold er en arena for kommunalt ansatte og representanter for regionale etater, som arbeider med arealplanlegging og naturforvaltning, og skal foruten å foreta videreutvikling av kunnskaper om naturmangfold og naturmangfoldloven gi kunnskapsutveksling mellom kommunene på god praksis i å formidle og ivareta naturmangfold i den kommunale hverdagen.

### **Handlingsplaner etter naturmangfoldloven**

Fylkesmannen har fått utarbeidet handlingsplaner for Svartkurle, kroksjøer og meandrerende elvepartier og elvebreddekkopp. handlingsplanen for Kilder i lavlandet er ikke levert da vi ikke fant konsulent som kunne levere denne innen fristen. Vi arbeider også med gjennomføring av tiltak for flere arter og naturtyper bla storsalamander, kystlynghei og slåttemarker. Fylkesmannen i ST har overtatt ansvaret for handlingsplan for elvesandjeger fra 2011. For flere naturtyper har vi et godt internt samarbeid mellom miljøvern avdeling og avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

I samarbeid med kommunen er det foretatt kartlegging av naturtyper i flere kommuner. Fylkesmannen har imidlertid etterslep på å få kvalitetssikret naturtypedata til naturbasen. Etterslepet skyldes kapasitetsproblemer, men vi har økt innsatsen i 2011.

### **Rovvilt forvaltning**

Innen rovviltforvaltning er det avholdt møter i samarbeidsfora med beiteinteresser, naturverninteresser, Mattilsyn og landbruk- og miljøvern avdeling hos fylkesmannen. Foraet er også brukt som kontaktorgan/støtteorgan for våre medlemmer i rovviltnemda. Prosjektet "Effektivisering av skadefellinger på bjørn" er videreført i samarbeid med landbruksnæring og 9 innlandskommuner som har til tider store utfordringer knytta til skadegjørende bjørner. Fylkesmannen ble våren 2010 tildelt midler til et prosjekt knyttet til bruk av radiobjeller på sau gjennom "Nasjonalt beiteprosjekt". I tillegg til å stille personressurser til disposisjon i prosjektet har Fylkesmannen tildelt skjønnsmidler til de aktuelle kommunene som deltar. Kommunene har et nært samarbeid med næringsaktørene gjennom enkelte lokale beitelag.

### **Klimaråd under vegs**

Sammen med Fylkeskommunen, Enova, Husbanken, Statens vegvesen, NTNU og flere andre er prosjektet Klimaråd under vegs videreført i 2011. De ulike partnerene har forpliktet seg økonomisk til et prosjektsamarbeid som går ut 2012. jf pkt 2.4 om Klimaråd under vegs.

Innenfor klimaendringer har fylkesmannen hatt et samarbeid med Livskraftige kommuner om klima og energiplaner i kommunene der flertallet av kommuner i fylket deltar. Fylkesmannen bidrar som veileder innen:

- Tiltak for å begrense klimaendringer.
- Tiltak for å tilpasse samfunnet til klimaendringer.
- Handtering av akutte situasjoner/kriser som følge av klimahendringer

For å utarbeide klima og energiplaner og for å prosjektere konkrete tiltak i samsvar med disse, har fylkesmannen i flere år tildelt kommunene skjønnsmidler.

Det arrangeres klimaskole for alle ansatte i fylkeskommunen og fylkesmannsembetet.

### **Helhetlig vannforvaltning**

Rollen som regional vannmyndighet er overført fylkeskommunen. Fylkesmannen har bidratt i denne prosessen, samt arbeidet med å videreutvikle egen rolle som vannfaglig kunnskapscenter. Tiltaksrettet overvåking er videreført for de nye vannområdene, og arbeidet med karakterisering og klassifisering er videreført. Fylkesmannen vil imidlertid påpeke at fremdriften i den regionale planleggingen ikke vil kunne holde de nasjonale forpliktelsene med de ressurser som i dag er stilt til disposisjon for fylkesmannen og fylkeskommunen i arbeidet med gjennomføringen av forskrift om helhetlig vannforvaltning. Fylkesmannen har gjennom bruk av skjønnsmidler søkt å styrke kommunenes evne til medvirkning i planleggingen i det enkelte vannområdet, samt at det er gitt skjønnsmidler til kommunene for å styrke den tiltaksrettede overvåkingen.

## Helse og miljøfarlige kjemikalier

Vi følger opp arbeidet med tiltaksplanlegging i Trondheim havn, men arbeidet med å ferdigstille tiltaksplanen kan bli noe forsinket pga diskusjon om endret arealbruk av Nyhavna. For tiltaksplaner for skipsverft er vi noe forsinket pga kapasitetsproblemer. Gjennom tilsynsarbeidet etter forurensningsloven har vi forkus på miljøgifter og handteringen av disse. Nasjonale tilsynskampanjer er gjennomført ihht planen og vi har i 2011 hatt et tilsynsomfang på 58 ukeverk. Miljøstatus er oppdatert for utvalgte tema.

## 2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har innen samfunnssikkerhets og beredskapsarbeidet også i 2011 prioritert arbeidet mot kommunene.

Alle kommuner i fylket har en overordnet beredskapsplan jfr. krav i Siviltbeskyttelseslovens §14. Tilsynene i 2011 har avdekket at det fortsatt er mangler i noen kommuner for å ivareta kravet om en helhetlig ROS-analyse. Det bemerkes at situasjonen i kommunene generelt vedrørende disse lovkravene er i ferd med å bedre seg. Forskriften til Siviltbeskyttelsesloven ble først gjort gjeldene 07.10.11 og denne forventes å ytterligere bedre situasjonen i kommunene i den kommende perioden.

Øvelsene i kommunene gjennomføres i hovedsak som ”table top” øvelser etter mal fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Nasjonalt utdanningssenter for samfunnssikkerhet og beredskap. I 2011 ble det gjennomført øvelser i 5 kommuner hvor bortfall av kraftforsyning var hovedtema. Fylkesmannen har også organisert en øvelse for Høgskolen i Sør-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Videre er det gjennomført tilsyn i 7 kommuner som er i tråd med målsettingen. For øvrig er det gjennomført flere møter med kommunene og om lag 2/3 av kommunene er nå i gang med å implementere nytt krisestøtteverktøy; DSB-CIM.

Kriseplanverket til fylkesmannen for å være i stand til å ivareta en samordningssituasjon ved større katastrofer er ajourført og implementering i DSB-CIM har startet opp. Kriseledelsen har gjennomført en øvelse/opplæring i DSB-CIM. Embetet har også deltatt i øvelse TRIM og CMX 11. Fylkesberedskapsrådet var samlet i til sitt årlige møte i juni på St. Olavs hospital med atomberedskap og helseberedskap som hovedtema. Det er også gjennomført 3 møter med ulike tema i Forum for samfunnssikkerhet og beredskap som til sammen har samlet ca 120 medarbeidere fra både offentlige, private og frivillige organisasjoner.

Samarbeidet på regionalt nivå har også i 2011 vært preget av god samarbeidsånd og samhandling i Sør-Trøndelag. Foruten utfordringene knyttet til håndteringen av 22. juli har det vært flere flom- og uværsituasjoner samt bortfall av telekommunikasjon som har utfordret det tverretatlige beredskapsapparatet i fylket. I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Länsstyrelsen i Jämtland har Interregprosjektet Grenseløs geografisk informasjon II kommet godt i gang og det ble gjennomført en større table-topøvelse i mai. Hovedhensikten med prosjektet er å etablere et felles kartgrunnlag for operasjonssentralene til redningsetatene for området rundt riksgrensen samt gjennomføre felles øvelser.

Sosial- og helseavdelingen har deltatt i beredskapsarbeidet og avdelingens ansvarsområde er en integrert del av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet ved embetet. Embetet ansees fullt ut å være i stand til å ivareta sin rolle innen dette fagfeltet også i krisesituasjoner. Beredskapsplanverk innen helse og sosialområdet, klimautfordringer og forurensing/miljø utgjør en viktig del av kommunenes beredskap og innbefattes under Kommunal- og beredskapsavdelingens tilsyn med beredskapsarbeidet i kommunene.

I forhold til klimautfordringene er det på møter med kommunene vektlagt å gi informasjon om de utfordringer som kommunene vil stå ovenfor som følge av et våtere og varmere klima. Havstigning, stormflo, flom, ras og oversvømmelser, samt problemer i urbane områder knyttet til overvann og for vannforsyning og VA-nettet løftes frem som fokusområder som bør drøftes i den kommunale planleggingen.

Det vises for øvrig til rapportering under HODs oppdrag 77.1. Helsemessig og sosial beredskap.

## 2.7 Vergemål

Vi har i anledning vergemålsreformen i løpet av 2011 besøkt alle overformynderiene i fylket. Vi har i tillegg på vår årlige dialogkonferanse med ordførere og rådmenn informert om reformen.

Vi har sendt brev til alle kommuner om status vedr. vergemålsreformen og invitert til samarbeid i 2012. Vi har videre startet arbeidet med avklaring mot kommunene i forhold til spørsmålet om virksomhetsoverdragelse og personalmessige konsekvenser. Det arbeides også med en lokal plan for gjennomføringen av reformen. Vi har etablert samarbeid med Fylkesmannen i Møre og Romsdal samt Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

I forhold til intern organisering av oppgaven hos oss er det avklart at vergemålsoppgaven skal ligge i kommunal- og beredskapsavdelingen.

## Kapittel 3 - Resultatområder

### Kongehuset

#### 00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde i 2011 koordineringsansvaret ved 7 kongelige besøk til fylket:

- H. K. H. Kronprinsen deltok på ISFiT-festivalen (Internasjonal Studentfestival) i Trondheim 11.02.2011.
- H. K. H. Kronprinsessen deltok på ISFiT-festivalen i Trondheim 17. - 18.02.2011 og arrangement i regi av Livsglede for eldre, Trondheim 18.02.2011.
- H. K. H. Storhertugen fra Luxembourg og DD. MM. Kongeparet besøkte Trondheim 01.06.2011 i forbindelse med Statsbesøket til Norge.
- H. K. H. Kronprinsen besøkte prosjektet "Kjør for Livet" i Melhus 22.06.2011.
- H. M. Kongen var til stede ved åpningen av Aqua Nør i Trondheim 16.08.2011.
- H. M. Kongen deltok ved innsettelsen av preses i Nidaros domkirke, Trondheim, 02.10.2011.
- H. K. H. Kronprinsen besøkte prosjektet "Kjør for livet" i Melhus 17.10.2011.

I tillegg bidro Fylkesmannen i planleggingen av Kabinettsekretariatets avdelingstur til Trondheim 14. - 15.11.2011 og hadde møte med dem 15.11.2011.

Fylkesmannen er kjent med at det er sendt invitasjon til kongelig deltagelse ved 19 arrangementer i 2011, 2 av disse ble sendt via Fylkesmannen.

Det gikk med 19 ukeverk til arbeidet med Kongelige besøk i 2011 (sammenlagt for seniorrådgiver og kommunikasjonsrådgiver). Den tiden embetsledelsen brukte kommer i tillegg.

#### 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I 2011 ble Kongens fortjenestemedalje og St. Olavs orden tildelt innbyggere i Sør-Trøndelag slik:

	Kvinner	Menn
St. Olavs Orden:	0	3
Kongens fortjenstmedalje:		
Gull	0	0
Sølv	5	22

### Miljøverndepartementet

#### Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

Arbeidet med naturtypedata, biologisk mangfold (prioriterte arter og utvalgte naturtyper) og innlegging i Naturbasen er prioriterte arbeidsområder.

Prosjektet Naturmangfold i praksis er videreført med 3 nettverkssamlinger med ulike tema i 2011. Målgruppa for prosjektet er kommunene, men også fylkeskommunen og regionale statsetater er invitert med.

Opplæring av kommunen i naturmangfoldloven er videreført med ny samling med i underkant av 200 deltakere. Dette er gjennomført som et samarbeidsprosjekt mellom miljøvernavdelingen, kommunal- og beredskapsavdelingen og avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

Fremdriften på forvaltningsplaner for verneområder har ikke vært som forventet, og dette skyldes flere nye medarbeidere på til dels tunge og konfliktfylte planer.

Handlingsplanarbeidet for utvalgte naturtyper og prioriterte arter er i rute med unntak av Kroksjøer. Dette skyldes at vi ikke har hatt ressurser til å prioritere dette. Arbeidet med slåttemarker/kystlynghei har heller ikke hatt det omfanget på skjøtselplanlegging som forutsatt. Dette skyldes i noen grad at grunneiere er usikre på konsekvensen av en forskrift. Det er heller ikke omsøkt så mange tiltak som forventet fra disse.

Rovvilt og sårbare og trua arter er prioritert høyt både med kontakt ovenfor landbruksorganisasjonene og kommunene.

Arbeidet med kulturlandskap er begrenset og løses fortrinnsvis sammen med/gjennom avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

Innsatsen innen vilt og ferskvannsfisk går i hovedsak på å løse de oppdrag som fremgår av embetsoppdraget, samt kunnskapsoverføring til fylkeskommunen etter regionreformen.

## 01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

### Verneplanarbeidet

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har slutført nasjonalparkplanen og skogverneplanene på Statskog SFs grunn og på Opplysningsvesenets Fonds grunn. Med bakgrunn i et initiativ fra kommunene på Fosen har Miljøverndepartementet/Direktoratet for naturforvaltning gitt oss i oppdrag å arbeide frem et forslag for vern av Dåpma som nasjonalpark. Området består av høgfellssletta mellom kommunene Åfjord, Osen, Roan, Namdalseid og Verran, samt av skogområder opp mot denne. I arbeidet prioriterer vi å holde en fremdrift og organisering som sikrer at det lokalpolitiske initiativet opprettholdes. I løpet av prosessen har Verran og Roan trukket seg fra dette arbeidet. Det resterende området inneholder likevel verdier som tilfredsstillende kriteriene for en nasjonalpark, og arbeidet videreføres for å få frem et verneplanforslag for høring i 2012.

Arbeidet med utvidet skogvern i form av frivillig vern, særlig knyttet til naturtypen "bekkekløfter", går noe seint grunnet kapasitetsproblemer hos Allskog, som skal arbeide frem tilbud om frivillig vern i forhold til grunneierne. Forøvrig har fylkesmannen stor fokus på arbeidet med forvaltningsplaner bla for å få et godt grunnlag for lokalmiljøene til å arbeide med naturbasert næringsutvikling i tilknytning til de store verneområdene våre. En plan ble slutført i 2011, mens planen for Froan ble oversendt DN for faglig godkjenning rett over nyttår 2011/2012.

I arbeidet med verneplaner er det et godt samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen i embetet.

### 1. Fylkesvise verneplaner

Vi har ikke gjennomført en faglig gjennomgang av verneområdene Leinøra og Grandefjæra og de er ikke sendt på høring. Grunnen til dette er ressursituasjonen på avdelingen.

Forskrift om taretråling har ikke vært sendt ut på høring i 2011.

### 2. Utvidet skogvern

#### Areal (km<sup>2</sup>) produktiv skog vernet i ulike vegetasjonssoner Sør-Trøndelag pr. 01.01.2012

FYLKE	Boreonemoral	Sørboreal	Mellomboreal	Nordboreal	Sum
<b>Sør-Trøndelag samlet</b>	2 7,0	923,7	2450,2	685,8	4086,6
Vernet areal	0,5	5,3	33,8	78,7	118,3

---

% vernet	1,9	0,6	1,4	11,5	2,9
----------	-----	-----	-----	------	-----

---

I alt 2,9 % av den produktive skogen i Sør-Trøndelag er vernet, men det er stor variasjon mellom de ulike vegetasjonssoner (jf. tabell). Høyereliggende skog (nordboreal) er godt dekt opp, mens de lavereliggende sonene er klart underrepresentert når det gjelder skogvern.

### **Følgende verneplaner er gjennomført:**

- Verneplan barskog I og II
- Verneplan edelløvskog
- Verneplan flommarkskog
- Skogarealer i nasjonalpark-planen
- Vern på Statskog SFs grunn
- Vern på Opplysningsvesenets fonds skoger
- Frivillig vern (5 enkeltområder, samt deler av 4 områder i Statskog-planen)

### **Bekkekløfter i skog**

Vi har fått registrert i alt 60 bekkekløftlokalteter (2007). Resultatet er formidlet til grunneierne, kommunene og Allskog. 6 lokaliteter er av nasjonal verneverdi og her burde vi fått i gang verneprosesser gjennom frivillig vern. Her har skogeiersamvirket et ansvar for oppfølging ovenfor de aktuelle grunneiere, men intet har så langt skjedd i Sør-Trøndelag.

Det er startet en prosess med utvidelse av Grytdalen naturreservat og Kvasshyllan naturreservat (frivillig vern).

Kartlegging av edelløvskog er gjennomført.

## **3. Nasjonalparker og større verneområder**

### **Dåapma**

Arbeidet med verneforslag er videreført. I tillegg til at Roan kommune trakk seg ut i oppstarten av arbeidet har Verran kommune reservert seg i 2011. Gjenstående område i Åfjord, Osen og Namdalseid har naturkvaliteter og størrelse som tilfredsstillende kravene til nasjonalpark. Arbeidet videreføres med tanke på å få frem et verneplanforslag til høring i 2012.

### **Sylan, Skardsfjella-Hyllingsdalen, Femundsmarka**

Forvaltningsplan for Sylan er under ferdigstilling. For Skardsfjella - Hyllingsdalen er forvaltningsplan under utarbeidelse og forvaltningsplan for Femundsmarka er sendt på høring.

### **Dovre og Sunndalsfjella**

Nytt forvaltningsstyre er oppnevnt, og forvalter er tilsatt hos fylkesmannen i Oppland. Vi har deltatt i opplæring av styre og forvalter.

### **Trollheimen**

Nytt forvaltningsstyre er oppnevnt, og forvalter er tilsatt hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Vi har deltatt i opplæring av styre og forvalter.

### **Forollhogna**

Nytt forvaltningsstyre er oppnevnt, og vi har tilsatt forvalter som er lokalisert til Dokortjønna nasjonalparksenter på Røros. Vi har gjennomført opplæring av styre og forvalter.

## **4. Nasjonal marin verneplan**

Vi avventer oppdrag fra DN.

## **5. Forvaltning og naturoppsyn i verna områder**

Antall verneområder og vernet areal er i perioden 1989 til 2012 økt betydelig i fylket. Nasjonalparkplanen er slutført. Noe som også gjelder flere av de temavise verneplanene:



**Sammenligning vernestatus 01.01.1989 og 01.01.2012**

År	Antall	Landareal (km <sup>2</sup> )	% vernet landareal
1989	72	1036	5,5
2012	137	3592	19,1

33 av fylkets 137 verneområder (24 %) har godkjente forvaltningsplaner. I tillegg arbeides det med forvaltningsplaner for flere verneområder. Disse er i ulike faser i forhold til gjennomføring, fra nesten ferdig til nettopp påbegynt. Vi har hatt lavere gjennomføring enn forventet fra DN og også i forhold til egne målsettinger. Gjentatte skifter av personell som krever opplæring og vanskeliggjør kontinuitet er hovedårsaken til dette.

**Godkjente forvaltningsplaner for verneområder i Sør-Trøndelag pr. 01.11.2011**

Verneområde	Godkjenningsår
Apoteket NR	1999
Flå-Slipran NR	1999
Sjømyråsen NR	1999
Granøyen PL	1999
Garbergmyra NR	1999
Høggjølen-Bakkjølen NR	1999
Urvatnet NR	2004
Litlbumyran NR	2004
Hosensand LVO og PL	1997
Leinslia NR	1997
Rønningen NR	1997
Nordelva NR	2006
Skarvan og Roltdalen NP	2008
Forollhogna NP	2004
Budalen, Endalen og Forddalen LVO	2005
Øyungen og Ledalen LVO	2002
Trollheimen LVO	2005
Verneområdene på Dovrefjell (4)	2006
Bymarka naturreservat	2010
Leira og Lauglolia naturreservater (felles rapp)	2009
Høydalmoan naturreservat	2009
Verneområdene i Gaulosen (3)	2009
Røstøya naturreservat	2003
Sølendet	2011

## 6. Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold

Det ble satt i gang naturtypekartlegging i Hemne og Snillfjord kommuner i 2011. Data fra ny kartlegging i Rennebu, Holtålen, Malvik og Oppdal er kvalitetssikret og sendt over til DN i løpet av 2011. Vi har også kvalitetssikret data for kalksjøer og satt en foreløpig verdi ut ifra eksisterende kunnskap. Det er på bakgrunn av dette bestilt og gjennomført ytterligere kartlegging av kalksjøer i fylket i 2011. I tillegg er det avsatt midler til kvalitetssikring av datasett.

### *Prioriterte arter og utvalgte naturtyper*

Fylkesmannen har et nasjonalt koordineringsansvar for handlingsplaner for svartkurle og elvesandjeger. Det er gjennomført kartlegging av begge disse artene i 2011. Elvebreddekkopp ble også kartlagt i 2011.

Informasjon om kjente kalksjølokaliteter er kvalitetssikret og lagt i Naturbase. En del av lokaliteten er ikke kartlagt etter DN.håndbok 13 (standard metodikk). Det er gjort vurdering av behov for videre kartlegging/re-kartlegging og det er bestilt oppdateringer og utfyllende kartlegging på lokaliteter i Melhus, Meldal og Hitra.

Store eiker ble kartlagt i 2010 og dataene er tilgjengelige i Naturbase.

Kroksjøer – kartleggingsarbeidet etter at utkast til handlingsplan ble ferdig har ikke blitt prioritert i 2011. Dette skyldes delvis fordi dette har vært noe ”uformulert” fra MD/DN sin side fram mot sommeren – det er kommet ny mal for dokumentasjon av faggrunnlag. Dette har ført til at utkast til HP må endres, noe som er satt i bestilling.

Arbeidet med slåttemarker/kystlynghei har ikke hatt det omfanget på skjøtselplanlegging som forutsatt. Dette skyldes i noen grad at grunneiere er usikre på konsekvensen av en forskrift for seg. Så lenge den ikke er på plass vegrer de seg da de ikke vil ha bindinger når forskriften trer i kraft. Det er ikke omsøkt så mange tiltak som forventet, eller startet så mange skjøtelsesplaner som forventet.

### *Artsdata/ Viltkart*

For 12 av fylkets 25 kommuner er data om viltområder/artsområder importert til Naturbase. Snittalderen for disse datasettene er 10 år, de eldste er 20 år. For resten av kommunene finnes det papirkart og digitale versjoner. Snittalder her er 15 år, det eldste settet er også her 20 år. Det er blitt jobbet med oppdateringer/revisjoner av artsdataene, men dataene foreligger ofte på en form som ikke lar seg konvertere til Naturbase.

Oppsyn og samarbeid med SNO på rovvilt og villaks blir vurdert som velfungerende

## 7. Helhetlig vannforvaltning

Fylkesmannens oppgaver knyttet til vanndirektivet blir fulgt opp. Tiltaksovervåking er under gjennomføring i aktuelle vassdrag, og vi fikk i 2011 utarbeidet en overvåkingsplan. Det er bevilget kr 800 000,- i skjønnsmidler til kommunene for gjennomføring av tiltaksrettet overvåking i 2012. Dersom Fylkesmannen skal kunne følge fremdriften i planprosessen, mht karakterisering, klassifisering og fastsetting av miljømål er det behov for å øke saksbehandlerkapasiteten, en kapasitet vi ikke har sjøl.

## 8. Ivaretagelse av viktige arealer for biologisk mangfold

Vi arbeider fortløpende med behandling av vann- og vindkraftsaker (konesjonspliktverdier og høringsuttalelser) samt høringsuttalelser på andre vannbrukssaker (settefisk, drikkevann med mer). Fylket har regional plan for vindkraft, men tiltakshavere søker om prosjekter utenfor de områdene som er avsatt i gjeldende fylkesdelplan. Vi er ikke helt ajour på frister i vassdragsaker.

Vindkraftplaner med tilhørende overføringsledninger på Fosen og sør for Trondheimsfjorden krever betydelige ressurser. Fylkesmannen har tatt opp med OED/MD/NVE/DN behovet for å bedre beslutningsgrunnlaget særlig med tanke på sumvirkninger av vindkraftutbyggingen på Fosen. Vi erfarer at NVE i liten grad legger vekt på natur og miljøforhold i begrunnelsene for sine vedtak, også der de gir avslag på søknader.

Generelt finnes det ikke gode nok framstillinger av samlet belastning av småkraft (dette skal vurderes jf naturmangfoldloven). Dette blir enda mer viktig nå når grønne sertifikater og økt vannkraftutbygging er en del av planen i klimaarbeidet.

Vi har store kunnskapsmangler om hvor det finnes viktige arealer for biologisk mangfold (BM). Flere år med lav innsats på kartlegging og import til naturbasen har medført betydelig forvitring av datakvalitet. Dette medfører at vi har utilstrekkelig kunnskap om viktige arealer for BM (Jf kunnskapskrav i NML) og møter ofte lav

troverdighet til den foreliggende kunnskapen om viktige arealer for BM.

Vi har frarådd 3 oppdrettssøknader i løpet av året av hensyn til de naturlige stammene av anadrom laksefisk.

## **9. Motorferdsel i utmark**

Fylkesmannen har ikke en egenaktivitet i forhold til motorferdsel i vassdrag og oppfølging av kommunenes behandling. Men, vi tar inn og foretar lovlighetskontroll av saker som blir forelagt Fylkesmannen av enkeltpersoner og organisasjoner. Vi har et godt samarbeid med politi, SNO og tollmyndigheter i tilknytning til oppsyn med motorferdsel gjennom Miljøforum.

## **10. Kulturlandskap**

Vi har økt innsatsen på dette feltet i forbindelse med handlingsplanene for truede naturtyper (slåttemyr og kystlynghei). Dette utfordrer oss på personalressurser. Blant annet må Naturbasen kvalitetssikres og oppdateres på de aktuelle naturtypene. Det er nødvendig å koordinere arbeidet med avdeling for landbruk og bygdeutvikling slik at vi trekker i samme retning i arbeidet med kulturlandskap.

Det begynner å bli veldig mange ordninger for finansiering av arbeidet med kulturlandskap, og det er bra, men vi savner retningslinjer for de ulike ordningene hver for seg og sammen. Dette gjelder både midler ifm med utvalgte kulturlandskap, midler gjennom bestillingsdialogen med SNO og midler gjennom ulike handlingsplaner.

Vi har mange gode prosjekter i fylket og antar at de vil bli fulgt opp også i 2012.

## **01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser**

### **1. Generell viltforvaltning og tilskuddsforvaltning - vilt**

Generell viltforvaltning utføres løpende. Vi har gjennomført samarbeidsmøte med fylkeskommunene om fordeling av tilskuddsmidler for 2011.

Arbeid med moskus utføres fortløpende med fokus på å hindre konflikter mellom moskus og mennesker. Bestanden av moskus har økt jevnt de seinere årene. Det er ikke fastsatt bestandsmål, men definert et leveområde for arten. Dagens strategi går ut på å regulere bestanden gjennom uttak av individer som etablerer seg utenfor dette området, eller som skaper fare og konflikt i forhold til hytteområder og bosetning i omkringliggende bygder. Ved en fortsatt vekst i bestanden vil det være aktuelt å utvikle strategier for bestandsregulerende tiltak.

### **2. Forvaltning av villrein**

Vi deltar på alle møter med villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø. I tillegg deltar vi i 5 prosjekter knyttet til nasjonale villreinområder (leveområde, arealbruk, regionale planer). Regional plan for villrein for områdene Snøhetta og Knytshø og for Forollhogna villreinområde er under utarbeidelse. Det er stort fokus på å sikre villreinens leveområder i vårt arbeid med kommunale arealplaner.

### **3. Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk**

Arbeidet går på et nødvendig minimum, men vi utfører oppgavene i embetsoppdraget. Vi har mange saker (møter og befaringer) i grensesnittet lakseforvaltning – vannforskrifta/vassdragsforvaltning. En økt aktivitet innen fornybar energi vil også kunne sette deler av våre lakse- og sjøaurevassdrag under press. Vi vil uttrykke bekymring for den negative bestandsutviklingen vi får rapportert i forhold til sjøaure i flere av våre kystvassdrag, og det er behov for å styrke kunnskapen om bestandsutviklingen til sjøauren og om påvirkningsfaktorer.

### **4. Rovviltforvaltning**

#### **Dialog med beitebrukere og andre med interesser for rovvilt:**

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har vært mer aktiv i dialogen og kontakten med beitenæringene i 2011. Vi har etter utspillet fra Mattilsynet med informasjonsbrev om mulige beiterestriksjoner, invitert til møter, først et sentralt møte for hele fylket. Og videre seks lokale møter der beitebrukere med særlig store tap, kommunen, representanter fra distriktskontorene til Mattilsynet og representanter for faglagene har deltatt. Både Fylkesmannen og Mattilsynet har forsøkt å stimulere beitebrukerne til å være løsningsorientert. Tiltak mot

rovviltskade har i noen grad blitt satt inn i 2011 og vil bli videreført i 2012.

Vi har også hatt to møter i "samarbeidsforum for rovviltforvaltningen". Samarbeidsforum består av forvaltning, næringsorganisasjoner og miljøorganisasjoner i Sør-Trøndelag. Tema har vært; Oppfølging av Soria Moria II v/DN, Revisjon av forvaltningsplan i region 6, v/FMST, Rovdata - med bestandsoversikt for rovvilt i region og fylke v/Rovdata, Radiobjelleprosjekt, FKT, Erstatninger og Informasjonsbrev fra Mattilsynet v/FMST, Forskning på tamrein og rovdyr i Midt-Norge v/NINA, Kongeørn og Havørn v/NOF, Oppfølging av rovviltforliket v/DN, Oppfølging av beitebrukere med stor tap på utmarksbeite v/Mattilsynet og Beitesesongen 2011 v/FMST.

### **Prosjekter:**

Radiobjelleprosjektet er videreført i 2011. Finansieringen skjer ved bruk av skjønnsmidler, midler fra forebyggende og konfliktdependende tiltak, nasjonalt beiteprosjekt og investeringsmidler for organisert beitebruk. Videre deltok kommunene og enkelte beitebrukere med egenandeler. Prosjektet er en del av nasjonalt beiteprosjekt. 18 beitelag i 9 kommuner var deltakere i 2011. Totalt brukte ca. 95 lammeprodusenter ca 1800 radiobjeller på sau og 4 produsenter med storfe på utmarksbeite nyttiggjorde seg ca. 60 radiobjeller. Radiobjellene fører til mer effektivt tilsyn da en vet hvor dyra går. Ved skade av bjørn har radiobjellene ført til at flere sauer er dokumentert tatt av bjørn. For voksen sau har det ført til bedre dokumentasjon av dødsårsak. For lammetap har det ikke økt dokumentasjon av årsak til at lam blir borte på utmarksbeite. Prosjektet fortsetter i 2012.

Prosjekt effektiv skadefelling av bjørn. Det er jobbet med å få de åtte samarbeidende kommunene til å ta en større del av ansvaret for driften av prosjektet. Holtålen kommune har tatt på seg en vertskapsrolle i forhold til oppgaver som knytter seg til oppfølging av de kommunale lagene i forhold til kunnskapsoppbygging og trening, samt at de har en koordinerende rolle i forhold til administrasjon av skadefellingsforsøk. De tre hundene som er tilknyttet prosjektet har også i år deltatt på opplæring i Sverige. En av hundene har nådd nivå fire og er med det blant de dyktigste hundene til å spore bjørn i Skandinavia.

### **Rovviltskader og erstatning:**

Året 2011 har vært et "roligere" år med tanke på rovviltskader og relativt lite sau (94) og rein (19) er dokumentert eller antatt drept av fredet rovvilt, mot 233 sau og 43 rein i 2010 og 343 sau og 31 rein i 2009. Det var nedgang i dokumenterte skader for samtlige rovviltarter. Men, særlig skader fra gaupe og bjørn har hatt en betydelig reduksjon. Ulv har vært fraværende i motsetning til de fire forgående år.

Det var 15 % reduksjon i antall brukere som søkte om erstatning for sau drept av fredet rovvilt. Det var betydelig nedgang i dyr omsøkt og antall dyr erstattet. Langt færre dyr er erstattet til bjørn og gaupe sammenlignet med 2010. For rein var det også nedgang, men ikke like markant som for sau.

### **Felling av rovvilt:**

Det er gitt to skadefellingstillatelser på skadegjørende bjørn i området mellom Neadalen og Gauldalen i 2011. En av tillatelsene var sammenfallende med flommen i Holtålen, noe som gjorde det vanskelig å få ut fellingspersonell. Det er i tillegg gitt en skadefellingstillatelse for jerv, i en mindre del av Oppdal kommune i forbindelse med skadefellingstillatelse gitt i Hedmark. Det er ikke felt rovvilt på skadefelling i fylket i 2011. Kjent avgang av rovvilt i Sør-Trøndelag for 2011 er 5 jerv og 9 gauper.

### **Særlige utfordringer:**

Forvaltningen av kongeørn er det området som vi anser som mest krevende å håndtere. Fra noen områder i fylket med særlig store tap av lam hevdes det at kongeørn er en vesentlig skadegjører, og at antall kongeørn er økende. Dokumenterte skader fra disse artene er begrenset. Fylkesmannen har forvaltningsansvaret for arten. Vi mangler kunnskap om bestandsstatus, og vi mangler en overvåking som gjør det mulig å vurdere bestandsendringer. Vi har indikasjoner ut fra endringer i dokumenterte skader av kongeørn, som kan tyde på at kongeørn gjør mer skade nå enn da Stortinget fastsatte et bestandsmål for arten.

Det er i dag kun skadefelling som er aktuelt i forhold til uttak av kongeørn, noe både beitebrukere og Fylkesmannen anser som lite mulig da skadene gjerne skjer når fuglen har unger på reiret. Det å skulle forklare beitebrukerne hvorfor det er god politikk og helt riktig å drive lisensjakt på ulv (kritisk trua), bjørn (sterkt trua) og jerv (sterkt trua), men at noe tilsvarende for kongeørn (livskraftig) er lite aktuelt er krevende, (status Rødlista 2010 i parentes).

## **5. Forvaltning av trua arter**

Handlingsplan for elvesandjeger: Fylkesmannen har inngått avtale med Norsk institutt for naturforskning om oppfølging av flere tema i handlingsplanen (kartlegging, brosjyre, faglig bistand ved tiltak). Det er gjort funn av nye forekomster. Brosjyren er ferdigstilt.

Handlingsplan for svartkurle: Det er gjennomført kartlegging og det er gjort nye funn. En etablert prosjektgruppa har hatt 1 møte og Vitenskapsmuseet -NTNU bidrar som fagkyndig. Brosjyre er snart ferdig.

Kartlegging av stor elvebreddekkopp: Kartlegging av arten er utført. Arbeidet er i rute. Grunneiere som har funksjonsområder for prioriterte arter på sin eiendom er gitt informasjon om dette.

Kroksjøer – det er kommet ny mal for dokumentasjon av faggrunnlag, noe som fører til at vårt utkast til handlingsplan må endres, og først vil foreligge våren 2012.

Elvemusling – kartlegging utføres etter de midlene vi har fått tilde

Vi deltar i Interreg-prosjektet på fjellrev (referansegruppe og i informasjonsgruppe).

For øvrig arbeider vi målbevisst med å ivareta leveområdene til truede arter i fortløpende arealplansaker.

## 01.3 Fremmede arter og GMOer

### Arbeidet med fremmede arter.

Det er opprettet en arbeidsgruppe som skal jobbe med handlingsplan for fremmede arter i fylket. Arbeidsgruppa består Statens vegvesen, Meldal/Orkdal kommune, Trondheim Kommune, Hemne kommune, NVE og representant for LA og MVA hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Første ledd i arbeidet med handlingsplan mot fremmede arter i fylket er å lage en tiltaksplan for Iberiaskogsnegl (brunsnegl), Parkslirekne/Kjempe-slirekne/Hybridslirekne, Tromsøpalme/Kjempebjørnekjeks, Hagelupin og Ørekyt. Disse er alle definert som arter med høy risiko i Artsdatabankens svarteliste. Gruppa mener det er viktig å komme i gang med konkrete tiltak isteden for å bruke mye tid på å skrive en omfattende handlingsplan. Vi vil sette i gang tiltak for disse artene i 2012, forutsatt at det bevilges midler fra DN.

På sikt vil gruppa vurdere de fleste fremmede arter i fylket og analysere hvilke arter som er problematiske i Sør-Trøndelag, og ut i fra dette avgjøre hvilke arter det skal iverksettes tiltak mot. Legepestrot, rynkerose, vasspest, mink, mårhund, kjempespringfrø, skogskjegg, platanlønn, signalkreps, rødhyll og sitkagran er noen av de fremmede artene vi sannsynligvis vil vurdere å bekjempe i fase to. Som grunnlag for tiltak for de artene som skal bekjempes i fase 1 vil vi foreløpig legge eksisterende kunnskap om utbredelse til grunn.

På sikt er det også en målsetting å øke kunnskapen om utbredelsen av fremmede arter i fylket. det vil også arbeides med informasjon om fremmede arter i fylket for å sette fokus på dette overfor kommuner og andre aktører.

Fylkesmannen har i 2011 koordinert arbeidet med kartlegging og tiltak i forhold til signalkreps i Hemne kommune. Dette arbeidet vil fortsette i 2012.

Arbeid med handlingsplan mot fremmede arter i fylket er i gang, og vil bli ferdig i løpet av 2012. Fylkesmannen har koordinerende rolle i forhold til enkeltsaker på fremmede arter.

### Gyrodactylus salaris i Driva:

I samarbeid med fylkesmannen i Møre og Romsdal, som er ansvarlig tiltakshaver for bekjempelse av Gyrodactylus salaris i Driva, er det utarbeidet tiltaksplaner med nødvendige konsekvensutredninger. Arbeidet med informasjon, forankring og gjennomføring av planene vil bli prioritert i 2012.

## 01.4 Friluftsliv

Dette området følges opp i nødvendig grad.

## Resultatområde 03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall

Fylkesmannen oppgaver knyttet til vanndirektivet blir fulgt opp. Tiltaksovervåkning er under gjennomføring i aktuelle vassdrag. Dersom vi skal kunne følge fremdriften i planprosessen, mht karakterisering og fastsetting av miljømål er det behov for å øke saksbehandlerkapasiteten og ha mer midler til overvåking. På avløpsiden har det fremdeles vært en del arbeid med oppfølging av ESA's vedtak om Høvringen renseanlegg og harmonisering av rensekrav ved Ladehammeren renseanlegg i Trondheim.

FMST greier ikke å overholde fristene for saksbehandling innen akvakultur, sakspågangen er særlig stor da næringen har tatt fatt på omstrukturering i forhold til adskilte produksjonssoner for ulike års-utsett.

### 03.1 Overgjødsling og nedslamming

#### 1. Vannforurensning og vannkvalitet

Vi deltar i redaksjonsgruppen for Vannmiljø.

#### 2. Avløp

Vi har hatt en oppfølging av avløpsaksjonen fra 2010.

Det er fremdeles en del arbeid med oppfølging av ESAs vedtak vedrørende Høvringen renseanlegg og harmonisering av rensekrav ved Ladehammeren renseanlegg i Trondheim. Kommunen har sendt søknad om harmonisering til Miljøverndepartementet og videre til ESA.

#### 3. Akvakultur

Oppdrettsnæringen har startet en omstrukturering i forhold til adskilte produksjonssoner for ulike års-utsett. Dette har, sammen med ressursmangel hos oss, ført til at vi ikke greier å holde fristene for saksbehandling av akvakulturanlegg. Vi har gjennomført flere tilsyn med anlegg og dette er krevende oppgaver. Resultat fra tilsynene viser funn av mange avvik noe som viser at tilsyn er nødvendig.

Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen som konsesjonsmyndighet og har også jevnlig møter med FHL regionalt.

### 03.2 Oljeforurensning

Vi har bistått IUA og enkeltkommuner i forbindelse akutte utslipp, og deltatt med veiledning om miljøforhold og tiltak i tilknytning til mindre utslipp av drivstoff og olje. Vi har et godt samarbeid med IUA.

Det har vært et større utslipp av helikopterdrivstoff fra St. Olavs Hospital til Nidelva. Arbeidet med opprydding er ikke helt avsluttet ennå.

### 03.3 Miljøgifter

Vi har prioritert deltakelse i tilsynsaksjoner. "Miljøgift"-problematikken tas opp på møter med administrativ og politisk ledelse i kommunene i forhold til kommunenes egen forbruks- og innkjøpspolitikk. Videre fokuseres det på tilstrekkelig tilbud på mottaksstasjoner for publikum og kommunenes informasjonsoppgaver og opplæring bla

i skoler.

### **Trondheim havn**

Bystyret i Trondheim kommune vedtok i desember 2011 at det skal gjennomføres tiltak mot forurenset sjøbunn i havnebassenget med sikte på å oppnå moderat kjemisk tilstand. Det skal gjennomføres tiltak (mudring og/eller tildekking) i 5 avgrensede områder i havnebassenget. Det skal utarbeides forslag til reguleringsplan for etablering av deponi i Nyhavna basert på konsekvensutredning av flere alternativer. Gjennomføring av tiltak planlegges å starte opp i 2014 og være ferdigstilt i løpet av 2015.

### **Nygården i Hommelvik**

Tiltak med masseutskifting på Nygården startet opp våren 2011. I desember 2011 var hele oppryddingstiltaket ferdigstilt og all forurenset masse er transportert til godkjent mottak. Sluttrapport for prosjektet ventes i månedsskiftet februar/mars 2012. Det er også utarbeidet en overvåkningsplan for området. Våren 2012 skal hele tiltaksområdet såes til og beplantes.

### **Skipsverft**

5 skipsverftslokaliteter inngår i aksjonen i Sør-Trøndelag. 2 av verftene er i drift i dag. Trondheim Verft (nedlagt) og Bugen Verft (nedlagt) har begge utarbeidet tiltaksplaner som viser at det må gjennomføres massutskifting på land for at de helsebasserte tilstandsklassene for forurenset grunn skal være tilfredsstillt. Miljøtekniske grunnundersøkelser for de to verftene som er i drift viser at det ikke er behov for større tiltak på land. Ved det siste verftet, lokalisert i Malvik kommune, må det gjøres ytterligere miljøtekniske undersøkelser for å få avklart om det også her skal ryddes på land. En fullstendig klartlegging av tilstanden i sedimentene utenfor verftene planlegges påbegynt i 2012-2013.

Vi samarbeider med Nord-Trøndelag og Nordland om kvalitetssikring av data i Grunnforurensningsdatabasen.

Rissa bilopphuggeri ble ferdig ryddet i 2011. Avklaring av omfanget av grunnforurensning og behov for tiltak mot utlekking må avklares i 2012. Likeledes fremtidig eierforhold til lokaliteten.

## **03.4 Avfall og gjenvinning**

Flere avfallsanlegg søker om nye og endrede tillatelser. Det gjør at vi har mange søknader på avfallsanlegg inne til behandling og har av den grunn lang saksbehandlingstid.

Vi har gjort mye på veiledning, bl.a. arrangert regionale samlinger for alle kommunene på forurensningsområdet. Vi har også hatt et seminar om byggavfall og miljøgifter sammen med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Avfallsforum Midt-Norge og Maskin entreprenørenes forbund.

9 av 12 avfallsplaner fra havner anses som tilfredstillende, men fortsatt er 2 uavklart.

Vi har deltatt i den landsdekkende tilsynsaksjonen rettet mot anlegg for kasserte kjøretøy.

## **Resultatområde 04 Luftforurensninger og klima**

Arbeidet med kommunale klimaplaner, konsekvenser av kommunale arealplaner for transportbehov med mer er en utfordrende og interessant problemstilling som vi gjerne skulle hatt ressurser til å gå nærmere inn i, bla etterspørres vår medvirkning fra KS.

### **04.1 Klimaendringer**

Fylkesmannen har nedsatt en egen intern strategigruppe for arbeidet med klimarelaterte utfordringer. Sammen med fylkeskommunen gjennomføres en klimaskole for alle ansatte. I samarbeid med flere andre statsetater, organisasjoner, forskning og utdanning gjennomfører Fylkesmannen Klimaråd under vegs.

For 2011 har skjønnsmidler blitt gitt til kommuner som må detaljplanlegge og starte gjennomføringen av sine klima- og energiplaner.

**Klimaråd Underveis** har også i 2011 hatt som hovedmål å formidle faktainformasjon om klimaproblemene kombinert med konkrete handlingsalternativer. Vår visjon er at vi skal opprettholde motivasjon og engasjement for klimasaken, og skape forståelse blant folk flest i fylket for at klimautfordringene krever en samlet samfunnsdugnad der alle kan og må bidra.

Selv om ikke alle kommuner benytter tilbudene fra Klimaråd Underveis, har det vært stor aktivitet i året som er gått. Vi har nådd ca. 3120 personer med klimaråd fordelt på ulike målgrupper. Vi har vært på 14 kommunebesøk fordelt på 6 kommuner. Vi har bidratt med 43 ulike foredrag og aktiviteter fordelt på de kommunene vi har besøkt. Det har i tillegg vært arrangert fire større klimaseminar med tema klima og etikk, klima og skog, klima og mat og klima og bygg. Alle kommuner har vært invitert til seminarene.

I all informasjon og aktivitet er de nasjonale og fylkeskommunale klimamålene fremhevet. Klimainformasjon og klimaråd fra samarbeidspartnerne i prosjektet blir i hovedsak formidlet i direkte møte med kommuner og definerte målgrupper. Prosjektet består fortsatt av til sammen 19 samarbeidspartnere, inkludert Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Sør-Trøndelag Fylkeskommune, som er prosjektets formelle eiere. Det er et mål at folkeopplysning og klimaråd fra partnerne og andre skal bidra til at kommunene når målene nedfelt i egen klima- og energiplan. Det er mottakerne av informasjonen og klimarådene som selv skal kartlegge resultater ut fra gitte indikatorer, som for eksempel reduksjon av energiforbruk og klimagassutslipp.

Lokal og regional presse og media viser generelt liten interesse for dagens klimaproblemer med mindre det kan vinkles som en særegen nyhetssak. Det pågår med andre ord et omfattende folkeopplysningsarbeid som for liten grad blir gjort kjent overfor folk flest gjennom media. Mye av informasjonen blir derfor spredd gjennom ulike nettsider og sosiale media.

I tillegg til den direkte dialogen med målgruppene gjennom foredrag, seminar og aktiviteter, har utarbeiding av ny nettside og deretter nye artikler til nettsiden vært prioritert. Den nye siden [www.klimarad.com](http://www.klimarad.com) ble lansert i august.

Arbeidet med å få til en bedre koordinering av klimaarbeidet på regionalt nivå, inkludert koordinering av økonomisk støtte til gjennomføring av klimatiltak, er blitt videreført fra 2010. Målet for arbeidet er at de ulike aktørenes arbeid ut mot kommunene skal bli mest mulig samordnet slik at det oppleves mest mulig enhetlig og minst mulig forvirrende for kommunene. Arbeidet for å få Klimaråd Underveis integrert i handlingsprogrammet for Klima og energi i fylket er også blitt prioritert. Det samme gjelder Grønt Flagg Sør-Trøndelag. I løpet av 2011 er forprosjekt på plass med varighet til mars 2012. Målet er å skaffe finansiering og forankring for et flerårig prosjekt. Nytt revidert Handlingsprogram blir behandlet politisk i februar 2012.

### **04.3 Luftforurensning**

Luftforurensning håndteres i hovedsak i plansaker og utslippssaker for industri ol.

### **04.4 Støy**

Med den fortetningsproblematikk de største tettstedene i fylket har, øker behovet for kapasitet innen handtering av støy i plansammenheng.

## **Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene**

Vi har ingen oppdrag/rapporteringskrav i 2011.

### **05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP**



## **05.2 Geografisk rettet miljøsamarbeid, herunder miljøbistand**

### **05.3 Miljøsamarbeid i nord- og polarområdene**

## **Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling**

### **06.1 Arealpolitikk og samfunnsutvikling**

#### **06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas**

Alle plan- og utredningsprogrammer blir rutinemessig forelagt aktuelle fagavdelinger i embetet. Enhet for kommuneretta samordning (Kommunal og beredskapsavdelingen) samordner fagavdelingenes innspill i en felles uttalelse.

Fylkesmannen deltar aktivt i prosessen omkring regional planstrategi og regionale planer. Også i de kommunale planstrategier stiller vi opp etter behov.

#### **Barn og unge**

Fylkesmannen har stort fokus på barn og unges interesser i planlegging. Avdeling for oppvekst og utdanning har det faglige ansvaret for planuttalelser innenfor dette området. Fylkesmannen har også, i samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune, jevnlig konferanser med dette som tema.

#### **Helsehensyn - folkehelse/ miljøretta helsevern/universell utforming**

Sosial- og helseavdelingen deltar aktivt i arbeidet med planuttalelser. Veiledning i helse i plan vektlegges. Dette gjelder forebyggende arbeid og planlegging av omsorgstjeneseter som en del av både planstrategiteningen og kommuneplanens samfunnsdel samt arealdel – hensynet til universell utforming blir vurdert i alle plansaker.

#### **Reindrift**

Fylkesmannen formidler reindriftenes interesser i plansammenheng der reindriftsforvaltningen selv ikke har anledning. Vi opplever likevel at kommunene etterspør at reindriftsforvaltningen selv må bidra med sitt budskap i flere sammenhenger. Mangel på ressurser til mer aktiv deltakelse fra reindriftsforvaltningen oppfattes som et betydelig problem, og dette bidrar til at samarbeidsforholdet mellom planmyndighet og fagmyndighet på området ikke er tilfredsstillende.

#### **Miljøområdet**

##### **Klima:**

I og rundt Trondheim er det igangsatt arealplanarbeid som vil ha stor betydning for fremtidig utbyggingsmønster, transportvekst og reisemiddelfordeling. Arbeidet med Trondheim kommuneplan og bydelsplaner, samt prosessen rundt planleggingen av nytt logistikk-knutepunkt står i så måte sentralt. Utfallet av disse planprosessene vil være av stor betydning i forhold til i hvor stor grad man lykkes i forhold til bl.a nasjonale mål om trendbrudd i transportmiddelfordelingen og derigjennom bidra til å nå nasjonale klimamål. De pågående planprosessene er utfordrende og krever stor ressursinnsats ved MVA.

Fylkesmannen har også som del av sin forvaltning på dette området hatt fokus på en restriktiv parkeringspolitikk og krav om høy arealutnytting som virkemiddel for å begrense privat bilbruk og sikre god arealøkonomisering, og på den måten også medvirke til økt bruk av kollektivtransport i og nær Trondheim.

##### **Støy/storby:**

Det er fortsatt stor aktivitet og mye oppfølgingsarbeid knyttet til aktiviteten i og rundt Trondheim. Av planstatistikken går det frem at det nå er innenfor forurensningsområdet, på temaene støy og forurenset grunn, og parkeringspolitikk/utnyttingsgrad, at det fremmes flest innsigelser. I all hovedsak knytter dette seg til plansaker i trondheimsregionen. Det mekles imidlertid sjelden på disse temaene, noe som vi mener kan tilskrives at det er forståelse for viktigheten av at det settes klare grenser innenfor disse politikkområdene.

Fylkesmannen har ikke stor aktivitet innenfor arbeidet "Fremtidens byer". Dette fordi vi i liten grad har sett nytten av deltakelse her ut fra de utfordringer vi til daglig jobber med. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ønsker å ta initiativ til å etablere et eget nettverk for de Fylkesmenn som har storbyproblematikk i sin oppgaveportefølje. Dette er kommunisert til DN.

Naturmangfold/landskap:

I Sør-Trøndelag har alle kommunene kommuneplaner med arealdel av relativt ny dato. Vi bruker mye tid og ressurser på kommunedialogen, deltakelse i planprosesser og behandling av arealplaner. Dette ser vi som det viktigste styringsredskapet for å sikre naturmangfoldet. Hovedutfordringen slik vi ser det er manglende revisjon, kvalitetssikring og nykartlegging av naturtyper og biologisk mangfold knytta til de ulike naturbasene.

Vi vil også trekke frem de store utfordringene som knytter seg utbyggingspresset i strandsonen. Implementeringen av de nye SPR for differensiert strandsoneforvaltning er en del av dette. Vi vil gi ros til MD for muligheten for videreføring av de regionale kystsonenettverkene som et positivt bidrag i arbeidet med kystsoneforvaltningen. Sør-Trøndelag har sekretariatsfunksjonen for nettverket og følger derved opp denne spesifikke oppgaven fra embetsopdraget.

Hva gjelder oppdrag 06SO1 « bidra til å utvikle en differensiert forvaltning av strandsonen », så har vi samarbeidet med DN for å øke bevisstheten omkring, kunnskapen om og bruken av SPR. Vi har også ført statistikk over arealforvaltning før og etter innføringen av SPR. Fylkesmannen samarbeider også med STFK om prosjektet "Kysten er klar" hvor SPR søkes implementert gjennom en målrettet og langsiktig arealforvaltning, bl.a innenfor temaet naust/småbåthavn. FM har for øvrig gitt skjønnsmidler for å støtte dette arbeidet.

Energi:

Sør-Trøndelag er omfattet av betydelig interesser i forhold til vindkraftutbygging. I så godt som alle vår kystkommuner foreligger det planer for, eller er godkjent nye vindkraftverk. Dette har krevd og krever store ressurser i saksbehandlingen. Vi har fremmet innsigelse til flere energirelaterte saker som ligger til NVE. Disse prosessene betyr også merarbeid. Vi registrerer også de første sakene med vindkraft i våre fjellområder i innlandet.

Fylkesmannen er bekymret for det omfang vindkraftutbyggingsplanene i vårt fylke er i ferd med å få. Vi savner et nasjonalt grep/styring i forhold til omfanget av vindkraftutbygging i forhold til andre samfunnsinteresser herunder også i forhold til en sårbar kystnatur og leveområder for flere rødlistede- og fredede arter. Et nasjonalt grep kunne bidratt til at vi fikk styrt utbyggingen mot de riktige utbyggingsområdene i forhold til infrastruktur i kraftforsyningen, forsyningssikkerhet og beredskap, og samtidig fått bygd ut de områdene som hadde minst konflikter i forhold til viktige regionale- og nasjonale miljøverdier.

Fylkesmannen ønsker klarere politiske signaler om vektingen mellom viktige nasjonale miljømål for produksjon av "grønn" energi og målsettinger om ivaretagelse av urørt natur, sammenhengende fjellområder og fredede arter og arter på rødlista. Våre innsigelser til de konsesjonssøkte vindkraftverkene i Hemne/Snillfjord er bl.a gitt med det formål å oppnå en slik avklaring.

Målsettingene om ivaretagelse av INON vil f.eks kun være illusorisk dersom vindkraftutbygging skal skje i det omfang som er omsøkt i vårt fylke. Som eksempel kan nevnes at de konsesjonssøkte vindkraftverkene i kommunene Snillfjord/Hemne til sammen vil medføre tap av nærmere 90 km<sup>2</sup> INON, rekkevidden av den visuelle effekten av vindkraftanlegg vil kunne være betydelig større.

Det ligger også utfordringer i forhold til INON-målsettingene dersom andel biobrensel fra skogbruke skal ha en betydelig økning. Dette bl.a som en følge av det press en slik strategi vil ha i forhold til behov for veibygging i inn mot gammelskogsområder som tidligere har fått stått urørt.

## Landbruk

Fylkesmannen jobber aktivt med å ivareta landbrukets ressursgrunnlag gjennom planprosesser på alle nivå, i dialog med kommunene, på konferanser og gjennom tett dialog med landbruksnæringa. Spesielt viktig er de store,

strategiske grepene for eksempel gjennom Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen, hvor det overordnede utbyggingsmønsteret i denne pressregionen legges.

## Rapportering 06RA1

Forslag til planeksempler:

- Kommuneplan Malvik
- Reguleringsplan Brøset – framtidens byer prosjekt

## 06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

### Rapportering 06RA4 – behandlede planer

#### *394 reguleringsplaner fordelt slik*

- 196 forhåndshøring eller planprogram
- 198 ordinære høringer

#### *32 kommuneplaner/regionale planer fordelt slik*

- 9 planprogram til arealdel
- 15 var arealplaner
- 7 kommuneplanens samfunnsdel m handlingsprogramsamfunnsdel
- 1 planprogram til interkommunal plan

#### *3 større regionale transporthøringer*

### Rapportering 06RA5 – antall innsigelser

INNSIGELSER FREMMET TIL REGULERINGSPLANER AV HENSYN TIL:

Utbyggingsmønster (fortetting - jordbruk), herunder RPR areal og transport: 13

Barn og unges oppvekstmiljø, herunder RPR barn og unge: 9

Vann og vassdrag, herunder RPR vernede vassdrag: 4

Strandsone, herunder RPR Oslofjorden og SPR Strandsone: 3

Naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur: 6

Forurensning, støy: 36

Kulturminner, kulturmiljø, landskap: 2

Transport (veg, bane, luft, sjø): 0

Jord- og skogbruk: 4

Reindrift: 0

Fiskeri: 0

Masseuttak, andre næringsinteresser: 0

Kraftutbygging, ledninger: 0

Regional/kommunal planavklaring, plankvalitet (manglende beslutningsgrunnlag): 1

Universell utforming (jf. RPR): 1

Annet (manglende risiko- og sårbarhetsanalyse): 10

Sum antall innsigelser til reguleringsplan: **89**

INNSIGELSER FREMMET TIL KOMMUNEPLANER AV HENSYN TIL:

Utbyggingsmønster (fortetting - jordbruk), herunder RPR areal og transport: 5

Barn og unges oppvekstmiljø, herunder RPR barn og unge: 0

Vann og vassdrag, herunder RPR vernede vassdrag: 4

Strandsone, herunder RPR Oslofjorden og SPR Strandsone: 4

Naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur: 4

Forurensning, støy: 0

Kulturminner, kulturmiljø, landskap: 2

Transport (veg, bane, luft, sjø): 0

Jord- og skogbruk: 13

Reindrift: 0

Fiskeri: 0

Masseuttak, andre næringsinteresser: 6

Kraftutbygging, ledninger: 0

Regional/kommunal planavklaring, plankvalitet (manglende beslutningsgrunnlag): 5

Universell utforming: 0

Annet (manglende risiko- og sårbarhetsanalyse): 11

Sum antall innsigelser til kommuneplan: **54**

### **Rapportering 06RA 6 – antall avgitte klager i dispensasjonssaker**

Totalt antall dispensasjonssaker til behandling: 440

Totalt antall saker frarådet: 107

Totalt antall saker sendt klagevarsel: 50

Totalt antall saker påklaget: 7

### **Rapportering 06RA 7 – antall meklinger**

Det ble gjennomført 6 meklinger, 3 kommuneplaner og 3 reguleringsplaner

### **Rapportering 06RA 8 – antall avgjørelser sendt til MD**

2 saker ble sendt til MD for avgjørelse, en reguleringsplan og ett utbyggingsområde fra kommuneplan

### **Rapportering 06RA9 – ressursbruk plansamordning/planmedvirkning**

---

Ressursforbruk  
EKS: 2 årsverk  
LBA: 2 årsverk  
MVA: 4 årsverk, samt 1 årsverk fra NAV sammen med KOBA.  
KOBA/Samfunnssikkerhet: 0,2 årsverk

## 06.3 Samordning av statlige interesser

### 06.3 Samordning av statlige interesser

Det er opparbeidet en rutine for at Fylkesmannen presenterer statlige forventninger i planarbeidet ved oppstart av kommunale planprosesser, gjerne i egen oppstartmøter. I tillegg gjøres dette ved Fylkesmannens helhetlige kommunebesøk (hver kommune besøkes normalt hvert 4. år), og gjennom det såkalte "kommunebildet" som lages som forberedelse til dette møtet, jf. kap. 2.1.4 ovenfor.

Gjennom arbeid med/inns spill til regionale og kommunale planstrategier vurderes behov for interkommunale planer og regionale planer. Det er bl.a. spilt inn at det bør utarbeides regionale og interkommunale planer for å løse utfordringer knyttet til reindrift og hyttebygging i Fjellregionen-Røros og Trollheimen.

Fylkesmannen arrangerer kvartalsvise møter med ledere for ionale statsetater, hvor ulike tema av felles interesse tas opp. I disse møtene er regional plan fast tema, både under utarbeidingen av nye regionale planer/-planstratgi og i gjennomføringen og oppfølgingen av planen og dens årlige samhandlingsprogrammer. Engasjementet rundt det regionale planarbeidet har vært svært stort blant de regionale statsetatene, og det har flere ganger vært sendt felles innspill fra statsetatene til fylkeskommunen i forbindelse med regional planstrategi. Fylkesmannen legger vekt på å engasjere de enkelte etatene i henhold til deres ansvarsområder også i gjennomføringsarbeidet.

Fylkesmannen i SørTrøndelag har ikke delegert innsigelsesretten til fagavdelingene, men avgir en samlet uttalelse i kommunale planer. Avdelingenes faglige innspill samordnes som en prøveordning i Enhet for Kommuneretta samordning (før Kommunal og beredskapsavdelingen). Dersom de faglige innspillene og innsigelsesvarslene er i tydelig motstrid, drøftes spørsmålet med embetsledelsen. Det er samtidig et mål at ingen faglige syn skal "samordnes bort", men gå tydelig frem av uttalelsen. Det ligger i sakens natur at denne delen av vårt oppdrag kan inneholde interessante og tildels vanskelige utfordringer. Samtidig skal også det lokale handlingsrommet og hensynet til folkestyrets legitimitet ha vekt. Vi arbeider mye med disse spørsmålene, og ser at det her er et potensial for å utvikle arbeidprosessene ytterligere.

Fylkesmannen arrangerer ukentlig felles planforum, med deltakelse fra øvrig regional stat og fylkeskommunen hver 14. dag. Her gis fylkeskommunen og kommunene anledning til å presentere planer som det arbeides med. Saker til uttalelse er gjenstand for drøfting. I tillegg gis det orienteringer om ulike faglige tema.

## 06.4 Kart og geodata

Sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune og Statens kartverk er Fylkesmannen i aktiv dialog med kommunene om plan- og bygningslovens nye bestemmelser. I denne dialogen er planregister, kart og stedfestet informasjon et sentralt tema sammen med faglige, prosessuelle og juridiske problemstillinger. Arenaen for denne dialogen er regionale samlinger og besøk i kommunene. Sør-Trøndelag har opprettet et eget plandatautvalg under Norge Digitalt, hvor Fylkesmannen deltar med både jurist og plankoordinator.

Embetet har en medarbeider innen GIS med utvidet GIS-kompetanse. Miljøvernavdelingen har ikke økonomi til å ha en fulltidsansatt GIS-konsulent, men deler embetets GIS-stilling med landbruksavdelingen, og dekker 1/3 årsverk av denne stillingen

Geovekstdata og data fra "Norge digitalt" anvendes i stor utstrekning i hele embetet, framfor alt gjennom bruk av vår kartportal GisLink ([www.gislink.no](http://www.gislink.no) <<http://www.gislink.no/>> ), som har blitt en viktig del av vår infrastruktur. Kartdata brukes daglig i forvaltningen, og er av stor betydning. Med Geovekst og "Norge digitalt" sikrer vi at alle nivåer av forvaltningen har tilgang til oppdatert geografisk informasjon. Det er først og fremst innen arbeidsområdene landbruk, miljøvern og beredskap at bruken er størst, og flere større prosjekter drives innen disse områdene, med GIS som et viktig verktøy. Også planer på høring blir behandlet ved hjelp av GIS.

Det har vært økt interesse for GIS i embetet, og GIS og kartdata anvendes i stadig større utstrekning til analyser

og produksjon av tematiske kart. Utviklingsmulighetene for å utnytte GIS i stadig større grad innen hele embetet er store.

Embetet er aktivt i Norge digitalt innen fylket. Samarbeidet med Statens Kartverk er bredt, og vi deltar på alle nivåer i fylket. Vi har en viktig rolle i Geodatautvalget og i arbeidsutvalget for tematiske geodata, og er aktive innen ulike temadaprojekt i fylket. ArcGIS-lisenser i den felles kartpoolen er en suksess og en stor styrke i GIS-arbeidet. Vi har også god dialog med kommunene gjennom ulike prosjekter og generell rådgivning.

Det er en utfordring å få lagt alle datasett som mottas av oppdaterte temadata på plass i basene sine fortløpende, enten det er snakk om informasjon som skal til ROVBASE, NATURBASE, VANNMILJØ eller andre. Arbeidet med handlingsplaner for utvalgte naturtyper og prioriterte arter også med å generere nye datasett som må på plass.

Vi er aktive i temadatautvalget som jobbar for å utvikle nye viktige temadata for kommunene, og der en av de viktigste oppgavene nå er å få på plass data over følsomme områder for eksempel drikkevannskilder. Dette for å synliggjøre disse som områder som krever særskilt beskyttelse for eksempel ved miljøfarlige utslipp eller ved smittespredning.

Embetet har en medarbeider innen GIS med utvidet GIS-kompetanse. Miljøvernavdelingen har ikke økonomi til å ha en fulltidsansatt GIS-konsulent, men deler embetets GIS-stilling med landbruksavdelingen, og dekker 1/3 årsverk av denne stillingen.

Geovekstdata og data fra "Norge digitalt" anvendes i stor utstrekning i hele embetet, framfor alt gjennom bruk av vår kartportal GisLink ([www.gislink.no](http://www.gislink.no)), som har blitt en viktig del av vår infrastruktur. Kartdata brukes daglig i forvaltningen, og er av stor betydning. Med Geovekst og "Norge digitalt" sikrer vi at alle nivåer av forvaltningen har tilgang til oppdatert geografisk informasjon. Det er først og fremst innen arbeidsområdene landbruk, miljøvern og beredskap at bruken er størst, og flere større prosjekter drives innen disse områdene, med GIS som et viktig verktøy. Også planer på høring blir behandlet ved hjelp av GIS.

Det har vært økt interesse for GIS i embetet, og GIS og kartdata anvendes i stadig større utstrekning til analyser og produksjon av tematiske kart. Utviklingsmulighetene for å utnytte GIS i stadig større grad innen hele embetet er store.

Fylkesmannen er aktiv deltager i Norge Digitalt samarbeidet i fylket. Samarbeidet med Statens Kartverk er bredt, og vi deltar på alle nivåer i fylket. Embetet har hatt leder i fylkets geodatautvalg og er deltager i underutvalgene basisgeodata, temadata og plandata. Gjennom basisgeodatautvalget bidrar fylkesmannen som landbrukets part til etablering og ajourhold av grunnkartene. Utvalget har stort fokus på kontinuerlig ajourhold hos kommunene og på gjennomføring av periodisk ajourhold. I 2011 har Fylkesmannen hatt spesielt fokus på å bygge kompetanse og etablere gode rutiner hos kommunene med sikte på ajourhold av karttemaet AR5. I forhold til plandata er det fokus på "planhjelperen", etablering av kommunale planregister og nye og eldre digitale planer. I forhold til temadata har det vært fokusert på temadata som skal inn i det offentlige kartgrunnlaget. I denne sammenhengen har det vært viktig å bygge nettverk, informere og drive kursrettet virksomhet for å bistå kommunene i å etablere og nyttiggjøre seg av temadata særlig i plan og byggesaksprosesser.

## **Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver**

### **Arbeidet med miljøstatus.**

Miljøstatus har hatt et løft i 2011, selv om noe står igjenn å oppdatere. Vi har lagt inn temakart på sidene. Store deler av miljøgiftsidene er oppdatert i 2011. Hovedside for avfall og farlig avfall er oppdatert i 2011. Det er skrevet om verdifull vegetasjon i fylket som er lagt ut under dyr og planter. Hovedside for naturområder er oppdatert i 2011. Vi arbeider målrettet med både databasen Forurensing og Miljøstatus. På Miljøstatus er vi å jour i forhold til direktoratenes forventninger og egen plan for revisjon/oppdatering

### **Arbeidet med hjemmeside.**

Hjemmesiden til miljøvernavdelingen er lagt om og heter nå Natur, miljø og friluftsliv. Sidene er i stor grad bygd etter inndeling av nye resultatområder fra MD med mangfoldig skoger, våtmarker og fjell, levende hav, vann og elver, giftfritt miljø, stabilt klima, rein luft og godt bomiljø og aktivt friluftsliv som hovedinndelinger.

Bærekraftig bruk av natur (arealplanlegging) er lagt under virkemidler for å nå miljømålene og det samme er kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon. Vi har forsøkt å skrive sidene slik at flere skal fatte interesse for miljøforvaltning i fylket, og vi har fokusert på å skrive mindre byråkratisk og med færre vanskelige ord og uttrykk. Sidene er ikke ferdige enda og er stadig under bearbeiding, men hovedstruktur er på plass.

## **Tilsyn:**

Vi prioriterer å delta i de samordnede tilsynene fra Klif og har økt kapasitet på egeninitiert tilsyn.

## **07.1 Sektorovergripende arbeid**

### **1. Forurensning**

Vi er godt i gang med en oppdatering av Forurensningsbasen.

### **2. Miljøstatus**

Vi har startet en gjennomgang av Miljøstatus og har oppdatert flere tema.

### **3. Sikre at miljøhensyn blir formidlet, forankret og integrert i alle sektorer av samfunnet**

Vi legger betydelige ressurser i kommunedialog både ved deltakelse i de samordnede møtene med embetsledelsen og øvrige avdelinger, og i de mer fagorienterte dialogmøtene vi har sammen med avdeling for landbruk og bygdeutvikling. I disse møtene får vi ofte møte ordfører, rådmann og fagpersonell innen landbruksfaglig/miljøfaglig sektor. Vi ser at vi både på saksbehandlernivå og særlig ledernivå burde ha kapasitet til å drive nettverksbygging og forankringsarbeid mot ledelsesnivået i kommunene både politisk og administrativt. Dette ville bedre forståelsen og forankringen i kommunene av den nasjonale miljøpolitikken og iverksettingen av denne. I tillegg vil det også bidra til at kommunene på politisk nivå vil bygge opp og ivareta egen miljøvernkompetanse.

I samarbeidet i arealplanforum og i tilknytning til arbeidet med ulike arealplaner mm formidles naturverdier og nasjonal miljømål til aktuelle sektorer. Vi har et godt og nært samarbeid med NVE-regionalt, Statens vegvesen, Jernbaneverket, fiskerimyndigheter, fylkeskommunen og Mattilsynet. Dette gjelder både i det løpende arbeidet mellom saksbehandlere og på ulike arenaer for samordning og samhandling på ledernivå.

Sammen med fylkeskommunen og avfallsbransjen har vi tatt initiativ til et forprosjekt for Grønt Flagg. I samarbeidsavtale mellom fylkesmannen og fylkeskommunen har fylkeskommunen forpliktet seg til å innføre Grønt Flagg ordningen i videregående skoler.

Gjennom ulike konferanser og samlinger formidles regionale utfordringer knyttet til ivaretagelse av naturverdier, tiltak mot forurensning og klimaendringer. I tillegg til kommunene er målgruppe for disse konferansene/samlingene ulike regionale etater og organisasjoner.

## **07.3 Virkemidler og prosesser**

### **1. Fastsettelse av tillatelser for landbasert industri**

Vi får inn mange søknader om utslippstillatelser fra ulike industri- og næringsvirksomheter og bruker flere årsverk på saksbehandlingen av disse.

Vi har startet med å revidere tillatelsene til eldre næringsmiddelindustri som ofte har eldre og lite oppdaterte og etterprøvbare vilkår i sine tillatelser. I forbindelse med forskriftsregulering av flere industribransjer har vi fått tilsendt mange meldeskjema fra virksomhetene. Dette krever at vi må gjøre vurderinger om disse fremdeles skal ha utslippstillatelser, eller om det er tilstrekkelig at de følger standardiserte vilkår gitt i de bransjeretta forskriftene.

### **2. Kontrollplanlegging i Forurensning**

Vi har gjennomført Kontrollplanlegging i Forurensning.

### **3. Tilsyn**

Vi har brukt 58 ukeverk på tilsyn i 2011.

Vi har gjennomført tilsyn på:

- 5 næringsmiddelbedrifter
- 9 biloppsamlingsplasser
- 7 akvakulturanlegg for matfisk og 2 for settefisk
- 2 notvaskeri
- 5 asfaltverk
- Rundt 15 andre anlegg, ulike bransjer
- 9 anlegg med sandfang/oljeslam
- Samt at vi har deltatt i risikoaksjon (alle tilsynsetatene)

#### 4. Kommunen som forvalter av miljøvernlovgivningen

Ingen oppdrag/rapporteringskrav i 2011.

## Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 3 006 128,36	kr 2 090 607,02
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 995 366,97	kr 461 248,33
04 Luftforurensninger og klima	kr 285 377,51	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 0,00	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 3 221 221,78	kr 45 175,14
07 Andre virkemidler	kr 1 748 620,91	kr 1 010 584,46
Andre oppgaver under MD	kr 15 120,70	kr 50 000,00
Sum:	kr 9 271 836,00	kr 3 657 614,00

## Landbruks- og matdepartementet

### Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

#### 21.1 Jordbruk

**Utviklinga** i jordbruket i Sør-Trøndelag viser fremdeles en liten reduksjon i antall husdyrbrukere. Melkeproduksjonen i fylket holder seg likevel oppe. Vi har hatt en forsterket fokus på lønnsomhet i melkeproduksjon gjennom både møter og prosjekter. Økologisk melkeproduksjon settes naturlig nok på kartet gjennom prosjektet ØkoMELK (forgangsregion for økologisk melkeproduksjon), men tiltakene er etter ønske fra nasjonale myndigheter dreid mer mot markedsretta tiltak. I tillegg er det, gjennom økologisk handlingsplan, gjennomført en rekke andre tiltak innenfor økologisk landbruksproduksjon i fylket. Det har de siste årene vært et forsterket fokus på behovet for investeringsvirkemidler i landbruket. Prosjekt Folkefjøset bidrar på en positiv måte for å få fokus på å holde investeringene nede på et realistisk nivå. Utstrakt bruk av både innmarks- og utmarksbeiter er vesentlig for å bedre lønnsomheten i husdyrproduksjonen i fylket. Trøndelag har et aktivt trøndersk kornutvalg og det er stor interesse for de regionale kornmøtene som arrangeres. Utvalget sendte også et eget innspill til jordbruksforhandlingene. Det har vært økt interesse for tiltak blant hagebruksprodusentene. I RUBIT (referansegruppen for utvikling av bærproduksjon i Trøndelag, omfatter også grønnsaker og potet) har FMLA-ST hatt ansvaret for sekretariatet i 2011. Kompetanseheving i alle ledd og nivå i verdikjede landbruk er et tema som hele landbruksnæringa har satt søkelyset på. FMLA-ST opplever også at kommunene har økt oppmerksomhet rundt bruket av delingsforbudet i jordloven § 12.



Vesentlige **drivkrefter for utvikling** av jordbruket er blant annet kompetansehevende tiltak, ulike strategiske prosesser, samt motiverte og engasjerte personer (pådrivere) både i næringa, i det offentlige og hos privat rådgivningstjeneste. Signaler fra nasjonal landbruksmyndighet gjennom strategiske dokumenter, samt føringer i nasjonalt, regionalt og kommunalt planverk er naturlig nok også viktige drivkrefter for utviklinga av jordbruket i fylket.

**En av hovedutfordringene** knyttet til juridiske virkemidler er blant annet å skape forståelse blant kommunale beslutningstakere om hva det skjønsmessige handlingsrommet kan/skal brukes til. Vi ser bl.a. i en del saker at personlige og økonomiske hensyn (dvs. utenforliggende hensyn) blir tillagt avgjørende vekt framfor langsiktige areal- og ressurs-disponeringshensyn. I kontrollsammenheng er det en utfordring at de enkelte regelverk kan forvaltes uavhengig av hverandre. En kan gjennom jord- og konsesjonsloven fradele en tomt og sette opp et fjøs for i neste omgang å bli nektet produksjonstilskudd på grunn av f. eks driftsfelleskap. Tid og kompetanse i kommunal landbruksforvaltning er fremdeles utfordrende. Når det gjelder de økonomiske virkemidlene er det også kompetansen i kommunal landbruksforvaltning som er den store utfordringen.

Tildelingen på **kap 1144 post 77** ble benyttet fullt ut. Noe ble brukt til arbeid med vanndirektivet, men mesteparten av midlene gikk til arbeid med og for kommunene og til rovviltarbeidet. Det ble blant annet arrangert diverse konferanser for kommunene med kompetanseheving på de aktuelle temaene.

**Midler til rovviltkompensasjon** har gitt grunnlag for samarbeid med MVA gjennom deltakelse i fylkesvise prosjekt som har bakgrunn i rovviltkonflikter. Det gjelder blant annet effektiv felling av skadebjørn og utprøving av radiobjeller, samt samarbeidsforum rovvilt.. Deltar på interne møter og møter i regional rovviltneemd. Behandler søknader om forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader. I alt er det fordelt kr. 2 277 806,- på 99 forskjellige saker/konfliktdempende tiltak.

**Organisert beitebruk:** Sør-Trøndelag tildelte 1 mill kr til investeringer i beitelag i 2011. Mottatt tilskudd til 300 lammemedaljonger i nasjonalt beiteprosjekt, utprøves i Oppdal og Holtålen. I 2011 ble det sluppet i 59 beitelag; 43 687 sauer, 71 769 lam, 3818 storfe og 18 geiter. Tap; 1360 sauer, 6373 lam og 19 storfe. Tapsprosent sau: Voksen 3,11, lam 8,88, alle 6,70. Totaltapet var lavere enn i 2010. Tap til bjørn er redusert. Jerv årsak til størst tap til rovvilt.

**Tilskudd til veterinærdekning.** Alt er innvilga/utbetalt og er i gode hender ute i kommunane. I tillegg til kystkommunane fekk også dei små fjellkommunane ein liten del av stimuleringsstilskottet. Det er ei utfordring å skaffe og halde på veterinærer i desse kommunane.

**Tapstatistikk sau på utmarksbeite**

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMST	43687	71769	87	3,11	8,88	7,26	7,62
<b>Sum</b>	<b>43687</b>	<b>71769</b>	<b>87</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	

**21.2 Skogbruk**

**Avvirkningen** for 2011 ligger 7 % under nivået i 2010. Samtidig har den resultert i en økning på ca. 1 mill kr. i innbetalt skogfond, noe som skyldes økte virkepriser og økt trekkprosent. Virke som anvendes til ved og flis øker betraktelig, men utgjør fortsatt en liten andel av den totale avvirkningen.

**Skogkulturaktiviteten** er under kommunenes målsettinger. Likevel er det en økning i både skogplanting og ungskogpleie i forhold til 2010. Det registreres en tilbakegang i markberedningen. Foryngelsesplikten er innskjerpet gjennom eget kontrollopplegg etter bærekraftforskriften. Dette resulterer i økt interesse for skogplanting. Pga. lav planteaktivitet tidligere år, er produksjonen av skogplanter redusert. Planterkolene gikk tom for planter for vårplanting relativt tidlig i år. Dette er delvis kompensert med en økning i høstplantingen. Utover pådrivere engasjert gjennom prosjektet LENSEA, er det behov for å styrke arbeidet med oppsøkende virksomhet mot skogeierne, særlig med hensyn til ungskogpleie.

**Økt interesse for vegbygging.** Investering i veg har vært betydelig i 2011 og gir grunnlag for en avvirkning på 180.000 m3. Det registreres en økende interesse. Hovedplanarbeidet vil være ferdig i 2012. Arbeidet hittil avdekker et stort behov for oppgradering av det eksisterende vegnettet samt at det må ligge gode ressurser til grunn for å få gjennomført tiltakene slik de rådende økonomiske rammebetingelser er. Hovedutfordringen vil være rådgiving og pådriving for å få omsatt planene i tiltak. Når det gjelder taubane har aktiviteten i 2011 vært betydelig under nivået i 2010. Dette skyldes først og fremst mangel på entreprenørkapasitet

**Nettverkssamarbeid gir aktivitet.** Prosjekt LENSEA er det sentrale tiltaket for utvikling av nettverkssamarbeidet i Sør-Trøndelag. I første halvår er det gjennomført lokale nettverkssamlinger og dette fungerer etter hensikten som arenaer for kunnskapsoverføring.

**Vi profilerer landbrukets positive muligheter i klimasammenheng.** Aktiviteter er gjennomført i henhold til aktivitetsplan i årshjulet. En ekstra dimensjon for 2011 er FN' s internasjonale skogår. Av konkrete tiltak kan nevnes 14 skoleskogdager gjennom LENSEA første halvår, markering av FN' s internasjonale skogår ved Jonsvatnet i samarbeid med skognæringa, tema skog og klima på Klimaskolen, orientering for fylkesutvalget, orientering om skog og klima på to Rotary klubber i Trondheim, og nyheter på våre hjemmesider.

**Effektiv og god forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler.** Det er tatt initiativ til et samarbeid med skogeierorganisasjonen (Allskog) om samarbeid om aktivitetsbudsjettering. Vi ønsker bedre samkjøring lokalt i forhold til planlegging og bruk av økonomiske virkemidler. Det legges opp til bedre samkjøring mellom kommunene og skogbrukslederne, samt bedre samkjøring mellom FM og Allskog sentralt. Det arbeides aktivt for å utvikle samarbeidet med regnskapskontorene som en viktig veiledningsressurs overfor skogeierne i forhold til bruk av skogfond. I dette arbeidet er også SKI en sentral samarbeidspartner.

**Skogbruksplan.** Fagområdet er ressurskrevende m.h.t. oppstart av nye prosjekter, oppfølging og avslutning. Behov for enklere organisering og for kommunevise skogressursdata, burde medført endringer i forhold til hvordan skogbruks-planlegging gjennomføres. Det er nedsatt ei arbeidsgruppe sentralt som skal se nærmere på skogbruksplanleggingen fremover. I 2011 har det vært nedlagt betydelige ressurser i å avslutte prosjekter. Målsettingene m.h.t. dette er snart nådd. Planer som er levert i Midtre-Gauldal inneholder mye feil, og det er søkt om et prosjekt for kontroll og oppretting. Prosjektet er viktig m.h.t. å bidra til økt aktivitet i kommunen. Det er jobbet aktivt med å etablere et prosjekt for retaksering i Melhus kommune.

### 21.3 Bygde- og næringsutvikling

**Samhandling og dialog** med IN og STFK er ytterligere styrket gjennom planmessige kvartalsmøter på ledernivå og møter i Regionalt landbruksforum. Videreføring av ordning med dialogmøter med kommunene hvert annet år i tillegg til fellessamlinger og fagsamlinger gjennom året.

**Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling (RNS)** bidrar til økt samarbeid og bedre samordning, og legger rammer for satsingen på landbruksbasert næringsutvikling. Arbeidet med næringsstrategien samt fastlegging av retningslinjer for bruken av bygdeutviklingsmidlene har vært forankra i et bredt sammensatt partnerskap, med *Regionalt landbruksforum* som rådgivende forum. Revidert RNS samt retningslinjer for bruken av BU-midlene for 2011 ble fastlagt på møte i Regionalt landbruksforum i januar 2011.

I 2010 ble felles **Landbruksmelding for Trøndelag** ferdigstilt. Dette er en overordnet melding for landbruket i Trøndelag, forankret i felles fylkesplan. Meldinga gir en grundig beskrivelse av sentrale utviklingstrekk for landbruket i Trøndelag, synliggjør utfordringer og muligheter og foreslår aktuelle strategier framover. Landbruksmelding for Trøndelag er retningsgivende for utviklingstiltak, prosjekter og virkemiddelbruk, og danner grunnlag for utforming av regionalpolitiske strategidokumenter og handlingsplaner etter politisk behandling i Fylkestingene. Meldinga ble behandlet i Fylkestingene i Nord- og Sør-Trøndelag i februar og mars 2010.

I 2011 startet vi arbeidet med **kompetanseløft Trøndersk landbruk** som en oppfølging av **Landbruksmelding for Trøndelag**. Det er gjennomført et forprosjekt og vi tar sikte på å iverksette et hovedprosjekt i løpet av 2012. Prosjektet er et samarbeid i det regionale partnerskapet i Sør- og Nord Trøndelag. Landbrukets organisasjoner er også sterkt involvert i arbeidet.

**Bygde- og næringsutvikling:** Etterspørselen etter både økonomiske og administrative/faglige virkemidler og ressurser er fortsatt stor og større enn kapasiteten. Utviklingen innen og interesse for tjenesteproduksjon øker. Vi har dessuten samarbeidet med Norsvin om svineprosjekt og Tine om prosjekt for å utvikle og styrke melkeproduksjonen. BU-midlene er fortsatt et betydelig virkemiddel i bygde- og næringsutvikling. Det er lagt vekt på effektiv virkemiddelforvaltning, men det er utfordringer knyttet til ressurser for aktivt utviklingsarbeid ute i kommunene. Det er i 2011 gjennomført møter med alle kommuner for å kartlegge deres behov og arbeid innenfor bygde- og næringsutvikling.

**Forvaltningen av BU - midlene** foregår i samarbeid med faglagene i landbruket (bondelaget, småbrukerlaget og Allskog). *BUforum* fungerer som rådgivende organ i BU-forvaltningen. Forumet har tatt sikte på møter 2-3 ganger pr år. Samarbeidet med Innovasjon Norge, Fylkeskommunen og nabofylkene fungerer godt. Vi har en egen

gruppe for økt koordinering innen BU-feltet mellom Innovasjon Norge, Fylkeskommunen og Fylkesmannen på saksbehandlernivå. Dette er meget nyttig.

Arbeidet med utvikling av **Grønt reiseliv / landbruksbasert reiseliv** er videreført med blant annet deltakelse i kontaktforum for reiseliv og deltakelse i en rekke prosjekter. Vi støtter opp om prosjekter i tilknytning til verneområdene og da med spesiell fokus på næringsutvikling. Vi har arbeidet med grunneiersamarbeid og etablering/utvikling av Kinnpiken. Utviklingen i Oppdal har skapt mye positiv oppmerksomhet.

**Utvikling av småkraft og kraftproduksjon på fornybar energi** blir nå en del av satsingsområdet til Skjetlein grønt kompetansesenter. Fylkesmannen bidrar for å få dette på plass. Prosjektet BioKom, der fylkesmannen hadde prosjektlederrollen, ble avsluttet i januar.

**Kontakten med Mattilsynet** er styrket.

**Videreført og styrket satsing på matspesialiteter.** FMLA deltar i styret for Kompetansenavet for lokal matproduksjon i Midt-Norge, og er aktivt med i planlegging og tilrettelegging av kompetansetiltak rettet mot produsenter av lokal mat i Midt-Norge. Det er tett samarbeid med kommunene i fylket på området, samt medlemsorganisasjonene Bondens marked Trøndelag og Hanen Trøndelag. Fylkesmannen var aktivt med i planlegging og gjennomføring av Trøndersk matfestival 2011. Vi deltar i tillegg på diverse prosjektsatsinger innen lokal mat i Trøndelag.

**Videreført og styrket satsing på IPT.** Andre driftsår i prosjektet Inn på tunet 2015 er gjennomført. Satsingen har fokus på samhandling med Omsorgsplan 2015 som tverrsektorielt grunnlag. Det er en sterk tverrfaglig innretning på fylkets Inn på tunet-arbeid. Det er etablert et godt samarbeid med Skjetlein videregående skole om kompetansetiltak for Inn på tunet-tilbydere. Det er en god utvikling i videreføring og nyetablering av IPT-tiltak. Kommunene følges spesielt opp. I 2011 fikk en ny kommune i Sør-Trøndelag midler over Inn på tunet-løftet. I 2010 fikk to kommuner midler over denne ordningen. Fylkesmannen har regelmessig kontakt med kontaktpersoner i kommunene for disse prosjektene. Det er også et godt tverrfaglig samarbeid internt hos FMST om inn på tunet.

Av annen tjenesteproduksjon kan vi nevne satsingen på **økt aktivitet i bygdeservicelagene** i fylket, gjennom satsing på nye områder som omsorgstjenester, rekruttering av ungdom og kvinner som medlemmer og styrke lagenes kompetanse. Her er det nå startet opp et eget prosjekt kalt ”økt verdiskaping innen Bygdeservice”.

Bruken av **BU-midler til utredning – og tilretteleggingstiltak** er rapportert og beskrevet i henhold til nasjonale og regionale føringer og strategier. Rapportering gjennomføres som forutsatt.

## Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

### 22.3 Miljøprogram og miljøplan

**RMP - forskriften** var på høring våren 2011, noen justeringer ble gjort både i forskrift og veileder. Utbetalingen etter søknaden i 2010 gikk som planlagt. Bra med søknader og forholdsvis få manuelle utbetalinger. Søknadsomgangen i august 2011 forløp som normalt, men vi ser fram til at systemet med elektronisk registrering kommer på plass. Tildelingen på RMP er veldig stabil samtidig som søknadsmassen øker fra år til år. Dersom potten ikke øker tror vi at vi framover vil måtte prioritere noen ordninger mer for å beholde satsene så høye at det

fremdeles vil være interessant å søke. Dette vil være et av temaene som må tas opp i revisjonen som skal foregå i 2012. RMP er en av ordningene som har vært prioritert i kontrollarbeidet. Vårt inntrykk er at systemet fungerer greit, men at miljøplan er utfordrende og også beitetrykk er en utfordring vi ser går igjen.

På **SMIL - midlene** gjelder de fleste sakene i år restaurering av bygninger og beitebruk. Fylkesmannen har i år, som tidligere år, bedt kommunene vurdere sammenhengen mellom bruken av SMIL - midler og tilskudd innen regionalt miljøprogram i sin prioritering av søknader. Vi synes generelt i fylket det er en bra sammenheng mellom disse tilskuddsordningene. En del kommuner prioriterer SMIL-midler til tiltak som senere vil kunne bli berettiget RMP-midler, f.eks istandsetting av beite. I tildelingsbrevet til kommunene i februar 2011 poengterte fylkesmannen også at det er viktig å prioritere miljørettede tiltak som gjelder forurensning. Klimaendringer og vannrammedirektivet øker behovet for dette. Vi ser at kommunene er opptatt av disse problemstillingene, men det gjenstår enda en del på å få fulgt opp dette med konkrete SMIL- tiltak. Dette området vil derfor bli satt i søkelyset også i 2012.

Enkelte kommuner fikk ikke brukt opp hele beløpet som de hadde til rådighet på SMIL i 2011. Årsaken til dette er at en del kommuner fremdeles mangler oversikt over tildelte/ inndekte midler. Selv om kommunene har ansvaret for å holde slik oversikt har fylkesmannen hatt som rutine å sendt ut en rapport til kommunene mot slutten av året som har gitt oversikt over midler til disposisjon. Pga av en lengre vakansperiode på fagområdet i 2011, samt flere sykmeldinger hos nøkkelpersoner på Saturn høsten 2011 ble dette ikke gjennomført. Den generelle oppfølgingen av kommunen med veiledning i bruk av SMIL-midler ble nok av samme årsak noe redusert i 2011 i forhold til tidligere år.

Gjennom RMP - ordningene har vi en satsing på **biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket** ved egne tilskuddsordninger for dette. Også kommunene gir tilskudd til disse temaene gjennom SMIL - ordningen, da særlig til biologisk mangfold. Et intensivt jordbruk bidrar lite til det biologiske mangfoldet. Vårt inntrykk er imidlertid at tilskuddsordninger rettet direkte mot slike tema bidrar til å ivareta noe av det vi har og at en del av dette kunne forsvunnet om vi ikke hadde ordninger som bidrar med økonomisk stimulans.

”**Vanndirektivet**” er i stor grad implementert i form av etablerte vannområdeutvalg i de utvalgte områdene fra første planperiode og etter hvert også i de vassdragene som inngår i andre planperiode. Fra første planperiode er Nidelva og Gaula de viktigste vassdragene i Sør-Trøndelag. Forurensning fra landbruket er ikke noen dominerende forurensningskilde i hovedvassdraget. Derimot er mange mindre vassdrag og bekker lokalt preget av avrenning fra landbruksareal i form av partikkelavrenning og oppløste næringsstoffer i partikler. Også gjennom grøftesystemene vaskes det ut betydelige mengder fosfor og nitrogen. Her kommer i første rekke ulike tiltak innen RMP - ordningen til nytte for å hindre store punktavrenninger ved store nedbørmengder over korte tidsrom. Økte rammer og målrettet bruk av midlene vil trolig kunne forebygge erosjon og stor avrenning i slike flomutsatte terrengtyper ved mindre vassdrag spesielt. For disse etablerte vannområdene er det utarbeidet handlingsplaner med tilhørende tiltaksplan som iverksettes gradvis. Sein finansiering av vannområdeutvalgene har dessuten forsinket iverksetting av tiltak. Lokal deltakelse fra kommuner og grunneiere har gitt økt forståelse for lokalt forvaltningsansvar. Uten økning i potten til regionalt miljøprogram kan det ikke forventes at tilskudd i Regionalt miljøprogram er tilstrekkelig til å oppnå målet om god økologisk og kjemisk status i de fleste vassdrag i 2015.

I 2011 er arbeidet med status og kartlegging kommet langt i alle vannområdene i regionen. Opplysninger er lagret i “Vannett” som er en stor database og som danner basis for vurdering av aktuelle tiltak som skal iverksettes av vannområde-utvalgene. Med erfaringene fra et nedbørsrikt år i Trøndelag og andre landsdeler, er det enda større grunn til å forebygge erosjonsfaren forbundet med overflate-avrenning. Endra jordarbeiding og vegetasjonssoner langs vannveiene og i åkerlandskapet vil være spesielt viktige RMP-ordninger framover.

Situasjonen i landbruket knyttet til mangelfull drenering, økning i areal leiejord med mange landbruksentreprenører og økt omlegging fra gras til korn, bidrar sterkt til behovet for å styrke dagens virkemidler innen RMP-ordningen samt nye tiltak tilpasset denne situasjon. Fylkesmannen deltar i et NILF/Bioforsk-prosjekt for å finne kost/nyttegraden av utførte tiltak for å hindre erosjon fra jordbruksarealer. Dette er stort sett RMP-tiltak i utvalgte vassdrag i kornområdene i landet.

**Miljøplan** har siden 2009 vært et av fokusområdene i kontrollarbeidet. Det er svært varierende kvalitet på miljøplanene. Dette tas jevnlig opp på møter med kommunene og det er oppfordret til et økt fokus på kontroll av miljøplan også fra kommunenes side. Fremdeles er det ønskelig med en samordning med KSL både på forventninger/krav og dato for når sjekkliste MP skal være oppdatert. Det bør bli utviklet en mulighet for web-basert miljøplan.

**Klimatiltak innenfor landbrukssektoren.** Prosjekt BioKom ble avsluttet 1. halvår 2011 og resultatoppnåelsen

betegnes som god i prosjektet. Det er lagt vekt på formidling av resultat, og råd til kommunene om hva som bør vektlegges i det videre arbeid med å utvikle bioenergiforsyninga i Sør-Trøndelag. Prosjekt Biogass Midt – Norge ble også avsluttet 1. halvår 2011. Prosjektet har utvikla en GIS - metode som vil lette saksbehandling og beslutninger hos Fylkesmannen og i kommunene. Resultatene viser at GIS - metoden egner seg til å definere potensielle områder for etablering av biogassanlegg, at metoden tar hensyn til beskyttelse av utsatte områder og negative miljømessige og sosiale konsekvenser og at metodens forutsetninger kan tilpasses lokale forhold og er dermed anvendbar for de fleste kommuner. Videre oppfølging av prosjektene kanaliseres nå gjennom samarbeidet med Sør-Trøndelag Fylkeskommune om Skjetlein Grønt kompetansesenter, hvor fornybar energi er ett av satsingsområdene. Avdeling for landbruk og bygdeutvikling samarbeider med miljøvernavdelingen om innspill til utarbeida energi- og klimaplaner i kommunene. Avdelingene viderefører også samarbeidet på skogområdet.

**Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2011 etter søknadsomgang 2010 - kroner utbetalt til hovedområder**

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmidde	Avfall	Andre miljøtiltak
FMST	7377834	7500508	5622782	207345	2879880	177360	0	0
<b>Sum</b>	<b>7377834</b>	<b>7500508</b>	<b>5622782</b>	<b>207345</b>	<b>2879880</b>	<b>177360</b>		

## 22.4 Økologisk landbruk

Gjennomføringen av tiltak knyttet til **økologisk handlingsplan** har gått som planlagt i 2011 og rapport over gjennomførte tiltak vil bli sendt inn som forutsatt inne 29.02.2012. Arbeidet med revidering av økologisk handlingsplan for Trøndelagsfylkene 2012-2015 ble utført i siste halvdel av 2011.

**Økologiske foregangsfylker** har avsluttet sitt andre driftsår. Prosjektet er i all hovedsak produsentrettet, men etter ønske fra SLF er prosjektet endret noe i retning av større fokus på markedsretta tiltak. Dette er i tråd med de nasjonale målsettinger om økologisk landbruk og forbruk. Aktiviteter er derfor tillagt en større grad av formidling av resultater og fakta med et mål om å bedre holdninger til økologisk landbruk, der melk er en viktig merkevare, hos alle ledd i varestrømmen fram til forbruker. Eksempler på dette er kurs for ansatte på naturbruksskolene og deltakelse på ”Økoseminar” i sørfylket og på ”Økoveka” i nordfylket. Disse aktiviteter er rettet mot innkjøpere, fagpersoner og beslutningstakere i stat og kommuner, offentlige institusjoner, barnehager, offentlige og private institusjoner. Stikkord her er: **matglede, helse, miljø og klima**. Produsentretta aktiviteter er i hovedsak individuell og gruppevis rådgivning, men i tillegg er etablert i alt 8 eksempelbruk som brukes i rådgivning, opplæring og til visning for utvalgte grupper der produsenter fra andre regioner, skoleklasser, faglag etc. blir presentert en aktiv og bevisst produksjonsform.

Den nasjonale satsinga på foregangsfylker synliggjør økologisk produksjon og økologiske matvarer på en god måte. Dersom de nasjonale mål skal nås innen 2020 bør det offentlige gå foran og følge opp vedtak med å forbedre adgangen for økologiske matvarer ved alle offentlige innkjøp. I tillegg bør offentlige etater kjøpe inn økologisk melk og andre matvarer til alle egne kantiner. Dette ville forbedre tilgjengeligheten og gi et økt salgsvolum som reduserer salgs- og logistikkostnadene vesentlig.

## 22.5 Tre og miljø

I forhold til **bioenergi**: se rapport under 22.3

Avdelingen deltar i prosjektet **TREbyenTrondheim**. Dette strategisk viktige prosjektet for økt trebruk i by er inne i en god utviklingsfase. Arbeidsgrupper er etablert innenfor områdene forbildeprosjekter, rådgiverteam, kommunikasjon og informasjon. Samarbeid om verdiskaping i trebransjen mellom Nord- og Sør-Trøndelag videreføres gjennom Midt Norsk Skog- og tresenter. Vi er representert i styringsgruppen.

## Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

**Status:** Vi opplever at kommunene i økende grad ønsker å utnytte det handlingsrommet som delingsbestemmelsen i jordloven § 12 gir i forhold til å ivareta bosettingshensynet. Fylkesmannen finner det positivt at bosettings-potensialet på landbrukseiendommene ivaretas. Samtidig har vi i 2. halvår 2011 sett oss nødt til å omgjøre enkelte kommunale vedtak som i for stor grad har vært utenfor rammen av de nasjonale hensyn som også skal ivaretas. Vi har også i 2. halvår to kommuner hvor vi med hjemmel i jordloven § 3 har pålagt innsending av saker for å se hvordan priskontrollinstituttet i konsesjonsloven blir ivaretatt. Høsten 2011 ble det avholdt et dagskurs for kommunene i jord- og konsesjonslovgivningen. I tillegg til at vi har deltatt på møter i et par kommuner hvor forvaltning av landbrukslovgivningen har vært på dagsorden.

**Behov for oppfølging:** Nyvalgte kommunepolitikere vil få tilbud om kursing i jord- og konsesjonslov. Det vil antakelig fortsatt være behov for oppfølging i konkrete enkeltsaker for korrigerende av kommunenes praksis.

## Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Samarbeid med Mattilsynet på kontrollområdet er påbegynt i 2011. Forøvrig – se egne skjema for kontrollrapportering i tabelldata.

Oversikt over dispensasjonssøknader/klager er lagt inn i tabelldata.

Fra og med 2011 er dekinggraden økt for Landbruksvikarordninga. Det er bare en kommune som sliter med å skaffe kvalifisert(e) landbruksvikar(er). Det kan bli aktuelt å utvide dekingområdet for et lag i en nabokommune.

### Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2011 - antall

#### Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	2	3	0	5	3

#### Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
72	0	4	1	0	1	62	1	4

### Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2011

#### 1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 2,5

Antall personer: 8

#### 2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	<b>Agdenes kommune</b>
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, Regionale miljøtilskudd, Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, Tilskudd til avløsning ved sykdom mv, Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket og Skogfond
Registrerte avvik:	10
Oppfølging av avvik:	Mottatt brev fra kommunen 15.08.2011
Kommune:	<b>Malvik kommune</b>
	Produksjonstilskudd, Regionlae

Orninger/omfang:	miljøtilskudd, Tilskudd til avløsning ved sykdom mv, Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK) og Skogfond
Registrerte avvik:	7
Oppfølging av avvik:	Mottatt brev fra kommunen 30.08.2011. Brevet følges opp.
Kommune:	<b>Melhus kommune</b>
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, Regionale miljøtilskudd, Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket og Skogfond
Registrerte avvik:	7
Oppfølging av avvik:	Mottatt brev fra kommunen datert 24.06.2011 som følges opp.
Kommune:	<b>Roan kommune</b>
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, Regionale miljøtilskudd, Tilskudd til avløsning ved sykdom mv
Registrerte avvik:	10
Oppfølging av avvik:	Brev mottatt fra kommunen 08.11.2011
Kommune:	<b>Røros kommune</b>
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, Regionale miljøtilskudd, Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, Tilskudd til avløsning ved sykdom mv
Registrerte avvik:	1
Oppfølging av avvik:	Bedt om redegjørelse innen 15.02.2012

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	<b>A</b>
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og husdyrkonsesjon - driftsfellesskap
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Konstatert ulovlig samarbeid etter PT-forskrift og husdyrkonsesjonslov
Oppfølging av avvik:	Vedtak om standardisert erstatning og varsel om trekk i tilskudd
Foretak:	<b>B</b>
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og husdyrkonsesjon - driftsfellesskap
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Konstatert ulovlig samarbeid etter PT-forskrift og husdyrkonsesjonslov
Oppfølging av avvik:	Vedtak om standardisert erstatning og varsel om trekk i tilskudd
Foretak:	<b>A</b>
Orninger/omfang:	NMSK - markberedning
Stedlig kontroll eller annen type	Dokumenter og befarings

Kontroll:	
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>B</b>
Orninger/omfang:	NMSK - Ungskogpleie
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumenter og befaring
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>C</b>
Orninger/omfang:	NMSK - Skogplanting
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumenter og befaring
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>D</b>
Orninger/omfang:	NMSK - Markberedning
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumenter og befaring
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>E</b>
Orninger/omfang:	NMSK - Markberedning
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumenter og befaring
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>F</b>
Orninger/omfang:	NMSK - Ungskogpleie
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumenter og befaring
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>A</b>
Orninger/omfang:	Regionalt miljøprogram, organisert beitebruk
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll for 2010, kontroll av drift 2010
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	<b>B</b>



Orninger/omfang:	Regionalt miljøprogram, organisert beitebruk
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll for 2010, kontroll av drift 2010
Registrerte avvik:	Ingen, men det tok lang tid for å få ettersendt dokumentasjon av tilsyn
Oppfølging av avvik:	Ingen

Foretak:	C
Orninger/omfang:	Regionalt miljøprogram, organisert beitebruk
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll for 2010, kontroll av drift 2010
Registrerte avvik:	Ikke ført tilsynsskjema for minimum ukentlig tilsyn
Oppfølging av avvik:	Lukkes i 2012. Ikke økonomisk betydning for laget.

#### 4. Andre kommentarer/ innspill:

Kontroll av driftsfellesskap er svært arbeidskrevende. I tillegg er regelverk og retningslinjer mangelfulle. Det blir i ulike signaler fra nasjonalt hold oppfordret til samarbeid på ulikt vis, men når det kommer kontroll blir det slått ned på og kalt driftsfellesskap. Regler og retningslinjer må gjennomgås og bli mer konkrete i forhold til kontroll. I tillegg må vi nevne at saksbehandlingstida i Statens landbruksforvaltning i klagesaker på området driftsfellesskap/husdyrkonsesjon er alt for lang.

## Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

### **Styrking av kommunenes kompetanse - vi bygger framtidens bygdesamfunn med optimisme! Tiltak:**

Optimistbygdprosjektet ble avslutta 1. halvår 2011. Videreføring av det grunnlaget som er opparbeida i prosjektet søkes videreført i tett samarbeid med programmene "Bli lyst" og "Kysten er klar". Det arbeides bl.a. for å få etablert et Optimistisk institutt på Bessaker i Roan kommune, som bl.a. skal bidra til å videreføre og videreutvikle nettverket som er etablert. I tillegg har FMLA-ST arrangert to store, årlige samlinger for landbruksansvarlige i kommunene i fylket. Vi har dessuten arrangert flere kurs/samlinger/møter på de enkelte fagområder. Andre tiltak er også gjennomført.

**Landbrukspolitisk dialog:** Avd for landbruk og bygdeutvikling er på dialogmøter med halvparten av kommunene i fylket hvert år. Disse møtene skjer i samarbeid med miljøvernavdelinga. På dialogmøtene deltar både politisk og administrativ ledelse i kommunene, samt ansatte i landbruksforvaltninga. Avdelinga deltar også på embetsbesøkene i kommunene der alle avdelingslederne møter. Det er relativt store ulikheter mellom kommunene når det gjelder landbrukspolitisk engasjement. Dette synliggjøres godt gjennom den varierende interessen for å gjennomføre tiltak og prosesser for å styrke landbruksnæringa i den enkelte kommune.

**Styrking av førstelinjetjenesten:** Fylkesmannen har et godt samarbeid med førstelinjetjenesten på landbruksområdet. Landbruksavdelingen gjennomfører sammen med miljøvernavdelingen møter med kommunene på ledernivå om landbruks og miljøområdet. Det gjennomføres årlig møter med landbruksforvaltninga både på enkeltvis fagområder og samlet gjennom konferanser og større fagmøter. Sammen med Innovasjon Norge og Fylkeskommunen har Fylkesmannen hatt fokus på styrking av førstelinjetjenesten når det gjelder næringsutvikling og forvaltning av bygdeutviklingsmidlene. Vi ser en nedgang i antall årsverk i kommunal landbruksforvaltning og dette fører igjen til en utarming av fagmiljøene i førstelinjen. Fylkesmannen arbeider med å styrke fagmiljøene gjennom satsinger som kompetanseløft Trøndersk landbruk, koordinere rådgivningstjenesten i landbruket og nettverksarbeid som f.eks LENSEA (samarbeid om kompetanse og pådriverrollen i skogbruket).

**Årsverk FMLA:** Pr november 2011 var det 23.3. årsverk hos FMLA. (Forøvrig er det sendt inn rapporter som etterspurt tidligere i 2011).

**Årsverk kommunene:** Antall årsverk i kommunene per 1.1.2011 er 58. Rapport innsendt.

**Samarbeid med KS regionalt:** Vi har vært i et aktivt samarbeid med KS via prosjektene "BioKOM" og "livskraftige kommuner" hvor tema i Sør-Trøndelag var energi og klimaplaner i kommunene. På embetsnivå er KS med på prosjektet "Klimaråd underveis", samt at embetet og KS har felles planlegging av opplegg omkring folkevalgteopplæring i fylket.

**Konkret bruk av midler over kap 1144 post 77:** Midlene over kap 1144 post 77 for 2011 (kr. 145 000,-) er fordelt som følger: Kommuneretta arbeid kr 70 000,-(reiser ledelsen og andre har hatt ifm kommunemøter, samling for fagansvarlige og Røroskonferansen), rovviltkompensasjon kr 65 000,- (lønn og reiser i forbindelse med oppgaver knyttet til regional rovviltnemd, arbeid med forebyggende og konfliktdempende midler mm), vannrammedirektivet kr. 10 000,-. (jfr L0903).

## Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

Det er sterkt press på arealene rundt Trondheimsregionen, mindre i mer perifere deler av fylket. Det er mange viktige samfunnsinteresser som gjør at jordvernet bør/kan vike i enkelte tilfeller, men aralressursen i seg selv utgjør også en meget vesentlig samfunnsinteresse for å ivareta matproduksjonen på nasjonalt nivå. Dette aspektet forsterkes når det settes inn i et globalt utviklingsperspektiv.

### 26.1 Jordvern og kulturlandskap

**Utviklingstrekk.** Det er et stort spenn i utviklingstrekkene fra sterkt press på arealene rundt Trondheimsregionen til gjengroingsproblematikk i andre deler av fylket. Sør-Trøndelag har nok en gang kommet høyt oppe på omdisponerings-statistikken på landsbasis. Har for tiden bl.a. stort trykk med planlegging av E6 gjennom Melhus, som vil medføre store inngrep i verdifulle jordressurser. I valget mellom ulike alternativer vektlegger Statens vegvesen netto nytte i stor grad, og lander i sin foreløpige anbefaling på det alternativet som forbruker fra 800-1000 daa matkornareal. Ellers er det flere store, statlige prosjekter på gang som kan føre til omdisponering av verdifulle jordressurser. Det gjelder etablering av nytt logistikknutepunkt i Trondheimsregionen og kampflybase på Ørland. De store prosjektene viser hvilke utfordringer jordvernet står overfor i regionen.

**Aktivitet og utfordringer.** Fylkesmannen bidrar kontinuerlig med oppfølging gjennom uttalelser og annen dialog i plansaker. Vi arbeider også mer strategisk gjennom deltakelse i regionale prosesser. Det gis innsigelser knyttet til direkte omdisponering av jordbruksareal, men vi har også stort fokus på utnyttelsesgrad og krav om minimumsbestemmelser i den forbindelse. Vi har i stor grad fått innarbeidet dette for Trondheim når det gjelder boligområder, men det er tyngre å finne gode løsninger og riktig nivå når det gjelder utnyttelse av næringsområder. Temaet var oppe på felles plansamling med SLF og DN på Hamar i høst. Det er tydelig at dette er en utfordring i andre deler av landet også, og konklusjonen ble at gode eksempler skal sendes inn slik at vi kan lære av hverandre.

**Utvalgte kulturlandskap.** Arbeidet med utvalgte kulturlandskap går godt i både på Tarva og i seterdalene i Budalen.

**Tarva:** I 2011 ble det utarbeidet **tre faggrunnlag** for forvaltning og skjøtsel på Tarva:

- Skjøtelsplan for kystlynghei på Tarva i Bjugn kommune. Bioforsk Rapport vol 6 Nr. 134 2011.
- "Arkeologisk rapport – registrering av automatisk freda kulturminner i forbindelse med Tarva som utvalgte kulturlandskap, Bjugn kommune" ved Rut Helene Langbrekke Nilsen, 13.10.2011. Sør-Trøndelag fylkeskommune.
- Tarva fort og signalstasjon "MKB Husöen" – skjøtelsplan. Sør Trøndelag fylkeskommune, desember 2011 (krigsminnerapporten).

Rapportene vil være grunnlag for å ferdigstille en forvaltningsplan for Tarva, og bidra til å sikre den natur- og kulturminnefaglige kvaliteten av tiltak som iverksettes framover. Det jobbes med oppdatering av skjøtelsplanen.

**Budal:** Områdene i Budalen er spesielle på mange måter. Det er mange parter å forholde seg til. Dette kommer klart fram i evalueringsmøtene som er holdt hvert år etter endt sesong så langt. Aktørene i møtene kommer fra fjellstyrene, allmeningsstyrene, Statskog som grunneier, fylkesmannen, fylkeskommunen, kommunen og faglaga i jordbruket. I utgangspunktet kun positive erfaringer fra disse møtene. Aktive, engasjerte brukere med klare meninger om hva pengene skal brukes til. Dette er veldig godt for forvaltningen. Det er viktig å støtte opp omkring beitebruken og drifta i området på en slik måte at det legges til rette for fortsatt drift Vi føler at dette følges opp på en tilfredsstillende måte.

**Avgang dyrka jord.** Omdisponeringen har vært høy i Sør-Trøndelag de siste årene, og 2010 var intet unntak. Bidraget til halveringsmålet er således ikke godt nok. Det blir imidlertid i liten grad godkjent nye omdisponeringer nå, men vi sliter nok litt med etterslep fra gamle kommuneplaner etc., jf at rapporteringen først skjer ved vedtak av reguleringsplan.

## 26.2 Samfunnsplanlegging

**Hovedtrekk + aktiviteter.** IKAP (interkommunal arealplan for Trondheimsregionen) er i gjennomføringsfasen. I planen ble Nye Sveberg i Malvik kommune pekt ut som regionens nye, store næringsområde. Området berører ikke dyrka mark i det hele tatt og er sånn sett også ett jordverngrep. Det vil bidra til å redusere presset mot dyrka mark i regionen. I utgangspunktet var det tenkt å legge ut 1.000 daa, men på grunn av lokal motstand ble det i første omgang lagt ut ca 500 daa.. Boligdimensjonering var også et sentralt tema i IKAP. For å styre boligbyggingen og bygge ut de ”riktige” områdene først, fikk de 10 medlemskommunene ”boligkvoter” som åpner for relativt stor vekst. Allikevel ser vi nå at det er enkeltkommuner som utfordrer denne enigheten og ønsker å legge ut mer boliger. Blant annet er det kommuner som ønsker å legge ut rikelig med areal til boligformål for å kunne redusere boligprisene som er svært høye i regionen. Dette utfordrer nasjonale arealinteresser. Fylkesmannen mener at prisdannelse på boliger er mer sammensatt enn som så. Fylkesmannen deltar aktivt i arbeidet med å følge opp IKAP og ser dette som en viktig plan for arealplanleggingen i regionen.

Det jobbes med flere konseptvalgutredninger for samferdselsprosjekter i regionen: Konseptvalgutredning nytt logistikknutepunkt i Trondheimsregionen, Konseptvalgutredning Transportløsning veg/bane Trondheim – Steinkjer, og Konseptvalgutredning Transportløsning E6 Oppland grense-Jaktøya og rv. 3 Ulsberg-Hedmark grense. Fylkesmannen deltar i arbeidet. Dette er alle prosesser som i stor grad berører de interesser Fylkesmannen er satt til å ivareta.

Vi opplever et stort antall dispensasjonssaker i landbruksområdene, fortrinnsvis fradelinger av boliger samt fritidsboliger. Hver sak kan isolert sett være akseptabel, men summen kan på lang sikt vanskeliggjøre grunnlaget for landbruket. Vi ser også at det kan være fradelinger i områder for spredt utbygging i kommuneplanen (LNF sone 2) som er utfordrende for landbruksinteressene. Dette gjelder særlig noen kommuner som har lite tilfredsstillende lokaliseringkriterier for spredt utbygging. Dette tema blir nøye gjennomgått ved rullering av kommuneplan, og har vært grunnlag for flere innsigelser det siste året. Enkelte kommuner med lite press har valgt å behandle all spredt utbygging vha dispensasjoner, og fjernet LNF2 fra plankartet.

FMLA-ST har i 2011 ikke vært involvert i noen **verneplanprosesser**.

**Konsekvensutredninger:** I forbindelse med konsekvensutredning for ny E6 Skjerdingsstad-Håggåtunnelen i Melhus kommune, mener Fylkesmannen det har kommet fram klare metodiske svakheter i konsekvensutredningsmetodikken som Statens vegvesen benytter. I beregningene av netto nytte er ikke den positive samfunnsnytt av matproduksjon tatt med som en prissatt konsekvens. Vi mener at dette må være feil, og har i den forbindelse skrevet et brev til Samferdselsdepartementet, Miljøverndepartementet og Landbruks- og matdepartementet hvor vi påpeker de metodiske utfordringene og hvilke konsekvenser de gir. Denne metodiske svakheten mener Fylkesmannen bidrar til at Statens vegvesen kan anbefale ett av de verste trasealternativene mht jordvern. Etter vår vurdering må verdien av at det produseres mat på de aktuelle arealene påvirke beregningene av netto nytte.

**Antall innsigelser:** Innsigelser til 5 kommuneplaner (totalt 17 vilkår). Innsigelser til 20 reguleringsplaner. (Klager på 7 dispensasjonsvedtak)

**Geovekstdata** och data från ”Norge digitalt” används dagligen i hela ämbetet framförallt genom vår kartportal GisLink ([www.gislink.no](http://www.gislink.no)) som har blivit en viktig del av vår infrastruktur. Med Geovekst och ”Norge digitalt” ansvarar vi för att alla nivåer av förvaltningen har tillgång till uppdaterad geografisk information. Det är framförallt inom arbetsområdena lantbruk, miljövård och beredskap som användningen är som störst. Vi har en viktig roll i samarbetet med ”Norge digitalt” inom fylket och följer aktivt med på möten för att påverka utvecklingen av ”Norge digitalt”. Samarbetet med Statens Kartverk är bred och vi deltar på alla nivåer i fylket. I 2011 har vi hatt särskilt fokus på AR5 i Geovekstarbetet för å sikre at det etableres gode rutiner i forhold til kontinuerlig ajourhold og for at AR5 inngår i ajourholdsprosjekter. Det er avholdt kurs for kommunene m.h.t. registreringer i felt og opplæring i oppretting av Ar 5 i kommunenes Gis programvare.

**Beredskap:** Den regionale samordningen for beredskap på landbruks- og matområdet ivaretas på en tilfredsstillende måte i fylket. Dette har vi fått testet i praksis i løpet av 2011 siden Sør-Trøndelag har vært rammet av flere flommer og stormer. Koordineringa av beredskapsarbeidet på landbruks- og matområdet skjer i

nært samarbeid med beredskapssjefen på embetet. Beredskapssjefen driver kontinuerlig øving av kommunene også på dette området. I tillegg deltar vi i oppdatering av beredskapsplaner for fylket og flere fra avdelinga deltar under øvelser der beredskapsplanene blir brukt. Avdelingssjefene, deriblant landbruksdirektøren, er sentrale i den sammenheng.

Embetet har dessuten opprettet en felles beredskapsgruppe der avdelinga deltar med en person. Underlagt denne gruppa er det også opprettet en egen felles tilsynsgruppe for FMST der lederen for kontrollarbeidet på avdeling for landbruk og bygdeutvikling deltar. KOBA har med utgangspunkt i dette fått ansvar for å opprette et tilsynsprosjekt for å samordne beredskapstilsynet ved embetet. Der deltar også avdelinga med en person.

## **Ressursrapportering**

<b>Resultatområde</b>	<b>Kapittel 1510</b>	<b>Fagdep.</b>
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 5 294 528,88	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 271 757,99	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 700 048,81	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 508 249,15	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 837 493,89	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 311 116,96	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 5 560,00	kr 0,00
Sum:	kr 10 928 755,00	kr 0,00

## **Kunnskapsdepartementet**

### **Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet**

#### **31.1 Tilsyn**

Tilsyn på utdanningsområdet har i stor grad vært preget av den felles nasjonale satsingen med fokus på elevenes psykososiale skolemiljø. Tilsynet er gjennomført ved 15 grunnskoler i 6 kommuner og ved 4 skoler i fylkeskommunen. Ved tre av skolene i kommunene er det ikke gitt pålegg. Alle disse skolene ligger i Trondheim kommune. Dette er en stor skoleeier som har fulgt opp sine skoler ved blant annet å legge vekt på erfaringer fra Fylkesmannens tilsyn på området. Ved de øvrige 12 skolene som ble underlagt felles nasjonalt tilsyn ble det gitt pålegg. Påleggene omhandler i stor grad skolenes rutiner for å fatte vedtak i skolemiljø saker, og da vedtak i samsvar med opplæringslovens og forvaltningslovens regelverk. Alle påleggene er fulgt opp med erklæringer og dokumentasjon innen satte frister. For én kommune vil det bli foretatt oppfølgingstilsyn i 2012. Omfanget av tilsyn pålagt av Utdanningsdirektoratet er med på å begrense muligheten for å gjennomføre egeninitiert tilsynsvirksomhet. Samtidig gir det kompetanseutvikling på området å være en del av et felles nasjonalt tilsynsnettverk på definerte områder. Felles nasjonalt tilsyn på utdanningsområdet er gjennomført i samsvar med instruks fra Utdanningsdirektoratet. Egen koordinering og rapportering for dette tilsynet gjennomføres i samsvar med retningslinjer fra Utdanningsdirektoratet.

Tilsyn med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering ble gjennomført ved 4 skoler i 2 kommuner. Tilsynene ble gjennomført på slutten av året og foreløpige rapporter er oversendt skoleeierne. Endelige rapporter oversendes etter at årsrapporten ferdigstilles og resultatet av disse tilsynene er derfor ikke klart på det nåværende tidspunkt.

Av egeninitierte tilsyn er det i Oppvekst- og utdanningsavdelingen (OUA) utviklet et tilsynsopplegg på området tilpasset opplæring/tidlig innsats. Det er gjennomført tilsyn ved 2 skoler i én kommune. Endelige tilsynsrapporter er ikke ferdigstilt.

I samarbeid med Fylkesmannen i Hordaland og Fylkesmannen i Hedmark er det i løpet av året utarbeidet en tilsynsveileder for spesialundervisning, og det skal i 2012 gjennomføres tilsyn med vekt på innhold, gjennomføring og organisering. Dette er altså et tilsyn nærmere knyttet til den enkelte elev enn system og rutiner hos skoleeier/skolen.

I samarbeid med personale ved embetet som fører tilsyn etter barnevernloven, er det også ført tilsyn med opplæringstilbudet for barn/ungdom som bor i barneverninstitusjoner.

Det er et gjennomgående behov for å utvikle embetets kompetanse på tilsynsområdet. Ved embetet er det etablert en tilsynsgruppe med deltakelse fra alle avdelingene. I denne gruppen er kompetanseutvikling et sentralt tema sammen med behovet for samordning av tilsynsaktiviteten. I tillegg til denne interne kompetanseutviklingen ser Fylkesmannen et behov for sentralt initierte tiltak. I den forbindelse kunne Utdanningsdirektoratet vurdere felles kompetanseutviklingstiltak for nytilsatte ved embetene som skal inn i tilsynsoppgaver. I dag må vi ofte benytte de kompetanseutviklingstiltak som arrangeres av Helsetilsynet.

Ved skriftlige tilsyn har vi tatt i bruk MORE-systemet (nettbasert skjemaverktøy) for å effektivisere innhenting av informasjon fra skoleeiere og skoler. Dette verktøyet har Fylkesmannen gode erfaringer med.

Gratisprinsippet er et område det stadig synes å være behov for oppmerksomhet rundt. Ønsket om turer og utflukter i skolens regi synes å skape stadig nye innfallsvinkler for å kunne hente inn egenandeler fra elever og foreldre. Fylkesmannen registrerer stadig flere henvendelser rundt brudd på gratisprinsippet i videregående opplæring. Tilsyn med gratisprinsippet i videregående skole var planlagt gjennomført som egeninitiert tilsyn i 2011, men er flyttet til 2012. Det samme gjelder området undervisningsvurdering for lærlinger.

Det området som synes å skape store utfordringer for kommunene er systemkravet i opplæringsloven § 13-10, som nesten uten unntak medfører pålegg om retting ved tilsyn.

Fylkesmannen benytter GSI, KOSTRA, innkomne klager, henvendelser fra elever foreldre og oppslag i media i vurderingen av tilsynsaktiviteten. Vi arbeider for tiden med å utvikle eget skjema for ROS-analyse som skal brukes i tilsynsarbeidet. I 2011 er det spesielt henvendelser fra elever og foreldre som har vært grunnlaget for egeninitierte tilsyn.

Informasjon om tilsynsvirksomheten, inklusive tilsynsrapporter legges ut på hjemmesiden vår. Det har i den senere tid vært noen tekniske utfordringer knyttet til denne publiseringen på grunn av svakheter i Digimaker som publiseringsverktøy.

## 31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 133 klager etter opplæringsloven med forskrifter. Antallet er noe mindre enn hva tilfellet var for 2010. Av disse klagen er det 79 klager på standpunktkarakterer. Fylkesmannen har også i 2011, som i 2010, brukt mye tid på informasjon og veiledning til skoler og kommuner om vurderingsforskriften. Fra 2009 til 2010 gikk andel klager som ble gitt medhold av Fylkesmannen ned fra 40 til 19 prosent. Andelen klager som ble gitt medhold økte noe i 2011, opp til 31 prosent.

Det har i 2010 og 2011 vært stort fokus på skolens psykososiale læringsmiljø. Fylkesmennene har i disse to årene gjennomført felles nasjonalt tilsyn med skoleeiere etter bestemmelsene i opplæringsloven som omhandler elevenes rett til et godt psykososialt miljø - § 9a-1 og § 9a-3. Fokuset på elevenes skolemiljø kan til en viss grad også spores i klageomfanget. I 2009 hadde Fylkesmannen 2 klagesaker, i 2010 var tallet 9, mens vi i 2011 hadde 6 klagesaker til behandling.

Det er ellers en tendens til at klagesakene har blitt mer komplekse og arbeidskrevende. Dette gjør at Fylkesmannens arbeidsmetoder må tilpasses dette. Det er vanlig at komplekse klagesaker drøftes i egen faggruppe, der både pedagoger og jurister deltar.

I 2011 ble det brukt 47 ukeverk på klagesaksbehandling.

Flere av klagesakene har fordret mye kommunikasjon, informasjon og veiledning ovenfor kommune og fylkeskommune. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen knyttet til oppdraget klagesaksbehandling som god.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Skyss, § 7-1	8	1	7	0	
Spesialundervisning, § 5-1	8	5	3	0	
Skoleplassering, § 8-1	11	11	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	
Bortvisning, § 2-10	2	1	1	0	
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	1	0	1	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	6	6	0	0	
Annet	5	2	3	0	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	68	18	50	0	Av disse var én klage på orden, de øvrige 67 var klager på standpunktkarakterer i fag.
Lokalt gitt muntlig eksamen	2	2	0	0	Begge disse var klager på selve gjennomføringen av lokalt gitt muntlig eksamen.
Sentralt gitt skftlig eksamen	0	0	0	0	Klager på sentralt gitt eksamen går rett til nemd og Fylkesmannen har ikke tall for dette.
Sum	113	46	67	0	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	2	0	2	0	
Annet	4	0	4	0	
Sum	6	0	6	0	

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Skyss, § 3-7	1	1	0	0	
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	1	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	1	0	1	0	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	9	5	4	0	Gjelder klager på standpunktkarakterer i fag.
Sum	12	6	6	0	

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Inntak, § 3-1	1	0	1	0	
Sum	1	0	1	0	

### **31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)**

I forkant av GSI-innsamlingen for skoleåret 2011/12 valgte Fylkesmannen kun skriftlig informasjon ut til kommuner og private skoler. Tidligere har Fylkesmannen gjennomført egne GSI-informasjonsmøter. De senere år har det vært litt dårlig påmelding til disse møtene og Fylkesmannen valgte derfor å kutte ut dette møtet høsten 2011. Det vurderes å gjennomføre informasjonsmøtet annethvert år.

Som et ledd i forberedelsene til Fylkesmannens tilsyn og kommunedialogmøter, har Fylkesmannen brukt rapportvelgeren i GSI og hentet ut og sammenstilt GSI-data på sentrale områder. Dette gjelder særlig for områdene spesialundervisning og gruppestørrelse, og bruken av tallene har vært nyttig for å få et godt bilde av kommunene/skolene.

Som et ledd i kontrollarbeidet tok Fylkesmannen ut en egen liste over skoler som så ut til å bryte Stortingets forutsetning om gruppestørrelse. Etter å ha rettet en henvendelse til berørte skoleeiere viste det seg at dette skyldtes feilrapportering.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god.

### **31.4 Informasjon og veiledning**

Med vekt på mål og utfordringer i den nasjonale utdanningspolitikken er det gjennomført et grundig informasjons- og veiledningsarbeid. Avdelingen har den nødvendige kompetanse til å gi kvalifisert og riktig informasjon til de som etterspør denne. Fylkesmannen har god kontakt med alle skoleeiere og det er stor etterspørsel etter informasjon og veiledning fra disse. Dette informasjonsarbeidet skjer i stor grad gjennom de mange daglige henvendelsene fra skoleeierne innenfor offentlig skole og fra de private skolene. Veiledningen skjer i hovedsak per telefonkontakt og skriftlig gjennom e-poster. Videre deltar representanter for Fylkesmannen i møter, samlinger og nettverksgrupper organisert av eksterne. I slike fora informerer Fylkesmannen om utdanningspolitikk, prosjekter, lovverk og god forvaltningspraksis.

Med bakgrunn i henvendelser har Fylkesmannen utarbeidet et kursopplegg for ansatte i skoleverket som har sitt daglige arbeid i klasserommet. I dette kurset presenterer Fylkesmannen sentrale områder i lovverket som lærerne har behov for. Dette omhandler elevrettigheter, permisjoner og en del avgrensede områder med fokus på lærerens behov for kunnskap om lovverket i møtet med eleven. Kursopplegget er bygd opp rundt en del case og går over en hel dag.

I samarbeid med VOX er det gjennomført en konferanse med voksenopplæring og kapittel 4A som hovedtema.

Fylkesmannen har informert kommunene om ordningen med veilederkorps og har hatt et tett samarbeid med Utdanningsdirektoratet på området.

Det er gjennomført en konferanse for private skoler. Dette er gjort gjennom et samarbeid i region midt- og nord, med Fylkesmannen i Nordland som hovedansvarlig.

Det er informert om satsingsområdet "Bedre Læringsmiljø" og aktuelle skoler er oppfordret til å ta i bruk verktøyene. Skoleeierne er oppfordret til å ta bruk Manifest mot mobbing.

Det er gjennomført to samlinger for kommuneledere; i mai og desember måned. Samlingen i mai var over to dager og i samarbeid med KS. På denne samlingen hadde Fylkesmannen og KS ansvaret for hver vår dag. Samlingen i desember gikk også over to dager, og denne samlingen var felles for barnehage- og grunnskoleområdet. I samlingene blir det gitt informasjon og veiledning på en rekke områder.

Samlet sett er det gitt omfattende informasjon og veiledning til skoleeiere og skoleledere om regelverket, og inntrykk og resultater fra Fylkesmannens tilsynsvirksomhet. Vurderingsforskriften har stått særlig sentralt i informasjonsarbeidet i 2011.

Fylkesmannen anser måloppnåelsen på dette området som god.

### **31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver**

Gjennomføring av nasjonale prøver og eksamener har vært organisert i henhold til forskrifter, læreplaner og

andre sentralt gitte retningslinjer. Arbeidet med gjennomføring av sentralt gitt eksamen i grunn- og videregående opplæring har gått som planlagt.

De elektroniske systemene PAS og PGS fungerer i all hovedsak som et godt verktøy for alle involverte. Fylkesmannen har likevel, også i fjor, brukt noe tid på support/veiledning knyttet til området. Fylkesmannen har ikke vurdert det slik at det har vært behov for å iverksette særlige opplæringstiltak.

Ressursbruk i forhold til arbeidet med nasjonale prøver, elektroniske kartleggingsprøver og eksamen var samlet sett ca 47 ukesverk.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god.

### Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Fylkesmannen benytter, i stor grad, informasjonen som fremkommer etter gjennomføringen av nasjonale prøver – både i tilsynsarbeid og i annen dialog med skoleeiere og skoler. Fylkesmannen nytter i mindre grad eksamensresultater i tilsynsarbeidet.

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Fylket som helhet avviker ikke fra landsgjennomsnittet mht fritak.	Det er som vanlig store forskjeller mellom kommunene mht fritaksprosent. De aller fleste kommunene opererer med fritaksprosent nær null, mens ytterpunktet har en fritaksprosent i enkelte fag på rundt 15. Dette er svært små kommuner, men likevel bekymringsverdig.	Den store forskjellen mellom enkelte kommuner anses å komme av fritaksforskriftens uklarhet rundt elever med vedtak om spesialundervisning.	Kommunene blir kontaktet, enten per telefon, eller i fylkesmannens dialogmøter med kommunene.

## 31.7 Tilskuddsforvaltning

Forvaltningen av tilskuddsordningene over kap 225 post 64 (opplæring av barn og unge i asylmottak) og kap 225 post 66 (leirskoleopplæring) er omtalt i tertialrapporteringen fra Fylkesmannen.

### Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har mottatt søknader fra Heimdal og Oppdal videregående skoler. Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll. Etter gjennomgangen er søknadene oversendt Utdanningsdirektoratet.

### Kap 225 post 65 Tilskudd til samisk i videregående opplæring

Fylkesmannen har mottatt søknad fra fylkeskommunen. Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll. Etter gjennomgangen er søknaden oversendt Utdanningsdirektoratet.

### Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Fylkesmannen har gjennomgått folkehøgskolenes regnskap for 2010 og oversendte en oppsummering til Utdanningsdirektoratet, jf brev datert 6.10.2011. I brevet knytter Fylkesmannen en kommentar til Torshus folkehøgskoles økonomiske situasjon.



Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen for resultatområde tilskuddsforvaltning som god.

## Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnsopplæringen

### 32.2 Kompetanseutvikling

Ved fordeling av kompetanseutviklingsmidler har Fylkesmannen, gjennom møter med kommunale aktører, organisasjoner og representanter fra universitet/høgskoler, skapt en god dialog om etter- og videreutdanning. Fylkesmannens deltakelse i andre fora, indirekte relatert til kompetanseutvikling, har også bidratt til et godt samarbeid med skoleeiere og universitet/høgskoler. Eksempler på dette er deltakelse i fora som *Veiledning av nyutdannede lærere*, *Skolelaboratoriet*, *Fagutvalget for lærerutdanning* og *Lærerutdanning i realfag*. Fylkesmannen kan i slike fora bidra med en helhetsoversikt som bidrar til en bedre utnyttelse av statlige og lokale ressurser. I 2011 ble Fylkesmannen medlem i styringsgruppe for etter- og videreutdanning i *lærerutdanningsregion midt*. I tillegg til Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Sør-Trøndelag, NTNU, Dronnings Mauds Minne og Fylkesmannen – deltar to primærkommuner og én fylkeskommune i styringsgruppen.

Fylkesmannen tildelte midler til videreutdanning for vårsemesteret og høstsemesteret 2011 i tråd med retningslinjene gitt av Utdanningsdirektoratet. Det var svært lite frafall fra antall oppstartede studieplasser høsten 2010.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ble tildelt midler til videreutdanning tilsvarende 146 studieplasser med oppstart høsten 2011. Søkningen på de statlige frikjøpte studieplassene var høyere enn ventet – og vi registrerer en økningen i forhold til 2010. Til slutt ble det tildelt midler til 135 studieplasser. Den sentrale strategivtalen lå som forutsetning for alle tildelingene. Midler tilsvarende 11 studieplasser ble tilbakeført direktoratet.

For kalenderåret 2011 ble det overført kr 12 278 280 til videreutdanning av lærere.

Fylkesmannen ble tildelt kr 2 686 000 til etterutdanning av lærere og rådgivere i grunnsopplæringen. Midlene ble tildelt etter forutsetningene og i dialog med partene.

Også i 2011 var det forskjell mellom skoleeierens ønske om, og muligheter til, å prioritere videreutdanning innenfor de rammene den sentrale avtalen setter. Mange kommuner syntes den sentrale avtalen var uforholdsmessig dyr for skoleeierne. Likevel var det altså en ganske betydelig økning av antall lærere som benyttet ordningen i 2011.

Åtte av fylkets primærkommuner fortsatte sin deltakelse i satsningen *Vurdering for læring*, samt fylkeskommunen og én privat videregående skole. De åtte primærkommunene har ultimo januar 2012 avsluttet forsøket og har skrevet rapport.

Én kommune deltok i 2010 i forsøk med fremmedspråk på mellomtrinnet.

#### *Rekruttering til lærerutdanning - GNIST*

Fylkesmannen har etablert et regionalt nettverk for lærerutdanning GNIST. Nettverkets arbeidsutvalg, som består av representanter fra høyskole/universitet, KS, Utdanningsforbundet og Fylkesmannen, drøftet på et møte i januar rekrutteringssituasjonen i Sør-Trøndelag fylke. Arbeidsutvalget kom ikke frem til konkrete tiltak for året 2011.

Fylkesmannen har vært koordinator for den praktiske gjennomføringen av GNIST-stand på utdanningsmessa i Trondheim i februar. I denne forbindelse ble det rekruttert lærerstudenter som messeambassadører. Disse fikk opplæring i regi av GNIST sentralt og oppfølging lokalt.

Fylkesmannens samlede ressursbruk knyttet til resultatområde 32.2 Kompetanseutvikling anslås å være 23 ukeverk.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelse på dette resultatområdet som god.

### 32.3 Skoleporten

Samlet ressursbruk for arbeidet med Skoleporten, herunder brukerstøtte og veiledning, anslås til 3 ukeverk. I tillegg kommer det flere ukeverk der Fylkesmannen benytter Skoleporten som grunnlag for tilsyn og annen dialog med kommunene.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette resultatområdet som god.

## **Fylkesmannen i Sør-Trøndelag**

### **1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?**

Ja

#### Øvrige kommentarer

Fylkesmannen kan til enhver tid gi skoleeiere og andre brukere støtte og veiledning. Det er flere ansatte ved embetet som har en slik kompetanse.

### **2. Hvordan har embetet lagt til rette for at Skoleporten brukes i lokal kvalitetsvurdering?**

De aller fleste kommunene i fylket benytter Skoleporten som utgangspunkt for sin lovfestede plikt til årlig tilstandsrapportering. Det faktum at Fylkesmannen benytter data fra blant annet Skoleporten ved tilsyn og generell dialog med skoleeierne, aktualiserer Skoleporten som verktøy i lokal kvalitetsvurdering.

### **3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?**

### **4. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?**

Ja

### **5. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:**

Tall fra Elevundersøkelsen presenteres per dato som snittall. En slik presentasjon av disse dataene kan føre til feil fokus ved lokal gjennomgang av tallene. Samme snitt kan framkomme med helt ulike utgangspunkt. En skoleeier kan dermed påberope seg framgang, eksempelvis knyttet til eget arbeid mot mobbing, fordi snittallet er bedre enn fjorårets; dette selv om flere faktisk oppgir å bli mobbet. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ønsker derfor at tallene i Skoleporten gjengis som spredningstall (faktisk rapportering på de ulike svaralternativene).

## **32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting**

### *Kartlegging av eksamenstrekk*

Fylkesmannen gjennomførte en kartlegging av skoleeiers rutiner for eksamenstrekk. Kartleggingen ble gjennomført ved hjelp av spørreskjema som ble sendt ut til to videregående skoler og tre grunnskoler. Funnene ble sammenfattet i en egen rapport til Utdanningsdirektoratet, datert 29.09.2011.

### *Dronning Sonjas skolepris*

Fylkesmannen har sendt ut informasjon om Dronning Sonjas skolepris til alle skoleeierne. En skoleeier foreslo to skoler, som Fylkesmannen nominerte til prisen. Dessverre nådde ingen av de nominerte skolen opp denne gangen.

### *Nytt arbeidslivsfag*

Fylkesmannen arrangerte i februar og juni nettverksmøter med forsøksskoler og fylkeskommunen omkring det nye faget. Sør-Trøndelag fylkeskommune deltok på nettverksmøtene. Forsøksskolene deltok på den nasjonale samlingen om nytt arbeidslivsfag i mars i Oslo. I september arrangerte vi i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag en samling for erfaringsutveksling. På samlingen deltok forsøksskoler og kommuner, og interesserte nye kommuner var også invitert til å delta.

### *Forsøk med fremmedspråk 6. og 7. årstrinn*

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med gjennomføring av Forsøk med fremmedspråk som felles fag på mellomtrinnet. Fylkesmannen har tildelt midler til deltakende kommune basert på rapportering og innmeldte behov.

### *Veilederkorps*

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet ved å videreformidle informasjon til skoleeiere om veilederkorpsset. Fylkesmannen har, i dialog med direktoratet, oppfordret tre kommuner om å søke deltakelse i ordningen. Fire kommuner i Sør-Trøndelag vil nå få tilbud om veiledning.

Fylkesmannen har i samarbeid med Utdanningsdirektoratet avholdt to møter i regionen; ett for skoleeiere som ønsket veiledning, og ett for skoleeiere/skoleledere som ønsket å være med i veilederkorpsset.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette området som god.

## **32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning**

Embetets ressursbruk på dette tiltaket utgjør en stor andel av et årsverk med hovedvekt på informasjon og veiledning. Fylkesmannen har tidligere bidratt til å etablere nettverk mellom statlige spesialpedagogiske kompetansesentre, fylkeskommunen og kommunene i Sør-Trøndelag. I denne forbindelse er det etablert faste møtepunkt mellom de statlige kompetansesentrene og PPT.

Fylkesmannen har bidratt med informasjon og veiledning i 28 samlinger der lærere, rektorer, kommuneledelsen, PPT, brukerorganisasjoner, sosiale institusjoner og Statped har vært målgruppe. Alle henvendelser om informasjon og veiledning er imøtekommet.

Oppdraget krever jevnlig vedlikehold og oppdatering av kompetansen på området. Samlinger i regi av Utdanningsdirektoratet vil være et viktig bidrag i så måte.

Fylkesmannens strategi er å være en aktiv tilbyder av informasjon og veiledning. Dette skjer gjennom de naturlige møtepunktene med skoleeierne, som for eksempel tilsyn og klagebehandling. Det relativt store antall henvendelser anser Fylkesmannen som en indikasjon på behovet for dette statlige bidraget til kompetanseutvikling kommunalt og fylkeskommunalt.

Fylkesmannen har siden 2008 gjennomført informasjon og veiledning overfor alle barneverninstitusjonene (25 enheter) om beboernes/elevens rettigheter etter opplæringsloven. Fylkesmannen formidler eventuelle brudd på opplæringsloven til fylkeskommunen som ansvarlig instans, for videre oppfølging.

Fylkesmannen anser måloppnåelsen på dette området til å være god.

## **Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet**

På resultatområde 33 rapporterer Fylkesmannen om ett avvik knyttet til tilskuddsforvaltningen av investeringstilskuddet og tilskudd til midlertidige lokaler. Dette er omtalt under pkt 33.1.

### **33.1 Tilskuddsforvaltning**

Fylkesmannen har forvaltet de statlige tilskuddsordningene etter retningslinjer fra Kunnskapsdepartementet.

Det er gjennomført formalia- og rimelighetskontroll av søknadene. Det har vært svært få søknader knyttet til investeringstilskudd og tilskudd til midlertidige lokaler for 2011. Ut fra kapasitetshensyn og på grunn av lavt samlet søknadsbeløp knyttet til disse tilskuddsordningene, er det ikke gjennomført stikkprøvekontroller. Fylkesmannen rapporterer avvik på dette punktet.

Der er gjennomført stikkprøvekontroll av ordningen om tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Rapport med egne skjema for tilskuddskontroll fremgår av særreportering til Kunnskapsdepartementet.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager.

Det er brukt ca 5 ukeverk på tilskuddsforvaltning knyttet til barnehageområdet.

### 33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har ikke mottatt klager etter barnehageloven med forskrifter. Vi har behandlet én lovlighetskontroll knyttet til forskrift om likeverdig behandling. Kommunestyrets vedtak ble ikke kjent ugyldig.

Fylkesmannen har mottatt flere beklagelser fra foreldre. Beklagelsene er knyttet til innhold i barnehagetilbudet og sikkerhet i barnehagen. Ved slike henvendelser gir Fylkesmannen råd og veiledning og viser til kommunen som barnehagemyndighet. Vi har også bedt kommunen besvare enkelte spørsmål.

Det er brukt ca to ukeverk til klagesaksbehandling. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette området som god.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2010
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
<b>Merknad</b>					

### 33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har informert og aktivt veiledet kommunene som barnehagemyndighet om barnehageloven med forskrifter, herunder formålsparagraf samt følgeendringer i lov og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Det er gjennomført to samlinger for kommunene som barnehagemyndighet. Disse samlingene er forberedt sammen med et utvalg kommuner. Tema har blant annet vært ny formålsparagraf, likeverdig behandling, overgangen fra øremerket til rammefinansiert sektor og tilsyn.

Det har vært gjennomført felles møter for private- og kommunale barnehageeiere der temaet har vært veilederen om pedagogisk bemanning.

Fylkesmannen har prioritert veiledning og informasjon knyttet til kommunenes forvaltning og myndighetsutøvelse i forbindelse med forskrift om økonomisk likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Vi har gjennomført to samlinger med kommunene i den forbindelse. Vi har loggført ca 70 henvendelser fra kommunene om tolkning av dette regelverket. Vi har gjennomført kartlegging og oppfølgingsarbeid knyttet til de tre rapporteringen til KD. Fylkesmannen har drevet utstrakt informasjonsarbeid blant annet via våre egne hjemmesider, hvor det er opprettet en egen temaside.

Saker om lovlighetskontroll av kommunestyrevedtak om tildeling av økonomiske tilskudd til private barnehager, har vært utfordrende både kompetanse- og ressursmessig. På dette området ser vi at det kreves både økonomisk, juridisk og barnehagefaglig kompetanse for å sikre god oppgaveløsning.

Daglig informasjons- og veiledningsarbeid på barnehageområdet skjer over telefon og e-post. Det er hovedsakelig den saksansvarlige i kommunen som ber om veiledning og informasjon knyttet til forståelsen av regelverket som omhandler barnehageområdet.

I Fylkesmannens dialogmøter med kommunene har barnehageområdet vært diskutert. I dette forumet har Fylkesmannen lagt særlig vekt på kommunens rolle som barnehagemyndighet, rett til barnehageplass, finansiering av sektoren og kompetanseutvikling.

Fylkesmannen har brukt 26 ukeverk på informasjon og veiledning.

Vi vurderer måloppnåelsen på området som god.

### **33.4 Tilsyn**

Gjennom embetsoppdraget ble Fylkesmannen pålagt å føre tilsyn med 5 kommuner, hvorav to etter systemrevisjonsmetoden. Dette er gjennomført i henhold til oppdraget. Tema for tilsynene har vært kommunen som godkjenningsmyndighet, kommunen som tilsynsmyndighet og kommunenes håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning og styrerkrav. I alle tre tilsynene ble det gitt avvik.

To tilsyn ble gjennomført ved dokumentinnhenting og intervjuer. Tema har vært innfrielse av rett til barnehageplass. Risiko- og sårbarhetsanalyser ligger til grunn for valg av tilsynsobjekter.

Samlet ressursbruk har vært 32 ukeverk. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen som god.

#### **FMST**

Tilsynsobjekt:	<b>Rissa kommune</b>
Tema/myndighetskrav:	Godkjenning og tilsyn
Avvik/funn:	Avvik på godkjenning
Frist for lukking av avvik:	01.11.2011
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	Se samlet
Kommentar:	

#### **FMST**

Tilsynsobjekt:	<b>Røros kommune</b>
Tema/myndighetskrav:	Håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Avvik knyttet til at kommunen ikke har påsett gjennom tilsyn og veiledning at familiebarnehage har styrer i tråd med regelverket.
Frist for lukking av avvik:	31.01.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	Se samlet
Kommentar:	Tilsynet er avsluttet

#### **FMST**

Tilsynsobjekt:	<b>Orkdal kommune</b>
Tema/myndighetskrav:	Godkjenning og tilsyn
Avvik/funn:	Avvik på tilsyn
Frist for lukking av avvik:	01.01.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	Merknad på godkjenning
Ressursbruk:	se samlet
Kommentar:	

### **FMST**

Tilsynsobjekt:	<b>Hemne kommune</b>
Tema/myndighetskrav:	Innfrielse av retten til barnehageplass,
Avvik/funn:	ok
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	Se samlet
Kommentar:	

### **FMST**

Tilsynsobjekt:	<b>Midtre Gauldal kommune</b>
Tema/myndighetskrav:	Innfrielsen av retten til barnehageplass
Avvik/funn:	
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	Se samlet
Kommentar:	

## **33.5 Kontroll av årsmeldinger og årsregnskap**

Fylkesmannen har arbeidet med kvalitetssikring av barnehagenes årsrapporter i BASIL, purret enkeltkommuner ved behov og gitt veiledning overfor barnehager og kommuner i forhold til utfylling av skjema. Opplysningene er brukt til å utarbeide egne oversikter på områdene pedagogisk bemanning og ledelse, dispensasjoner og arealkrav. Disse opplysningene er gjennom året brukt til utarbeiding av kommunebilder, dialog med enkeltkommuner og som bakgrunn for utvalg for tilsyn med kommunene. Fylkesmannen registrerer at mange kommuner har utfordringer knyttet til å få barnehagene til å levere årsregnskapene.

Fylkesmannen har brukt omlag 8 ukeverk på kontroll av årsmeldinger og årsregnskap. Fylkesmannen vurderer egen måloppnåelse som god.

## **Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen**

### **34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering**

Fylkesmannen har, i tråd med embetsoppdraget, gjennomført tiltak for økt kvalitet i barnehagen. Utviklingsarbeid og implementering av tiltak skjer i samarbeid med kommunen som barnehagemyndighet, høyskoler og andre kompetansemiljø.

Fylkesmannen ble i 2011 tildelt midler over kap 231 post 21 Kompetansestrategien i barnehagesektoren. Disse midlene skulle utbetales til kommunene. I Sør-Trøndelag er kommunene inndelt i 5 regioner og tilskuddsbeløpene ble utbetalt til regionene for gjennomføring av planer for kompetansetiltak for barnehageansatte. Alle 25 kommuner deltar. Rapportering fra regionene viser at både private og kommunale barnehager deltok i gjennomføringen. Styrere og pedagogiske ledere er de yrkesgruppene som deltar på flest kompetansetiltak. Assistenter og barne- og ungdomsarbeidere har deltatt på kurs på planleggingsdager. De mest sentrale temaene på disse kursdagene har vært pedagogisk ledelse og formålsparagraf. Det rapporteres særskilt på bruken av disse kompetansemidlene.

I tillegg til ovennevnte tiltak har Fylkesmannen i Sør- og Nord-Trøndelag gjennomført kompetansedager i samsvar med nasjonale føringer.

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmennene i Nord-Trøndelag og Nordland gjennomført en kursrekke i samiske språk og kultur i sørsamisk område, med deltakelse fra Høgskolen DMM og barnehageansatte i 3 kommuner. Det er igangsatt et nettverk for barnehager med samiske barn i Rørosregionen, i tillegg til nettverket i Trondheimsregionen. Fylkesmannen, barnehageansatte og representanter fra kommunene deltar i nettverk i regi av Sametinget

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har et særskilt ansvar for å styrke arbeidet med å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. I 2011 fikk Fylkesmannen kr 550 000 til dette arbeidet over kap 231 post 63. Det er igangsatt kompetanseheving innen språklig og kulturelt mangfold for ansatte i barnehager.

Arbeid med likestilling i barnehagen er omtalt under resultatområde 48.

Det er brukt ca 22 ukeverk på arbeidet med kompetanseutvikling og rekruttering på barnehageområdet. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen som god.

### 34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen har gjennomført en to-dagers tverrfaglig konferanse "Til barns beste" for kommunene. Årets tema var "Å rustes for å mestre livet". Psykisk helse og Manifest mot mobbing var blant temaene på konferansen. Deltagelsen fra barnehagesektoren var god.

Angående handlingsplan for samiske språk se resultatområde 34.2.

Det er brukt ca 3,5 ukeverk på disse tiltakene og Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god.

## Ressursrapportering

Fylkesmannen har, av ressursmessige hensyn, ikke kvalitetssikret alle beløpene som fremgår av tabellen.

<b>Resultatområde</b>	<b>Kapittel 1510</b>	<b>Fagdep.</b>
31.1 Tilsyn	kr 1 003 996,76	kr 88 621,51
31.4 Informasjon og veiledning	kr 762 187,94	kr 132 932,29
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 269 978,51	kr 10 061 406,57
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 622 284,72	kr 59 509,95
32.2 Kompetanseutvikling	kr 52 289,39	kr 133 017,91
32.3 Skoleporten	kr 6 404,13	kr 22 155,37
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 9 194,94	kr 11 520,26
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 225 316,05	kr 190 576,23
33.2 Klagesaksbehandling	kr 2 302,30	kr 51 647,18
33.4 Tilsyn	kr 428 237,67	kr 498 662,85
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 400 777,67	kr 8 937,97
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 96 452,05	kr 209 473,95
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 92 545,05	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 6 409,16	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 4 978 376,00	kr 11 468 462,00

## Statens Helsetilsyn

### Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

## **41.1 Hendelsesbasert tilsyn**

Fylkesmannen har ikke gjennomført hendelsesbaserte tilsyn, verken med barneverninstitusjonene eller kommunene i 2011. Fylkesmannen har jevnlig og god kontakt med barneverninstitusjonene gjennom de planlagte tilsynene. Eventuelle uavklarte forhold blir derfor fanget opp i disse planlagte tilsynene.

Fylkesmannen har som tilsynsmyndighet mottatt 50 saker som ligger i grenseland mellom lov om foreldre og barnevernlov. Sakene omhandler ulike former for utydelighet i barneverntjenestens arbeid. Flere av disse sakene følges opp som tilsynssaker. For øvrig vises det til egen rapport til Statens Helsetilsyn "Årsrapport for tilsyn med barnevernet i Sør-Trøndelag 2011".

## **41.2 Planlagt tilsyn**

Embetsoppdraget fra Helsetilsynet om tilsyn med barneverntjenesten ga Fylkesmannen i oppdrag å gjennomføre tilsyn med tre kommuner i 2011. Dette som en del av et landsomfattende tilsyn. Tilsynene ble gjennomført etter systemrevisjonsmetoden. Tilsynsystemet var kommunenes praksis for gjennomføring og avslutning av undersøkelser i barnevernet.

Når det gjelder barneverninstitusjonene inneholdt embetsoppdraget krav om systemtilsyn ved alle institusjoner og individtilsyn i det omfang som fremgår av forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling. Det ble gjennomført systemtilsyn ved alle 15 institusjoner i fylket. Det er i tillegg gjennomført 66 individtilsyn ved institusjonene. Dette utgjør 100 % av de lovpålagte tilsynsbesøkene. Det er gjennomført samtaler med til sammen 128 av 263 beboere i forbindelse med disse individtilsynene.

Det vises for øvrig til egen årsrapport for 2011 til Statens Helsetilsyn.

## **41.3 Klagesaker**

Fylkesmannen har i 2011 behandlet fem klagesaker på enkeltvedtak etter barnevernloven. I tillegg har Fylkesmannen behandlet tre saker som omhandler hvilken kommune som har ansvar for å gi tjenester etter barnevernloven. Det er behandlet 20 klager fra beboere på barneverninstitusjoner eller deres foresatte. Disse klagen omhandler bruk av tvang eller andre brudd på rettighetsforskriften.

## **41.9 Andre oppdrag**

Fylkesmannen har gjennomført samarbeidsmøter med ledelse og ansatte i både kommunal barneverntjeneste og statlig barnevernmyndighet på regionalt nivå. Videre er det gjennomført møter og råd/veiledning til institusjoner på bakgrunn av henvendelser.

## **Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Nav)**

Se rapportering 81.3

## **Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV**

Landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i Nav ble i 2011 ble gjennomført i seks Nav kontor omfattende syv kommuner.

Se pkt. 74.2 for planlagte tilsyn med sosiale tjenester i Nav.



## 74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen foretar tilsynsmessig oppfølging av henvendelser fra tjeneste-mottakere, pårørende, ansatte eller andre om hendelser hvor det er grunn til å vurdere om kommunens sosiale tjenester i Nav drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig. Slike henvendelser sendes den aktuelle kommune for uttalelse. Rapporteringssystemet for sosiale saker, Syssam, omfatter ikke registrering av hendelsesbaserte tilsynsklager. Fylkesmannen har derfor en intern registrering som viser at 10 saker ble registrert som tilsynssak i 2011.

Fylkesmannen skal implementere veileder for hendelsesbasert tilsyn med kommunenes sosiale tjenester. Veilederen er gjennomgått av alle personer som arbeider med saker etter sosialtjenesteloven og sosialtjenesteloven i Nav, og legges til grunn ved saksbehandling av tilsynssaker.

## 74.2 Planlagt tilsyn

Landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i Nav ble i 2011 gjennomført i seks Nav kontor omfattende syv kommuner. Tilsynene ble gjennomført som systemtilsyn ut fra veileder utarbeidet av Statens Helsetilsyn og prosedyre for systemrevisjon fra Helsetilsynet. Tilsynet hadde fokus på følgende **undertema**:

- Håndtering av henvendelser/søknader
- Kartlegging/innhenting av relevante opplysninger
- Vurderinger og beslutninger

Det ble gitt avvik i alle Nav kontor hvor tilsynet ble gjennomført. Avvikene er lukket bortsett fra ett Navkontor som omfatter to kommuner, ett Navkontor hvor det avventes dokumentasjon på delegasjon, ett kontor hvoa dokuemntasjon på at gjennomføring av tiltak for å lukke avviket er gjennomført, frist mars 2012

Det ble gitt følgende avvik:

Kommunen v/Nav ivaretar ikke taushetsplikten ved henvendelser i mottak/ ekspedisjon.

Kommunen v/Nav sikrer ikke individuell behandling ved at vilkårsetting gjøre systematisk og rutinemessig.

Kommunen sikrer ikke tilstrekkelig saksbehandling.

Kommunen v/Nav sikrer ikke at søknader om økonomisk stønad behandles i henhold til lov og forskriftskrav.

Kommunen sikrer ikke forsvarlig saksbehandling av søknad om økonomisk stønad.

Kommunen sikrer ikke individuell vurdering for behandling av søknad om økonomisk sosialhjelp.

Kommunen sikrer ikke individuell behandling og enhetlig praksis. .

Avvikene er vurdert etter sosialtjenesteloven i Nav§ § 6, 18, 19 og 20 og på grunnlag av tilsendt/innhentet dokumentasjon, observasjoner fra intervju med ansatte og gjennomgang av klientmapper.

Det ble gitt følgende merknader:

Kommune har forbedringspotensiale i utforming av vedtak.

Kommentarer til **styringssystem**:

Tilsynet avdekket flere svikt i kommunenes/NAVs internkontrollsystem og styringsdialog. Det var varierende i hvilken grad Navleder deltok i rådmannens ledergruppe og i hvilken grad vedkommende ble etterspurt om andre forhold enn økonomi. Det var varierende om det forelå gyldig delegasjonsvedtak fra rådmannen til Navleder.

Kommunene beskrev at de hadde god praksis for sin tjenesteutøvelse, men denne praksisen var ikke skriftliggjort i form av rutiner og prosedyrer for organisering, styring og tjenesteutførelse. Dette omfattet for eksempel avvikhåndtering for brudd på daglig tjenesteutøvelse, manglende ressurser for å kunne gjennomføre daglig oppgaver, brudd på forsvarlighetskravet. Ansatte var usikre på hva de skulle melde, og hva som skjedde med avviksmeldinger. Avvikssystemet ble dermed ikke brukt på en slik måte at det gav grunnlag for forbedringsarbeid.

Det fremkom i liten grad rutiner for ledelsens gjennomgang eller internrevisjon for å sikre at virksomheten ble drevet i henhold til utarbeidede retningslinjer og internkontroll.

NAV har avvikssystem for serviceklager, men det fremkom at systemene var lite kjent og brukt. Eventuelle avvik vil være naturlig å ta opp i personalgruppa eventuelt med rådmannen.

Flere kommuner ønsket å få gjennomført balansert målstyring, og arbeidet med å legge inn kommunale indikatorer med tanke på at indikatorene skulle være felles med andre kommuner slik at det kan hentes ut sammenlignbare tall.

Tilsynet avdekket en mangelfull opplæring i sosialfaglig forståelse og praktisering av sosialtjenesteloven. Den opplæring som ble gitt fremsto som en opplæring i teknisk utfylling av skjema og dokumentinformasjon.

Rundskriv og veiledere var lite kjent og lite brukt som hjelpemiddel til å definere begrep i og forståelse av lovens system. Dette kunne for eksempel være forståelse av lovens formålsbestemmelse, dvs. hva lovgiver har ment med bestemmelsen og hva som ønskes oppnådd. Annet eksempel var begrepsbruk hvor det blant annet ble opplyst at det ikke ble fattet vedtak i mottak mens praksis er at dette faktisk skjedde. Begrepet vedtak ble knyttet til det skriftlige dokumentet som utarbeides etterpå, og ikke selve beslutningen om å gi for eksempel akutthjelp og som var det faktiske vedtaket.

På denne måten kunne det utvikles ulik praksis ved kontorene, praktiseringen ble privatisert, forståelse av loven ble for ensidig ved at bare økonomiske forhold ble utredet og vurdert, og ikke en helhetlig sosial, helse og økonomisk tilnærming slik loven forutsetter. I dette lå en fare for svikt i NAV's saksbehandling og tildeling av faglig forsvarlig tjenester.

Informasjon til saksbehandlere var i stor grad basert på e-poster. Det kunne omfatte forandring av praksis og rutiner. Det forelå ingen samlet oversikt over slik kommunikasjon og praksis, noe som innebar stor risiko for forskjellig, privat, praksis og lite grunnlag for styring av faglig praksis.

Fylkesmannen gjennomførte åtte stedlige tilsyn med kommunale vedtak om makt og tvang i overfor personer med psykisk utviklingshemning i 2011. Dette omfattet 19 personer/vedtak.

De stedlige tilsynene har vist at mange botiltak har gode system og rutiner på plass, og det er stor grad av bevissthet om tvang og makt blant personalet. Tilsynene viste imidlertid at evaluering av gjennomføring av tiltak i liten grad anvendes som grunnlag for nytt vedtak og at det går lang tid fra evaluering foretas og vedtak mottas til overprøving.

## **74.9 Andre oppdrag**

Fylkesmannen skal ha oversikt over klagesaker etter lov om sosiale tjenester i NAV hvor ytelser til husstander med barn er klagetema, slik at hver sak kan gjenfinnes og sendes i kopi til Statens helsetilsyn. I forbindelse med registrering i Syssam registreres barnefamilier under rubrikken "merknader" med B for barn. Helsetilsynet har ikke etterspurt slike saker fra Sør-Trøndelag, men valgt andre embeder.

## **Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven**

Hovedoverskrift, ingen spesifikke resultatkrav til området 81.

### **81.1 Hendelsesbasert tilsyn**

Fylkesmannen foretar tilsynsmessig oppfølging av henvendelser fra tjeneste-mottakere, pårørende, ansatte eller andre om hendelser hvor det er grunn til å vurdere om kommunens sosiale tjenester i Nav drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig. Slike henvendelser sendes den aktuelle kommune for uttalelse. Rapporteringssystemet for sosiale saker omfatter ikke registrering av hendelsesbaserte tilsynsklager. Fylkesmannen har derfor en intern registrering som viser at det ble behandlet 15 slike saker i 2011.

Fylkesmannen skal implementere veileder for hendelsesbasert tilsyn med kommunenes sosiale tjenester. Veilederen er gjennomgått av alle personer som arbeider med saker etter sosialtjenesteloven og sosialtjenesteloven i Nav., og legges til grunn ved saksbehandlingen.

## 81.2 Planlagt tilsyn

Stedlige tilsyn med kommunenes vedtak og melding om skadeavvergende tiltak tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning ble gjennomført etter intern rullerende plan.

Her vises det til rapporteringspunkt 81.9 og 86.9 for videre opplysninger.

## 81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

### Antall klager og resultat pr. 31.12.11

Fylkesmannen mottok 201 klager i 2011 mot 230 i 2010. Fylkesmannen behandlet 200 saker hvorav 152 saker om økonomisk stønad etter kap. 4 i sosialtjenesteloven i Nav, 32 saker ble opphevet og sendt tilbake, 9 saker ble endret. Fylkesmannen behandlet 48 saker om sosiale tjenester etter kap. 4 i sosialtjenesteloven, 14 saker ble opphevet og sendt tilbake og 5 saker ble omgjort. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 48 dager mot 45 i 2010. Avdelingen klarer fremdeles ikke kravet om 90% persentil. Fylkesmannen mottok ingen klager om kvalifiserings-programmet.

Erfaringer fra klagesaker viser at det fremdeles er mangelfull kompetanse i Nav for behandling av saker etter sosialtjenesteloven i Nav. Dette gjelder spesielt saksbehandling og lovforståelse. Dette fremkommer bl.a. ved at lovbestemmelser fra folketrygdloven legges til grunn for behandling av søknad om økonomisk sosialhjelp. Saksbehandlingen fremstår som standardisert og ikke basert på individuell behandling. Det tas i liten grad hensyn til uttalelse fra sakkyndig for eksempel lege. Sakene preges av et stort fokus på økonomi, og gir ikke et helhetlig økonomisk, sosialt og helsemessig bilde av søkerens situasjon slik loven forutsetter.

Klagesaksbehandling og tilsyn viser fortsatt mangler på samordning og samhandling innen det enkelte Nav-kontor og med samarbeidspartnere. Etter at Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med økonomisk stønad i Nav i 2011, har etterspørselen etter kompetanse i sosialtjenesteloven i Nav-kontorene, økt.

## 81.9 Andre oppdrag

### 81.09 Oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Lov om sosiale tjenester kap. 4A skal sikre rettssikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning. Overprøving av vedtak og behandling av søknader om dispensasjon skal skjefortløpende og behandlingstiden ikke overstige tre måneder.

Fylkesmannen mottok 802 meldinger om skadeavvergende tiltak i 2011 mot 1110 i 2010. Dette omfattet 49 personer. Fylkesmannen overprøvde 44 vedtak om tjenester med makt og tvang i 2011 mot 32 i 2010. To vedtak bli ikke godkjent. Vedtakene omfatter 40 personer. Hvert vedtak kan inneholde flere tiltak. Saksbehandlingstiden har vært under to mnd. for overprøving av vedtak. Det ble gitt ni dispensasjoner fra kompetansekravene i loven.

Alle meldinger om skadeavvergende tiltak gjennomgås og det gis umiddelbar tilbakemelding til kommunen dersom Fylkesmannen har bemerkninger.

## Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

Overskrift. Rapporteres på underpostene.

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag har rapportert til Statens helsetilsyn via rapporteringssystemet "Reg.Rot"

### 82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag har rapportert til Statens helsetilsyn via Reg.Rot.

## **82.2 Planlagt tilsyn**

Med utgangspunkt i oppdraget fra Statens helsetilsyn settes det opp en årlig plan for gjennomføring av tilsynene i Sør-Trøndelag.

I 2011 var kravet i embetsoppdraget at det skulle gjennomføres 17 tilsyn hjemlet i helselovgivningen, inkl. tilsyn i spesialisthelsetjenesten. Det er i 2011 gjennomført 18 tilsyn etter helselovgivningen, derav seks i spesialisthelsetjenesten. Vi har i tillegg vært delaktige i tilsyn med spesialisthelsetjenesten ved fire tilsyn i Nord-Trøndelag og ved seks tilsyn i Møre og Romsdal.

## **82.3 Klagesaker**

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag har rapportert til Statens helsetilsyn via "Reg.Rot"

## **82.9 Andre oppdrag**

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 33

I 2011 mottok Helsetilsynet 82 meldinger. De aller fleste meldingene kommer fra St. Olavs Hospital HF, samt noen fra privat spesialisthelsetjeneste og rehabiliteringsinstitusjoner. Det ble på bakgrunn av meldingene opprettet tilsynssak i sju saker i 2011.

Vi vet ikke så mye om det totale antallet meldinger i virksomhetene, men ting kan tyde på at kvalitetsutvalgene mer enn før vurderer hvilke meldinger som skal sendes og hvilke som ikke skal sendes. Dette fører videre til at de meldingene vi mottar representerer mer alvorlige hendelser enn tidligere. Den enkelte melding ser ut til å bli fulgt godt opp hver for seg. Men virksomhetene kunne vært flinkere til å se meldingene i sammenheng.

Helsetilsynet i Møre og Romsdal, NordTrøndelag og SørTrøndelag har etablert et godt samarbeid om § 3-3meldingene. Hensikten er bl.a. å sikre at vurderingene blir gjort så likt som mulig og å utarbeide en årlig oppsummering av meldingene i de tre fylkene.

I SørTrøndelag har det ved flere ulike tilsyn blitt avdekket at avvikssystemet, som skal være en del av tjenestenes internkontrollsystem, ikke fungerer etter hensikten. Helsetilsynet i SørTrøndelag sitt utgangspunkt er at det er normalt at avvik skjer, men helseforetakene må ha systemer som sikrer at avvik/uønskede hendelser ikke skjer på nytt.

Barnevern-, sosial og helsemelding:

Helse- og sosialmelding 2010 ble sendt oppdragsgiverne Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet og ulike adressater innen fristen 01.03.2011. Meldingen omfattet tema med sosial- og helsepolitisk betydning samt erfaringer fra tilsyn med helse- og sosialtjenestene. Barnevernsrapporten ble sendt i egen sending fra Oppvekst- og utdanningsavdelingen.

Kartlegginger:

Ingen kartlegger gjennomført i 2011.

## **Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet**

### **Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven**

Dette arbeidet er omtalt under Statens Helsetilsyn sitt resultatområde 41.

## Resultatområde 42 Familierett

### 42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen har gitt 541 separasjonsbevillinger og 582 skilsmissebevillinger i 2011. Separasjons- og skilsmisssakene blir stort sett behandlet etter hvert som de kommer inn. Maksimum liggetid før de har blitt undergitt behandling har vært 1-2 uker.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker vedrørende bigami i 2011.

Fylkesmannen har i 2011 mottatt 1 sak angående inngåelse av ekteskap før fyllte 18 år. Søknaden ble avslått.

Vi har ikke mottatt saker som klageinstans angående nektelse av vigsel (prøving av ekteskapsvilkår - prøvingsattest).

Vi rettleder løpende forstandere i registrerte trossamfunn og livssynssamfunn med vigselfrett.

Vi har i 2011 ikke reist sak for domstolen etter ekteskapsloven § 16a om ekteskapets gyldighet.

### 42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 56 saker om godkjenning av utenlandske skilsmisser og 7 søknader om skiftefritak. Disse sakene blir som regel behandlet umiddelbart når de kommer inn.

### 42.3 Barneloven

#### *Reiseutgifter ved samvær*

Det er behandlet tre saker i 2011. Det mottas ukentlig flere henvendelser om reiseutgifter, og det blir gitt råd/veiledning.

#### *Stadfeste avtaler om foreldreansvar*

Dette gjelder saker knyttet til stadfesting av avtaler om foreldreansvar. I disse avtalene avklares det hvor barnet skal bo fast og omfanget av samvær. Dette for at de private avtalene skal få tvangskraft. Det er behandlet én sak i 2011. Det blir jevnlig gitt råd og veiledning om lovens bestemmelser.

#### *Behandle klager på avslag om dokumentinnsyn, samt krav om tap av opplysningsretten*

Ingen klager er behandlet i 2011. Det er gitt informasjon og veiledning om dette ved henvendelser til Fylkesmannen

### 42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen mottar daglig henvendelser fra privatpersoner og kommuner, og gir veiledning og informasjon om bestemmelser i barneloven.

## Resultatområde 43 Krisetiltak

Det er gjennomført tilsyn med én kommune om ansvaret for et godt og helhetlig krisesentertilbud. Det ble gitt ett avvik som følge av tilsynet. Den aktuelle kommunen manglet internkontroll med krisesentertilbudet. Hjemmel for tilsynet går fram av krisesenterlova § 9, Statleg tilsyn.

Fylkesmannen har som et ledd i forberedelsene til tilsynet vært på besøk ved Orkdal og Omegn Krisesenter. Hensikten var at Fylkesmannen skulle gjøre seg kjent med senteret og få informasjon om hva

krisesentertilbudet omfatter. Det ble videre innhentet opplysninger om hvilke kommuner senteret har skrevet samarbeidsavtale med. Denne informasjonen vil bli lagt til grunn, sammen med tidligere kartlegginger, for valg av tilsynsobjekt i 2012.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke iverksatt spesifikke råd og veiledningstiltak ovenfor kommunene på krisesenterfeltet. Fylkesmannen har gitt råd og veiledning knyttet til krisetiltak.

## **Resultatområde 44 Familievern**

Det er ett familievernkontor i Sør-Trøndelag. I 2011 ble det ikke ført tilsyn med familievernkontoret.

## **Resultatområde 45 Barn og unge**

### **45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning**

Bruk av budsjettmidler for 2011 på kap 854/21 til informasjonsvirksomhet blir rapportert særskilt til BLD per 01.03.2012.

Aktiviteter forøvrig på barnevernområdet i kommunene er rapportert i egne halvårsrapporter til departementet per 20. januar og 20. august.

### **45.2 Fritak for taushetsplikt**

Fylkesmannen har i 2011 tilsammen fritatt 22 personer fra taushetsplikt.

### **45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting**

Fylkesmannen har hatt et samarbeid med Bufetat og RVTS i gjennomføringen av tiltak i henhold til handlingsplanen. Det er etablert en regional ressursgruppe i regi av RVTS som har bistått med kompetansehevende tiltak. Vi har bidratt med tilskuddsmidler til kommuner i fylket som har asylmottak. Vi har utfordret de på å utvikle egne lokale handlingsplan mot kjønnslemlestelse, hvor et av kriteriet har vært samhandling på tvers av etater i kommunen.

Vi har arrangert to dagers samling for kommuner med tema kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Vi har også intergrert tema løpende som en del av vårt prosjekt i helsestasjoner og skolehelsetjeneste.

### **45.4 Biologisk opphav**

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 28 saker om biologisk opphav.

### **45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern**

Det rapporteres særskilt til BLD om situasjonen i fylket hvert halvår, per 20. august og 20. februar. I denne særreporteringen gis det en kort vurdering og statusrapport på området.

Halvårsrapportene fra kommunene i fylket kontrolleres og oversendes BLD per 20. august og 20. januar hvert år.

## **Resultatområde 46 Universell utforming**

Gjennom en samarbeidsgruppe bestående av Fylkesmannen, fylkeskommunen, Rådet for funksjonshemmede i

Sør-Trøndelag, Husbanken og Trondheim kommune er det arbeidet strategisk med å oppfylle Handlingsprogrammet, og nedfelt en strategi som gjør at vi samarbeider om ulike tiltak innen temaet universell utforming i Sør-Trøndelag. Arbeidet har blant annet bestått i konferanser om universell utforming for ulike målgrupper. Det er også utviklet samarbeidsrelasjoner mellom de enkelte deltakerne i gruppen.

Av embetets aktiviteter i 2011 kan nevnes:

- Etterser at universell utforming ivaretas i forbindelse med arealplanlegging i kommunene.
- Representert i Råd for likestilling av funksjonshemmede i Sør-Trøndelag.
- Holder jevnlig møter med Fylkeskommunen, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Husbanken og Trondheim kommune (ressurskommune) med formål om gjensidig informasjon og samordning av arbeidet med universell utforming i fylket.

## Resultatområde 47 Innvandring og integrering

### 47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMST	2	36
<b>Sum</b>	<b>2</b>	

### 47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har gjennom sitt generelle råd og veiledningsansvar overfor kommuner vist til aktuelle virkemiddel i bosettingsarbeidet. Temaet har vært tatt opp i kommunedialogmøter der dette har vært relevant. I den årlige kommunekonferansen, som Fylkesmannen arrangerer med fokus på tverrfaglig arbeid for utsatte barn og unge og deres familier, er også denne målgruppen tatt med.

### 47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet 4 klagesaker etter introduksjonsloven i 2011. Samtlige gjaldt deltakelse i introduksjonsprogram.

### 47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

#### *Tilskuddsforvaltning*

Bruk av midler på kap 822 post 60 er rapportert direkte til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) på egne skjema per 15. september og 1. februar. Arbeidet har vært noe mer tidkrevende enn normalt grunnet tekniske problemer i NIR.

#### *Etterutdanning for lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap*

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, etter oppdrag fra Nasjonalt organ for kompetansepolitikk VOX, arrangert etterutdanningskurs i norsk og samfunnskunnskap. Følgende tiltak er gjennomført:

- Kursdager i muntlig begyneropplæring, lesing og uttaleundervisning
- Regional to-dagerssamling for lærere og ledere i norskopplæringen
- Nettverksmøte for ledere i norskopplæringen i Sør-Trøndelag

Regnskapsrapport på bruk av tilskuddsmidler til etterutdanning blir sendt direkte til Vox per 1. mars.

*Klagesaksbehandling*

Volum og utfall av klagesaker etter introduksjonsloven er rapportert under resultatområde 47.3.

## Resultatområde 48 Likestilling

Vi viser også til redegjørelse under kap 2.3 ovenfor.

Fylkesmannen har i 2011 deltatt på fagkurs på likestillingsområdet, arrangert av Likestillingsrådet for fylkesmannsembetene.

For å bedre og bli mer aktivt i det utadrettede arbeidet på dette området har Fylkesmannen avklart at Fylkesmannens kommunebilde skal brukes som dialoggrunnlag inn mot kommunene. Dette gjøres på den måten at likestilling tas inn som et fokusområde i kommunebilde og dialogpunkt under kommunebesøk hvor det her minnes om aktivitets- og rapporteringsplikten. I tillegg vil vi gi oppmerksomhet mot disse problemstillingene i våre uttalelser til kommunenes samfunnsdel og/eller planstrategi.

Gjennom uttalelser til kommunale planer har Fylkesmannen Universell utforming som eget punkt.

Fylkesmannen har i 2011 videreført rekrutteringsteamet i samarbeid med Dronning Maud Minne Høgskolen (DMMH), Trondheim, Melhus og Klæbu kommuner. Det har blant annet vært arbeidet med en regional handlingsplan for likestilling, basert på Likestilling 2014. Opprettelse av liketillingsteam har vært drøftet, og gjennomføres i 2012 med utvidet deltakelse. Det er gitt støtte til Menn-i-barnehagenettverk i Melhus og Klæbu, prosjekt Likestilling og likeverd i Trondheim kommune, og til konferanse ved DMMH om menn i barnehagen.

På landbruksområder er kvinners muligheter for arbeid er en av de mest sentrale utfordringene i forhold til framtidig bosetning og utvikling av bygda. Det er derfor bred enighet innen landbrukssektoren i Sør-Trøndelag om at det skal legges til rette for at ungdom og kvinner i ulike livsfaser skal gis gode muligheter for å delta i og utvikle lønnsom næring og finne det attraktivt å bo på bygda. Dette er nedfelt i mange ulike strategiplaner. Arbeidet med dette er omtalt mer utfyllende under pkt 2.3

Innenfor helse og sosialområdet har det ikke vært tilsynsaktivitet i 2011 som direkte har gått på likestilling/diskriminering. Avdelingen har særlig fokus på likestilling for personer med funksjonsnedsettelse gjennom arbeidet med Universell utforming. Ellers har vi gjennom arbeidet med Omsorgsplan 2015 støttet prosjektet menn i helse i Trondheim kommune. Dette prosjektet har som mål å få flere menn til å arbeide i pleie- og omsorgssektoren.

For en fyldig og detaljert gjennomgang av embetets interne arbeid med likestilling vises til resultatområde 98.4 nedenfor.

## Ressursrapportering

Fylkesmannen har, av ressursmessige hensyn, ikke kvalitetssikret alle beløpene som fremgår av tabellen.

<b>Resultatområde</b>	<b>Kapittel 1510</b>	<b>Fagdep.</b>
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 671 794,20	kr 114 785,43
42 Familierett	kr 436 517,59	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 106 892,54	kr 52 011,05
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 495 487,71	kr 52 933,81
47 Integrasjon	kr 276 641,18	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 110 450,00	kr 0,00
Sum:	kr 3 097 783,00	kr 219 730,00



**Justis- og politidepartementet****Resultatområde 51 Siviladministrasjon****51.2 Vergemålsloven**

## Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMST	2	11
<b>Sum</b>	<b>2</b>	<b>11</b>

**Resultatområde 52 Borgerrettigheter****52.1 Fri rettshjelp**

Fylkesmannen har behandlet 1420 saker om fri rettshjelp i 2011. 1153 av disse gjaldt fritt rettsråd, mens 267 gjaldt fri sakførsel (inkl. 232 kk-saker).

Statens sivilrettsforvaltning behandlet 26 klagesaker fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i løpet av 2011. Alle vedtakene i klagesakene ble stadfestet.

Saksbehandlingstiden har vært noe varierende gjennom året. Vi har på det meste ligget på 2-3 uker. Dette gjelder også for salæroppgaver til advokater og tolker.

**Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet****53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer**

Fylkesmannen har en fylkesROS, datert 2009, som er hoveddokumentet for å ha oversikt over viktige samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer i fylket herunder de klimarelaterte. Her fremgår også en oversikt over det viktigste samarbeidsaktører. ROS Trøndelag har eierskap og prosessmedvirkning fra ca 70 ulike organisasjoner som ivaretar behovet for et samordnet risikobilde mellom de ulike etater. Revisjon av analysen blir gjennomført i perioden 2012-2013.

**53.2 Samfunnsplanlegging**

Oppfølging av kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid i forbindelse med planarbeid følges opp rutinemessig som en del av samordningen mellom avdelingene ved embetet i alle plansaker som er på høring ved embetet. Embetet deltar på alle oppstartmøter i kommunene.

**53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare**

Embetet samarbeider tett med NVE Midt-Norge i forbindelse med alle plansaker knyttet mot flom og skred.

**Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser**

## **54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet**

Det er gjennomført 7 tilsyn i kommunene i 2011 og 5 øvelser hvor kriseplanverket i kommunene har blitt prøvd. Samarbeidet med Forsvaret ivaretas på en god måte gjennom dialog og på ulike arenaer.

## **54.2 Øvelser**

Embetet har øvet 5 kommuner i 2011. Fylkesmannens kriseledelse har hatt øvelse/opplæring i DSB-CIM. Gradert samband er øvet gjennom øvelse TRIM og Øvelse CMX 2011.

## **54.6 Regional samordning**

Det er gjennomført et felles møte for Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget i 2011 på St.Olavs hospital. Frivillige organisasjoner er representert i Fylkesberedskapsrådet.

## **54.8 Felles digitalt nødnett**

Ikke relevant

## **54.9 Atomberedskap og strålevern**

Medlemmene i atomberedskapsutvalget har deltatt på årets møte i Fylkesberedskapsrådet hvor hendelsene i Japan var hovedtema. Det er også gjennomført et møte med kommunene om ikke-ioniserende stråling og radon som forøvrig ivaretas gjennom embetets planbehandling av de kommunale planer. Embetet har deltatt i de varslingsøvelser som er blitt gjennomført av Statens strålevern og planverket er oppdatert.

## **54.10 Beredskap innen kraftforsyning**

Samarbeidet med KBO er preget av løpende god dialog og kontakt. Øvelser i kommunene med kraftforsyningsproblematikk gjennomføres fortløpende. Embetet har et god system for å fange opp meldinger fra NVE vedr. flomsituasjoner. Det er utarbeidet beredskapsplaner i samarbeid med aktuelle kommuner og dameiere for Nea og Granavassdragene.

# **Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering**

## **55.1 Organisering for krisehåndtering**

Kriseplanverket vedlikeholdes fortløpende og revideres årlig iht. embetets egne rutiner.

Kriseplaner hos kommunene følges opp gjennom tilsyn og prøves regelmessig gjennom øvelser.

Rutiner for og vedlikehold av krypto- og sambandsutstyret er godt ivaretatt ved embetet. PBS teminalen er utskiftet til nytt system, XO-mail, i 2011. I det daglige har embetet tilstrekkelig med personell som er utdannet og kan behandle krypto- og sambandsutstyret på en tilfredsstillende måte.

## **55.2 Krisehåndtering**

Det har i løpet av året ikke vært hendelser av en slik art at Fylkesmannen har vurdert å samle Fylkesberedskapsrådet i en reell hendelse. Det regionale samarbeidet innen krisehåndtering ivaretas på en rekke arenaer. Her nevnes Fylkesberedskapsrådet, etatsjefssamlinger, Regionalt Totaltforsvarsmøte, Forum for

samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag, arbeidet med ROS Trøndelag 09 samt deltakelse i en rekke konferanser og møter.

Embetet har tilfredsstillende rutiner for ivaretagelse av varslings- og rapporteringsansvaret på samordningskanal, basert på prinsippet om tilfeldig tilstedeværelse. Vi kan ikke se at det foreligger krav til formell vaktberedskap ut over dette.

### 55.3 Evaluering

Evaluering etter uønskede hendelser gjennomføres fortløpende. Evaluering etter stormen "Dagmar" gjennomføres på møte i fylkesberedskapsrådet i februar.

## Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 196 118,04	kr 77 219,37
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 912 638,34	kr 190 344,91
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 804 971,75	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 536 438,22	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 539 287,65	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 1 538,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 990 991,00	kr 267 564,00

## Kommunal- og regionaldepartementet

### Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

#### 61.1 Kommunerettet samordning

Rapportering på dette området er tatt inn under kap. 2.1 Generelle samordningsoppgaver og fornying av offentlig sektor med underpunkter.

#### 61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmennene har som oppdrag å stimulere til fornying og omstilling kommunene, og legge til rette for erfaringsutveksling mellom kommunene i fylket.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fordeler midlene til omstilling og fornying på to hovedmåter:

- etter søknad fra enkeltkommuner eller grupper av kommuner om støtte til spesifikke prosjekter
- midlene tildeles til bestemte satsinger som Fylkesmannen/kommunene har blitt enig om å prioritere

Som nevnt i pkt 2.1 blir prioriteringer og fordelingen mellom disse to hovedmodellene, drøftet med kommunene på en egen dialogkonferanse.

Gjennom prosesser i 2011 var det enighet om følgende for 2012

- Det er satt av 20 mill kr til felles utfordringer som gjelder alle kommunene. Dette kan være generelle kompetanseutfordringer, tilrettelegging for samhandlingsreformen, barnevern, utviklings- og utredningskompetansen i regionrådene, og koordinering ved innføring av vanddirektivet. Det jobbes også med en pilotsatsing for å styrke plan, miljø og landbrukskompetansen i kommunene.
- Samhandlingsreformen er en stor reform for kommunene i 2012. Det er derfor det høyeste prioriterte enkeltområde, og får støtte over skjønnsmidlene med 8 mill kr.
- Videre er det gitt 20 mill kr til prosjekter som kommunene skal gjennomføre. Dette gjelder fornyingsprosjekter og interkommunale samarbeidsprosjekter. De største tjenesteområdene som får støtte er pleie/omsorg, kommunehelse- og oppvekstsektoren.

Resultatene av alle prosjektene som får støtte skal gjøres synlig og tilgjengelig for flere kommuner. Trondheim kommune er tildelt mest midler, og har ut fra sin utviklingskraft fått en særskilt rolle i utviklingen av planer, nye tjenester og kompetanse som kan overføres til de andre kommunene i fylket.

Det er også gitt betydelig støtte til prosjekter (ca 3 mill kr) innenfor samfunnssikkerhet og beredskap, herunder til kartlegging og tiltak/sikring i kvikkleireområder i Trondheim, Rissa, Melhus og Klæbu.

Her er en oversikt over prosjektene:

- Sikringstiltak kvikkleire ( kartlegging av risiko/sårbarhet for flom og ras)
- Felles satsing på PPT i alle kommuner for å redusere ventelister
- Konfliktdepende og forbyggende tiltak knyttet til rovviltbestanden
- Effektivisering av kommunale tjenester ved hjelp av digitale verktøy
- Styrings- og dokumentasjonsverktøy i kommunene
- Tiltak i kommunenes klima- og energiplaner
- Kartlegging av naturtyper og artsinformasjon
- Tiltak som bidrar til å redusere sykefravær

### **61.3 Samordning av statlig tilsyn**

Det vises til utfyllende rapportering som er lagt inn i pkt. 2.1.9 om tilsynssamordning.

## **Resultatområde 62 Kommuneøkonomi**

### **62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven**

Ved årsskiftet 2010-2011 var det ikke registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK. Etter Fylkesmannens vurdering av kommunenes budsjett for 2011, økonomiplan for perioden 2011-2014 og regnskap for 2010 opp mot kriteriene for betinget kontroll, ble det heller ikke meldt inn nye kommuner i registeret i løpet av året. Som følge av dette ble det i 2011 ikke gjennomført lovlighetskontroll av kommunale budsjettvedtak iht. kommuneloven § 60 nr. 2.

Med bakgrunn i at det i 2011 ikke var registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK, har Fylkesmannen ikke hatt vedtak om kommunale låneopptak eller langsiktige leieavtaler iht. kommuneloven § 60 nr. 1. til behandling.

I løpet av 2011 ble det behandlet 15 kommunale vedtak om å stille kausjon eller annen økonomisk garanti for virksomhet som drives av annen enn kommunen selv, jf. kommuneloven § 51. Fylkesmannen godkjente 12 og underkjente ett av disse vedtakene. De to gjenværende ble ikke ferdigbehandlet som følge av at garantibeløpet var mindre enn 500 000 kr.

Fylkesmannen behandlet i løpet av året 3 vedtak om opptak av lån i interkommunale selskap iht. Lov om interkommunale selskaper § 22. Samtlige ble godkjent.

Som følge av at det i 2011 ikke var registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK, ble det ikke utformet en egen strategi for behandling og godkjenning av vedtak om lån for kommuner i ROBEK. Dette vil bli gjennomført i

## 62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen hadde løpende oppfølging og dialog med kommunene i fylket om deres økonomiforvaltning, herunder planlegging, budsjettering, regnskap, finansforvaltning og økonomisk internkontroll. Selv om det i 2011 ikke var registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK, ble kommunene med økonomisk utfordringer særlig prioritert i dette arbeidet.

I 2006, og i samarbeid med NKK, etablerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag et kommunaløkonomisk nettverk for kommunene i fylket (KOMØKNETT). Nettverket setter fokus på kommunal økonomi, og er en arena for faglig stimulering, erfaringsutveksling og sosialt samvær for alle med faglig ansvar innen økonomi og regnskap i kommunene i fylket. Med bakgrunn i gode tilbakemeldingene fra nettverksdeltakerne ble det gjennomført 2 nettverkssamlinger også i 2011. Nettverket er en viktig arena for å veilede kommunene i økonomisk planlegging, rapportering og forvaltning, herunder veiledning om økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende forskrifter. I tillegg fungerer nettverket svært godt med hensyn til formidling av ”de gode eksemplene” kommunene imellom. Noe som er spesielt viktig for kommunene med krav til innsparing.

I løpet av året fordelte Fylkesmannen den delen av skjønnstilskuddet for 2011 som var tilbakeholdt, tilsvarende 30,5 mill. kroner. Av denne fordelingen var blant annet 11,2 mill. kr knyttet til ressurskrevende tjenester, 6,6 mill. kr knyttet til barnevern, 3,2 mill. kr knyttet til samhandlingsreformen og omsorgsplan 2015, 3,1 mill. kr knyttet til kriserelaterte eller uforutsette forhold, 3,0 mill. kr knyttet til fremmedspråklige elever og 3,0 mill. kr knyttet til oppfølging av kommunenes klimaplaner.

Med bakgrunn i konsultasjon med kommunene fordelte Fylkesmannen i 2011 en andel på 100,8 mill. kr av en total tildeling på 128,8 mill. kr av skjønnstilskuddet for 2012. Det gjenværende beløpet på 28 mill. kr vil bli fordelt i 2012. Av denne tildelingen ble 38,3 mill. kr fordelt som en kompensasjon med bakgrunn i omleggingen av den differensierte arbeidsgiveravgiften (DAA) og 1 mill. kr som et tilskudd til inntektssvake kommuner i fylket som ikke mottar distriktspolitiske tilskudd for 2012. De resterende 61,5 mill. kr ble fordelt med bakgrunn i Fylkesmannens basismodell, felles utfordringer for kommunene i fylket og enkeltsøknader fra kommunene.

Av de 20 mill. kr som ble fordelt som søknadsskjønn for 2012 var 13,2 mill. kr knyttet til prosjekter i enkeltkommuner (herunder utviklings- og omstillingsprosjekter) og 0,4 mill. kr til interkommunale prosjekter. I tildelingsprosessen var samtlige av embetets avdelinger involvert.

Samtlige av de sørtrønderske kommunene kunne ved rapportering per 1. april bekrefte at de hadde vedtatt og kvalitetssikret nytt finansreglement i tråd med ny finansforskrift. Ved samme rapportering kunne kun 10 av kommunene bekrefte at de hadde utarbeidet og kvalitetssikret rutiner for kommunens finansforvaltning. Implementering av nytt finansreglement, utarbeidelse av retningslinjer og rutiner for rapportering med hjemmel i finansreglementet var tema på KOMØKNETT sin vårsamling. For å følge opp at kommunene får rutine på plass, vil Fylkesmannen gjennomføre en ny undersøkelse i 2012.

Fylkesmannen har gjennom aktiv bruk av KOSTRA-data i styringsdialogen med kommunene, bidratt til økt kvalitet og økt bruk av KOSTRA i 2011. Det være seg gjennom dialog rundt kommunebildene og Kommunestatistikken 2011 (se kap 2.1 ovenfor) i møte med enkeltkommuner eller ved presentasjon og dialog på egne eller eksterne konferanser. Fylkesmannen tok i tillegg direkte kontakt med de kommunene som hadde utfordringer med å overholde fristene for rapporteringen for 2010. For å sette trykk på kommunenes overholdelse av tidsfristene, ble deler av skjønnstilskuddet for 2011 også holdt tilbake til etter at kommunene hadde rapportert på bruken av midlene for 2010.

Kommunene i fylket ble informert om innholdet i Statsbudsjettet for 2012 på Fylkesmannens egen statsbudsjettkonferanse. I etterkant av konferansen ble det, etter henvendelser fra kommunene og på eget initiativ, på et mer detaljert nivå informert om enkeltsaker i budsjettet. Det ble orientert om hovedtrekkene i kommuneproposisjon på Fylkesmannens OR-samling/KS Vårkonferanse (se under kap 2.2 ovenfor) og via Fylkesmannens hjemmesider. Det ble også orientert om statsbudsjettet og kommuneproposisjonen på samlingene i KOMØKNETT.

Fylkesmannen hadde i 2011 ingen saker om godkjenning av vedtekter og eventuelle endringer av vedtektene for kraft/hjemfallsfond, jf, rundskriv H17/98, til behandling.

Fylkesmannen bistod departementet i innsamling av informasjon om kommunene i forbindelse med hendelsen 22.07, økonomiske forhold knyttet til naturkatastrofer og oppfølging av ny finansforskrift.

## Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

### 63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen besvarer mange spørsmål av kommunalrettslig karakter. Det gis mye veiledning til kommunene på området. Både administrasjon og politikere bruker Fylkesmannen aktivt i forhold til å avklare spørsmål om behandling i kommunale organer.

#### Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMST	11	10	1	6	5	1	0	0
<b>Sum</b>	<b>11</b>	<b>10</b>	<b>1</b>	<b>6</b>	<b>5</b>	<b>1</b>		

### 63.2 Valg

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag arrangerte 08.06.11 sammen med Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune, veiledningskonferanse for kommunene i Sør-Trøndelag vedrørende avvikling av kommune- og fylkestingsvalget i 2011. I tilknytning til valget har vi drevet utstrakt veiledning og rådgivning overfor kommunene. Spesielt når det gjelder konstituering av utvalg og komiteer.

## Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen gir mye veiledning og regelverksfortolkning om generell forvaltningsrett ovenfor kommunene og andre.

Fylkesmannen behandlet 9 klager på nektelse av innsyn i 2011. I 2010 behandlet vi til sammenligning 6 saker.

## Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

### 65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har i 2011 ikke hatt saker til behandling etter inndelingsloven.

### 65.2 Interkommunalt samarbeid

Også i 2011 har det pågått et betydelig omstillings- og endringsarbeid, der kommunene har vurdert utvidelse og styring av interkommunalt samarbeid. Sentralt i dette arbeidet har vært samhandlingsreformen. Arbeidet har vært koordinert av fylkesgruppa for helsereformen og kommunesamarbeid, der KS, Fylkesmannen, Fylkeskommunen og St Olavs hospital. Det er etablert 5 kommunegrupper, med alt fra 5-12 kommuner, som i 2011 har utredet felles tiltak for å møte økte oppgaver innenfor helse- og omsorgssektoren i kommunen.

Fylkesmannen ser at bildet av hvem som samarbeider, omfang og innhold, endres når raskt. I 2009 ble alt kommunesamarbeid kartlagt, og det viste seg at samarbeidet om lovpålagte tjenester innenfor kommunale kjerneområder framstod som svakt. med økt samarbeid om barnevern og helse- og omsorgssider, styrkes grunnlaget for et robust tjenestetilbud til innbyggerne.

Fylkesmannen har gjennom mange år utviklet en aktiv kommunedialog og lagt om sin virkemiddelbruk for å stimulere til forpliktende samarbeid. Dette gjøres både via veiledningsaktivitet og bruk av økonomiske virkemidler gjennom tildeling av skjønnsmidler til kommunene. I 2012 har følgende aktiviteter vært sentral:

- FM og KS har i fellesskap understøttet og samordnet arbeidet med helsereformen som pågår i kommunene og kommunegruppene. Kommunene har arbeidet innenfor rammen av en felles plan vedtatt av KS fylkesmøte, og IKT, bruk av velferdsteknologi og integrering av folkehelsearbeid har vært felles satsingsområder.
- Fylkesmannen har gitt skjønnsmidler for å følge opp de felles satsingsområder som kommunene har sagt at arbeidet med samhandlingsreformen skal bygge på. Vi har videre understøttet kommunegruppene med veiledningsressurser, erfaringsoverføring og læringsarenaer.
- Fylkesmannen har videreført arbeidet som startet i 2010 med å legge til rette for mer robuste barneverntjenester. 21 av 25 kommuner deltar nå i et interkommunalt samarbeid.
- Fylkesmannen deltar i alle regionrådene og yter disse bistand etter behov i enkeltsaker og/eller i prosesser. Vi deltar også på deres studieturer, og i 2011 var 1 region i Nord-Trøndelag for å se på erfaringene med samkommuneforsøket.
- Fylkesmannen har veiledet flere av regionrådene i deres prosesser for å vurdere styringsløsninger for interkommunalt samarbeid. Det har også blitt gitt veiledning til etablering av vertskommuneordninger.
- Fylkesmannen har gitt skjønnsmidler til sekretariatene for regionrådene også i 2011. Dette er en treårig satsing, med siste år i 2012.
- Det har vært gitt skjønnsmidler til flere utviklingsprosjekter i kommunene for å utvikle felles løsninger for administrative tjenester, velferdstjenester, forvaltningsområder mv.

Fylkesmannen ser at prosessene rundt interkommunalt samarbeid er krevende. I Sør-Trøndelag har vi en utfordring med at de geografiske samarbeidsregionene ikke er avklarte, slik at kommunene inngår i mange ulike typer samarbeidskonstellasjoner. Videre er det slik at samarbeidsprosesser i seg selv er slik at de tar lang tid i utredningsfasen og beslutningsveiene- og prosessene er kompliserte. Kompleksiteten øker med mange involverte kommuner. Generelt sett ser vi at prosessene går best der samarbeidsevnen og viljen er størst, og der kommunestyrene har et avklart strategisk grunnlag til samarbeid. Fylkesmannen ser også at det reises spørsmål med styring og kontroll når det interkommunale samarbeidet øker i omfang.

## Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

### 66.1 Byggesaker

Fylkesmannen behandlet totalt 300 klagesaker etter plan- og bygningsloven i løpet 2011. Saksmengden er derved omtrent den samme som i 2010. I 2009 behandlet vi 377 saker.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter pbl er godt under tre måneder i gjennomsnitt. For første tertial 59 d, andre tertial 84 dager og tredje tertial 76 dager.

Saker om utsatt iverksetting er behandlet inne lovbestemt frist på 6 uker.

Embetet hadde 3 klagesaksvedtak etter pbl til prøving ved domstolene i 2011. To saken ble behandlet i tingretten med godt resultat. En av disse er anket. I en tredje sak ble anke begjæring avvist i HR etter at staten fikk medhold i Lagmannsretten. I tillegg har Fylkesmannen bistått politiet i en straffesak vedrørende ulovlig veibygging. Fylkesmannen har tidligere fattet forvaltningsvedtak i denne saken. Lagmannsrettens frifinnelse (styrende mindretall) ble nylig opphevet av Høyesterett og saken antas å komme opp i LR på nytt i 2012. Staten er forøvrig stevnet i to andre pbl-saker som blir behandlet i løpet av 2012.

Fylkesmannen har hatt en økning i antall saker vedrørende dekning av saksomkostninger i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Bare innen dette fagområdet ca 10 saker. Området er krevende forvaltningsmessig og det er fortsatt ønskelig med en sentral avklaring fra Justisdepartementet i forhold til når dekning skal skje. En tenker da særlig på typetilfellene - midlertidig endring til gunst hvor JD ved lovavdelingen og Sivilombudsmannen har ulik oppfatning i forhold til når krav skal dekkes. Mange av kravene er omfattende i størrelse.

## 66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet 6 saker vedrørende ekspropriasjon i 2011. I enkelte av disse sakene er også tatt stilling til spørsmål om forhåndstiltredelse og forskuddsbetaling.

## 66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMST	1	0	1	Eierseksjonsloven §6
<b>Sum</b>	<b>1</b>	<b>0</b>		

## 66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMST	0	0	0	
<b>Sum</b>	<b>0</b>	<b>0</b>		

## Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 1 065 091,81	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 645 016,18	kr -22 067,10
Andre oppgaver under KRD	kr 2 019 288,41	kr -17 212,33
Sum:	kr 4 729 396,00	kr -39 279,00

## Arbeidsdepartementet

### Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Overskrift. Rapporteres på underpunkter.

#### 73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har deltatt på møter med Navledere og Nav Sør-Trøndelag. Det er utarbeidet felles kompetanseplan og det planlegges opplæring for ansatte i NAV og eventuelt andre ansatte i kommunen om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, i tilknytning til nye forskrifter og nytt rundskriv.

Etter gjennomført tilsyn med sosiale tjenester i Nav, har Fylkesmannen deltatt på gjennomgang av avviksbehandling i to Navkontor omfattende fire kommuner og hvor Fylkesmannen har gitt råd og veiledning til



NAV-kontorene knyttet til forhold som blir avdekket gjennom tilsyn.

## **73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling**

Lovforståelse og lovanvendelse i sosiale tjenester i NAV se pkt. 73.1.

### **Ha gjennomført tiltak og aktiviteter på en slik måte at de ulike satsingene og aktivitetene (jf resultatområdene 73.2, 73.3, 73.4, 73.5 og 73.6) ses i sammenheng.**

For å sikre at arbeidet med arbeid og psykisk helse, kvalifiseringsprogrammet, rus, tiltak for utsatte barn og unge og boligsosialt arbeid ses i sammenheng, koordineres arbeidet hos Fylkesmannen i en SRP-gruppe (sosiale, rus og psykiatri). Gruppen møtes jevnlig og har fokus på gjensidig informasjon og involvering i hverandres arbeid. Utfordringer på områdene diskuteres også i gruppa.

Samarbeidet synliggjøres i vår utadretta virksomhet ved at vi har gjensidig fokus på de overlappende områdene i våre møter med NAV og kommunene, og ved at vi har felles samlinger om tilskuddsordninger.

### **Både politisk og administrativt nivå i kommunen skal ha mottatt informasjon om status, føringer og beslutninger i forbindelse med NAV-reformen.**

Gjennom fylkesmannens mange ulike møtearenaer med kommunene er det gitt slik informasjon som beskrevet. Dette har vært tema på fylkesmannens kommunebesøk, sentrale samlinger med rådmenn og ordførere osv. Fylkeskoordineringsgruppa med representanter fra kommunenes politiske og administrative ledelse, samt KS har også vært en møteplass for formidling av kunnskap og erfaringer.

### **Ha videreført og opprettet lokale faglige nettverk for kompetanseutvikling.**

Fylkesmannen har ikke arrangert eller opprettet nettverkssamlinger i 2011.

### **Alle NAV-kontor skal ha fått tilbud om kompetansetiltak knyttet til de sosiale tjenestene. Tiltakene skal være samordnet og koordinert med NAV fylke.**

Alle NAV-kontorene fikk tilbud om kompetansetiltak og oppfølging av fire kompetanseveiledere i 2011, hvor ca 12 takket ja til tilbudet. Kompetanseveilederne har arbeidet med problemstillinger meldt inn av kontorene, og temaene har vært knyttet til brukere man hadde problemer med å komme i posisjon til, ungdom, kandidater til kvalifiseringsprogram, brukere som har vært i systemet lenge og som kontoret slet med å hjelpe ut av systemet. Videre har kompetanseveilederne gått nærmere inn på områdene skjønnsutøvelse, møte med bruker, etiske dilemmaer, kommunikasjon og oppfølging. Som metode er det brukt refleksjonsgrupper. Fylkesmannen har hatt veiledning og oppfølging av kompetanseveilederne fire ganger i året. Arbeidet er gjennomført i samarbeid med NAV fylke.

Fylkesmannen har deltatt på samling i NAV fylke med kontaktpersonene for NAV-kontorene.

Fylkesmannen har vært aktivt med i forsøket Helhetlig, prinsippstyrt metodisk tilnærming (HPMT), først gjennom egen opplæring, deretter ved opplæring av tiltakskontor. Fra høsten 2011 har Fylkesmannen gitt ukentlig veiledning til ett NAV-kontor som er med i forsøket.

Fylkesmannen har også vært representert i styringsgruppa for HUSK Midt-Norge. Det har vært utfordrende å få opp kunnskap og erfaringer fra prosjektet, slik at denne kunne formidles til NAV og kommunene.

Fylkesmannen og NAV fylke har de siste årene hatt et samarbeidsforum om kompetanse arbeids- og velferdsforvaltningen gjennom ei arbeidsgruppe for samhandling og kompetanse (ASK). Gruppen har møttes jevnlig gjennom hele året, og fokus har særlig vært på gjensidig informasjon og orienteringer. Høsten 2011 begynte et felles arbeid med å evaluere samarbeidet og å utarbeide ny strategi for samhandling om kompetanse for perioden 2012-15. Arbeidet vil følges av årlige kompetanseplaner.

## **Ha deltatt i samarbeid med NAV fylke og KS på regional likeverdig samarbeidsarena.**

Fylkeskoordineringsgruppa bestående av NAV-ledelse, embetsledelse hos Fylkesmannen, representanter fra politisk og administrativt nivå i kommunen og KS har møttes for å bistå i et likeverdig partnerskap mellom stat og kommune på NAV-området.

Fylkesmannen har hatt møter med alle lederne i NAV, hvor man har formidlet erfaringer fra tilsyn og klagesaksbehandling. Fylkesmannen har også faste møter med lederne i NAV fylke, hvor fokus har vært på kvalitet i de kommunale tjenestene i NAV.

## **73.3 Kvalifiseringsprogrammet**

**Alle ansatte ved NAV-kontor som arbeider med kvalifiseringsprogrammet skal ha fått tilbud om kompetanseutvikling som deltakelse i faglige nettverk, tilpasset faglig veiledning fra kompetanseveilederne og andre kompetansetiltak (konferanser, seminarer mv).**

Alle NAV-kontorene i fylket har fått tilbud om veiledning og oppfølging av kompetanseveiledere. Deres arbeid har særlig vært rettet mot sosialfaglig arbeid og tema meldt av kontorene. Ca 12 kontor takket ja til oppfølging i 2011. Se rapport for 73.2 området.

Fylkesmannen har ikke invitert til fagsamlinger eller nettverk det siste året, men har deltatt på møter med enkeltkontor etter ønske fra disse. Fylkesmannen ga i høst ukentlig veiledning til ett NAV-kontor, dette som en del av forsøket med Helhetlig prinsippstyrt metodisk tilnærming (HPMT).

**Alle ansatte som arbeider med kvalifiseringsprogram i NAV-kontorene skal ha fått særskilt opplæring i bestemmelsene i ordningen, jamfør Lov om sosiale tjenester i NAV med tilhørende forskrifter og rundskriv.**

Det er ikke gitt særskilt opplæring i bestemmelsene om kvalifiseringsprogram utover det som er tilbudt av kompetanseveilederne, se rapport for 73.2 området.

**Alle kompetansetiltakene i kvalifiseringsprogrammet skal være samordnet med NAV fylke.**

Fylkesmannen har tett samarbeid med NAV fylke, særlig på kompetansesiden. Kompetanseveilederens arbeid er derfor koordinert med NAV fylke. Se også rapport for 73.2 området.

**I fylkesmannens dialog med kommunene skal kvalifiseringsprogrammet være et oppfølgingstema for å understøtte nødvendig prioritering og forankring.**

Kvalifiseringsprogram er fast tema på møter mellom NAV, kommunene og Fylkesmannen. Det gis også et særskilt fokus i fylkesmannens dialogmøter med kommunene.

**Alle kompetanseveiledere skal ha mottatt tilstrekkelig faglig oppfølgingsbistand som understøtter deres arbeid overfor NAV-kontorene.**

Fylkesmannen og NAV fylke har hatt evaluerings og oppfølgingsmøter med kompetanseveilederne fire ganger det siste året. I tillegg er det gjennomført et møte med fokus på rapportering for hele året.

## **73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning**

Ansatte i NAV skal ha mottatt tilbud om opplæring på fagområdet – formidling av erfaringer fra lokale og nasjonale tiltak Fylkesmannen har i 2011 arrangert to kurs for ansatte i kommunene og Nav. Den 21. og 22. juni

ble det i samarbeid med Fylkesmannen i Møre og Romsdal, arrangert et spesialistkurs for de som jobber med gjeldsrådgivning. Arbeids- og velferdsdirektoratet sto for det faglige innholdet mens fylkesmennene var teknisk arrangører. Fra Sør-Trøndelag deltok 24 personer fra i alt 15 kommuner. For å få bredest mulig deltagelse, dekket Fylkesmannen deltagernes reiseutgifter.

I oktober arrangerte Arbeids- og velferdsdirektoratet den nasjonale konferansen ”Penger til besvær”. Fylkesmannen gav tilbud om dekning av deltageravgiften for en gjeldsrådgiver/økonomisk rådgiver per kommune. Det var god deltagelse fra vårt fylke.

I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, ble det i desember 2011 arrangert grunnkurs. Målgruppen var ansatte i kommunene/NAV og hensikten var å styrke breddekompetansen samt gi et tilbud til nytilsatte økonomiske rådgivere. 13 av fylkets kommuner var representert.

Fylkesmannen sender jevnlig ut informasjon per mail til ansatte i kommunene som arbeid med økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning. Dette kan være statistikk, nyheter i lovverket, informasjon fra direktorat og annet fagstoff. I tillegg informeres det om erfaringer fra lokale og nasjonale tiltak. Når det gjelder ulike lokale tiltak/prosjekter i landets kommuner, har ikke fylkesmannen tilstrekkelig oversikt over hva som skjer. Derfor hadde det vært formålstjenlig med en landsdekkende nettbasert oversikt over ulike tiltak/prosjekter. Dette ville ha styrket kunnskapsoverføringen til kommunene.

For å styrke kommunenes teoretiske/faglige kunnskap ble boken til Torleif Kahrs, ”Gjeldsrådgivning”, innkjøpt til kommuneansatte.

Ansatte som arbeider med økonomisk rådgivning i NAV skal ha mottatt tilbud om deltagelse i faglige fora og samarbeid med namsmannsembetene I Sør-Trøndelag har vi 3 faglige fora/nettverk for ansatte som jobber spesielt med økonomisk rådgivning. Trondheim kommune har selv drevet et nettverk over mange år. Ansatte møtes cirka hver 2 måned der de tar opp konkrete saker samt inviterer samarbeidspartnere mv. til å ha innlegg. I 2011 gav Fylkesmannen nettverket i Trondheim økonomisk støtte til å leie inn en foreleser.

I tillegg har Fylkesmannen opprettet 2 faglige fora/nettverk i NAV sine samarbeidsområder. Fylkesmannen var med på oppstarten, men etter hvert har de blitt selvdrevne. Vi bistår med utgifter til servering og eventuelt møterom. Også her er det saksdiskusjoner, temadiskusjoner og innlegg fra ulike samarbeidspartnere. I alle nettverkene deltar det også representanter fra namsmannsembetene. Dette er med på å styrke arbeidet på området, både i enkeltsaker og når det gjelder kunnskapsoverføring mellom de respektive etatene. Nettverkene er også benyttet til å informere om ulike lokale og sentrale tiltak/prosjekter.

Ha styrket det interkommunale samarbeidet i økonomisk rådgivning I møter med representanter fra kommunene informeres det om styrken ved at mindre kommuner samarbeider for å gi publikum en kvalitativt god rådgivning. Vi har hatt flere interkommunale prosjekter som har hatt støtte til lønnsmidler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. I 2011 var det interkommunalt samarbeid mellom Hemne/Snillfjord, Oppdal/Rennebu, Røros/Holtålen og Bjugn/Ørland.

## 73.5 Boligsosialt arbeid

Gjennomføring tilskuddsforvaltningen i tråd med oppdraget Fylkesmannen bisto Arbeids- og velferdsdirektoratet med forvaltningen av de øremerkede tilskudd i tråd med gjeldende regelverk. Fylkesmannens innstilling ble forankret i ledelsen og arbeidet ble gjennomført i samhandling med Fylkesmannens rusrådgiver. Dette for å få et mer helhetlig og planmessig arbeid mot kommunene. Alt innvilget tilskudd ble effektivt utført til de respektive kommuner.

Gjennomføring av en konferanse eller et arbeidsseminar som har bidratt til økt faglig kompetanse innen det boligsosiale arbeidet sammen med Husbanken. Faglig bistand/oppfølging av tilskuddskommunene I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Husbanken Region Midt Norge ble det i mars 2011 arrangert en konferanse med tema boligsosialt arbeid, rus og barnefattigdom. Konferansen hadde cirka 160 deltagere. Dette var blant annet ansatte i kommunenes 1.linje på sosial- og helseområdet, Bufetat og andre statlige samarbeidspartnere.

For femte år på rad ble det i juni 2011 arrangert en prosjektkommunesamling for kommuner som mottar tilskudd til boligsosialt arbeid og til rustiltak. Dette er et samarbeid mellom Fylkesmennene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Oppland og Hedmark, RIO, KoRus og Husbanken region Midt Norge. Innholdet var blant annet erfaringsutveksling mellom kommunene, statlige føringer og faglig påfyll.

I desember 2011 arrangerte vi et dagsmøte om de ulike tilskuddsordningene (boligsosialt arbeid, rustiltak og barnefattigdom) for fylkets kommuner. Hensikten med dette møte var blant annet å informere om de statlige tilskuddsordningene samt ha en dialog med kommunene om utfordringer i deres arbeid med utsatte grupper.

Samarbeid med Husbanken region Midt Norge I desember 2011 ble det på embetsledernivå undertegnet en samarbeidsavtale mellom Husbanken og Fylkesmannen. Denne omfatter blant annet boligsosialt arbeid og vil være med på å sikre kontinuiteten i arbeidet. På operativt nivå har vi faste samarbeidsmøter for planlegging av aktiviteter, samordning av tilskuddsordningene og gjensidig informasjonsutveksling.

Annet I brev av 23.09.2011 ba Arbeids- og velferdsdirektoratet om fylkesmannens tilbakemelding over faglige utfordringer i fylket. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag besvarte dette i brev til direktoratet av 12.10.2011.

## 73.6 Barn og unge

Gjennomføring tilskuddsforvaltningen i tråd med oppdraget Fylkesmannen bisto Arbeids- og velferdsdirektoratet med forvaltningen av de øremerkede tilskudd i tråd med gjeldende regelverk. Alt innvilget tilskudd ble effektivt til de respektive kommuner.

Råd og veiledning og aktiviteter Fylkesmannen har informert kommunene om tilskudd til barnefattigdom på et dagsmøte. Det har også vært gitt informasjon om tilskuddsordningen og de ulike prosjektene i fylket til barnevernslederne mv.

I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Husbanken Region Midt Norge ble det i mars 2011 arrangert en konferanse med tema barnefattigdom, rus og boligsosialt arbeid. Her deltok i alt cirka 160 personer fra NAV, barnevern, kommunehelsetjeneste, Bufetat og andre statlige samarbeidspartnere. På denne konferansen ble det presentert erfaringer fra et større barnefattigdomsprosjekt i fylket.

Fylkesmannen tar sikte på å ha en helhetlig tilnærming til utsatte barn, unge og deres familier. Derfor har vi et samarbeid internt der en av målsettingene er at vi skal nå ut til flest ulike yrkesgrupper som arbeider med barn og unge. I november arrangerte fylkesmannen en konferanse for helsepersonell som omhandlet samhandling om barn og unges helse. På denne konferansen var det fokus også på utsatte barn og deres familier. Blant annet gjennom innlegg om helsefremming/forebygging innen rusområdet, sosial ulikhet, samhandling mellom etater og informasjon om konkrete barnefattigdomsprosjekt.

Fylkesmannen har et oppdrag fra Helsedirektoratet som omhandler helsestasjoner og skolehelsetjeneste. Fylkesmannen har på dette området arbeidet med et større prosjekt der tema utsatte barn og unge/barnefattigdom og sosial ulikhet i helse har stått sentralt.

## Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 125 027,75	kr 312 463,38
73.9 Andre oppgaver Sosialtjeneste (rest 73)	kr 314 212,27	kr 629 687,42
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 276 601,49	kr 77 188,01
Andre oppgaver under AD	kr 30 413,84	kr -4 854,76
Sum:	kr 746 255,00	kr 1 014 484,00

## Helse- og omsorgsdepartementet

### Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

## **73.1 Lov om sosiale tjenester**

Se embetsoppdraget under Arbeids- og inkluderingsdepartementets område.

## **Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering**

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### **75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi**

Koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering:

Fylkesmannen har orientert koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering i kommunene og spesialisthelsetjenesten om de mest relevante bestemmelsene i ny helse- og omsorgslov. Vi har også deltatt med foredrag om koordinerende enhet, koordinator og individuell plan på konferanse for ansatte i Trondheim kommune. Dette er også gjort på en samlig for enhetsleder for helsestasjon og skolehelsetjeneste for alle kommunene i fylket. Fylkesmannen har også tatt dette inn i sin pådrift i de interkommunale drøftingene om samarbeid for å gjennomføre intensjonene i samhandlingsreformen. Det tas også opp på Fylkesmannen dialogmøter med kommunene.

Vi erfarer at det er stadig større oppmerksomhet omkring koordinerende enhet, men at det fortsatt er mye samhandling mellom nivåene, særlig innen pleie og omsorg, som går via andre kanaler selv om dette kanskje burde gått gjennom de koordinerte enhetene.

Tiltak for synshemmede:

Fylkesmannen har ikke hatt tiltak for å følge opp kommunenes arbeid med synshemming blant funksjonshemmede.

Samarbeid med NAKU:

Fylkesmannen gjennomførte i samarbeid med NAKU en konferanse for fylkesmanneembetene om utvikling av tjenester til personer med utviklingshemming i Trondheim i oktober 2011. NAKU deltar årlig på Fylkesmannens samling på Røros for personer som arbeider med utviklingshemmede i kommunene.

Tiltak for barn og unge med funksjonsnedsettelse:

Fylkesmannen hadde i 2011 en dagskonferanse sammen med Astma- og allergiforbundet med tema kronisk syke barn og unge. Målgruppen var ansatte i kommunene som arbeider med barn og unge.

Fylkesmannen har tatt helsefremmende og forebyggende tiltak for barn og unge med funksjonsnedsettelse inn i sitt prosjekt om helsestasjon og skolehelsetjeneste, se mer om dette under punkt 84.8.

### **75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier**

Barn med nedsatt funksjonsevne har hatt fokus i fylkesmannens prosjekt om "Helsestasjoner og skolehelsetjeneste". Vi har hatt tema omkring kroniske sykdommer /funksjonsnedsettelse i flere kommunesamlinger både for fagfolk og ledere. Dette er også sett opp mot kravene i individuell plan.

### **75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem**

Fylkesmannen har i henhold til Embetsoppdraget og direktoratets brev av 01.04.2011, kontaktet de kommuner i fylket som ifølge ureviderte IPLOS tall hadde beboere under 50 år på langtidsopphold i sykeheim eller tilsvarende. Kvalitetssikringen viste at kommunene Trondheim og Melhus hadde tilsammen seks beboere per 31.12.2010 som oppfylte rapporteringskravet.

En av beboeren manglet individuell plan og kommunen er oppfordret til å nytte slik, samt individuell tilrettelegging av botilbud..

Det er rapportert i eget brev til departementet 12.05.2011.

## **Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling**

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### **76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten**

Det vises til omtale under kapittel 2.2, Velferd, helse, personlig tjenesteyting og likestilling, omtale om Samhandlingsreformen.

Det har vært stor aktivitet i fylket i 2011 og lite konfliktyfyllt. Det formelle samarbeidet mellom tjenestenivåene er lagt til Administrativt Samarbeidsutvalg mellom kommunene og St. Olavs Hospital HF og underliggende kliniske samarbeidsutvalg. Fylkeslegen har som tidligere deltatt som observatør i hovedutvalget. På vegne av fylkesmennene i Midt-Norge har Fylkesmannen hatt med observatør i samarbeidsutvalget mellom Rusbehandling Midt-Norge og kommunene. Disse samarbeidsarenaene har bidratt til et godt klima hvor også utfordrende tema kan diskuteres.

Som tidligere har Trondheim kommune hatt periodevis vansker med å ta i mot ferdigbehandlede pasienter fra St. Olavs Hospital HF, både somatiske og psykiatriske pasienter. Dette oppleves som utfordrende for sykehuset som har vansker med overbelegg. Trondheim kommune har gjennom flere år gjort en rekke tiltak for å bedre dette. Selv om forholdene i dag er bedre enn for noen år siden, er det underliggende forhold som reduserer effekten. Kortere liggetid og økt innleggelsesfrekvens kan forklare noe.

### **76.2 Individuell plan**

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ved to anledninger bidratt til gjennomgang og drøftelse av regelverk i møte med kommunal virksomheter.

Ut over dette er det satt fokus på individuell plan i klage- og tilsynssaker der dette har vært sentralt

### **76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten**

Dette oppdraget er for 2011 ikke omtalt særskilt i den felles barnevern-, sosial. og helsemeldingen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Fylkesmannen velger derfor å omtale oppdraget særskilt i denne rapporteringen.

Fylkesmannen har gjennom et embetsovergripende samarbeid, særlig mellom plan- og sosial- og helseavdelingene, utviklet, informert om og bidratt til implementering av bedre metoder for helhetlig kommunal planlegging. Dette har påvirket kommunenes systematiske planlegging for å ivareta nasjonale satsinger på sosial- og helseområdet, særlig med tanke på utfordringene i Omsorgsplan 2015 og Samhandlingsreformen.

Det er fortsatt liten etterspørsel fra kommunene om bistand i forbindelse med kvalitetsforbedringsarbeid og styringssystemer. Vi merker at langt flere kommuner enn tidligere har tatt i bruk elektroniske styringssystemer i sin drift, men kan ennå ikke si noe om effekten av dette.

Mangler i tjenesteytingen kommer særlig til uttrykk i Fylkesmannens tilsynsvirksomhet, og fylkesmannen har derfor lagt vekt på informasjon om internkontroll og kvalitetsforbedring ved både tilsyn (formøter og sluttmøter) og aktuelle møter/konferanser rettet mot kommunenes sosial- og helsetjenester.

En oppsummering av denne innsatsen i 2011 er som følger:

15 møter/kurs/foredrag der kvalitetsstrategien/internkontroll har vært tema, og der målgruppen har vært pleie- og omsorgstjeneste/NAV/helsestasjonstjenester i kommunene og/eller spesialisttjenester, høgskoleutdanningen og NTNU, og "Livsglede for eldre" (livsgledeskolene).

43 tilsyn i kommunal helse- og sosialtj/NAV og spesialisthelsetj., der internkontroll og kvalitetsstrategien inngår i informasjonen om regelverk/strategiske verktøy for forbedring, i for- eller ettermøter.

## 76.5 Felles digitalt nødnett

Prosjektet er ikke aktuelt for Sør-Trøndelag ennå.

## Resultatområde 77 Andre oppdrag

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### 77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Arbeidet med helsemessig- og sosialberedskap ved Sosial- og helseavdelingen er integrert i og avstemt med beredskapsarbeidet i embetet for øvrig. Det generelle arbeidet mht eget beredskap besto i oppdatering av beredskapsplan, vedlikehold av kompetanse. Helseledelse og kompetansehevingstilbud fikk og benyttet vi allerede i november 2010 på samlingen i Stjørdal sammen med deltagerer fra flere organisasjoner, bl.a. det Regionale helseforetaket og mange kommuner.

Ved kontakt med kommunene og helseforetakene settes beredskap på dagsorden ved kommunebesøk og kontaktmøter når dette er mulig og/eller aktuelt. Hvor aktuelt har vi også tatt opp lærepunkter fra erfaringene med influensapandemien. Våren 2011 gikk vi aktivt ut til kommunene med formidling av kravene om helhetlig kommunalt beredskapsplanverk samt kravet om muligheten for elektronisk kommunikasjon i linjen Helseledelse Fylkesmann - Kommune. Beredskapet ved vannverkene har vi til avstemning tatt opp med Mattilsynet.

Fylkesmannens Kommunal og beredskapsavdeling tar også opp helsemessig- og sosial beredskap når de er på tilsynsbesøk i kommunene. Denne avdelingen er i samarbeid med vår avdeling også på tilbudssiden når det gjelder å støtte kommunene med prosesser rundt ROS-analyse som er relevant for helsemessig- og sosial beredskap. I 2011 ble temaet ROS-analyse presentert på det årlige kommuneoverlegemøtet.

Arbeidet mht atomberedskap og beredskapssamarbeid over landegrensene ivaretas i utgangspunktet ved Kommunal- og beredskapsavdelingen. Det innhentes innspill fra Sosial- og helseavdelingen når dette er relevant.

Hovedaktivitet i 2011 mht konkret beredskapsarbeid var selvfølgelig knyttet til hendelsene i Oslo og på Utøya. Dette medførte en relativ stor timeinnsats, men vi ser tilbake på en vellykket prosess. De berørte kommuner i fylket, særlig Trondheim kommune og spesialisthelsetjenesten, særlig RVTS-Midt, har gjort en meget godt jobb. Det samme gjelder andre aktører - Politiet, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Nidaros bispedømme og Røde Kors - som leverte vesentlige bidrag for å få en helhetlig tilnærming ved mottakelse og oppfølging av de berørte, pårørende og andre. I den akutte fase var vi, i tillegg til innrapporteringene til Helseledelse, med i daglige møter med alle aktuelle instanser i vår koordinerende og samordnende rolle. I denne fasen, men også senere har det vært en omfattende formidling av sentrale retningslinjene til de lokale instanser og omvendt formidling av relevante problemstillinger til sentrale myndigheter. Den 18.11.2011 organiserte vi sammen med RVTS-Midt en konferanse som både var en forløpig evaluering av den psykososiale oppfølging etter 22.7 og en arena for implementering av veilederen for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer. Samarbeidet rundt oppfølgingen med instanser som RVTS-Midt og RBUP-Midt ble også planlagt videre ut i 2012.

Samlet sett kan det konkluderes med at alle beredskapsøvelsene vi har hatt i Sør-Trøndelag har hatt stor betydning for en raske og smidige organisering av mottakelse og oppfølging.

### 77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Det har ikke vært saker om fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt til behandling i 2011.

**Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt**

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	0	0
<b>Sum</b>	<b>0</b>	

### 77.3 Særfradrag

Vi behandlet 85 saker i 2011. Dette er en markant økning fra 2010, hvor vi behandlet 33 saker. Nesten halvparten av sakene vi behandlet i 2011 kom inn før årsskiftet, slik at antall innkomne saker er omtrent likt i 2010 og 2011, men en betydelig økning fra 2009 og tidligere år.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	85	113
<b>Sum</b>	<b>85</b>	

#### 77.4 Førerkortsaker

Antall behandlede saker har økt med ca 60 % fra 2010 til i 2011, -fra 1177 til 1894 saker. Vår samlede ressursbruk på området er økt fra 587 til 788 dagsverk, noe som tilsvarer en økning på ca 34 % fra 2010 og en økning på ca 234 % fra 2005! Vi bruker nå mao ca 3,5 årsverk på området som er 2,5 årsverk mer enn det som ligger i budsjettetramma på 1510. For å klare resultatkravene har dette medført behov for omprioritering fra andre pålagte områder som dermed vanskelig lar seg gjennomføre.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	1894	7
<b>Sum</b>	<b>1894</b>	

#### 77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMST	0
<b>Sum</b>	<b>0</b>

#### 77.6 Rett til trygderefusjon

Har ikke mottatt anmodninger fra NAV

#### 77.7 Felles barnevern, sosial og helsemelding

Barnevern-, sosial og helsemelding:

Helse- og sosialmelding 2010 ble sendt oppdragsgiverne Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet og ulike adressater innen fristen 01.03.2011. Meldingen omfattet tema med sosial- og helsepolitisk betydning samt erfaringer fra tilsyn med helse- og sosialtjenestene. Barnevernsrapporten ble sendt i egen sending fra Oppvekst- og utdanningsavdelingen.

#### 77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Løpende gis det mye råd og veiledning ved kopi av vedtak.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har tilbudt og deltatt i opplæring i kommunene etter gjennomført landsomfattende tilsyn.

### Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Overskrift. Rapporteres på underpunkter.

#### 83.1 Folkehelsearbeid generelt



Det har gjennom året vært gitt løpende informasjons- og kommunikasjonstiltak om det nye lovverket til ulike helsefaglige grupper i fylket, internt på tvers av avdelinger hos fylkesmannen og i fylkeskommunen. Lovverket har hatt stort fokus også i mange ressurs- nettverks og kommunesamlinger. I Sør-Trøndelag er det overordnede implementeringsarbeidet av samhandlingsreformen lagt til KS, fylkesmannen, fylkeskommunen og helseforetaket. Det har i dette arbeidet vært informert om nytt lovverk til ordførere, rådmenn og folkevalgte.

Når det gjelder bruken av de frie midler til kommunene har ikke fylkesmannen en slik oversikt. Vårt inntrykk er at kommunene ikke har vist noen særlig stor aktivitet i i bruken av frie midler til folkehelse tiltak, eller til særskilt satsing i de forebyggende helsetjenester. De forebyggende aktivitetene som pågår er i stor grad basert på stimuleringsmidler fra Helsedirektoratet via fylkeskommunen, eller fra skjønnsmidler fra Fylkesmannen.

**Folkehelsearbeid**

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	67	30
<b>Sum</b>	<b>67</b>	

**83.2 Miljørettet helsevern**

Avdelingen mener å inneha høy kompetanse innen området miljørettet helsevern. Ansvarlig saksbehandler er utdannet som Master i Public Health og har også forskererfaring på området miljø og helse. Også hos saksbehandlerne ellers er kompetansen tilfredsstillende. Det er følgelig vurdert som tilstrekkelig å vedlikeholde kompetansen på vanlig måte uten spesielle kurs eller tilleggsutdanning. Kompetansen er naturligvis en viktig faktor i rådgivningen til kommunesektoren eller innbyggerne, hvor det har vært en del henvendelser til embetet i 2011.

I 2011 har det ikke kommet inn nye klagesaker jf. kommunehelsetjenestelovens kapittel 4a om miljørettet helsevern.

Vi har fulgt opp det vellykkede samarbeidet med Fylkesmannens Oppvekst- og Utdanningsavdeling. Som kjent gjennomførte vi i 2010 en kartleggingsundersøkelse hos alle kommuner i Sør-Trøndelag. Kartleggingen besto av to deler: 1) Godkjenning av barnehager og skoler mht forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler og 2) Kommunens arbeid med miljørettet helsevern generelt. Resultatene av kartleggingen ble høsten 2010 presentert på møte med fylkets kommuneoverleger. Møtet ble også brukt for videre kompetansebygging gjennom innledere fra Helsedirektoratet og egen avdeling. I begynnelsen 2011 ble endelig rapport med resultatet av kartleggingen sendt til alle kommunene i fylket.

Med bakgrunn i at flere kommuner enda ikke hadde godkjent sine barnehager og skoler eller en del av dem, tok Helsetilsynet i fylket initiativet til tilsynsmessig oppfølging. Alle aktuelle kommuner med avvik mht regelverket fikk en frist for utbedring innen 1. oktober 2011. Tilbakemeldingene har likevel vært noe skuffende og i slutten av 2011 har det gått ut en siste purring for å få ferdigstilt dette arbeid i begynnelsen 2012. Desverre må det så langt konkluderes med at det fortsatt foreligger mangler. Gjennom vår aktive tilnærming håper vi å bidra med at også gjennomføring av denne kommunale oppgave kommer på det ønskede nivå i løpet av 2012. Resultatene mht ovennevnte kartlegging og tilsynsmessig oppfølging ble også presentert på et møte som Oppvekst - og Utdanningsavdelingen hadde arrangert for kommuneledere med ansvar for undervisning/barnehage i fylkets kommuner.

Avdelingen har også etablert et samarbeid med Oppvekst- og utdanningsavdelingen i klagesaker relatert til bestemmelsene om elevens skolemiljø, jf. opplæringsloven kap 9a.

Avdelingens arbeid mht tilgjengelighet og universell utforming foregikk i 2011 som før i hovedsak gjennom planarbeidet i embetet, hvor kommuner blir oppfordret å ta disse elementer med i sitt planleggingsarbeid.

**83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse**

**Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk**

Fylkesmannen har i 2011 koordinert og driftet ressursgruppene i tobakk og ernæring. Dette i nært samarbeid med fylkeskommunen. Fylkeskommunen har i samarbeid med idrettskretsen m.fl hatt ansvar for ressursgruppen og i arbeidet med fysisk aktivitet. Disse "gruppene" har stått sentralt i å bistå kommunenes satsing på ernæring, tobakk og fysisk aktivitet. Det har vært flere møter med enkelt-kommuner, samt egne samlinger/konferanser for mange

kommuner hvor disse tema har stått i fokus. Tema under dette kapittel har også vært en del av opplærings- og kompetanseutviklingen for å styrke folkehelsearbeidet i helsestasjon og skolehelsetjensten. I forhold til målgruppen eldre har vi et samarbeid med prosjekt "Livsglede for eldre" hvor tema kosthold og fysisk aktivitet har stått sentralt.

I Sør- Trøndelag er det flere kommuner som er i oppstart og har etablert frisklivssentraler. Kun en kommune /bydel har en frisklivssentral etter Helsedirektoratets anbefaling. I noen kommuner er det etablert interkommunalt samarbeid om etablering av sentraler. Innhold og tilbud varierer noe. Bra mat kurs, og tilrettelagt fysisk aktivitet er sentrale områder som det jobbes med. Noen har kommet igang med motiverende intervju samtaler, og noen få kommuner har hatt tilbud om røykesluttkurs.

### Seksuell helse

Tema seksuell helse er organisert som et prosjekt, og det jobbes ut mot alle kommuner i Sør- Trøndelag. Prosjektet er i fin fremdrift. Våren 2011 ble det tilsatt egen prosjektleder i 60%stilling. Prosjektet er et samarbeid mellom Sør- Trøndelag fylkeskommune, LLH og Fylkesmannen. Det pågår en videreføring/implementering av prosjektet som startet i Trondheim kommune i 2008. Et av tiltakene i prosjektet er å bidra til at alle kommuner blant annet tar i bruk undervisningsopplegget "seksuell helse" i læreplanen på ungdomsskoler og videregående skoler. Det er under etablering gode samarbeidsrelasjoner mellom skolehelsetjenesten og skoler. Prosjektet består i tillegg til prosjektleder og styringsgruppe av en bredt sammensatt tverrfaglig referansegruppe. Det er laget en prosjektbeskrivelse og egen plan med aktiviteter i prosjektet.

Fylkesmannen sitter i en referansegruppe til stiftelsen Amatheia. Vi har gjennomført en dagskonferanse i samarbeid med St Olavs hospital, Trondheim kommune ved jordmortjenesten og stiftelsen Amatheia. Tema for konferansen var Abort- en tabubelagt rettighet? Det var god deltagelse på konferansen.

## 83.6 Smittevern

Mht smittevern har ÅRET 2011 vært relativt rolig. I begynnelsen av året ble alle fylkets kommuner minnet på forventningen at de har et system for jevnlig oppdatering av smittevernplaner. Etter opplysningene vi sitter inne med fungerer dette. Alle kommuner i fylket pluss helseforetaket har smittevernplanene på plass. Sosial- og helseavdelingen mottar med jevne mellomrom oppdaterte planer.

I 2011 har vi ikke fått noen saker til behandling etter lov om smittevern og tilhørende forskrifter. Vi mottok flere meldinger, blant annet om utbrudd med EHEC og legionella, som ble fulgt opp når nødvendig. Det samme gjelder meldingene om utbrudd som nå har begynt å komme gjennom VESUV-systemet i kopi til oss. Vår erfaring er at kommunene og særlig Trondheim kommune, hvor det største del av meldingene stammer fra, har adekvate systemer og rutiner for å følge opp utbrudd av smittsomme sykdommer samt at kommunene har en lav terskel for å be oss om råd- og veiledning.

Opprinnelig var tanken om å bruke årets smitteverndag for å styrke kompetanse og praksis rundt infeksjonskontrollprogram i sykehjem og andre relevante institusjoner. Da det likevel etter initiativ fra FHI ble startet en nasjonal gruppe for å øke kunnskapene på dette området, hvor flere kommuner fra fylket deltar, bestemte vi oss for å endre temaet. I tillegg kom vi i samtale med Trondheim kommune som utarbeider et forslag til et prosjekt hvor de ønsker å støtte de andre kommuner i fylket ved å gjennomgå de lokale infeksjonskontrollprogram samt rådføre andre kommuner ut ifra de kunnskaper Trondheim kommune sitter inne med. Konkret forslag ventes i 2012.

Den godt besøkte Smitteverndagen 2011 (den siste ble avholdt i 2009) handlet om kommunehelsetjenesten og tuberkulosekontroll. Dagen var et resultat av et samarbeid med lungeavdelingen og tuberkulosekoordinatoren St. Olavs hospital og Trondheim kommune.

Våren 2011 ga vi skriftlig tilbud til alle kommuner i fylket mht bistand ved gjennomføring av infeksjonsarbeid iht miljørettet helsevern og spredning av legionellabakterier per aerosol. Vi har ikke mottatt konkrete spørsmål om å yte slik bistand.

Relevante kommuner i fylket fikk også tilbud mht støtte ved implementering av IHR-oppgaver, men heller ikke her mottok vi konkrete spørsmål om bistand.

## Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### 84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

I Sør-Trøndelag ble det for 2011 søkt opprettet 11 nye fastleghejemler, derav 8 i Trondheim kommune. I sentrale deler av fylket er det ikke vansker med rekruttering til fastlegestillinger. Enkelte perifere kommuner har noe større vansker. Dette har blant annet ført til at en mindre kommune (Roan kommune) i løpet av året har gått sammen med nabokommunen (Åfjord kommune) og opprettet felles legetjeneste. De aller fleste fastlegestillingene i fylket er besatt og det har vært relativt lite behov for vikarer. Ingen kommuner har hatt behov for midlertidig dispensasjon fra ordningen.

Ved årsskiftet er det kun 1 kommune (Midtre Gauldal) som ikke deltar i interkommunal legevaksordning. Kommunen har imidlertid startet en prosess for å komme inn i en felles ordning med noen nabokommuner.

I løpet av året har det vært avholdt samlinger med alle kommuneoverlegene i fylket. Her ble det fokusert på folkehelsearbeid, samhandlingsreform, utvikling av legetjenesten, samarbeid mellom primærhelsetjeneste og helseforetak, nytt lovverk, lokale samarbeidsutvalg, legevakt m.v. Det har videre vært egne kurs for fastlegene i fylket om rusmiddelbehandling, legemiddelassistert rehabilitering, medikamenter og førerkort osv. Det har også vært egen smittevernkonferanse for kommuner og helseforetak.

### 84.2 Turnustjeneste

Fylket har klart å skaffe tilstrekkelig antall plasser for turnusleger og -fysioterapeuter i kommunal tjeneste. Det er imidlertid utfordrende å klare å skaffe nok plasser for turnusleger, særlig da antallet som skal plasseres varierer relativt mye, samt at flere faller fra etter at de er tildelt plass. Flere kommuner får derfor vansker med forutsigbarheten.

Alle nødvendige kurs og samlinger for disse gruppene er gjennomført også i 2011. Det er en helt klar og entydig tilbakemelding at kursene oppleves som svært nyttige for å få best mulig utbytte av den kommunale turnustjenesten. Fylkesveilederen for turnusleger i kommunene har hatt samlinger og tettere oppfølging i særskilte tilfeller der dette har vært nødvendig. Det har ikke vært avholdt eget kurs for veiledere av turnusleger, men dette er tema som også har vært tatt med i samlinger med kommuneoverlegene.

Alle turnuslegene har nå praktisk tjeneste i sykehjem. Det er noe variabelt hvor mye særskilt veiledning som foregår på dette området. Inntrykket er at mange får relativt mye ansvar allerede tidlig i tjenesten.

I Sør-Trøndelag er det ikke igangsatt forsøksarbeid for legers turnustjeneste. Resultatet av departementets behandling av den saken avventes.

### 84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og lov om sosiale tjenester

Saker etter lov om kommunehelsetjenesten og pasientrettighetsloven er rapportert til Statens helsetilsyn via rapporteringssystemet "Reg.Rot."

### 84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Vi har ikke funnet det nødvendig med særskilte tiltak overfor fengselhelsetjenesten i 2011. Vi har jevnlig kontakt i enkeltsaker og behandler saker fra innsatte etter helselovgivningen.

### 84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen har etablert en ressursgruppe på området minoritetshelse. I ressursgruppen har det vært fokusert på ulike helsetema hvor blant annet kjønnslemlestelse, og veileder om helsetjenestetilbudet til gruppen asylsøkere, flyktninger m.m. har hatt fokus. Det har vært informert om veilederen, og tema kjønnslemlestelse i

det generelle folkehelsearbeidet, i møter med ulike nettverksgrupper, tannhelsetjensten, frivillige organisasjoner, samt i prosjekt helsestasjon- og skolehelsetjeneste.

Vi har gjennomført en kortfattet kartlegging via kommuneoverlegene i kommunene omkring helsetjenestetilbudet, om særskilte forebyggende tiltak finnes til målgruppen, samt om kommuner tilbys tiltak av helsemessig art til nyankomne overføringsflyktninger.

En kort oppsummering fra kommuner som har svart er at:

- 1) Noen kommuner tilbyr ekstra helsetilbud til målgruppen, her nevnes særlig oppfølging fra flyktningetjenesten, samt i helsestasjoner. Noen har svart at de som har vært i kommunen en stund mottar det samme helsetilbud som resten av befolkningen.
- 2) De fleste kommuner som har svart har ikke særskilte forebyggende tiltak overfor gruppene. Gruppen informeres på lik linje med andre i kommunen i forhold til helsefremmende og forebyggende tiltak. Helsestasjonene trekkes frem fra de fleste kommuner som bidragsytere i dette arbeidet.
- 3) De tiltak som nevnes av helsemessig art er kartlegging av tuberkulosestatus, røtge torax, syns- og tannhelsestatus. Dette foregår som en del av det ordinære helsestasjonsarbeidet, samt i legetjenesten.

## 84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen har uttalt seg til samfunnsdelen i kommunenes planer. Fylkesmannen utfordrer kommunene til å skaffe seg en oversikt over befolkningsgrupper i kommunen, slik at de kan danne seg et bilde over situasjonen. Kartleggingen vil være grunnlag for kommunens videre planlegging av tjenestene, der hensynet til befolknings sammensetningen er avgjørende for videre planleggning av tjenestene innen helse- og omsorgssektoren.

I dialogen med kommunene legges det vekt på at all planlegging, utføring og evaluering av virksomhet forbundet med omsorgstjenestene, skal tilbys hele befolkningen og tilpasses individuelle behov.

## 84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Fylkesmannen har forsøkt å følge opp dette arbeidet gjennom deltakelse i Administrativt samarbeidsutvalg mellom kommunene og St. Olavs Hospital.

Det finnes i dag et kvalitativt svært godt tilbud ved St. Olavs hospitals overgrepsteam, og det er vanskelig å overføre ansvar for gynekologiske undersøkelser og sporsikringen etter voldtekt på dagens presisjonsnivå, til et kommunalt overgrepsmottak da dette krever en kompetanse som kommunene ikke har i dag.

Fylkesmannen har skrevet et brev til Helsedirektoratet der vi ba om en avklaring av de rettslige problemstillinger mellom kommune og stat på dette området. Helsedirektoratet har i sitt foreløpige svar sagt seg enig i at det hadde vært ønskelig med klarere rettslig regulering rundt overgrepsmottakene (dvs. ansvaret mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten).

Kommunene Klæbu, Melhus, Malvik og Trondheim utreder spørsmålet om fremtidig organisering og drift av et mottak for overgrepsofre. Disse kommunene samarbeider om fylkets største interkommunale legevakt. Det har ikke vært ønskelig med ytterligere bistand fra Fylkesmannen i dette arbeidet.

## 84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Vi har gjennomført en kartlegging av tjenestetilbudet i helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Et av resultatene etter kartleggingen var at vi gjennomførte eget tilsyn i 4 kommuner. Vi har organisert oppdraget om helsestasjon- og skolehelsetjeneste som et 2-årig prosjekt som ble avsluttet i desember 2011, og skal sluttføres med en oppsummering. I prosjektet har vi blant annet bistått alle kommunene med en systematisk rådgivning i forhold til de avvikene, og sårbare områdene som ble avdekket fra tilsynet. I prosjektet har det særlig vært fokusert på styring og ledelse, hvor kravene i lovverket og de faglige retningslinjer har hatt stort fokus. Vi har hatt stor oppmerksomhet gjennom året med tjenesten, og vi har gitt mye informasjon om nye retningslinjer i våre

nyhetsbrev til kommunene, samt på våre hjemmesider. Tilsynet som ble avsluttet våren 2011 avdekket en helsetjeneste med marginale ressurser både med lege, fysioterapeut og helsesøstre. I oppfølgingen etter tilsynet, hvor alle kommuner har deltatt kan det synes som om at det er kapasitetsproblemer i de fleste kommuner. Kostratallene viser at fylket ligger under landsgjennomsnittet med helseressurser i tjenesten.

## 84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen har ikke fått tilbakemeldinger fra noen kommuner om at jordmordekningen er mangelfull. Den kommunale jordmortjenesten i kommunene har deltatt i fylkesmannens prosjekt som er gjennomført i perioden 2010- 2011 hvor oppfølging av sårbarhetsområder etter kartlegging og tilsyn med helsestasjoner og skolehelsetjeneste har stått i fokus.

## 84.10 Kjønnsløstelse

Fylkesmannen har hatt et samarbeid med Bufetat og RVTS i gjennomføringen av tiltak i henhold til handlingsplanen. Det er etablert en regional ressursgruppe i regi av RVTS som har bistått med kompetansehevede tiltak. Vi har bidratt med tilskuddsmidler til kommuner i fylket som har asylmottak. Vi har utfordret de på å utvikle egne lokale handlingsplan mot kjønnsløstelse, hvor et av kriteriet har vært samhandling på tvers av etater i kommunen.

Vi har arrangert to dagers samling for kommuner med tema kjønnsløstelse og tvangsekteskap. Vi har også intergrert tema løpende som en del av vårt prosjekt i helsestasjoner og skolehelsetjeneste.

## 84.11 Tannhelse

### 84.11 Tannhelse

Fylkesmannen har årlig samarbeidsmøte med den offentlige tannhelsetjenesten. Her deltar fylkestannlegen og fra oss fylkeslegen, rådgivere hos fylkesmannen både innen rus, omsorgsplan 2015, psykisk helse og folkehelse. Gjennom folkehelsesatsingen har det vært et økt fokus på samarbeid mellom tannhelsetjenesten og helsestasjon og skolehelsetjenesten. Her foreligger det egne samarbeidsavtaler med alle kommuner. Tannhelsetjenesten har også inngått samarbeidsavtaler med pleie- og omsorgstjenesten i kommunene. Den offentlige tannhelsetjenesten deltar aktivt inn i samarbeidet om helsefremmede og forebyggende tiltak sammen med helse- og omsorgstjenestene.

## Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### 85.1 Abortloven

Ingen rapportering i henhold til oppdragsbrev.

### 85.2 Sterilisering

Det foretas løpende innrapportering til Sterilingsrådet for alle nemnbehandlede saker.

### 85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2011.

Antall saker

Embeter	Antall
FMST	0
<b>Sum</b>	<b>0</b>

## 85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	538	10
<b>Sum</b>	<b>538</b>	

## 85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det har ikke vært saker i 2011.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	0	
<b>Sum</b>	<b>0</b>	

## 85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Ingen rapportering!

## 85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen rapportering!

## Resultatområde 86 Omsorgstjenester

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### 86.1 Omsorgsplan 2015

En stor del av Fylkesmannens innsats har vært viet til Velferdsteknologiprojektet. Kommunene Trondheim, Bjugn og Åfjord har igangsatt sine prosjekter og Fylkesmannen har bidratt med skjønnsmidler og midler fra Omsorgsplan 2015 for å gi starthjelp i igangsettingsfasen.

Utlysning av stillingen som prosjektleder for Velferdsteknologiprojektet ble foretatt i 2011. Fylkesmennene i Møre-og Romsdal, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og KS besluttet at koordinator skal jobbe i 1/2 stilling og ha arbeidssted hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Koordinator skal serve de 10 kommunene i Midt-Norge som deltar i prosjektet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har inngått et samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, der intensjonen er å utvikle et analyseverktøy for kommunal planlegging innen helse- og omsorgstjenestene. I tillegg er det utarbeidet en planveileder som kommunene kan bruke. Analyseverktøyet er utviklet av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og planveilederen er laget hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. De to embetene har mottatt tilskudd fra Helsedirektoratet i forhold til dette arbeidet. Midlene skal brukes til å implementere verktøyene ut i kommunene, og planen er å prøve ut konseptet i noen få kommuner før det tilbys til alle.

I samarbeid med KS har Fylkesmannen gjennomført 2 samlinger for ledere innen helse- og omsorgstjenesten i kommunene. Tema for samlingene har variert, men Omsorgsplan 2015 og Samhandlingsreformen har fått stor oppmerksomhet. Det er også inngått et samarbeid med KS i forbindelse med forlkevalgteopplæring i kommunene der blandt annet Omsorgsplan 2015 skal være tema.

Det er gjennomført 2 regionale samlinger for Fylkesmennene i Midt-Norge i 2011. Vertskapet for samlingene ruller mellom embetene, og tema for samlingene er selvvalgte innenfor omsorgsplan- arbeidet. Dette er viktige samlinger for embetene som bidrar til erfaringsutveksling og læring, samt felles plattform for omsorgsplan-arbeidet i Midt-Norge.

For å bidra til bedre rekruttering innen helse- og omsorgssektoren har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag satt i styringsgruppen for prosjektet "Menn i Helse". Prosjektet mottar midler fra Helsedirektoratet og har bidratt til at 68 gutter og menn har vært "helserekutter" på sykehjem og i hjemmebasert omsorg i Trondheim i 2010- 2011. 66 planlegger eller er allerede i et utdanningsløp innen helse- og omsorgsfaget.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er opptatt av innovasjon innen omsorgssektoren. I tillegg til satsningen på velferdsteknologi, har det vært stor aktivitet knyttet til Grønn omsorg - Inn På TUNET. Det er spesielt tilbud for demente som har vært i fokus. Det er gjennomført samlinger for ledelsen i kommunene og tbyderne ( gårdsbrukerne). I desember ble det foretatt en studietur til Vestfold der 15 tilbydere og ledelsen i kommunene deltok. I tillegg deltok representanter fra Sosial- og helseavdelingen og Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen. Landbruksavdelingen og Sosial- og helseavdelingen har også brukt 2011 på å planlegge en konferanse der innovasjon og andre måter å jobbe med omsorg på er tema. Konferansen skal gjennomføres i april 2012.

Omsorgsplan 2015 har vært høyt prioritert i embetet også i 2011, og arbeidet rapporteres direkte til embetsledelsen som også er styringsgruppen prosjektet.

## 86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har veiledet kommunene om tilrettelegging for mennesker med demenslidelser i forbindelse med byggesaker. Det er avholdt møter om temaet med enkeltkommuner, samt fellesmøter med husbanken og kommunene. Fylkesmannen har hatt innlegg på fellesmøtene om demensutfordringene.

Fylkesmannen har veiledet kommunene om kvalitets- og kapasitetutvikling i tjenestetilbudet til demente gjennom systematisk saksbehandleropplæring. Fylkesmannen har særlig satset på å tilby kommunene bistand til å gjennomføre pårørendeskoler. Dette er gjort via et prosjekt sammen med Nasjonalforeningen for folkehelse hvor fylkesmannen delfinansierer tiltaket.

Fylkesmannen har promotert Demensomsorgens ABC gjennom aktiviteter i Kompetanseløftet. Omfanget fremgår av særskilt rapportering og kartlegging gjennomført av Aldring og helse. Fylkesmannen har sammen med Trondheim kommune og St.Olavs Hospital HF etablert et samarbeid om å arrangere opplæringsdager om demensproblematikk til spesialist- og kommunehelsetjenesten, både utredning, behandling og omsorg. Det er i 2011 avholdt slik opplæring på høsten med over hundre deltakere. Det ble arrangert samling for kommunale demensteam i tilknytning til opplæringen.

Fylkesmannen har videreformidlet kartleggingsundersøkelse i regi av Aldring og helse til kommunene jfr helsedirektoratets brev av 24.11.2010 i ekspedisjon av 09.12.2010. Kvalitetssikring og oversendelse til kompetansesenteret ble slutført i februar 2011.

Fylkesmannen har videreformidlet utredningsverktøy til kommunene.

## 86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har rapportert detaljert om resultater og plantall til Helsedirektoratet per 1. mars 2011. Det er også gitt en omtale i særskilt årsrapport for Omsorgsplan 2015. Rapporten per 1.3.2011 omfattet 24 av 25 kommuner i fylket. Utviklingstrekk er kommentert i disse rapporteringene.

Det er videre rapportert per 1. mars 2011 ut fra plan- og resultatall, budsjett- og regnskapstall og tilgjengelig statistikk på de ulike delmålene i Kompetanseløftet 2015 med særlig fokus på målet om økning i andel årsverk med fagutdanning,

Kompetanseløftets målsettinger er å bidra til utvikling av strategier for å møte fremtidas personell- og kompetanseutfordringer, forvalte tilskudd til kompetansetiltak, og bidra til utvikling av en planmessig gjennomføring av Kompetanseløftets satsingsområder.

### Kommentarer til oppdragspunktene

#### *Sammenfatte kommunenes planer for gjennomføring av Kompetanseløftet 2015 i et plandokument*

Vi må bare konstatere at kommunenes rapporttall for planlagt øking eller reduksjon i pleie og omsorgstjenestene fortsatt er lite stabile når vi sammenligner tallene fra år til år. Det som forrige år var planlagt for 2011, er noe helt annet enn det som rapporteres i år. Dette kan selvfølgelig være uttrykk for svingninger i kommunenes forutsetninger for drift, og kan vanskelig forklares ut fra rapporteringen selv.

Nedgangen i antall ufaglærte er svakere enn året før, og i forhold til fjorårets plantall. Samtidig er økingen av antallet årsverk med fagutdanning mye høyere enn antatt siste år, slik at resultattallet blir meget positivt. En helt annen tendens enn det vi rapporterte siste år.

Samtidig ser vi at økingen i antall årsverk med høskoleutdannet personell øker nesten dobbelt så mye i 2011 som antatt siste år. Slik blir summen for antall årsverk meget positiv i 2011 (+ 92 årsverk), og dersom plantallene for 2012 er pålitelige, fortsetter denne økningen i en bratt kurve neste år.

Antallet læreplasser for helsefagarbeidere holder seg stabilt på vel 240, noe som ut fra en beregnet andel ift befolkning ligger ca 30 plasser lavere enn kalkulerte måltall for fylket. Fortsatt er det problematisk for mange kommuner å fylle plassene, noe som indikerer at mange merker rekrutteringsproblematikken. I Sør-Trøndelag er dette noe som er aktualisert av kommunene i det kommunale Samhandlingsreform-arbeidet, og vi forventer at det kommunalpolitiske fokuset dermed vil øke i årene fremover. Dette rettfærdiggjør også fortsatt satsing på både rekrutteringspatruljer og det nye flerårige prosjektet Bli helsefagarbeider! .

### ***Sammenfatte kommunenes resultatrapporter for Kompetanseløftet 2015 i en rapport***

Når det gjelder resultattallene for planlagt og fullført opplæring, ser vi at tallet for fullført opplæring i 2010 var noe lavere enn det som var planlagt ved rapportering i fjor. I vesentlig grad gjelder dette fagskoleutdanningen der differansen mellom planlagt fullført og faktisk fullført tilsvarer 70 deltakere. Vi har ikke verifisert noen årsaker til dette, men det er ikke usannsynlig at overgangen til ny finansieringsordning for fagskoler kan ha skapt usikkerhet rundt utdanningen. Ellers er det vanskelig å forholde seg sikkert analytisk til tallene som rapporteres, da det beviselig er manglende pålitelighet knyttet til en del rapporteringer.

Eksempelvis kan rapporteringen av deltakere i desentralisert høyere utdanning synes nærmest vilkårlig. I rapporten fremgår det at en deltaker fullførte i 2010, og at 12 vil være under utdanning i 2011. I Sør-Trøndelag ble det i 2010 iverksatt desentralisert grunnskole- og videreutdanning i sykepleie, vernepleie og andre fag for tilsammen ca 112 kommunalt ansatte deltakere. Dette har vært et samarbeid mellom høskolen, ressursentrene i Vgs og kommunene, med støtte fra Kompetanseløftet 2015. Nå kan det være at enkelte tiltak ikke er kommet i gang før i 2011, eller at kommuner har manglende sentrale systemer for registrering av deltakere, men rapporttallene er likevel så avvikende at det er grunn til å tvile på rapporteringens riktighet.

Det er ellers et generelt trekk i plantallene at optimismen er stor det første (inneværende) året, og at usikkerheten sprer seg jo lengre frem i tid planene kommer. Dette sier oss at den kortsiktige planleggingen er usikker nok (resultattallene viser seg hvert år å være lavere enn plantallene året før), men de langsiktige plantallene i beste fall er "likegyldige", reelt sett tilnærmet "uvesentlige". Dette ser vi på som et alvorlig problem ift kommunenes evne til å bestille opplæring hos utdanningsinstitusjoner, som er avhengig av en viss langsiktighet i planleggingen. Det peker også på et stadig tilstedeværende behov for kompetanse på dette med å planlegge kompetanse og opplæring.

Når det er sagt, viser tallene fra årets rapportering en jevn økning i antallet deltakere på fagskoleutdanninger i årene fremover, en svak økning på antallet deltakere innen videreutdanning for høskoleutdannet personell, og fortsatt høy aktivitet på demens- og eldreomsorgens ABC-opplæring det nærmeste året.

Bredden i opplæringsplanen er relativt godt spredt for utdanningene på videregående skoles nivå, mens det for høskoleutdannet personell er registrert god deltakelse på alle fagfelt bortsett fra feltene miljøarbeid og rehabilitering. Det er tiltagende og relativt stor oppslutning om ledelsesutdanninger de nærmeste årene.

### ***Rapportering på de ulike delmålene i Kompetanseløftet 2015 med særlig fokus på målet om økning i andel årsverk med fagutdanning 12 000 nye årsverk frem til 2015***

For Sør-Trøndelag betyr andelen av 12000 årsverk ca 720 årsverk i en 7-års periode. Dette tilsier vel 100 nye årsverk hvert år. Med en registrert vekst fra 2010 til 2011 på 92, representerer dette en formidabel økning sammenlignet med tallene fra i fjor. Tallene for personell med videregående opplæring er på vel 35 årsverk, men tallene for høskoleutdannet personell er på vel 64. Dersom tallene for 2012 slår til (199) vil vi i Sør-Trøndelag være inne i en god utvikling i forhold til måltallet, særlig når det gjelder høskoleutdannet personell.

KOSTRA-tallene som kommer i mars i år vil kunne bekrefte om fjorårets negative rapporttall var riktige, og vi får først til neste år se om den positive tendensen i årets rapport slår til.

### ***Heving av det formelle utdanningsnivået i omsorgstjenestene***

Det er en åpenbar tendens til å heve det formelle utdanningsnivået i tjenestene. Antallet ufaglært personell reduseres hvert år, selv om antallet i reduserte årsverk er lavere for 2011 enn tidligere år, og økingen av årsverk med utdannet personell øker sterkt ved årets rapportering. Samtidig ser vi at årsverkveksten hvert år er større for



høgskoleutdannet personell enn for personell med videregående opplæring. Dette siste kan jevne seg noe ut når de første kullene med lærlinger er ferdig utdannet, forutsatt at de forblir i yrket.

#### *Sikre bruttotilgang på 4500 helsefagarbeidere per år*

Antallet læreplasser har "stabilisert" seg på ca 240 plasser, noe som er ca 30 lavere enn kalkulert måltall for fylket. Så lenge det er problematisk å fylle disse plassene med kandidater, må det være riktig å fortsatt satse på rekrutteringstiltak. Det er derfor positivt at prosjektet Bli helsefagarbeider! nå går ut med en endret profil, å innrette tiltakene i større grad mot voksne. Samtidig må det fortsatt jobbes intenst med å gjøre det attraktivt for ungdom å søke seg inn i omsorgsyrkene.

Resultatet i Sør-Trøndelag er faktisk ganske godt, men må på sikt bli enda bedre.

#### *Skape større faglig bredde*

I Sør-Trøndelag ser vi en relativt god faglig bredde i deltakelsen på de utdanningstilbudene både for personell på videregående skoles nivå og blant høgskoleutdannede. Det er likevel noen tendenser. I begge utdanningsgruppene virker søkingen til videreutdanning innen miljøarbeid å være avtagende. For høgskoleutdanna personell synes interessen for videreutdanning innen psykisk helsearbeid å avta, men den for personell på videregående skoles nivå synes å tilta. I geriatri-, eldreomsorg- og demensfaglige tilbud er deltakelsen fortsatt høy. Og for høgskoleutdanna personell er det stor deltakelse i både veilednings- og ledelseutdanninger.

For 2011 viser rapporttallene et stabilt nivå på deltakelsen for personell på videregående skoles nivå, mens de for høgskoleutdanna viser en sterk øking. Det er gledelig at tallene for planlagt fagskoleutdanning i årene fremover øker.

#### *Styrke veiledning, internopplæring og videreutdanning*

Resultattallene for videreutdanning er relativt stabile fra år til år, selv om fagskoleutdanningen siste år viste en nedgang. Her er plantallene imidlertid positive og vi har forstått at Fylkeskommunen har en bevisst holdning til utfordringen.

Det er økende søking til veilederopplæring, og kommunene melder om behovet for å styrke denne delen av virksomheten, også som et ledd i rekrutteringsarbeidet internt.

Vi ser også et tiltagende behov for kortere opplæringstiltak internt, som omfatter store personellgrupper, og at behovet for å utprøve nye faglige retninger og metoder er økende (Livsglede for eldre og Eden alternative), og gjennomføres i prosjektretta tiltak. Dette finner vi det viktig å støtte ved midler fra kompetanseløftet.

## **86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger**

Fylkesmannen har i 2011 fortløpende gitt tilbakemelding til Husbanken på tilsendte investeringsøknader. Videre har fylkesmannen deltatt og hatt innlegg på temadag for kommunene om investeringstilskuddet i regi av Husbanken, om framtidige utfordringer for kommunene.

Fylkesmannen har fulgt med i utviklingen i kommunenes driftsvolum gjennom datagjennomgang i forbindelse med kommunedialogen.

## **86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten**

Når det gjelder fylkesmannens innsats ift å styrke arbeidet med kvalitetssystem/internkontroll, vises det til rapporteringen på oppdrag 76.3: Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i helse- og sosialtjenesten.

Fylkesmannen bidrar aktivt til veiledning vedrørende nytteverdien av å bruke IPLOS i kommunenes planlegging og utforming av tjenestetilbudet gjennom "KOMmunedialogen" og kommune besøkene fylkesmannsembetet gjennomfører i alle kommunene hvert 3-4 år.

Fylkesmannen følger opp normeringen av legetjenesten i sykehjem jevnlig i møter med kommunenes legetjenester. Det vises til rapporteringen på oppdrag 84.1: 84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen.

Fylkesmannen har informert om tilgjengelig opplæringsmateriell om etisk kompetanseheving gjennom nettsidene og med henvendelser om materialet til pleie- og omsorgstjenestenes ledere i fylket. det er planlagt en konferanse om temaet i april 2012.

Kosthåndboka ble publisert seint i 2011, og blir ført tema for informasjon og kjentgjøring i 2012.

## **86.6 Utviklingsentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling**

Fylkesmannen har vurdert 19 søknader til kompetansehevende tiltak til lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har behandlet søknader både fra eget fylke, samt på vegne av både Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal i samarbeid med disse Fylkesmenn. Det er laget innstilling i samarbeid med kompetansesenteret for lindrende behandling. 18 av søknadene ble anbefalt videre og oversendt Helsedirektoratet for avgjørelse. Det er gitt tilskudd til 17 kommuner fordelt på åtte kommuner i Møre og Romsdal, fem kommuner i Nord-Trøndelag og fire kommuner i Sør-Trøndelag.

## **86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten**

Det er gjennomført et todagers kurs i saksbehandling for ledere og ansatte innen helse- og omsorgstjenesten i kommunen i Sør-Trøndelag. I tillegg til opplæring i grunnleggende saksbehandling innen helse- og sosiallovgivningen, ble det lagt stor vekt på den nye helse- og omsorgstjenesteloven.

Kurset ble holdt av IKKS v/ Per Gammelsæther og Ellisiv Hegna. 100 personer deltok på kurset som i sin helhet ble sponset av Fylkesmannen. Deltakerne kom fra nesten alle kommunene i fylket, og flere fra hver kommune deltok. Påmeldingen til kurset var mye større en kapasiteten, og flere kommuner har etterspurt nye kurs med samme tema i 2012.

## **86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn**

Fylkesmannen har i 2011 særlig inngått et samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelse i regionen, og har blant annet gjennom Kompetanseløftet 2015 bidratt til aktiv fremming av og opplæring i etablering og drift av pårørendeskoler i fylket.

## **86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning**

### **86.09 Rettssikkerhet overfor personer med psykisk utviklingshemning**

Se pkt. 81.2 og 81.9.

Fylkesmannen i samarbeid med Habiliteringstjenesten for voksne, avholdt 28.-29.11.11 konferanse for ansatte i kommunene. Dette har vært en årlig konferanse de ti siste årene. Hovedtema for konferansen var Nye målgrupper - andre krav til kommunale tjenester. Dette omfattet bl.a. dialogbasert kommunikasjon, utviklingshemmede og kriminalitet og kriminalitetsforebyggende tiltak etter kap. 4A i kommunen. Konferansen omfattet ca. 130 deltagere.

## **86.10 IPLOS - individbasert pleie- og omsorgsstatistikk**

IPLOS er i drift i alle kommuner i fylket. Alle kommunene bruker kommersielle datasystemer for pleie- og omsorgsformål som oppfyller kravspesifikasjonene i IPLOS. Sammen med kommunenes interne regler for tilgangskontroll vurderer kommunene at sikkerhetsløsningene tilfredsstillende alle krav til informasjonssikkerhet gitt i lover og forskrifter. Veileder med faktaark er tilsendt samtlige kommuner.

IPLOS tas opp som eget punkt i kommunedialogen og IPLOS etterspørres systematisk i alle klagesaker på pleie- og omsorgsområdet

Fylkesmannen deltar i IPLOS-nettverk som er etablert i fylkets kommuner.

Det er ikke identifisert særskilte utfordringer som har gitt grunnlag for umiddelbar melding til direktoratet.

## **Resultatområde 87 Psykisk helse**

Overskrift. Rapporteres på underpunkter.

### **87.1 Tvungen undersøkelse**

Ingen klagesaker i 2011.

### **87.2 Behandling uten eget samtykke**

Det er avgjort 70 klagesaker i 2011 med fortløpende tilbakemelding til klager og helsetjeneste.

### **87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet**

Det er ikke meldt om privat forpleining i vårt fylke.

### **87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern**

Ingen søknader i 2011.

### **87.5 Vedtak om overføring**

Ingen saker i 2011.

### **87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern**

Ingen rapportering.

### **87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene**

Selv om Opptrappingsplanen for psykisk helse er avsluttet, har Fylkesmannen stort fokus på det psykiske helsearbeidet i kommunene i fylket. Dette er tema i møte med kommunene ved kommunebesøk, via tilsyn og ved gjennomføring av konferanser og fagdager.

Ved hjelp av statistikker og KOSTRA har man innsikt i deler av utviklingen innenfor feltet. Gjennomgang av kommunenes rapporter på området gir også informasjon om status for det psykiske helsearbeidet i kommunene.

Ved samordning av andre satsningsområder som Opptrappingsplan for rusfeltet, folkehelse, helsestasjon- og skolehelsetjenesten og Omsorgsplan 2015, er psykisk helse satt på dagsorden intern i embetet og i møtet med kommunene.

Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Sør-Trøndelag om opptaket til videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Dette for å sikre at flere i en kommune får starte på studiet sammen, og dermed sikre tverrfaglig samarbeid i kommunen. Vurdering og utbetaling av tilskudd til videreutdanning i psykisk helsearbeid og tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er fortsatt oppgaver som blir prioritert som før.

Fylkesmannen deltar i regelmessige samarbeidsmøter med kommunene og det regionoanle kompetansesenteret (R-BUP). Det er også ett tett samarbeid med NAV Sør-Trøndelag blant annet i forhold til kompetansehevende tiltak rettet mot NAV- kontorene.

Det er opprettet et samarbeid mellom Fylkesmannen og NAPHA for å bistå kommunene i arbeidet med å holde fokus på det psykiske helsearbeidet.

Våren 2011 ble det gjennomført en todagers samling der målgruppen var ansatte og ledere i kommunene som har ansvaret for det psykiske helsearbeidet. NAPHA deltok med flere rådgivere som holdt innlegg for medlemmene av nettverket. I tillegg ble det leid inn eksterne forelesere.

Høsten 2011 ble det arrangert en todagers felles samling for psykisk helsenettverket og rusnettverket i kommunene i Sør-Trøndelag. Samlingen ble arrangert i samarbeid med brukerorganisasjoner, spesialisthelsetjenesten, NAPHA og Kompetansesenteret for rusfeltet Midt. Ett av temaene for samlingen var brukervedvirkning og brukerkompetanse.

NAPHA har utnevnt en kontaktperson som har som oppgave å samarbeide med Fylkesmannen.

### **87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet**

Ingen saker i 2011.

### **87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker**

Godkjenninger behandlet fortløpende. Beholdningstall for besatte fagstillinger innhentet to ganger i året og meddelt HELFO.

### **87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket**

En sak innkom i romjula og oppdraget ble sluttført første uke 2012.

Antall saker

<b>Embeter</b>	<b>Antall</b>
FMST	1
<b>Sum</b>	<b>1</b>

## **Resultatområde 88 Rusområdet**

Overskrift. Rapporteres på underpunktene.

### **88.1 Alkoholloven**

Fylkesmannen har hatt 3 klagesaker etter alkoholloven i 2011. I to av sakene er kommunens vedtak stadfestet. Den siste saken er under behandling. Fylkesmannen har en del arbeide med å besvare spørsmål om regelverksfortolkning.

Antall saker

<b>Embeter</b>	<b>Antall</b>
FMST	3
<b>Sum</b>	<b>3</b>

### **88.2 Rusmiddelarbeid**

Opplæringstiltak:

Det har vært fokus på kjennskap til rusproblematikk og tverrfaglig spesialisert behandling for rusproblematikk i 2011. Det har vært planleggingsmøter og konkrete arrangement i samarbeid med spesialisthelsetjenesten, KoRus Midt og Fylkesmannen. Kontakten med den enkelte kommune har vært gjennom telefonsamtaler, besøk og nettverksamlinger. Som et resultat av dette har kommuner vært i kontakt med hverandre for å utveksle erfaringer. Kommunene har drevet med erfaringsutveksling og befaringer innenfor fagfeltet på eget initiativ.

Oppfølging av tilskuddskommuner:

Kommuner som har fått tilskudd til tiltak innenfor rusområdet, er blitt fulgt opp i noe ulik grad, avhengig av

behovet for bistand. Noen har hatt jevnlig oppfølging med råd og veiledning, mens andre kommuner har informert om utviklingen i sine tiltak på egne møter med Fylkesmannen, eller på samlinger som har vært avholdt i regi av Fylkesmannen.

Midlene til boligsosiale tiltak og til ulike rustiltak har i stor grad blitt sett i sammenheng både ved tildeling av midler og ved oppfølging av tiltakene.

Det har blitt avholdt en 2-dagers erfaringskonferanse hvor vi samarbeidet med Fylkesmennene i Hedmark, Oppland og Nord-Trøndelag. RIO og Husbanken har vært med på å arrangere erfaringskonferansen. Ved å ha et så stort nedslagsfelt ble erfaringene mange og nytteeffekten stor. Dette tiltaket overføres også til 2012. Ut i fra evalueringene inviteres alle kommunene til denne samlingen i 2012. Grunnen til dette er at de kommunene som trenger råd og bistand kommer i kontakt med kommuner som har erfaring med denne typen arbeide.

En kommune (Trondheim) har hatt koordinerende "tillitspersoner" som er et tiltak initiert av Helsedirektoratet. Dette tiltaket drives i tett samarbeid med oppfølgingstjenesten i kommunen. De personene som arbeider spesielt med dette har kontakt med kommunen og har fokus på at tiltaket videreføres etter at prosjektperioden er over. Prosjektet ble avsluttet med en rapport, og Trondheim kommune søker om midler fra Helsedirektoratet for 2012 for å fortsette med dette tiltaket.

Det har blitt arrangert informasjonsmøte om tilskuddsordninger fra Helsedirektoratet i samarbeid med satsingen på boligsosialt arbeid og Barnefattigdom. Det er nå flere interkommunale prosjekter som det søkes midler til. Dette er Ørland og Bjugn, Rørø og Holtålen, Oppdal og Rennebu.

Nettverkssamlinger:

Det har vært avholdt 4 samlinger for ansatte i kommunene som jobber spesielt på rusområdet. På disse samlingene har det vært spesiell fokus på Opptappingsplanen for rusfeltet, kvalifiseringsprogrammet, individuell plan og informasjon om Rusbehandling Midt-Norges tilbud. Rusbehandling Midt-Norge har ansatt samhandlingskoordinatorer på alle sine institusjoner. Disse koordinatorene er invitert inn i nettverket sammen med Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (RIO). RIO er også med i planleggingen av fylkets rusfaglige fora. Det har vært avholdt møte mellom disse og kommunene for å etablere nettverk om rusproblematikk. Det er også foretatt besøk og kontaktetablering mellom aktører i kommunene og spesialisthelsetjenesten. Det har vært arrangert en samling for fylkets rusfaglige forum og psykiatrinettverket som har vært etablert etter opptappingsplan for psykisk helse.

## Ressursrapportering

### Merknader til tallene under fagdepartement

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger. Honorar til kontrollkommisjonene utgjør en stor andel av lønnsutgiftene som fremgår på fagdepartement under 87/88 i tabellen.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 1 454 142,99	kr 402 258,24
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 5 329 966,23	kr 243 515,47
83 Folkehelsearbeid	kr 502 385,72	kr 45 222,82
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 579 744,14	kr 190 149,34
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 1 126 321,95	kr 45 221,35
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 607 064,06	kr 4 192 668,63
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 2 324 279,69	kr 104 647,60
Andre oppgaver under HOD	kr 28 648,13	kr 238 356,11
Sum:	kr 11 952 552,00	kr 5 462 039,00

## Samferdselsdepartementet

### Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

## **91.1 Avkjørselssaker etter vegloven**

Fylkesmannen har ikke hatt noen klagesaker vedrørende avkjørsel fra riksveger i 2011.

## **91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner**

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 1 sak vedrørende søknad om godkjenning/konesjon til anlegg og drift av taubaner.

## **Utenriksdepartementet**

### **Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet**

#### **92.1 Apostiller**

Fylkesmannen har gitt 2451 apostiller i 2011.

#### **92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler**

Fylkesmannen behandlet i 2011 2 saker angående nye honorære konsuler i Sør-Trøndelag

## **Kulturdepartementet**

### **Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn**

Fylkesmannen har i 2011 utbetalt statstilskudd til tros- og livssynssamfunn med til sammen kr 6.016.749,-, herav kr 4.596.173,- til registrerte og kr 1.420.576,- til uregistrerte tros- og livssynssamfunn.

Fylkesmannen har mottatt 2 søknader om registrering av nye trossamfunn i 2011. Begge søknadene ble innvilget.

## **Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet**

### **Resultatområde 93 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget**

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke hatt saker innenfor dette resultatområdet i 2011. For øvrig dialog med reindriftsnæringen, se kap 2.4 og resultatområde 06.1.

### **Resultatområde 96 Gravferdsloven**

Fylkesmannen har i 2011 mottatt 34 søknader om askespredning.

## Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen håndterte i 2011 4 søknader om søndagsåpne butikker (dispensasjonssaker).

## Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

Det vises også til Personal og likestillingsrapport 2011 for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, oversendt til FAD i egen sending.

### 98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

#### Ansatte med innvandrerbakgrunn

Antall og prosentandel ansatte (faste og midlertidige) med innvandrerbakgrunn pr. 01.01.2011 og 31.12.2011 (medarbeidere i arbeidspraksis er ikke medregnet):

Pr. 01.01.2011: 6 ansatte (derav 3 midlertidig) med innvandrerbakgrunn, dvs. 4,75 %

Pr. 31.12.2011: 5 ansatte (derav 2 midlertidig) med innvandrerbakgrunn, dvs. 3,52 %.

#### *Planlagte og igangsatte tiltak*

Embetsoppdragene fra FAD gir videre føringer om at vi skal legge til rette for å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Den partssammensatte arbeidsgruppen 2008 foreslo tiltak på områdene som partene senere kom til enighet om:

- Vi bør i samarbeid med regional stat ta initiativ overfor NTNU og HIST til etablering av opplæringstilbud for innvandrere i norsk forvaltningspråk, oppbygging av norsk forvaltning og offentlig rett for saksbehandlere. Det utformes en søknad om kompetansemidler avsatt gjennom HTA til tiltaket, jf. PM 2008-14. I etatsjefsmøte ble det tatt initiativ overfor HIST og NTNU til å få etablert et slikt tilbud. Det har ikke skjedd noe mer.
- I samarbeid med regional stat bør vi stille praksisplasser til rådighet i tilknytning til opplæringstilbudene.
- Vi må aktivt bruke de mulighetene som finnes for å få sammenlignet utenlandsk utdanning med norsk utdanning.
- Vi bør ta initiativ til et møte for regionale statsetater hvor vi inviterer en etat som har erfaring med rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til å dele sine erfaringer med oss. Dette kan være aktuelt for etatsjefsnettverket. Vi har invitert LO til å orientere om prosjektet "Inkludering av arbeidstakere med utenlandsk bakgrunn" på etatsjefsmøtet i februar 2009. Inkluderende arbeidsliv var hovedtema på seminar for statsetatene i regionen i november 2011 (Nettverk for samarbeidskompetanse og medbestemmelse).
- Vi bør avholde et møte for alle som deltar i rekrutteringsprosesser i embetet. Problemstillingen er rekrutteringsrutinene våre og de kriteriene vi vektlegger i utvelgesprosessen med tanke på om det er noe utilsiktet som kan være årsak til at innvandrere ikke når opp i konkurransen. (Utforming av kunngjøringstekster, kunngjøringsmåte, utvelgelse til intervju, intervjusituasjonen, kriterier som vektlegges og hvordan de vektlegges, hvilken vekt vi tillegger kunnskaper i skriftlig og muntlig norsk). Vi foreslår å invitere Trondheim kommune til å innlede om sine erfaringer. Alle som deltar i tilsetningsprosesser ble invitert til å delta på seminaret i mars 2009. Temaet vil bli tatt opp på seminar for ledere og tillitsvalgte i mars 2012.
- Ved tilnærmet like kvalifikasjoner for en stilling bør vi tilsette en av de kandidatene som har innvandrerbakgrunn (moderat kvotering).

#### Lokal IA-avtale for Sør-Trøndelag fylkesmannsembete

Med utgangspunkt i den nye sentrale IA-avtalen ble partene ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete i forhandlinger om ny lokal avtale 31.05.2010 enige om følgende mål og tiltak for IA-arbeidet i virksomheten:

#### I. Mål

1. Sykefraværet

Kvartalsvise sykefravær skal til vanlig ikke overstige 5,6 % og gjennomsnittlig sykefravær på årsbasis skal til vanlig ikke overstige 4 %.

2. Sysselsetting av personer med redusert funksjonsevne

I samarbeid med NAV skal vi tilby ulike typer tiltaksplasser for opplæring, praksis og utprøving. Medarbeidere på tiltak skal også kunne søke stillinger som kunngjøres internt.

3. Gjennomsnittlig yrkesaktivitet etter fylte 50 år skal forlenges med 6 md.

Gjennomsnittlig reell pensjonsalder skal være minst 64 år.

For øvrig vises det til embetets personalpolitikk på de ulike områdene.

II. Tiltak (hvert enkelt tiltak kan bidra til måloppnåelse på flere områder):

**Tiltak:** Introduksjonsprogram for nytilsatte skal brukes hver gang en ny medarbeider tiltrer stilling i embetet. Individuell tilrettelegging av arbeidsplassen og oppgavene tas opp i tilknytning til dette.

**Ansvar for oppfølging:** AST og avdelingsledere

**Kommentar:** 6 md. etter tiltredelse skal skjemaet returneres til AST for utkvittering

**Tiltak:** Ansatte skal tilbys medlemskap på treningsstudio til redusert pris.

**Ansvar for oppfølging:** Se informasjon på Vårres

**Kommentar:** BHT utsteder bevis

**Tiltak:** Ved behov skal fleksible arbeidstidsordninger og/eller hjemmekontor kunne avtales.

**Ansvar for oppfølging:** avdelingsleder

**Kommentar:** Se lokale retningslinjer for arbeid i fjernkontor

**Tiltak:** Ved behov skal ansatte tilbys endring i og/eller tilrettelegging av arbeidsoppgavene. Nødvendig opplæring skal gis.

**Ansvar for oppfølging:** avdelingsleder

**Kommentar:** Ev. i samarbeid med NAV

**Tiltak:** Ved innføring av ny teknologi / nye systemer skal opplæringen tilpasses medarbeidernes behov.

**Ansvar for oppfølging:** IKT-enheten / systemansvarlige

**Tiltak:** For å underbygge et godt psykososialt arbeidsmiljø skal det utarbeides årlige planer for sosiale aktiviteter som omfatter alle ansatte i embetet.

**Ansvar for oppfølging:** Velferdskomiteen etter at saken er drøftet med tillitsvalgte

**Kommentar:** Aktivitetene må ligge innenfor rammen av vedtatt budsjett.

**Tiltak:** Universell utforming tas opp i tilknytning til årlig vernerunde i embetet.

**Ansvar for oppfølging:** AMU/vernetjenesten.

**Antall ansatte etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2011**

Tilsatte	I alt <sup>1)</sup>	Heltid <sup>2)</sup>	Deltid <sup>3)</sup>	Faste	Midlertidig
----------	---------------------	----------------------	----------------------	-------	-------------



Totalt	142	132	10	129	13
Kvinner	89	84	5	78	11
Menn	53	48	5	51	2

1) De som ved årsskiftet var i 100 % permisjon uten lønn for å jobbe i annen virksomhet er medregnet (2 menn).

2) 3 kvinner har reduserte stillinger etter AML §10-2, fjerde ledd. De er regnet som heltid.

3) Ansatte med delvis AFP eller delvis permisjon (ikke studie/fødsel/omsorg) er medregnet som deltid (3 kvinner og 3 menn)

### Totalt sykefravær (egenmeldt og legemeldt)

I 2011 med et gjennomsnitt for året på 5,5 % sykefravær, nådde vi ikke målsettingen om at sykefraværet ikke skal overstige 4 % på årsbasis. Det var særlig i 4. kvartal sykefraværet var høyt, både for kvinner og menn.

Sammenlignet med året før hadde kvinner en oppgang i sykefraværet fra 2,5 % til 4 % på årsbasis mens menn hadde en oppgang fra 1,0 % til 1,5 %. På grunn av at antallet ansatte totalt er relativt lavt, vil et høyt langtids sykefravær påvirke disse tallene i stor grad. Vi følger opp sykemeldte i tråd med NAVs krav og setter i verk tiltak og tilpasninger for at sykemeldte skal kunne vende tilbake til arbeid så snart det er mulig og for å forebygge arbeidsrelatert sykdom. Vår politikk med muligheter for fleksibel arbeidstid og -sted virker i positiv retning.

Det er særlig legemeldt langtidssykefravær som har økt. Vi vil følge opp sykefraværet i samarbeid med de tillitsvalgte i embetet. Det skal bl.a. gjennomføres en medarbeiderundersøkelse i februar 2012 som kan gi oss signaler på om noe av sykefraværet er arbeidsrelatert. Vi skal også ha en gjennomgang av arbeidstidsbestemmelsene og vår praksis knyttet til dem i løpet av 2012.

### Ansatte med fødsel/omsorgspermisjon etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2010.

Type perm	Heltid/deltid	Fast/Midlertidig	Totalt	Kvinner	Menn
Fødsel	H	F	3	2	1
Fødsel	D	F	0	0	0
Omsorg	H	F	5	3	2
Omsorg	D	F	0	0	0

Merk: Antall fødsel- og omsorgspermisjoner er oppsummert for hele 2010

### Ansatte som gikk av med pensjon i 2011

4 medarbeidere gikk av med pensjon i løpet av 2011 (2 kvinner og 2 menn). Gjennomsnittsalderen var 67 år, 3 år over vår målsetting som er mer enn 64 år.

### Aldersfordeling i embetet

I 2011 var gjennomsnittsalderen for ansatte ved embetet 48 år – 46 år for kvinner og 51,4 år for menn (beregnet ut fra ansatte ved årsskiftet 2011/2012 og den alderen de nådde i løpet av 2011). Det var en liten økning fra 2010 både for kvinner og menn.

Aldersfordelingen på avdelingene var som følger (i gjennomsnitt):

Avdeling	Totalt	kvinner	menn
Emb.led.	62,5	62	63
FSE	53	55	52
AST	50	50,1	49,5
KOBA	43,6	40,8	45,9

LA	47,5	44,4	52,2
MVA	41,3	37,9	48,1
OUA	52,8	53,6	52
SHA	51,4	47,9	58
<b>Embetet tot.</b>	<b>48</b>	<b>46</b>	<b>51,4</b>

Noen kommentarer:

- Som vi ser varierer gjennomsnittsalderen relativt mye avdelingene imellom. Embetsledelsen og FSE teller så få personer at det egentlig er lite relevant å operere med gjennomsnittsalder for disse enhetene.
- Embetet sett under ett så har kvinner lavere gjennomsnittsalder enn menn. Dette gjelder stort sett også på avdelingsnivå (unntatt for AST og OUA).
- Det er verdt å nevne at turnover i MVA de siste årene har ført til at avdelingen nå har den laveste gjennomsnittsalder i embetet, spesielt for kvinner.
- Ved årsskiftet hadde vi 4 medarbeidere som var yngre enn 30 år; alle kvinner.
- Det var totalt 46 medarbeidere som var 55 år eller mer; 18 kvinner og 28 menn.

Vi har utarbeidet en aldersprognose for perioden 2012 – 2020, beregnet ut fra alderssammensetningen ved embetet pr. 01.01.2012 (den alderen ansatte når i løpet av 2012). Fremskrivningen forutsetter at alle medarbeidere fortsetter til oppnådd aldersgrense på 70 år. Se resultatområde 98.4 for tabell.

Kommentarer:

- I vår lokale seniorpolitikk regner vi alle i aldersgruppen 55 – 70 år som seniormedarbeidere, og det er denne gruppen vi fokuserer på med hensyn til tiltak. Vi ser at gruppen vil øke i perioden, forutsatt at vi har liten turnover og at alle fortsetter i arbeid til fylte 70 år.
- Som en del av hovedtariffoppgjøret 2008 fikk de lokale partene gjennom hovedtariffavtalen pkt 5.9.1. b anledning til å utvide sentral avtale om tjenestefrie dager med lønn fra fylte 62 år (8 dager sentralt) med inntil 6 dager pr. kalenderår. I 2009 reforhandlet vi vår lokale særavtale og gav 6 lokale dager. Den sentrale avtalen sammen med den lokale avtalen gir rett til tjenestefri med lønn i til sammen 14 dager pr. kalenderår fra fylte 62 år. Tjenestefrie dager som ikke avvikles kan tas ut som lønn. Ved årets begynnelse 2011 var det 18 medarbeidere som var omfattet av avtalen. 3 av disse gikk av med pensjon i løpet av året (2 kvinner og 1 mann).

## Planlagte og igangsatte tiltak

Inkluderende arbeidslivsbedrift og reduksjon av sykefraværet: Vi har over flere år hatt høyere sykefravær blant kvinner enn blant menn. Våren 2003 ble vi IA-bedrift – hovedmålet er å redusere sykefraværet. (Se kap. 7.) Samtidig inngikk vi avtale med Centrum Bedriftshelsetjeneste for bedre å kunne ivareta HMS-arbeidet ved embetet og følge opp medarbeidere som har behov for det samt iverksette tiltak som forebygger arbeidsrelaterte sykdommer. Sommeren 2010 avsluttet vi vår avtale med Centrum BHT. Fra samme tidspunkt inngikk vi avtale med CoperioSenteret BHT.

- Høsten 2007 gjennomførte vi en arbeidsmiljøundersøkelse i samarbeid med Sensus. Våren 2008 ble vi, på bakgrunn av resultatene i undersøkelsen, enige om en tiltaksplan som ble fulgt opp i embetet og avdelingene i løpet av året. *Høsten 2009 planla og gjennomførte vi i samarbeid med Sensus en ny undersøkelse for å kunne sammenligne med resultatene fra 2007. Denne undersøkelsen ble fulgt opp vinteren og våren 2010.*
- I 2010 hadde vi et gjennomsnittlig sykefravær på 3,49 %, noe som er lavere enn vår målsetting om å ikke overstige 4 %. I 2011 var gjennomsnittlig sykefravær 5,5 %. Dette vil bli fulgt opp i samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene ved embetet.
- Våren 2008 innførte vi en ordning som gir alle medarbeidere hos Fylkesmannen tillatelse til å bruke inntil én time av arbeidstiden pr. uke til trimaktiviteter. Vi utarbeidet retningslinjer for dette.
- Coperio BHT utførte følgende tjenester for FMST i 2011:

## Aktivitet/Timer/ Innhold

- Ergonomi/52/Arbeidsplassvurderinger, Ergonomi-opplæring, oppfølging etter ergonomisk gjennomgang
- Dialogmøter/1/Dialogsamtale med leder og ansatt, sykefraværsoppfølging eller forebygging
- Individuell veiledning/6/ Individuelle mestringssamtaler, sykefraværsforebygging

- Samarbeidsmøter, informasjonsmøter/ Samarbeidsmøter
- AMU møter, IA møter/8/ AMU
- Gruppebaserte tiltak/20/ Konflikter, arbeidsmiljøutfordringer
- **Totalt/87**

[1] Timeantallet er beregnet ut fra aktivitet i tilknytning til bestillinger som er datert og gjennomført i 2011, og følgelig vil en viss andel av disse bestillingene gå over i 2012.

**Seniorpolitikk:** I løpet av våren 2007 ferdigstilte og iverksatte vi en omforent lokal seniorpolitikk. Den innebærer bl.a. én time trim i arbeidstiden for alle (valg mellom ulike fellesaktiviteter eller tilpasset opplegg). Lokal særavtale om tjenestefrie dager for medarbeidere over 62 år ble reforhandlet i 2009 slik at alle får totalt 14 tjenestefrie dager pr. kalenderår når vi regner med den sentrale avtalen som gir åtte dager. Alle seniormedarbeidere får tilbud om å delta på eksternt seniorkurs/forberedelse til pensjonsalderen. I 2011 avholdt vi et møte for alle ansatte hvor Statens Pensjonskasse informerte om pensjonsreformen og konsekvensene for statsansatte.

**Hjemmebasert fjernarbeid (hjemmekontor):** Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vil stimulere til bruk av fleksible arbeidsformer, herunder løsninger med hjemmekontor. Avtale om hjemmekontor inngås mellom avdelingsleder og den enkelte medarbeider. Ved årsskiftet 2011/2012 hadde alle medarbeidere i utgangspunktet mulighet til å benytte ordningen. Noen benytter kun muligheten til å lese e-post sporadisk, men 5 medarbeidere har skriftlig avtale om hjemmekontorordning, og i løpet av året var det 3 medarbeidere som jobbet i fjernkontor.

Hensikten med ordningen er å

- øke arbeidstakernes kreativitet, produktivitet og arbeidsglede
- tilpasse organisasjonen til nye arbeidsprosesser og samarbeidsformer
- imøtekomme behov hos arbeidstakere som sitter i kontorlandskap/felles kontor
- beholde og rekruttere arbeidstakere med spisskompetanse, tilnærmet uavhengig av bosted
- lette arbeidssituasjonen for arbeidstakere med f. eks. omsorgsansvar/gradert sykemelding
- profilere embetet som en fremtidsrettet og attraktiv arbeidsplass
- etablere gode ordninger i forhold til administrative rammer (lover, forskrifter, belønningssystemer, kontorlokaler) og aktuelle tekniske løsninger

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMST	6	4,75	5	3,52
<b>Sum</b>	<b>6</b>	<b>0</b>	<b>5</b>	<b>0</b>

## 98.2 Kompetanseutvikling

### a) Kompetanseutfordringer som er felles for embetet er:

- Generelt lavt lønnsnivå sammenlignet med markedet vårt (offentlig sektor i Trondheimsområdet) gjør at vi oftere opplever problemer med å kunne tilby tilstrekkelig lønn ved nyrekruttering.
- Kompetansen i kommunenes førstelinje innen landbruk, miljø og plan: Med færre ansatte på en del fagområder, blir kompetanse og nettverk svakt ute i kommunene. Spørsmål som kunne ha vært løst internt i kommunen blir i større grad henvist til fylkesmannen. Det er tatt initiativ til et prosjekt knyttet til dette.
- Ved årsskiftet hadde vi 46 medarbeidere som var 55 år og eldre. Relativt mange medarbeidere vil gå av med pensjon de nærmeste årene og erstatning av deres kompetanse kan by på utfordringer, spesielt gjelder dette overføring av realkompetanse.

Rapport fra de enkelte fagavdelingene om deres kompetanseutfordringer:

#### Oppvekst- og utdanningsavdelingen:

Fylkesmannen har utfordringer knyttet til å rekruttere og beholde ansatte på grunn av lønnsnivå. Eksterne søkere har takket nei til jobbtilbud på grunn av at lønnen ikke oppleves som konkurransedyktig sammenlignet med andre tilsvarende virksomheter i markedet. Problemet knyttet til å beholde kompetanse antas å bli en økende utfordring fremover.

#### Avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

- Fylkesmannen skal være et kompetansesenter fra landbruket generelt og for kommunene spesielt iht. embetsoppdraget. Dette betyr at vi må inneha både spisskompetanse på en rekke områder og generell kompetanse i forhold til arbeidsmetodikk, rådgivning og veiledning. I tillegg må vi til en hver til sikre en effektiv og god forvaltning av virkemidler. En av utfordringene er knyttet til å ligge i forkant i forhold til endringer i de landbrukspolitiske føringene. Dette krever rask oppdatering og omstillingsevne både hos den enkelte medarbeider og i avdelingen som en organisasjon. Eksempler på dette kan være naturmangfoldsloven.
- Videre har vi en utfordring ved rekruttering av arbeidstakere knyttet til lønnsnivået i embetet. Andre organisasjoner kan tilby høyt kvalifisert arbeidskraft langt høyere lønn enn Fylkesmannen. Det samme gjelder med hensyn til å beholde spisskompetanse på en rekke områder.
- Færre og mangelfull søkning til utdanningsinstitusjoner som UMB og andre høyskoler og universitet som utdanner fagfolk på våre områder kan også bli en utfordring på sikt. I Sør-Trøndelag har vi startet arbeidet med et kompetanseløft for trøndersks landbruk. Her tenker man et løft for hele landbruksnæringen inkl. rådgivere i offentlig forvaltning. En mobilisering i forhold til fylkets landbruksskoler vil ha en effekt på søknader til universitet og høyskoler innen samme fagområder.
- En reduksjon i antall årsverk i den kommunale landbruksforvaltningen er også en utfordring når det gjelder kompetanse. Det fører til et større ”trøkk” på rådgivere i Avd. for landbruk og bygdeutvikling. Med færre ansatte blir kompetanse og nettverk svakt ute i kommunene. Spørsmål som kunne ha vært løst internt i kommunen blir nå henvist til vår avdeling. Gjennom skognettverket Lensa har man forsøkt å imøtekomme noe av dette ved aktivt satse på nettverk lokalt.
- Det er en utfordring å fylle alle kompetanseområder vi har innen landbruksavdelinger. Lite folk og mange oppgaver krever at medarbeiderne kan dekke flere fagområder

### **Sosial- og helseavdelingen**

Avdelingen har flere medarbeidere som vil gå av med pensjon de nærmeste årene og erstatning av denne kompetansen kan by på utfordringer. Det er særlig overføring av realkompetanse som krever planlegging og mulig bruk av ekstra ressurser i overgangsperioder. En av de assisterende fylkeslegene skal erstattes om få år og erfaringsmessig er det vanskelig å rekruttere til disse stillingene på grunn av lønnsmessige forhold.

### **Kommunal- og beredskapsavdelingen**

Kommunal- og beredskapsavdelingen har spisskompetanse på en rekke områder, ikke minst på generell forvaltningsrett og kommunalrett. I tillegg til å brukes i oppgaveløsningen er avdelingen opptatt av å dele denne kompetansen både innad i embetet og utad mot kommunene. Avdelingen legger vekt på at ansatte skal ha mulighet for å vedlikeholde og oppdatere det høye kompetansenivået. Kompetanseutvikling er fast tema i alle medarbeidersamtaler, og avdelingen har som mål at en medarbeider hvert år skal få tilbud om en mer omfattende kompetanseheving i form av vektallsstudium e.l.l.

En utfordring for avdelingen er kompetansetap p.g.a. relativt hyppige skifter av mannskapet ved juridisk enhet.

### **Miljøvern avdelingen**

Vi har kartlagt kompetansen i avdelingen og oppdaterer den ved behov.

Vi deltar på etatsopplæringen som tilbys fra DN, Klif og MD. Ut over dette deltar vi på kurs og seminar som synes relevant for den enkeltes arbeidsoppgaver.

Vi har avsatt midler til særlige kompetansetiltak. Kompetanseutvikling er tema i alle medarbeidersamtaler.

### **Administrasjonsstaben**

Utfordringen i vår avdeling er at vi ikke kan tilby nok lønn til å rekruttere folk i arkivet og økonomienheten med god nok bakgrunn, slik at vi er helt avhengig av kompetanseheving av våre ansatte internt. I økonomienheten skjer kompetansehevingen med kurs hos DFØ, mens i arkivet er den formelle utdanningen så omfattende at de ansatte ikke makter å ta den (Arkivakademiet), og vi er avhengig av kompetanseoverføring fra de andre ansatte. Dermed er vi i begge enhetene sårbare ved at noen oppgaver «henger» på en person. På IKT-siden er kursene så dyre, at vi kun har råd til å delta på kurs i regi av IKT-fagutvalget/FAD. I ekspedisjonene finnes det få kurs og seminarer rettet mot de ansatte.

### **b) Bruk av tid og ressurser til kompetansehevende tiltak.**

Vi kan ikke oppfylle kravet om å rapportere hvor mye midler som er brukt til kompetanseutvikling fordelt på

alder og kjønn da det er uklart hvilke midler som skal telles med samt at det ikke er tatt høyde for slik registrering i Agresso.

Følgende midler er registrert brukt på kompetanseutvikling i Agresso - fordelt på koststed:

Kompetanseutvikling egne ansatte, kap 151001 (kurs, konferanser, studieturer)

	Beløp
1600 Felles (Ikke fordelt på avdelinger)	18 269
1610 Fylkesmannen	2 225
1615 Ass.Fylkesmann	9 640
1620 Administrasjonsstaben	140 267
1625 Fylkesmannens sekretariat	4 686
1630 Kommunal og beredskapsavdelingen	176 736
1640 Sosial- og helseavdelingen	251 736
1660 Oppvekst og utdanningsavdelingen	166 646
1670 Landbruksavdelingen	103 413
1680 Miljøvernavdelingen	22 828
	<b>896 445</b>

Forbruket er betydelig lavere i 2011 enn året før (1 476 406). Det skyldes nok stramme budsjetter i avdelingene.  
**Fordeling menn/kvinner i lederstillinger**

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMST	5	40	60	8	18

**Fordeling av kompetansemidler**

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMST	0	0	0	0

## 98.3 Medvirkning

Også i 2011 informerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ledere, tillitsvalgte og ansatte jevnlig/så snart som mulig når det skjedde noe av betydning for Fylkesmannens oppgaver og ansvar, for eksempel i tilknytning til overføring av ansvaret for vergemålsloven og reindriftsforvaltningen. Den interne organisasjonsgjennomgangen som startet i 2010, ble avsluttet ultimo 2011. Den var også sentral i informasjonssammenheng.

Vi hadde disse møteplassene for medvirkning i 2011:

- møter med tillitsvalgte etter hovedavtalen på virksomhetsnivå (11 møter avholdt)
- møter i AMU (3 møter avholdt)
- møter med ledergruppen og embetsledelsen (21 møter avholdt) samt 1 ledersamling
- allmøter for ansatte ved embetet
- De tilsatte er videre representert i Tilsettingsrådet med 2 av 5 representanter.

I oktober 2011 gjennomførte vi ordinære lokale lønnsforhandlinger iht. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.3. I forkant ble det avholdt forberedende møte mellom partene.

I juni og november gjennomførte vi som vanlig lokale forhandlinger på særskilt grunnlag iht. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.4. I tillegg gjennomførte vi pga. spesielle behov noen 2.3.4.2-forhandlinger utenom de to hovedrundene.

Hovedsammenslutningene og vernetjenesten var videre representert i den partssammensatte prosjektgruppen som hadde i oppdrag å foreta en organisasjonsgjennomgang og i partssammensatt utvalg som forberedte medarbeiderundersøkelsen 2012.

Intranettet Vårres er den viktigste kanalen for å gi ansatte daglig informasjon om interne forhold i embetet.

## 98.4 Likestilling og likeverd

Både fylkesmannen og assisterende fylkesmann fratradte sine stillinger medio 2011. Ny embetsledelse var på plass ultimo 2011. Av den grunn har vi utsatt å starte arbeidet med revisjon av hele personalpolitikken vår. Dette arbeidet starter i 2012/2013.

Embetsoppdragene på personalområdet: Med bakgrunn i embetsoppdragene på personalområdet nedsatte vi i 2008 en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere tiltak som kan bidra til at vår måloppnåelse blir bedre. Vi kom til enighet om tiltak for å rekruttere underrepresenterte grupper arbeidstakere, jf. embetsoppdragene fra Fornyings og administrasjonsdepartementet.

### *Rekruttering av kvinnelige ledere*

På grunn av en lite tilfredsstillende statistikk med hensyn til andel kvinnelige ledere i embetet, har vi over flere år hatt fokus på lederrekruttering. Ved kunngjøring av alle lederstillinger har derfor kvinner blitt spesielt oppfordret til å søke. Vi har også vurdert utformingen av kunngjøringstekstene med dette for øye. Vi ønsker også å rekruttere menn til saksbehandler I-gruppen. I vår tilpasningsavtale til hovedavtalen har vi fastsatt at ved kunngjøring av lederstillinger og kontor-/saksbehandler I-stillinger skal vi oppfordre hhv. kvinner og menn til å søke. Den partssammensatte arbeidsgruppen la også frem forslag til tiltak på dette området som partene ble enige om:

- Hvordan vi rekrutterer ledere og hvilke kriterier vi vektlegger i utvelgelsen ble foreslått som tema på personalseminar for ledere og tillitsvalgte våren 2009. På seminar for tillitsvalgte og ledere i mars 2009 var ett av temaene "Hvordan legger vi til rette for å kunne rekruttere medarbeidere i samsvar med embetsoppdragene og våre egne målsettinger?"
- Vi bør skaffe oss kunnskap om og i tilfelle hva som er hindre for at vi kan få flere kvinner i lederstillinger. Dette kan gjøres gjennom en temadag om rekruttering og hva vi må gjøre for å være en attraktiv arbeidsgiver (med ekstern innleder) samt gjennomføring av en spørreundersøkelse internt. Første del av tiltaket ble drøftet på seminaret i mars 2009.
- Det bør foretas en kartlegging av hvordan vi har rekruttert til lederstillingene i embetet de siste 10 år (hvor mange stillinger er kunngjort, hvilke kriterier har vi vektlagt, hvor mange søkere av hvert kjønn til hver stilling, hvor mange kvinner ble innstilt som nr. 1,2 og 3 og hvor mange kvinner ble tilsatt). Dette er ikke fulgt opp.
- Arbeidsgruppen foreslår at embetet tar initiativ til et tilbud om mellomlederopplæring, jf. samarbeidet med HINT i 1997. Vi bør oppfordre medarbeidere til kompetanseutvikling innen ledelsesfag. Kvinner bør prioriteres. Dette er ikke fulgt opp.
- Vi bør oppfordre fagdepartementene og direktoratene om å tilby ledere jobb med utviklingsprosjekter/engasjement som hospitanter i perioder. Dette kan gi åpning for at kvinner internt kan få prøve seg i lederstillinger over en periode. I 2009 utarbeidet vi retningslinjer for studiepermisjon med lønn for ledere. I løpet av 2010/2011 er det tre avdelingsledere som har benyttet seg av denne ordningen, men det har i liten grad ført til at kvinner har fått fungere i lederstillinger.
- Vi bør ta opp til diskusjon på et etatsjefsmøte mulighetene for hospitering og jobbrotasjon på ledernivå i og mellom statsetater regionalt. Saken ble tatt opp på etatsjefsmøte i 2009.

### *Personer med nedsatt funksjonsevne*

- Vi skal fortsatt beskrive i kunngjøringstekstene at arbeidsplassen vil bli tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne.
- Vi skal fortsatt samarbeide med NAV om ulike tiltaksplasser.
- Vi bør, som et forsøksprosjekt og i samarbeid med Prima, etablere en arbeidsplass for en person som har tydelig nedsatt funksjonsevne når det gjelder våre oppgaver og som står utenfor arbeidslivet. Vår anbefaling er at vi legger til rette for en person med psykisk utviklingshemming. Arbeidsplassen etableres som et spleiselag mellom avdelingene. Før beslutning fattes ber ledergruppen om møte med Prima for å få mer innsikt i hva de kan tilby og hvordan dette kan bli iverksatt. Prima orienterte på et ledermøte om hva de kan tilby og hvordan vi kan samarbeide med dem for å få etablert og gjennomført et prosjekt i tråd med intensjonene.

- Det siste ble fulgt opp i 2011. Vi har siden 1. september 2011 hatt en ansatt på varig tilrettelagt arbeidsplass i ordinær bedrift (VTAO). Dette er et samarbeid med Prima og NAV. Videre legger vi alle eksterne stillingsannonser på Jobbressurs.no, som er en jobbportal for personer med nedsatt funksjonsevne.

**Kompetanseutvikling:** Med sikte på kvalifisering og muligheter for intern rekruttering til lederstillinger, har mellomlederopplæring for kvinnelige medarbeidere vært prioritert. Vi har også prøvd å legge forholdene til rette for at spesielt kvinner med lav formalkompetanse skal kunne gjennomføre kompetansegivende utdanning. Vi fikk en ny omforent lokal politikk for kompetanseutvikling våren 2008. *I tilknytning til arbeidet med å avdekke ev. utilsiktede lønnsforskjeller i embetet, foretok vi i 2009 en kartlegging av kompetansen til alle ansatte. Vi utarbeidet også retningslinjer for studiepermisjon med lønn for ledere og fulgte opp i 2010 med tilsvarende for alle ansatte. I Sosial- og helseavdelingen er dette fulgt opp ved at en ansatt til enhver tid skal kunne ha permisjon for videreutdanning.*

**Lønnsutvikling:** Hovedårsaken til den relativt store forskjellen i gjennomsnittslønnen mellom kvinner og menn er at vi har en tradisjonell kjønnsfordeling mellom stillingsgruppene med nesten bare kvinner i saksbehandler I-stillingene og et stort mannlige flertall blant ledere. For å bidra til å fjerne utilsiktede lønnsforskjeller har kvinner, i tråd med sentrale føringer, blitt prioritert i de fleste ordinære lokale lønnsforhandlinger ved at de har fått en større andel av lønnsporten enn en proratafordeling tilsier. *Med bakgrunn i felles protokolltilførsel ved lokale forhandlinger høsten 2008, ble det nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere spørsmålet om lønnsforskjeller mellom avdelingene og i stillingsgrupper med vekt på å avdekke eventuelle utilsiktede lønnsforskjeller. Utvalget utarbeidet rapporter som ble lagt frem for partene på seminaret i mars og på formøtet for lokale forhandlinger i september 2009.*

*Vi har igjen nedsatt et partssammensatt utvalg som i 2012 i første omgang skal vurdere vår inndeling av stillingene i stillingsgrupper samt visse lønsspørsmål. Deretter tar vi sikte på å revidere embetets lokale lønnspolitikk.*

### **Kvinneandel, heltids- og deltidsansatte, permisjoner**

Ved årsskiftet 2011/2012 (01.12.2011) var kjønnsfordelingen etter antall ansatte ved embetet 63 % kvinner og 37 % menn. Totalt antall ansatte i embetet endrer seg ikke vesentlig fra år til år.

Helt siden 1995 har vi hatt en jevnt økende kvinneandel blant ansatte i embetet. Intrasjonen av Statens utdanningskontor og Fylkeslegen i Fylkesmannsembetet pr. 01.01.03 førte ikke til vesentlige endringer i kjønnsfordelingen i embetet, og etter at det så ut til at fordelingen var i ferd med å stabilisere seg i 2007, har vi igjen hatt en jevn økning av kvinneandelen.

### **Ansatte etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2011**

Tilsatte	I alt <sup>1)</sup>	Heltid <sup>2)</sup>	Deltid <sup>3)</sup>	Faste	Midlertidig
Totalt	142	132	10	129	13
Kvinner	89	84	5	78	11
Menn	53	48	5	51	2

<sup>1)</sup> De som ved årsskiftet var i 100 % permisjon uten grunn for å jobbe i annen virksomhet er medregnet (2 menn).

<sup>2)</sup> 3 kvinner har reduserte stillinger etter AML §10-2, fjerde ledd. De er regnet som heltid.

<sup>3)</sup> Ansatte med delvis AFP eller delvis permisjon (ikke studie/fødsel/omsorg) er medregnet som deltid (3 kvinner og 3 menn)

### **Ansatte med fødsel/omsorgspermisjon etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2011.**

Type perm	Heltid/deltid	Fast/Midlertidig	Totalt	Kvinner	Menn
Fødsel	H	F	3	2	1
Fødsel	D	F	0	0	0
Omsorg	H	F	5	3	2
Omsorg	D	F	0	0	0

Merk: Antall fødsel- og omsorgspermisjoner er oppsummert for hele 2011

## Lønns- og stillingsnivåer

I embetets tilpasningsavtale til hovedavtalen har vi delt inn stillingskodene i fem stillingsgrupper slik:

- **L**: lederstillinger (ass. fylkesmann, fylkeslege, ass. fylkeslege, direktør, avd.direktør, administrasjonssjef, underdirektør, kontorsjef, arkivleder)
- **S II**: saksbehandlerstillinger II (seniorrådgiver, rådgiver, prosjektleder, senior- og overingeniør, fylkesagronom, fylkesskogmester)
- **S I**: saksbehandlerstillinger I (1. sekretær, konsulenter, 1.konsulent, avd.ingeniør, seniorkonsulent)
- **K II**: kontorstillinger II (kontorleder)
- **K I**: kontorstillinger I (sekretær)

Vi bruker denne inndelingen i rapporteringen, og tallene under er hentet fra vår personal- og likestillingsrapport. Forkortinger som brukes på avdelinger/enheter er som følger:

- EMB = embetsledelsen (ass. fylkesmann)
- FSE = Fylkesmannens sekretariat
- AST = Administrasjonsstaben
- KOBA = Kommunal- og beredskapsavdelingen
- LBA = Landbruks- og bygdeutviklingsavdelingen
- MVA = Miljøvernavdelingen
- OUA = Oppvekst- og utdanningsavdelingen
- SHA = Sosial- og helseavdelingen

Oversikt over fordeling på stillingsnivåer pr. 31.12.2011: antall kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene fordelt på avdelingene og totalt

Enhet	K I		K II		S I		S II		L	
	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m
<b>Totalt</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>24</b>	<b>4</b>	<b>55</b>	<b>31</b>	<b>8</b>	<b>17</b>
Emb									<b>1</b>	<b>1</b>
FSE							<b>1</b>	<b>1</b>		<b>1</b>
AST			<b>2</b>		<b>16</b>	<b>1</b>			<b>2</b>	<b>1</b>
KOBA					<b>2</b>	<b>2</b>	<b>16</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>4</b>
LBA					<b>3</b>	<b>1</b>	<b>10</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>3</b>
MVA					<b>1</b>		<b>14</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
OUA							<b>7</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>3</b>
SHA					<b>2</b>		<b>16</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>4</b>

### Lederstillinger

Ved årsskiftet hadde vi 2 kvinner i embetets ledergruppe (fylkesmann, ass. fylkesmann, direktører, administrasjonssjef), noe vi har hatt siden våren 2004. Gruppen teller totalt 9 personer, medregnet midlertidig stilling som direktør for Enhet for kommunerettet samordning (mann tilsatt midlertidig). Kvinneandelen er kun 22 % i denne gruppen mot 25 % tidligere. Fra 01.01.2012 vil kvinneandelen være 11 % da mann ble tilsatt som direktør etter kvinne som sluttet.

På nivået under (ass. fylkeslege/underdirektør/kontorsjef/arkivleder) var det ved årsskiftet 2011/2012 seks kvinner og 11 menn, medregnet fungeringer. Kvinneandelen i denne gruppen var 35 %.

Vi har ennå ikke nådd den sentrale målsettingen om at kvinner skal utgjøre 40 % av lederne. Dersom vi kun ser på embetets ledergruppe, er kvinneandelen 11 % fra nyttår. Dersom vi tar med mellomlederne (utvidet ledergruppe), er kvinneandelen 27 %.

### Saksbehandlerstillinger

Totalt antall saksbehandlere (stillingsgruppene saksbehandler I og II) ved embetet er 114. Andel kvinner i gruppen saksbehandlere for embetet sett under ett er 69,3 % og viser en stadig økende tendens i tråd med økningen av andelen kvinner ved embetet totalt (63 %). Kvinneandelen i saksbehandler I har økt fra 62,2 % i 2007 til 85,7 % i 2011. Kvinneandelen i saksbehandler II har økt fra 50,6 % i 2008 til 63,2 % i 2011.



**Lønn**

Oversikt over gjennomsnittslønn (lønnstrinn) fordelt på stillingskategorier, avdelinger og totalt pr. 31.12.2011:

Enhet	K I		K II		S I		S II		L	
	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m
<b>Totalt</b>			<b>50,0</b>		<b>44,8</b>	<b>45,8</b>	<b>57,7</b>	<b>59,0</b>	<b>72,0</b>	<b>71,7</b>
Emb									89,0	
FSE							68,0	60,0		74,0
AST			50,0		43,9	43,0			62,5	72,0
KOBA					47,5	46,5	57,1	55,3		70,0
LBA					45,3	47,0	57,8	58,2	67,5	70,3
MVA					44,0		56,9	59,3	70,0	71,0
OUA							58,7	59,3	78,0	65,3
SHA					48,5		57,6	62,5	81,0	78,5

*Lønnsutviklingen i stillingsgruppe saksbehandler II*

Det partssammensatte utvalget i 2008 fokuserte spesielt på lønnsutvikling og lønnsforskjeller i saksbehandler II-gruppen.

Partene har bedt om at noen av sammenstillingene som ble foretatt den gangen blir videreført og tatt med i Personal- og likestillingsrapporten videre. Det vises til den.

Stillingsgruppen saksbehandlere II (S II) omfatter rådgivere, prosjektledere, overingeniører, fylkesagronomer, fylkesskogmestere, seniorrådgivere og senioringeniører. Antallet medarbeidere i denne gruppen har økt relativt mye de siste 5 årene mens antallet ansatte totalt har vært relativt konstant. Økningen skyldes i stor grad at stillinger i gruppe saksbehandler I er blitt omgjort til saksbehandler II i lokale lønnsforhandlinger og ved turnover. Nye stillinger som er blitt opprettet i perioden har nesten utelukkende tilhørt denne gruppen.

**ÅR 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011**

**EMB 54 53 57 58 65 75 81 83 83 86**

Ansatte i S II-gruppen er blitt prioritert i lokale lønnsforhandlinger generelt.

I hele perioden siden 2004 har det vært en gjennomsnittlig lønnsforskjell mellom kvinner og menn i saksbehandler II på ca. 1 lønnstrinn. På de årlige samlingen for ledere og tillitsvalgte i mars drøftes dette uten at man kan forklare hvorfor forskjellen holder seg konstant.

**Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens formål**

Gjennom en samarbeidsgruppe bestående av Fylkesmannen, fylkeskommunen, Rådet for funksjonshemmede i Sør-Trøndelag, Husbanken og Trondheim kommune er det arbeidet strategisk med å oppfylle Handlingsprogrammet knyttet til Universell utforming, og nedfelt en strategi som gjør at vi samarbeider om ulike tiltak innen temaet universell utforming i Sør-Trøndelag. Arbeidet har blant annet bestått i konferanser om universell utforming for ulike målgrupper. Det er også utviklet samarbeidsrelasjoner mellom de enkelte deltakerne i gruppen. Gruppen har i 2009 arbeidet frem et opplegg for hvordan Trondheim som pilotkommune kan bidra med kompetansefremmende tiltak overfor andre kommuner i fylket.

I forbindelse med flytting til nye kontorlokaler i 2005 og i oppfølging av to medarbeidertilfredshetsundersøkelser (den siste i 2009/2010), har vi hatt fokus på å tilpasse kontorlokalene i tråd med lovens bestemmelser samt forbedring av forhold for de ansatte som er avdekket i undersøkelsene. Dette følges opp ved utvidelse av kontorarealet som forberedelse til overtakelse av vergemålsloven og økning av antall ansatte i den forbindelse.

Fra og med 2010 er kravene i likestillings- og tilgjengelighetsloven og universell utforming sjekkpunkter på de årlige vernerundene i embetet.

Internt i embetet har vi endret skrifttype i alle brevmaler mv. slik at det er i tråd med Blindeforbundets tilråding.

**Lederstillinger**

Hovedutfordringen er fortsatt at kvinner er underrepresentert i lederstillinger. Integrasjonen og den følgende omorganiseringen av fagavdelingene endret ikke dette bildet. Det gjorde heller ikke den turnover og de fungeringer vi hadde i lederstillinger ved embetet i 2011.

Alle avdelingene ledes av en direktør og har nestleder med stillingskode lederstilling (4 underdirektører, 1 avdelingsdirektør, 1 ass. fylkeslege). I tillegg er det en del faglige lederstillinger som er innplassert med lederkode.

Generelt legger vi vekt på å ta likestillingshensyn ved utforming av de kravene som stilles i kunngjøringstekstene. Kvinner blir oppfordret til å søke stillinger på områder hvor de er underrepresentert, men det er allikevel relativt få kvinnelige søkere til de lederstillingene som lyses ut. Unntaket var administrasjonssjefsstillingen som ble kunngjort internt i 2009 med 5 kvinnelige søkere av totalt 6. Aktuelle kvinnelige kandidater innkalles til intervju.

Stillingene som fylkesmann, assisterende fylkesmann og utdanningsdirektør ble lyst ledig i 2011. Det var to menn og en kvinne som sluttet, og det var to menn og en kvinne ble tilsatt.

Embetet har som en midlertidig prøveordning etablert en ny selvstendig fagenhet med varighet ut 2012. En mann er tilsatt midlertidig som direktør for denne fagenheten.

En av de kvinnelige direktørene fungerte og ble tilsatt som ass. fylkesmann. Nestleder i hennes tidligere avdelingen (mann) fungerer som direktør inntil stillingen er besatt. En av fagsjefene i avdelingen (mann) fungerer som nestleder.

Ved permisjon i nestlederstillingen (mann) i en annen avdeling, fungerer en kvinnelig fagsjef i nestlederstillingen og en kvinnelig saksbehandler i avdelingen fungerer i fagsjefstillingen.

Vi har trukket frem mulighet til å fungere i lederstilling som et positivt element som kan bidra til at vi får flere kvinnelige lederkandidater. Vi hadde følgende tilfeller av fungeringer i lederstillinger i 2011 fordelt på kjønn:

#### **Totalt antall fungeringer for avdelingsledere i 2011**

<b>Totalt antall fungeringer for avdelingsledere i 2011</b>	<b>Antall kvinnelige stedfortredere</b>	<b>Antall mannlige stedfortredere</b>
16	5	11

#### **Totalt antall fungeringer i alle typer lederstillinger i 2011**

<b>Totalt antall fungeringer i alle typer lederstillinger i 2011</b>	<b>Antall kvinnelige stedfortredere</b>	<b>Antall mannlige stedfortredere</b>
20	8	12

Det bemerkes at det vanligvis er nestleder i avdelingen som fungerer ved avdelingsleders fravær. I 2011 var det kvinnelig nestleder i tre av syv avdelinger (to faste og en fungering).

Det er grunn til å vurdere ytterligere tiltak for å få flere kvinner i lederstillinger. Så lenge kvinneandelen både totalt i embetet og i saksbehandlergruppe II er så høy som den er, og det ikke er problemer med å rekruttere godt kvalifiserte kvinnelige medarbeidere til disse stillingene, burde dette kunne gjenspeiles på ledernivået også.

#### **Nøkkeltall og tilstandsrapport**

Alle beregninger er foretatt på bakgrunn av personellsituasjonen ved embetet pr. 31.12.11 med totalt 142 ansatte som FMST hadde et arbeidsgiverforhold til på det tidspunktet.

Vi gjør videre oppmerksom på at statistikken i stor grad bygger på stillingsgrupper og at utvalget i gruppene ikke er det samme fra år til år ved at personer går over fra en stillingsgruppe til en annen samt turnover. Det må tas hensyn til dette, spesielt ved sammenligning av gjennomsnittslønnen for en gruppe fra år til år.

Ved årsskiftet 2011/2012 har vi registrert følgende nøkkeltall for embetet:

<b>Tema</b>	<b>Totalt</b>	<b>Kvinner</b>	<b>Menn</b>
Kjønnsfordeling, andel av antall	142 ansatte	89 k - 63 %	53 m - 37 %

ansatte			
Andel av årsverk, tall fra FAD pr. 01.10.2010		61 % av av	39 % av av
Andel av 2.3.3-forhandlingspott i 2011	Kr 173 780	67 % av av 60,2 % av kr	33 % av av 39,8 % av kr
Lønnstrinn gj.snitt	57,9	55,4	62,1
Årslønn (grunnlønn) i kr gj.snitt	475 457	438 858	512 873
Årslønnsøkning 2010 - 2011 i kr gj.snitt	14 472	13 409	16 290
Alder gj.snitt	48 år	46 år	51,4 år
Ansatte med innvandrerbakgrunn	3,52 %		
Sykefravær gj.snitt <sup>2)</sup>	5,5 %	4 %	1,5 %
Gjennomsnittlig avgangsalder	67 år	66 år	68 år

- <sup>1)</sup> Hentet fra FADs beregning pr. 01.10.2010 til lokale lønnsforhandlinger 2011.
- <sup>2)</sup> Beregnet som prosent av totalt antall mulige arbeidsdager for alle ansatte.

**Tilstandsrapport, jf. veilederen fra FAD:**

Fylkesmannen i	Kjønnsbalanse	Lønn	Deltid	Midlertidig	Foreldreperm.	Legemeldt fravær	
						M%	K%
Sør-Trøndelag	m%k%	Totalt (N)	m (kr/%)	k (kr/%)	M%K%M%	K% M% K%	M% K%
Totalt i virksomheten	2011 37 63	142	100	89	9,4 5,6 3,8	12,4 37,5 62,5	1,19 3,32
Stillingskategori	2010 41 59	140	100	88	7,5 18 7,5	14,5 54,3 46	0,72 2
Ledere	2011 68 32	25	100	101			
Stillingskategori	2010 68 32	25	100	91			
Saksbeh II	2011 37 63	87	100	98			
Stillingskategori	2010 42 58	83	100	97			
Saksbeh I	2011 14 86	28	100	98			
Stillingskategori	2010 20 80	30	100	96			
Kontor II	2011 0	1002	0	100			
Stillingskategori	2010 0	1002	0	100			
Kontor I	2011 0	0	0	0			
Stillingskategori	2010 0	0	0	0			

- Lønn: Regnet ut fra lønnstrinn pr. heltidsekvivalent.
- Deltid: Andelen av hvert kjønn som arbeider deltid.
- Ansettelse: Andelen av hvert kjønn som har midlertidig ansettelse.
- Foreldrepermisjon: Andelen av totalt foreldrepermisjonsuttak som benyttes av hvert kjønn.
- Sykefravær: Sykefraværsprosent for hvert kjønn. Kun legemeldt fravær.

Merk følgende:

- Rapporteringen baserer seg på tallgrunnlaget for vår årsrapportering og er beregnet ved årsskiftet (01.12).
- Sykefraværet er beregnet som gjennomsnitt for 2011 og 2010
- Foreldrepermisjon skiller ikke mellom om noen tar ut gradert eller 100 %

- Tall for midlertidig og deltid er beregnet pr. 1.10. 2011 og 01.10.2010.

### Aldersfremskriving, jf. resultatområde 98.1

Nedenfor følger en aldersprognose for perioden 2012 – 2020, beregnet ut fra alderssammensetningen ved embetet pr. 01.01.2012 (den alderen ansatte når i løpet av 2012). Fremskrivningen forutsetter at alle medarbeidere fortsetter til oppnådd aldersgrense på 70 år.

01.01.2012

Alder:	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	Alder	Alder	Alder	Alder
År/Ant.:																					55- 70	55- 59	62- 64	65- 70	
2012	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	4	4	0	0	0	0	50	26	13	8
2013	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	4	4	0	0	0	52	26	13	10
2014	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	4	4	0	0	56	26	8	16
2015	5	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	4	4	0	61	23	5	21
2016	6	5	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	4	4	62	16	7	23
2017	9	6	5	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	4	63	17	14	20
2018	4	9	6	5	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	2	63	19	20	18
2019	4	4	9	6	5	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	6	68	22	20	20
2020	7	4	4	9	6	5	7	4	5	1	5	4	2	4	8	8	4	2	1	2	5	67	22	14	22

Kommentarer:

- I vår lokale seniorpolitikk regner vi alle i aldersgruppen 55 – 70 år som seniormedarbeidere, og det er denne gruppen vi fokuserer på med hensyn til tiltak. Vi ser at gruppen vil øke i perioden, forutsatt at vi har liten turnover og at alle fortsetter i arbeid til fylte 70 år.
- Som en del av hovedtariffoppgjøret 2008 fikk de lokale partene gjennom hovedtariffavtalen pkt 5.9.1. b anledning til å utvide sentral avtale om tjenestefrie dager med lønn fra fylte 62 år (8 dager sentralt) med inntil 6 dager pr. kalenderår. I 2009 reforhandlet vi vår lokale særavtale og gav 6 lokale dager. Den sentrale avtalen sammen med den lokale avtalen gir rett til tjenestefri med lønn i til sammen 14 dager pr. kalenderår fra fylte 62 år. Tjenestefrie dager som ikke avvikles kan tas ut som lønn. Ved årets begynnelse 2011 var det 18 medarbeidere som var omfattet av avtalen. 3 av disse gikk av med pensjon i løpet av året (2 kvinner og 1 mann).

For embetets arbeid med likestilling knyttet til samfunnsoppdragene vises til kap. 2.3 samt resultatområde 48 ovenfor.

### 98.5 Føringer på IKT-området

Vi har gjennom arbeid i eget sikkerhetsutvalg og som medlem av prosjektgruppa for “Ensoneprojektet” i regi av Fad, revidert sikkerhetspolicyen med tilhørende maler og oppdatert risiko- og sårbarhetsanalysen.

Lisensrapportering på Microsoft-avtalen gjorde vi via rapporteringssiden på FM-nett innen fristen.

### Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fylkesmannen har i 2011 utbetalt statstilskudd til politiske partier i henhold til delegerte fullmakter.

## Andre

### Ressursrapportering

<b>Resultatområde</b>	<b>Kapittel 1510</b>	<b>Fagdep.</b>
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 462 112,14	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 154 525,66	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 28 699 687,93	kr 0,00
Sum:	kr 29 316 325,00	kr 0,00